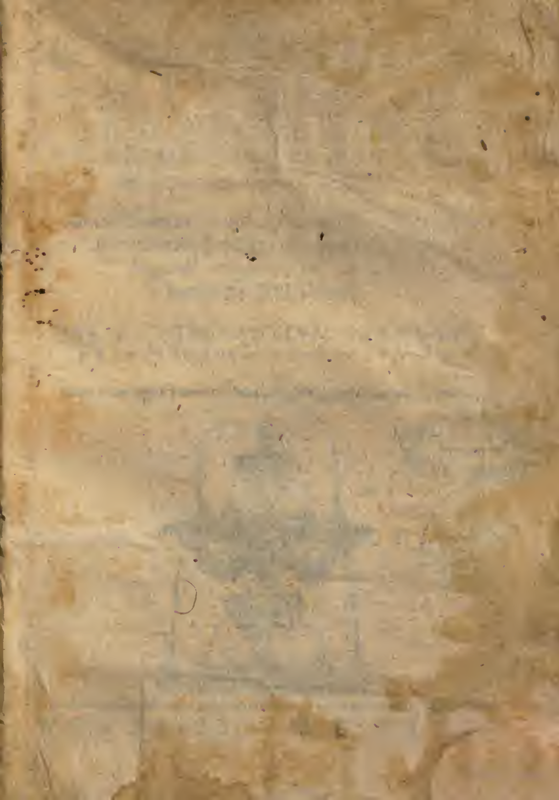

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
34 A
22

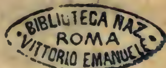
DIRECTORIVM IN LOGICAM, PHYLOSOPHIAM, ATQVE THEOLOGIAM, AD MENTEM SCOTI DOCTORIS SVBTILIS;

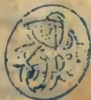
Secundum ordinem alphabeti digestum, in iuuenumq; gratiam penetralia SCOTI ingredi cupientium, multa facilitate illustratum.

PER F. CONSTANTIVM SARNANVM FRANCISCANVM CONVENTVALEM.

Cum Priuilegijs Summi Pontificis, & Illustriß. Senatus Veneti.

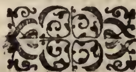

VENETIIS, MDLXXX.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO D. D. FELICI PERETTO A MONTE ALTO, S.R.E. Cardinali ampliss.

F. CONSTANTIVS SARNANVS. S.

ANTO sunt hominibus ornamento Virtutes; ILLVSTRISS. AC REVEREND. PRAESVL *tantoque emolumento; ut qui ipsis fuerit insignitus, haud secus alijs hominibus antecellere uideatur, ac homo cæteris animantibus anteponitur: nec uerò immeritò; Si enim sit ea uirtute ex cultus, quæ in actione cernitur;*

Si in illa etiam excellat, quæ in cognitione est posita; ut ualeat rerum causas abditas inspicere, & in primi motoris contemplatione quiescere; nimirum ea erit ipsius dignitas, ac præstantia; ut illum boni omnes; dum corporis huius uinculis ipsius anima retinetur; uidere semper exoptent, colloqui, imitari, & post eius præsentem uitam illius nomen ament, prædicent, uenerentur: Hæc sunt præmia; CARDINALIS AMPLISSIME, *quorum te maximam esse assecutum partem, uideo; tum quoniam illos adhuc sis gradus consecutus, ad quos non cuiuis hominum facilè patent aditus; sed ijs duntaxat, qui utriusque uirtutis splendore sunt ornati, tum etiam quòd tua tibi probitate, uirtuteque tot deuinxeris, ut tuum passim nomen celebretur, & in ore hominum uigeat, ac floreat; eorum uerò præcipuè, quibus non solum tuæ te uirtutes amabilem reddidere, sed beneficia etiam quam plurima eximia liberalitate in eos à te collata, qui tuorum clientum nomine condecorati fœlices sub tuo degunt patrocinio; ad quorum numerum me etiam adscribere (quæ tua fuit humanitas ac benignitas) non neglexisti, maximis ac præcipuis quotidie beneficijs adaugens; unde factum esse sentio; ut ego, qui olim minimis fui contentus, nunc maxima hoc uno nomine exoptem, quibus animum meum gratum tuis in me meritis respondendo tibi significare possim: Verum enimuero cum sors tulerit, ut qui tibi plurimum debet, is possit minima retribuere; obsecro, egregia nostra in te sis uoluntate contentus; quã si forte ignoras; Socraticis oculis animum meum, qui prudentissimus es, inspicias, ibi eam facillime uoluntatem*

cognosces, qua tua causa nil fore melius dificile animaduertes; qua pro te mihi dulcis erit omnis labor; qua denique libentissime reliquum uitæ cursum, inseruiens tibi conficiam; hanc cum uideris, pro certo quidem habeo te beneficijs iungendo beneficia, æquo animo esse laturum, humile hoc opusculum, quo Scoticæ dictionis obscuritas tollitur pro communi nostrorum iuuenum utilitate, in publicum tibi inscriptum prodire; quòd mihi gratissimum fuerit; cum fore pro certo habeam; ut hic libellus tanto, quantus es ipse uiro inscriptus; plurimum apud omnes retineat auctoritatis. Vale, & tuum in me amorem, quem esse maximum signa multa declarant, candido foueas animo:

Patauij ex ædibus Diui Antonij

KALEN. Maij. 1580.

3

INDEX COPIOSISSIMVS secundum ordinem Alphabeti eorum quæ scitu in hoc opere continentur.

LITTERA A.

Actio

LITERA D.

LITERA F.

LITERA G.

LITERA H.

LITERA I.

LITERA L.

LITERA M.

LITERA N.

LITERA O.

LITERA P.

LITERA Q.

LITERA R.

LITERA S.

LITERA T.

LITERA V.

Finis Tabulæ Patauij ad laudem D. Patris nostri Francisci, & D. Antonij.

DIRECTORIVM IN LOGICAM, PHILOSOPHIAM, atque Theologiam, ad mentem SCOTI Doctoris subtilis:

ILLVSTRATVM PER FRATREM CONSTANTIVM SARNANVM *Franciscanum Conuentualem.*

LITERA A.

, uel Ab, dicit habitudinem causæ materialis, uel formalis quandoque, & quandoque principiantis ad principiatum: & sic dico, quòd filius in diuinis de se habet esse; idest formaliter, & ex sua forma, naturaque; non tamen à se; idest originatiuè. Franciscus de Mayronis primo sent. dist. 12.q.2.

Scotus 2. sent. dist. 1. q. 1.

Quot modis capiatur iste terminus Absolutè.

NOta, quòd Absolutè capitur tribus modis.

Vno modo, ut distinguitur contra relatiuum, ut essentia in diuinis.

Essentia diuina est entitas realis existens, prima, unica, absoluta, &c. Scotus 1.q quolib.

Alio modo Abſolutè; ideſt ſimpliciter: & iſto modo intelligit Nicolaus Bonettus.

Alio modo Abſolutè; ideſt omnibus alijs modis, ut enſis Abſolutè; ideſt omnibus modis eſt gladius.

Quomodo Abſolutum poteſt manere abſque reſpectiuo.

Omne abſolutū poteſt eſſe ſine poſteriori. Scot. 12. diſt. 2. q. 2. et 12. diſt. 4. q. 2. & 16. q. quolib. & alibi ſæpe.

ABſolutum poteſt manere abſque reſpectu ad aliud, quia ipſe reſpectus non eſt prior ipſo, nec ſimul natura cum eo: nota etiam, quod de ratione Abſoluti non eſt reſpectus. Franciſcus de Mayronis diſtin. 9. q. 1. primi ſent. cum abſolutum quiditatiuè non poſsit includi in reſpectu, tamen denominatiuè bene pōt dici, ſicut dicimus, quod productio filij eſt diuina denominatiuè, & tamen non poteſt dici quiditatiuè, quomodo priori abſoluto repugnet eſſe ſine poſteriori. uide Franciſcum de Mayronis in primo ſent. diſt. 14. q. 4. qui optimè huiuſmodi regulam aperit.

Abſolutum cum reſpectiuo non faciunt per ſe unum.

Scotus 2. q. quolib. artic. 4. & 6. q. quolib. artic. 2.

NOta, quod Abſolutum, & reſpectiuum, non faciunt per ſe unum. Vide Padua-

Paduanum in suis contradictionibus, pagina 68. contradictione 8. bene declarantem.

Absolutum non contrahit respectiuum per se, & est id, quod non est ad aliud, & quod unicum est necesse esse, radicale à se.

Quaere Scotum in 1. dist. 2. q. 5.

Abstractio quæ sit.

ABstractio est consideratio unius sine consideratione alterius eorum, quæ sunt rei coniuncta, uerbi gratia. Possumus considerare albedinem lactis, non considerando dulcedinem. Propter quod nota, quod abstrahere res à materia, non facit rem esse sine materia: nam modus rerum Mathematicarum extra animam non est modus earum in anima.

Scotus 14. dist. 3. q. 2.

Hic applica illam famosam distinctionem de duplici abstractione. s. præcisiua, & diuisiua complexa, et incomplexa, de qua uide 2. phys. contex. 18. et 4. senten. dist. 50. q. ult. 3. de anima contex. 35.

Quot modis fiat Abstractio.

ABstractio fit duobus modis. Franciscus de Mayro. primo sent. dist. 5. q. 1. Vna fit per nomina primæ intentionis: secundum illa semper una ratio, puta entitas prædicatur de alia, puta de deitate.

Ecce quod quæris ubique applicandum.

Et ista prima intentio significat res in esse quiditatiuo, ut homo, capra, leo, &c.

Alia fit per nomina secundæ intentionis: & in ista unum de alio non prædicatur, ut

In diuinis conceditur prædicatio idẽtica propter infinitatẽ.

Vide authorem in tertio artic. formalitatum.

ista. Non conceditur deitas formaliter est entitas, quantumcunque identice sit uera. Franciscus etiam de Mayr.q.7.prologi.

Quot sint gradus abstractionis.

a Sco.in 1.sent. dist.5. q.1.

b In accidētib. absolutis fiunt due abstractiones à subiecto, & à supposito, ut ab hoc albo abstrahitur albedo, secunda aūt.s.à supposito, ut ab hac albedine abstrahitur quiditas albedinis. Vide Scot. in 1. sent.dis.5. q.1. & Laur.Brixi. super art.de idētitate formali.

c In accidētibus relatiuis est abstractio triplex. Vide Scot.1.sē. dist 5.q.1.

In absolutis est abstractio dup. In substantijs est unica abstractio.

Abstractionis tres sunt gradus.[a] Primus est in substantialibus à proprijs suppositis, ut homo à sorte, & Platone.[b] Secundus est in accidentibus absolutis, ut albedo, & ista est in plus quā prima; quoniam albedo respicit, & dicit subiectum de genere substantiæ, cui inhæret, & dicit indiuiduum albedinis: ab istis enim duobus abstrahitur albedo in communi.

Tertius est in relationibus, ubi fiunt tres abstractiones, prima à fundamento, secunda à subiecto, tertia à supposito.

Quomodo abstractio relationis est maior alijs.

De[c] relationum abstractione. Ista adhuc est maior alijs: nam concernit plura; scilicet fundamentum, subiectum, & indiuiduum.

Nota, quòd quantò abstractio concernit pauciora, tantò fit à paucioribus. Frāciscus de

de Mayr.dist.5. q.1.

Nota, quòd in relatione non fit abstra-ctio à termino; quoniam relatio est ad aliud quod est terminus formalis relationis.

Et ideo nota, quòd quandocunque subie-ctum sic est ultimatè abstractum ultimata abstractione, & prædicatum non prædica-tur nisi formaliter; propositio non est uera, nisi sit in primo modo dicendi per se; quia tali abstracto nihil conuenit sibi, nisi intrin-secum;& quiditatiuum: & de tali abstracto nihil prædicatur nisi identicè, & propter hoc essentia diuina nō potest generare. [a] Et ideo quia in diuinis essentia sic est ultimatè abstracta, non potest generare; quia gene-rare, est uerbum adiectiuum, & ideo dicit modum formæ adiacentis.

Scot. lib.1. sen. dist.5.q. 1.

a Scot.1.sentē. di.5 q.1.

Essentia non potest generare, quia est principium quo, & iō non potest esse quod, & ista ratio est uera de eo quod est ultimum quo.

Quæ sint uerba substantiua.

ET nota, quòd omnia uerba sunt adie-ctiua, præter uerba substātiua, ut sum, forem, fio, sisto, & esto, & uerba uocantia, ut uocor, dicor, nominor, nuncupor, & ap-pellor.

Substātiua possunt dupliciter prædicari in diuinis quandoqz formaliter, quādoque por identitatem. Scot di. 5. q. 1 primi li. senten.

Et quia illa regula Scoti dicit: quandocun que subiectum sic est ultimatè abstractum, ista regula non intelligitur de terminis im

Quō sit intelligenda regula Scoti di. 5. q. 1. primi lib sent.

 portan-

portantibus negationem, ut diſtinctio, abſtractio, &c.

Nec intelligitur de reſpectibus rationis; unde dicitur etiam, quòd conceptus quàm diu eſt abſolutus in primis intentionibus eſt uera prædicatio identica, ut iſta eſſentia eſt paternitas; unde hoc eſt intelligendum in tranſcendentibus, uel in terminis infinitis præcisè; unde iſta non eſt uera, homo eſt animalitas.

Pulchrum dictum.

Item regula debet intelligi de illis, quæ habent diſtinctam formalitatem. ideo reſpectus rationis excipiuntur à prima regula, ut paternitas, deitas, reſpectu creaturarum.

[a] Nec etiam intelligitur de terminis priuatiuis, ut ſimplicitas, unitas, anima, eſſentia dicitur una ſimplex.

[b] Item non intelligitur de modis intrinſecis; quia non dicunt aliam formalitatem à quiditate. cuius ſunt modi. Ideo eſſentia dicitur infinita, exiſtens, & huiuſmodi.

[c] Item hæc regula non intelligitur in uerbis adiectiuis actus potentiarum intellectiuè, & uolitiuè ſignificantibus. Ideo conceduntur iſtæ. Eſſentia intelligit, eſſentia beatificat.

Sed hæc regula intelligitur de illis, quæ ſe habent per modum fluxus, & fieri. Ideo ab ea

a Eſsētia, et pſona, ſunt ſimpliciter ſimplices. Scot. in 1. ſent. diſ. 5. q. 2.

b Sco. 8. diſtin. primi. q. 4.

c Regula doctoris. 1. ſent. di. 5. q. 1. eſt iſta: quādo ſubiectū eſt abſtractū ultima abſtractiōe, & prædicatum non eſt aptū natum prædicari, niſi formaliter nō eſt uera, niſi

ea excipiuntur ea, quæ ſunt permanentia, ut ſimplex, pulchra, bona, & huiuſmodi. Frā ciſcus de Mayr. diſtin. 5. q. prima, primi libri ſentent.

ſit in primo m° dicendi per ſe, quō ſit intelligenda. uide Paduanū Barolitā contradictione 3. pagina 30.

Quid ſit ultimatè abſtractum.

Abſtractio ultimata eſt, quando aliquid conſideratur, ut præciſum ab omni eo, quod eſt, quomodocunque extra rationem eius formalem. Frāciſcus de May. diſt. 5. q. 1. primi libri ſent.

Scot. di. 5. q. 1. primi lib. ſent.

A quibus non debet fieri abſtractio.

Abſtractio non eſt facienda à prædicatis ſuperioribus, ſed ab inferioribus; quoniam animal eſſe poteſt, & quòd non ſit homo, & ſubſtantia, & quod corpus non ſit.

Scotus ibidem.

In quibus ſit una abſtractio.

Vna ſola abſtractio eſt in ſubſtantiantijs. Franciſcus de Mayr. diſt. 5. q. 1. primi libri ſent.

Scot. diſ. 5. q. 1. primi lib. ſent.

Item in quibus ſunt duæ; quoniam in

compoſitis per accidens, uel in concretis ſunt duæ abſtractiones, & non plures.

In ſubſtantia eſt tantū una abſtractio.
In accidentibus abſolutis eſt duplex.
In reſpectiuis eſt triplex: & hoc eſt uerū, loquēdo tantū de abſtractione, quæ fit ratione concretionis, nō ratione ſignificationis. ſcotiz.
a 5. meta. c. 1. et 2.

Item in relatiuis ſunt tres.

Exemplum primi, ſicut ab homine, qui eſt ſubſtantia, eſt una abſtractio, ſiue unum abſtractum; ſcilicet humanitas, & ultra non eſt abire; quia ſi diceretur, quòd ab humanitate abſtraheretur ens, eſſet impertinens; quia humanitas eſt tantum humanitas, ut uult Auicenna [a].

Exemplum ſecundi, ſcilicet in concretis, uel compoſitis per accidens, ſicut album, prima abſtractio, eſt albedo ab ipſo, ſcilicet albo.

Secunda abſtractio eſt albedineitas ab ipſa albedine.

Exemplum tertij, prima à fundamento, ut puta ab iſto homine qui eſt pater, abſtrahitur potentia generandi, quæ eſt fundamentum generationis.

Vide Laurent. Brix. ſuper art. de idētitate formali bene declarantem.

Secunda à ſubiecto, ut à potentia generandi abſtrahitur pater.

Tertia à ſuppoſito, ut ab iſto patre abſtrahitur paternitas, quæ eſt ultima in fundamentis.

In ſecundis autem intentionibus à paternitate abſtrahitur quiditas paternitatis.

Vna

ABstractio una, & sola, in separatis est. Et ideo negaret ipse Scotus consequentiam, quam facit Nicolaus Bonettus; scilicet homo est risibilis, ergo humanitas est risibilitas; quia dicit Scotus, quòd humanitas est abstracta ultimata abstractione. *Scot di. 5. q. 1. primi lib. sent.* *Bonettus lib. 3. sua met. cap. 4.*

Sed ego credo, quod Bonettus noluit dicere, uel concludere, quòd hæc sit uera: humanitas est risibilitas. *Defensio Bonetti.*

Sed sic intelligit, humanitas est apta nata ad ridendum, uel humanitas prędicatur de aliquo quod est aptum natum ad ridendū.

Et idem Bonettus dicit, quòd hæc est uera entitas, est bonitas. Sed hoc non est nisi propter nimiam transcendentiam; tamen ista non ualet: homo est risibilis, ergo humanitas est risibilitas. Et ratio est, quia termini sunt magis limitati. *Bonettus ibidē.*

Abstractio perfectionis non arguit imperfectionem.

Conceptus entis est abstrahibilis à suis inferioribus. Vide Scotum 3. dist. primi q. 3.

LIcet plures res abstrahãt ab omni perfectione, non tamen sunt imperfectæ, sicut ens in sua præcisione abstrahit ab omni posteriori, & in sua communissima acceptione imperfectius est multis posterioribus: *Quõo ens sit imperfectius suis posterioribus.*

bus:

bus; sed tamen non est imperfectum, quia abstrahit à perfecto.

Quot modis dicatur imperfectio.

Nota quòd imperfectio potest capi positiuè: & sic ens nullo modo est imperfectum circa tales res.

Ens melius dicitur cõmunius quàm superius: nam superius, & inferius sũt proprie in recta linea predicamentali.

Vel potest capi priuatiuè, & negatiuè: & sic potest dici imperfectum, hoc est quòd non est perfectum, uel ita perfecta res, sicut suum posterius.

Quot modis fiat abstractio à contradictorijs.

Regula notabilis de contradictoriis. Quære Scotũ, ut sen. 2. dist. 1. par. 2. q. 1. soluẽdo principale.

ABstrahere à contradictorijs est duobus modis.

Vno modo formaliter, & sic non potest fieri, quia affirmatio, & negatio sunt huiusmodi abstractiones, quæ nullo modo possunt abstrahi ab aliquo; quia de quolibet unum uerificatur.

Alio modo fundamentaliter, & bene fit isto modo; quia dictio quantumcunque minima potest abstrahere, ut à sorte albedo, uel non albedo, ista sunt contradictoria: sed si addatur aliquid, puta quiditatiuè, iam nõ esset contradictio formaliter, quia sortes nõ est albus quiditatiuè.

4. met. contex. 29.

Sed si fiat instantia: contra. De quolibet dicitur affirmatio, uel negatio, &c. ergo sortes

tes

tes uel est albus quiditatiuè, uel non albus quiditatiuè. Dico quòd illa regula intelligitur simpliciter, & non secundum quid.

A quibus debet fieri abstractio.

ITem quamuis aliquid possit abstrahi à posterioribus; non tamen à suis priorib. essentialibus: homo enim potest abstrahi à sorte, & Platone; non tamen ab animali, & à rationali; quia sibi insunt in primo modo dicendi per se. Propter quod Philosophus dicit abstractio rerum ab intellectu est consequens naturas, & quiditates earum.

Scot. di. 5. q. 1. primi lib. sent.

1. post cōtex. 9 & 2. di. 1. q 2. 3. de Anima, contex. 2.

Abstractio non potest fieri ab ultimis constitutiuis.

ABstrahi bene possunt aliqui conceptus ab ultimis constitutiuis, intranscendentibus, & supersimplicibus.

Scot. dis. 26. q. unica, primi libri sent.

Conceptus quiditatiuus non potest abstrahi à primo diuersis.

A Quibus non potest igitur abstrahi aliquis conceptus quiditatiuus? dico quòd à primo diuersis, sed bene potest abstrahi aliquis conceptus denominatiuus; sicut

Scot. 1. sen. dis. 26. q. unica, & 3. q. quolib.

cut relatio poteſt abſtrahi à conſtitutiuis diuinarum perſonarum. Frãciſcus de Mayronis.26.diſt.primi. q.4.

Abſtracta nobiliora ſunt, & priora non abſtractis.

6.met.cõtex.2.

ABſtracta nobiliora ſunt, & priora in eſſe, quàm non abſtracta. Ideo ſcientia, quæ conſiderat de abſtractis, nobilior eſt, & prior. Vide Scotum.

Sco.1.q.prolo.

Vnus conceptus indifferens poteſt abſtrahi ab abſtracta forma, & relatiua.

Scot. in 1.ſent. diſt.26.

AB abſtracta forma, & relatiua in communi poteſt abſtrahi vnus conceptus indifferens; ut ſuppoſitum in diuinis, ab abſoluto, & reſpectiuo.

Bonettus in ſua metaphy.

Abſtractum ſumitur à Bonetto non pro ſubiecto, ſed pro fundamento alicuius denominationis; ut ſum albus, corpus meum erit album, ſubſtantia eſt alba, ſuperficies alba, corpus quod eſt ſubiectum, non eſt iſtorum fundamentum, ſed ipſa albedo quam uoco ſubſtratum.

Quid

Quid sit substratum.

SVbstratum est fundamentum denominationis, à quo denominantur omnia concernentia.

Quid substratum.

Vel aliter.

SVbstratum est modus intrinsecus, concomitans essentiam, denominans omnia realia, quæ sunt in unica realitate: & licet Bonettus faciat istam consequentiam: homo est risibilis; ergo humanitas est risibilitas. Iam dixi quomodo non placeat Scoto.

Bonet.li.3. sua meta.cap.4.

Nota quæ sint purè abstracta, & purè concreta &c.

ALiqua sunt nomina purè abstracta, ut essentia, deitas, diuinitas.
Aliqua sunt purè concreta, ut esse album, esse hominem, bonum, unum.
[a] Alia media; ut ista, sapientia, notitia. Vnde sapientia est communicabilis.

Quomodo distinguantur abstractum, & concretum.

ABstractum [b] & concretum distinguuntur ex natura rei; quia abstractum dicit

Scot. dist. 5. q. 1. primi sent.
a Sapiētia nō est quid abstractū ultima abstractione, sicut essentia. Sco. d. 5. q. 1. primi sent.
b Sc. in 1. di. 2. par. 2. q. 1. & di. 8. q. 3. & in 4. di. 12. q. 3. de hoc tamen per pulchram qō facit Scot. in p̄dicamentis. q. 8.

cit rationem generis, concretum uerò fundamentum, ut homo, humanitas.

Nota quod abstracti de abstracto, est identica prædicatio.

Quæ sit prædicatio identica. uide Scot. in 4. dis.1. libri. q.2.

ABstracti de abstracto, est identica prædicatio, propter duplicem rationem; scilicet propter infinitatem alterum, vel amborum extremorum, uel propter nimiam communicabilitatem.

Quære Bonettū 3. met. cap. 4.

Nota quod in abstractis, non solum inuenitur prædicatio uera, sed etiam identica. Franciscus de Mayr. 6. q. prologi.

Prædicatio uera in abstractis duplex.

Abstractum nunquam constituitur.

ABstractum nunquam constituitur, & per consequens non componitur. Quære literam C. constitutum, & ibi inuenies.

Quid sit abstractum à motu, & à materia.

PEr abstractionem à motu, & à materia est esse essentiæ, quę abstractio habet fieri multipliciter.

a De duplici abstractione uide Scot in 3. di. 3. & in 4. di 50.

a Abstractio dicitur separatio formæ à materia, quæ dicitur separatio rei, à re, & hæc est

a Abstractio idē est quod consi-

est in Mathematicis. Quę sit abstractio, uide Franciscum de Mayro. in primo senten. distinct. 5. q. 1.

deratio unius, non considerando alia. Vide Bonettum li. 8. met. cap. 2.

Quot modis dicantur quantitates ex quibus sunt scientiæ Mathematicæ.

DVobus.n. modis considerantur quantitates, ex quibus sunt scientiæ Mathematicæ.

Vno modo quantum ad esse, quod habent esse in materia, & sic dicuntur habere esse concretum, & dicuntur isto modo terminus corporis physici, secūdum quod per ipsas quantitates materia ostenditur, & sic non est abstrahibilis.

[a] Alio modo ipsæ quantitates considerantur, prout sibi determinant materiam, & habent propria principia, à quibus oriuntur; ut est punctus in continuis, & unitas in discretis. & sic abstrahuntur à materia speciali. Nam Geometra non considerat lineam cupream, uel stanneam, siue æneam, vel huiusmodi: sed prout est longitudo, stans supra duo puncta.

a Matematicus abstrahit à materia sensibili ipsam lineam, quæ intellectio est solū præcisiua, & abstractiua, considerādo aliquā unum abstractū ab alio, non considerando illud, à quo fit abstractio, sed non intelligit lineam esse, sine materia sēsibili. Vide Sco. soluendo primū argumentū sextæ q. 2. dist. 1. sent. de duplici abstractione.

Similiter non considerat unitatem, inquantum est materia specialis, sed inquantum est principium numeri simpliciter, & sic de alijs.

Et

Et non dicuntur abſtrahi, ut accipiuntur ſine materia, uel pręter materiam, quia non accipiuntur ſine materia.

2. phyſ. contex. 38. Sco. 4. ſent. diſt. 50. q. ulti.

Nam habent eſſe concretum in ſpeciali materia, uel in materia habent eſſe tortuoſum, & huiuſmodi, ſed ipſe accipit lineam; ut intelligitur recta. Similiter Arithmeticus non conſiderat numerum inquantum eſt decem homines, uel equi, ſed inquantum eſt multitudo ex unitatibus aggregata, cõmunis ad quaslibet res numeratas. & ideo dicitur abſtrahentium non eſt mẽdacium.

a Quere Scotũ ut ſcis in 1. ſen. diſ. 14. & in 3. diſt. 3. & in 4. diſt. 50.

b Entia mathematicalia cõſiderantur, ut ſunt in anima, ut cõſiderantur à naturali, conſiderantur ut ſunt extra.

c Abſtractione mathematica plerunq; utitur ſcientia naturalis, Alexandri ſententia eſt in pleriſque locis. et ſignantur in principio libri priorum analiticorum.

[a] Et quia licet loquatur de linea bipedali, quæ in puluere habet eſſe tortuosè; hoc habet à parte materiæ, & ipſi non accipiunt inquantum reſpicit, uel concernit materiã ſpecialem, ſed in ſuis terminis.

[b] Aliter autem dicitur, quod alia eſt ſeparatio ſpeciei à re ſecundum ſimilitudinem & intellectionem: & hęc appropriantur phyſico, ſiue naturali; quia quæ fiunt in ſenſu reponuntur in intellectu, & hoc fit ſtatim; ut ſpecies coloris apprehenſa in ſenſu, reponatur in intellectu, & hoc eſt quod dicitur ab [c] Ariſt. quod intellectus per ſpeciem apprehendit rem, ideſt per ſimilitudinem rei derelictam in ſenſu: & per tactum apprehendit calorem, & ſic ignem, & per uiſum colorem, & ſic niuem, & huiuſmodi, & per guſtum

ſtum amarum, & ſic fel, & huiuſmodi. Et hęc ſeparatio eſt ſpeciei à re, ideſt ſimilitudo rei ab ipſa re; quia lapis non eſt in anima; ſed ſpecies lapidis, ideſt ſimilitudo ſpeciei, uel res non eſt iu uiſu, ſed ſimilitudo ipſius rei, & per uiſum in intellectu; quia ſenſus apprehendit ſimilitudinem rei extra, & intellectus apprehendit rem apprehenſam à ſenſu. 3 de anima com tex. 38.

Abſtractio intentionis à re.

Alia abſtractio eſt intentionis à re, & ſic uniuerſale abſtrahitur à multitudine ſuppoſitorum; ut genus à multitudine ſpecierum, & ſpecies à multitudine ſingularium, uel particularium; ut homo ab hoc, uel ab illo, non determinando ſcilicet aliquem unum ſpecialiter, pluſquam alium. Vnde homo, & ſortes ſunt res, ſpecies, & genus, ſunt intentiones, & hæc approprian-tur Logico. Scot. in 1. ſent diſt. 2. q. 1.

Alia eſt abſtractio intentionis ab intentione, & hæc eſt abſtractio formarum uniuerſalium, prout ſunt in anima, à multitudine formarum uniuerſalium; prout ſunt in rebus.

Cap. de Accidente. & definitur sic.

ACcidens est quod adest, & abest præter subiecti corruptionem; ut albedo est accidens homini.

Per illa uerba, adest, & abest, Porphyrius circumloquitur nobis unum prædicatum, ut albũ in concreto, cui applicatur una secunda intentio. Vide Scotũ in uniuersalib.

Alia definitio ponitur.

ACcidens est, quod aduenit rei post completum esse naturæ, & hoc quatuor modis sumitur.

Vno modo pro principali significato, & sic definitur à logico; prima scilicet definitione.

Accidens est quod adest, & abest præter subiecti corruptionem.

Et istud duobus modis consideratur.

Vno modo, ut distinguitur contra substantiam; quia non est substantia: nam quod uni est accidens, alteri non est substantia; ut calor, qui est ferro accidens, igni, non est substantia, & est uera propositio in his, quę uniuocè participant rationem eius, & sic damnatur Alexander ab Auerroe 8. met. qui posuit caliditatem esse formam substantialem in igne; cum tamen sit qualitas in mixtis, & sit eiusdem rationis in utroque.

1. phys. contex. 27. & 30. ubi dicitur, quod uere est, accidit nulli.

Auer. 8. meta. comm. 25.

Similiter de scientia in nobis est qualitas, ut patet ex Aristo. ubi probat, quòd ad primam

7 phys. cõt. 20.

nam speciem qualitatis non est per se motus, & tamen scientia in Deo est substantia, & ratio est, quia scientia non uniuocè, sed æquiuocè dicitur de scientia nostra, & de scientia Dei, ut dicit Auerroes.

Auer. 12. meta. com. 51.

Et istud accidens secundum Scotum duobus modis sumitur.

Scot. in 4. sent. dist. 12. q. 1.

Vno modo pro forma distincta à substantia, & sic Deus potest facere accidens sine subiecto.

Alio modo ut dicit respectum inhærentiæ, & isto modo loquuti sunt Philosophi dicentes, quòd Deus non potest facere accidens sine subiecto.

Vtrum sit aliquod accidens in Deo.

ET si quæratur; cadit ne aliquod accidēs in Deo?

Vide Scotum in primo di. 2. parte 2. q. 1. Soluendo secūdum principale, & in 5. dist. primi q. 1.

Dico quòd accidens duobus modis solet accipi.

Vno modo ut distinguitur contra substantiam, & isto modo idem est, quod alicui inhærere: & sic non cadit in Deo.

Soluendo primum argumētum logicum.

Alio modo idem est accidens quod non est de ratione formali, & sic accidit inferius suo superiori; quis enim posset demonstrare animal de homine? certè nullus; quia ho-

Inferius potest dici accidēs superiori, id est extraneum Scotus 5. dist. primi q. 1.

mo accidit animali, eo quia si non esset aliquis homo adhuc animal esset; secundo sumitur accidens pro substrato, ut albedo.

Omnis substătia limitata capax est accidĕtis: Deus verò non. Vide Scotum in primo sent. distin. 8. q. 1. & 3.

Alio modo pro aggregato ex vtroque.

Quarto modo pro contingentia ad utrum libet, & sic nullum accidens istorum modorum cadit in Deo.

Quomodo se habeant Accidentia inseparabilia.

1. Physic. contex. 29. & 7. met. cŏtex. 17. 19. & 40.

Accidentia inseparabilia semper habĕt subiectum in sua definitione, cum subiectŭ cadat in definitione passionis, ut additum: nam subiectum, & propria passio sunt idem realiter, & distinguuntur formaliter: nam si passio realiter distingueretur à subiecto, sequeretur quod nŏ semper inhęreret suo subiecto, & si semper non inhæreret, ergo de ea non poterit esse demonstratio. licet Scotus dicat in 4. senten. distin. 12. q. 3. quòd subiectum sit causa passionis Scotizat uide in margine.

Hic vt vides habet Scotus, quòd subiectŭ est causa passionis. 1. sentĕ. distin. 3. q. 7. & in 2. dis. 1. q. 1. dicamus esse causam pullulatiuam, siue commodius ebullitiuam.

Accidere quot modis accipiatur.

Scotus primo libro dis. 5. q. 1. in solutione primi argumenti,

Accidere duobus modis sumitur. Vno modo vt distinguitur contra sub-

ſtantiam, & iſto modo idem eſt quod alicui inhærere aptitudinaliter.

Alio modo idem eſt, quod non eſt de ratione formali, ſicut in ſuperioribus patuit de accidente.

Actio quomodo definiatur.

Actio eſt operatio immanēs, quæ non tranſit in materiam exteriorem. Vide Franci. de Mayr. primo libro ſen. diſt. 32. q. 2. Vtrū in diuinis ſint actiones immanentes.

De differentia inter actionē immanentem, & tranſeuntē. Vide Scotum in 2. diſt. 3. q. 10. & in 4. di. 13. q. prima. & in quolibet. q. 1.

Nota contra illos, qui dicunt quòd actiones ſunt ſuppoſitorum.

Actio animæ eſt, ut meditatio, dilectio, & ideo actio ſiue agere, præſupponit eſſe ſui principij, ſed non ſemper ſui ſuppoſiti, ut patet de ipſius animæ beatitudine. Et ideo actiones nō ſunt ſolum ſuppoſitorum, ut uult Franciſcus de Mayronis primo ſent. diſt. 6. quæſt. prima.

Vide Scotum 4. q. quolibet. & 26. diſt. 1. & 12. diſt. 4. q. 2.

Actio non eſt formaliter in ſuo termino.

Actio nō eſt formaliter in ſuo termino; quia accipit eſſe per ſuam actionem. Et iſta regula eſt uera de omni actione, tam

Nota hic bene

tam immanente, quàm transeunte. sed illa actio, quæ est semper in agente formaliter, ut creatio, factio, semper est formaliter in creante, scilicet denominatiuè, & non in creato.

Scot. in 4. dist. 13. q. 1. & clarius Antonius Andre. 9. meta. q 4.

Item calefactio, quæ est actio, manet formaliter in calefaciente, & non in calefacto: formaliter dico, siue ille terminus accipiens esse sit subsistens, ut anima existens, uel Angelus, uel aliqua à creatura.

Quomodo Actione noua Deus non agit.

Nullum agens potest agere noua actione sibi formaliter insistente quin mutetur. Scotus in 2. sent. dist. 1. q. 2.

ACtione noua Deus nō agit, scilicet formali, sed bene fundamentali, quæ est æterna. & si dicas: quare nunc agit, & prius non? dico quòd hoc est denominatione extrinseca à relatione, quę est in creatura. Franciscus de Mayronis in primo senten. distin. 32. q. 1.

Quomodo actio iterum diuidatur.

9. meta. contex 16 & Sco. in 1. sent. dist. 3 q. 6. soluendo tertium argumentum.

ACtio alia transiens, alia immanens; actio immanens dicitur non quòd sit formaliter in agente: sed quia non transit terminatiuè in aliquod extrinsecum. Francis. de Mayr. in 1. sent. di. 32. in fi. primæ q.

Ite-

Iterum de immanente.

Actio immanens uniuersaliter est illa, quæ non respicit aliquem terminum de se: actio autem transiens est illa, quæ est respectu alicuius termini producendi: & Franciscus dicit quod transiens est, quæ ex se aliquem terminum respicit; non quod transeat nisi terminatiuè intelligēdo; & ista est in Deo.

Scot. in primo sent. dist. 5. q. 6. soluēdo principalia argumenta.

De actione transeunte.

Actio transiens respicit extrinsecum; & sic non est in diuinis.

Actio immanens non dicitur actio eo quod sit formaliter in agente, sed quia non transit in aliquod extrinsecum, sicut actio de genere actionis, & isto modo est in diuinis. Franciscus de Mayr. in primo sen. di. 32. q. 1.

Operationes immanentes sunt intelligere, & uelle, nā intelligere Dei est idem quod ipse Deus, Sco. in 1. sent. dist. 2. par. 2. q. 1. & 35. & 36.

Dic tamen tu aliter ut scis ex sententia Aristot. in 9. met. contex. 16. quod ideo est, quia intellectio cum dicatur operatio immanens, est res producta, quæ remanet subiectiuè in agente, & ista est rei ueritas.

Distinctio de actu formali, & uirtuali, uide Scotum in 2. sent. dist. 2. q. 10. & dist. 25. & in quolib. q. 15. soluendo principale argumentum.

Actus quatuor modis sumitur.

Vno modo idem est quod forma, & iste uariat rationem formalem, illius cuius est actus.

Alio modo idem est quod operatio, & isto modo non uariat.

Tertio modo idem est quod actualitas, quæ est proprietas formę, uel materię, essendi, uel compositi.

Quarto modo se potest extendere ad omnem existentiam actualem siue formæ, siue materiæ incompletæ.

Essentia quomodo sit in existentia actuali. Vide Sco. in 1. q. quolib.

Et nota quòd actus ut est ipsa actio secundo modo, etiam ut est pro ipsa forma actuãte non potest dici de diuina essentia: cum non possit actuari, quia est actualissima, & cum actualissima sit, sibi repugnat impotẽtia esse.

De hoc quære, quomodo potentia sit duplex.

Quomodo aliquid non possit actuari propter duas causas.

Nota quòd aliquid non potest actuari propter duas causas, uel propter duplicem causam.

Prima eſt, quando aliquid eſt ultimatè actuatum,tunc illud non poteſt plus actuari,ut ſi ferrum ſit calidum ultimatè, ſi totus mundus eſſet plenus igne, uſque ad orbes, non poſſet amplius calefieri.

Secunda cauſa eſt, quòd quando alicui ſubſiſtenti repugnat recipere talem actum, uerbi gratia luna non poteſt recipere peregrinas impresſiones inferiores, unde licet ſit iuxta ignem,uel ſolem,nunquam poterit calefieri; quia non eſt ſuſceptibilis talis actus, uel formæ.

Vide Scotum in 2. ſent. diſt. 14. q. 1.

De actu alicuius.

Actus alicuius eſt progrediens ab agẽte,ſiue à cauſa efficiẽte, alius actus eſt progrediens à forma,ſiue à cauſa formali,& iſte eſt duplex.

Primus actus eſt à forma, à qua egreditur operatio, ſicut ſcientia.

Et nota quòd primus actus eſt in Deo,& in nobis;quamuis nobilior ſit in Deo ipſe intellectus,& ſi dicatur quod ipſe intellectus eſt potentia; ergo non eſt actus,cum potentia non ſit actus,negatur; cum omnis forma ſit actus primus.

Intellectus accipitur pro potentia quandoque intellectiua. Scot. in 1. ſent. diſt. 1. q. 4.

Habitus etiam & potentia dicuntur actus primi:quia intellectus dicitur actus primus

eo quod est potens agere, & quando agit tunc est secundus, & sic dicendum est de uoluntate, & uelle, & intelligere.

De actu secundo nota.

Scotus in 1. sen. dis. 2. q 1. Intelligere Dei est sua substantia. Scotus in 35. & 39. primi sent.

Actus secūdus est operatio egrediens à forma sicut considerare, in diuinis actus isti non distinguuntur realiter sicut in nobis: quoniam intellectus diuinus, qui est primus actus, & eius intelligere, qui est secundus, non distinguuntur realiter, sicut in nobis: quia in nobis adueniunt, & recedunt.

Quid sit actus imperatus.

Scot. in 4. & 5. q. prologi.

Actus imperatus est ille qui non producitur à uoluntate, sed aliæ potentiæ ordinant eum ad imperium uoluntatis; ut scribere, cantare, uidere, audire, &c. quando imperantur à uoluntate.

Quid sit actus elicitus.

Scot. in 4. & 5. q. prologi.

Actus elicitus est actus immediatè causatus à uoluntate, sicut est amor, odium, imperium, quo imperat tam intellectui, quàm potentijs inferioribus.

Quid

Quid sit actus adæquatus.

ACtus adæquatus est ille, qui attingit, uel apprehendit totaliter obiectum. Sed ille actus non potest habere simul duo obiecta adæquata.

Scot. in primo sent. di. 2. q. 3.

Duo sunt actus cuiuslibet potentiæ.

ACtus sunt duo cuiuslibet potentiæ al terius à uoluntate.

Primus est non deliberatiuus, uel delibe ratiuus; & tales sunt primi motus, de quib. nec laudamur, nec uituperamur [a].

Secundus est deliberatus, & iudicatus. Exemplum ut statim uideo istum hominē, uel mulierem, uideo talem rem sensu exteriori, & per hoc capio ab intellectu, sine discursu, & sine deliberatione, hoc est non con siderando, utrum sit bonum, uel malum, uerum, uel falsum, pulchrum, uel turpe, & sic est statim, & transitiuè, non considerando rem. Et si fingam uisionem, & rem intellectam: & postea siue in præsentia, siue in absentia illius rei reducam ad memoriam ipsam rem, considerando bonitatem, uel malitiam, pulchritudinem vel turpitudinem, ueritatem, uel falsitatem, tunc fit deliberatio, & tunc fit iudicium, & discursus per intelle ctum,

Isti actus procedunt à sola imaginatione, uel phantasia, absque ulla deliberatione intellectus, & consensu uolūtatis. Sco. dist. 41. q. unica secundi libri sent.

a *In his q̃nō sunt in nostra potestate, nec laudamur, nec uituperamur. 2. ethic. cap. 1.*

ctum, præsentatum ueritati, quæ si imperes faciendum, uel negandum, tunc erit actus secundus, bonus uel malus, ex quibus laudamur, uel uituperamur.

Dubitatio.

VTrum sit aliquis actus exterior, qui sit indifferens ad malum, & ad bonum?

D. Thomas prima secundæ q. 18. arti. 9.

Dicit D. Thomas, quòd licet in generali sit dare; non tamen in speciali, est dare illum actum scilicet indifferenter. In bono morali non est dare aliquem actum quin sit bonus, uel malus, & hoc probat cum non sit dare medium inter priuatiua opposita circa idē subiectum.

Sed hæc positio quamuis uideatur uera; tamen uidetur quòd sit aliquis actus in bono morali in speciali indifferens, qui nec est bonus, nec malus.

an detur actus neuter.

Et hoc ostenditur sic. Negatio alicuius non solum est priuatio in subiecto apto nato, sed cui est debitum in esse, sed est dare aliunde actum indifferentem, cui nullum est debitum in esse, quin sit bonus, uel malus, ut fricatio barbæ, uel nasi, uel alicuius talis, ergo talis negatio non est priuatio, cuius contrarium dicit ipse, quia per hoc quod dicit tale medium esse priuationem, conuenit quòd

Vide D. Bonau. in 2. dist. 41. artic. 1. q. 3.

ꝙ erit uel bonus, uel malus. Vide Scotũ [a]. [b] Item ipſe ponit actum indifferentem in genere, & talis actus non arguit actum indifferentem in particulari.

a Scot. 41. q. unica ſecũdi libri ſenten.

b Vide Ocham in 1. ſent. diſt. 2. qō. 2. tenet hoc idem cum Scoto.

Vltra hoc dico quod in differentia cum ſpecie, bene arguit in differentiam in particulari: quia ſpecies dicit totum eſſe, & quiditatem indiuidui: ſed omnis actus ſpecificus eſt indifferens, ut fricatio barbæ in ſe, ergo & aliquis actus particularis, ut eſt in hoc.

Item actus, qui non eſt propter frui, nec uti, eſt indiuinis, cum non ſit propter finem aliquem: ſed aliquis actus particularis poteſt eſſe talis, ergo &c.

Scotus in 3. lib. ſent. diſt. 26. reſpondendo ad quæſtionem ſecundum propriam opinio.

Item aliquis habitus acquiri poteſt de ſe, qui habitus nec eſt bonus, nec eſt malus, ut ponere conſuetudinem manuum in barba, uel naſo, ergo & actus eius erit talis.

Dubium.

VTrum[a] omnis actus infidelium ſit peccatum.

a Vide Auguſt. lib. ſen Proſperi, lib. 3. ad Bonifacium cõtra duas epiſtolas Pelagianorum: cap. 5. lib. de ſpiritu & litera, cap. 27. lib. Pſalmorum, pſa. 31. epiſto. 105. ad Sixtum presbyterum Romanũ.

Reſpondeo, & dico, quòd bonum, & malum, ſumitur tribus modis: ſcilicet in genere naturæ, moris, & præmij; unde non omne bonum naturæ, eſt bonum moris, nec bonũ moris, bonum præmij, uel meriti gloriæ; dico quòd ſi aliquis actus infidelis ſit bonus in genere

genere naturæ, nō est dubium in genere moris, quod patet per Aristo. in tota philosophia morali, sed loquendo de bono præmij, uel meriti dico quòd non, quia tale bonum est ex integritate omnium circunstantiarū, quas impossibile est sine fide, & dono Dei nos habere.

Definitio meriti habetur in 3. dist. 18. ab ipso nostro doctore.

Sed si loquamur de bono meriti respectu gratiæ dico quod de congruo aliquis actus infidelis potest esse meritorius gratiæ Dei, ut patet de Cornelio, actuum cap. 10.

Dubium.

DE actu fruitionis: utrum sit formaliter liber & quomodo non, & quare dicatur liber. Franciscus de Mayronis primo senten. distinc. 1. q. 5.

Quid sit illud quod est actualius.

Scotus in 4. dis. 3. q. 2.

ACtualius est illud, quod habet formam perfectiorem, uel est forma perfectior; unde forma respectu materiæ se habet ut determinatio, materia uero ut quoddam determinabile, forma ut magis actuale, materia vt potētiale, forma vt magis spirituale, materia

ria ut minus spirituale, actiuius est illud qđ potest magis producere.

De actibus animæ.

DE actibus animæ cuiusmodi sunt, auditus, uisus, gustus, &c. non ualet consequentia ab inferiori, ad suum superius: unde ista consequentia non ualet. Color uidetur intuitiuè, ens includitur in colore, ergo ens uidetur intuitiuè. & sic de omnibus similiter se habentibus, ut ens includitur in calore, & frigore, & calor uel frigus est obiectum tactus, ergo ens est obiectum tactus, & sic de alijs.

Quinque sunt sensus exteriores, uide in 2. de Anima contex. 128. Vide Scotum in 13. q. quolib. & 1. meta. q. 7. quo potentiæ distinguantur per actus, & actus per obiecta.

Tria sunt genera actionum ipsius intellectus.

ACtionum ipsius intellectus tria sunt genera.

Primum genus est opinio, & tenet infimum gradum.

Secundum genus est fides, quæ tenet medium gradum.

Tertium genus est scientia, quæ tenet supremum gradum, & hanc propriè habebit intellectus in patria: licet aliqualiter habeat in uia, & hoc genus habet certitudinem.

In patria In intellectu beatorum, & in intellectu nostro erit scientia ut diuiditur cõtra opinionem, & suspitionem Sco. 4. q. et 5. prolo.

Attributum quatuor modis sumi potest.

Dicitur attributum; quia ex creaturis attribuitur Deo.

ATtributum quatuor modis sumi potest.

Vno modo idem est, quod prædicatum; omne enim quod de alio potest prædicari dicitur attributum, & hæc est eadem sententia cum illa maxima. Quandocunque aliqua duo sunt eiusdem rationis, quicquid attribuitur uni, & alteri, idest quicquid prædicatur de uno, & de altero.

Attributa omnia sunt quasi proprietates huius essentiæ diuinæ. Scot. 31. dis. primi, q. unica.

Secundo modo accipitur pro prædicato secundario, ut passiones.

Tertio modo & magis propriè dicitur attributum quasi ab alio attributum; & isto modo est perfectio, à qua remota omni imperfectione, non eodem modo, quo est in creaturis Deo attribuitur, quoniam Deus dicitur sapiens formaliter.

Attributa sunt pfectiones simpliciter dictæ de Deo formaliter, Scot. 8. dist. primi. q. 3.

Quarto modo dicitur attributum pro appropriato, & est idem quod pluribus conueniens: unde ista approprientur, patri potentia; filio sapientia; spiritui sancto clementia, de secundo, & tertio dicitur attributum.

Quæ sint nomina propria, & appropriata, uide Scot. in 1. q. quolibetali.

Definitio Attributi.

ATtributum est super excellentia perfectionis circumstãtis substãtiam creaturæ, quam melius est habere per modum formæ intrinsecæ, quàm non habere absolutè loquendo, quod iurè & formaliter existat in diuina natura, & de Christo prædicetur.

Attributum est perfectio essentiæ quasi secundaria.

Attributũ formaliter est in Deo uide Sco. in primo sent. dist. 8. q. 3.

Ad Attributum quatuor requiruntur.

VNde ad Attributum quatuor requiruntur.

Primo quòd aliquo modo inueniatur in creaturis.

Secundo quod aliquo modo subiectum præsupponat & ex hoc essentia, & natura, non sunt attributa; quia sunt basis, & fundamentum omnium quæ sunt in Deo.

Tertio quod dicat perfectionem, ita quod melius est ipsum habere quàm non ipsum, & ex hoc ammouentur ista accidentia, quæ sunt in creaturis, sicut albedo, & nigredo, & his similia, quæ non sunt attributa in diuinis.

Quarto modo quod sint formaliter in Deo, non transumptiuè, nec similitudinariè.

Exponitur copiosè definitio perfectionis simpliciter quã posuit ipse Anselmus monologiõ. cap. 15. in primo dist. 2. q. 1. par. 2. & dis. 8. q. 1.

Sco. 8. dist. primi q. 3. asserit Deum esse formaliter sapiẽtẽ.

Attributa sunt idem inter se.

Scot. in primo sen dist.2.par. 2. & 8.di.primi. q.4.

AMplius est sciendum, quod attributa sunt idem inter se realiter, & ratio huius est; quia illa, quæ realiter sunt distincta unum de altero non prædicatur in abstracto, ut albedo non prædicatur de Petro, similiter de relationibus in diuinis, ubi est differentia realis, sed quodlibet attributum unum de altero prædicatur; quia bonitas est sapientia.

Abstractum de abstracto prædicari debet. uide Sco. 5.q. quolib.

Attributa sunt idem cum essentia.

Scot. in primo sen. di.2.par.2.

ATributa sunt idem cum essentia realiter, quod sic patet, omne compossibile infinito intensiuè, & intrinsecè, est idem cum ipso, sed essentia diuina intensiuè, intrinsecè est infinita, & quodlibet attributum in ratione formali est infinitum intensiuè, & idem intrinsecè cum essentia diuina, ergo unum & idem est realiter attributum cum essentia diuina, probatio maioris, omne illud quod includit in se perfectionem omnis entitatis, & rationem perfectionis omnium entium modo superuenienti, & unitè, includit omnem realitatem eius, quæ est intrinsecè cum eo, & omne tale est idem cum eo, sed attributum est huiusmodi, ergo &c. probatio

Diffusius hoc declarat in primo sen.d. 8.q.4.

batio minoris, Vnde intellectus tantum est quantum obiectum suum intelligibile, sed essentia diuina est obiectum intellectus; unde intellectus est infinitus intésiuè, ergo intellectus ex sua ratione formali est infinitus intensiuè, & includit, & præsupponit, omnem perfectionem totius entis; unde ista attributa sunt perfectiones attributales unitæ, & infinitæ in Deo modo excellenti. *Scot. 3. q. prologi. & in 1. sent. di 1. q. 1. in uia Auicennæ.* *Scot. in 8. dist. primi sen. q. 3.*

Vnde illa, quæ respondent istis, quæ sunt in creaturis, sunt dignitates disperatæ in creaturis.

Vnde intellectus Viatoris faciendo multos conceptus ex istis uenit ad cognitionem illorum, quia quicquid potest concipere diuersis conceptibus, & diuersis actibus intellectus uiatoris distinctè, & actualiter, faciendo distinctionem secundum rationem, & idemtitatem realem.

Ista actualiter & distincta potest Deus intelligere uno conceptu, & uno actu, & similiter intellectus comprehensoris potest multo melius comprehendere, quàm intellectus uiatoris: quoniam in Deo non sunt plures intellectiones, in actu, nam intelligere Dei est sua substantia. *Intelligere Dei est sua substantia. Scot. in primo sent. di. 35. & 39.*

Nota bene.

Attributa distinguuntur ex natura rei, siue formaliter. Sco. in primo sent. dist. 8. q. 4.

VNde uidetur quod distinctio Attributorum sit ex natura rei, & formaliter, & ratio huius est, quia distinctarum emanationum, sunt principia distincta, alterius, & alterius rationis, sed emanationis in diuinis, scilicet filij, & spiritus sancti distinguuntur ex natura rei, ergo intellectus & uoluntas, quę sunt principia distinctiua, distinguuntur ex natura rei; sed tamen nō est distinctio realis.

Quinque requiruntur ad distinctionem realem.

Quo quatuor modis distinctio realis inuestigari poterit, uide authorem formalitatum, in ultimo artic.

NOta quòd quinque requiruntur ad distinctionem realem.

Primo quòd non sit in potentia; quia potentia non distinguit.

Secundo quòd non sit virtualiter in alio, sicut effectus in sua causa.

a 7. meta. contex. 49.

b Quo sit aequalitas in attributis pertractatur a Scoto 31. dis. primi senten. q. unica, & quo habeant magnitudinem.

Tertio ꝙ non sit confusibiliter in mixto; quia illa non distinguuntur realiter.

a Quarto ꝙ sint formaliter in actu; quia actus distinguit, ut dicit Arist.

b Quinto quòd non habeant identitatem realem.

Et ideo quantum ad istam conditionem, attri-

attributa non differunt realiter, quia illa quæ differunt, unum de altero non prædicatur in abstracto, nec quod unum trāseat in alterum, sed consequentia horum reperitur in attributis, ergo non differunt realiter. omnia enim attributa diuina habent eandem quantitatem, ideo inter ea non est magis, nec minus. Francis. de Mayr. in primo sent. dist. 8. q. 7.

Cum summa eßentia stat distinctio personarum inter se.

SIcut enim cum summa essentia stat distinctio realis personarum inter se, sic cum unitate personarum summæ trinitatis stat distinctio attributorum ex natura rei; tamen prima distinctio cum sit realis, non facit compositionem, nec talis distinctio est danda summa, quia non dicit perfectionem.

Personaliter di-stinguitur producens à producto, Scot. in primo sent. dist. 2. ad secundam quaestionem. & dist. 26.

De ista propositione, Ad. & quot modis sumatur.

AD, propositio uno modo dicit terminum motus, ut uado ad ecclesiam.

Serra non est instrumentum actiuum propriè, nec durities, quæ est qualitas nō est formale principium agēdi, sed est quædam impassibilitas resistens corrumpenti Sco. in 4. sen. dist. 1. q. 5. & 12. dist. 4. libri sent. q. 3.

Alio modo dicit habitudinem causæ finalis, ut serra habet dētes ferreos, eo quod est ad diuidendum.

Alio modo dicit propinquitatem, ut adsum, id est prope, uel iuxta sum.

Alio modo dicit additionem ut adiūgo.

Alio modo dicit tempus, ut à solis ortu usque ad occasum.

Alio modo dicit ordinem, ut à primo usque ad nouissimum.

Nota quod ad se dicitur duobus modis.

An persona sit ad se, sicut essentia, uide Scot. in primo dist. 26. q. unica.

AD se dicitur dupliciter, uno modo positiuè, & sic dicitur absolutum.

Alio modo negatiuè, & sic est omnino ad aliud. Franc. de Mayronis in primo senten. dist. 23. q. 4.

Quot modis sumatur adiacens.

Scot. in primo sent. dis. 2. q. 2. in fine solutionis propriæ.

ADiacens aliquando sumitur pro secundo adiacente, aliquando pro tertio adiacente.

Istæ enim propositiones sunt de secundo adiacente, scilicet homo est, & homo non est.

Iste uerò de tertio, homo est animal, homo non est animal, ideo est bona consequē

tia

tia de tertio adiacente, ad ſecundum adiacens, tum in eſſentialibus, tum in accidentalibus, ut homo eſt animal, ergo homo eſt, homo non eſt animal, ergo homo non eſt, ut homo eſt albus, ergo homo eſt, homo non eſt albus, ergo homo non eſt, de ſecundo adiacente ad tertium adiacens, ualet cõſequentia in eſſentialibus, ut homo eſt, ergo homo eſt animal, homo non eſt, ergo homo non eſt animal.

Quid ſit ſecundum adiacens.

SEd nota, quod ſecundum adiacens, ſcilicet homo eſt, poteſt duobus modis conſiderari, uel in eſſe eſſentiæ, uel in eſſe reali, ſiue indiuiduali, aut ſubſiſtentiæ.

Ad hoc quod de aliquo habeamus ſcientiam, non requiritur, quod illud habeat uerum eſſe ſed ſufficit q̃d habeat eſſe cognitum, ut homo eſt in eſſe eſſentiæ. Vide Sc. lib. 1. ſent. diſt. 13. & 7. q quolib.

Alio modo in eſſe eſſentiæ, homo enim non eſt, ſed corrumpitur quacunque corruptione oppoſita eſſe exiſtentiæ, & in diuiduali; ſed tamen non corrumpitur corruptione oppoſita annihilationi, ſed eſt in eſſe eſſentiæ, & ita eſt duplex corruptio.

Quid requirat adæquatio.

ADæquatio requirit conformitatem ex parte extremorum.

De duplici adæquatione. uide Sco. 5. q quolib.

Affirmatio quanto est paucioribus conueniens, tanto eius negatio, &c.

AFfirmatio quanto est paucioribus conueniens, tãto eius negatio pluribus conuenit: exemplum ut si dicatur non sortes currit, omnib. alijs à sorte conuenit, & quanto negatio paucioribus conuenit, tanto affirmatio pluribus conuenit, ut non finitum, hoc solum conuenit primæ intelligentiæ, ergo eius affirmatio scilicet finitũ, conuenit omnibus alijs.

De affirmatione complexa.

Vide Nicolaum Bonettum in 4. met. cap. 1. bene declarantem.

AFfirmatio complexa tantum uni opponitur: & nota quòd hoc est uerum contradictoriè, exemplum quod unũ uni tantum opponatur cõtradictoriè, omnis homo currit, nõ habet præ se nisi istam oppositam sibi contradictoriè, homo non currit.

Cap. de Agente, & quot modis sumatur.

Ignire, & calefacere sunt duo effectus ignis, igneitas est forma ignis, tamẽ ignire præsupponit calefacere. Sc. in 2. sen. dist. 1. q 1.

AGens duobus modis sumitur.

Vno modo pro agente cum illa forma præcisè per quam agit, sicut dicimus quòd calefaciens est ignis calidus.

Alio

Alio modo accipitur agens pro agente cum illa forma, per quam agit, & pro formali ratione sub qua agit, sicut dicimus, quod ignis approximatus calefactibili agit, approximatio enim non est forma per quam ignis agit, sed est forma respectiua.

Quomodo oporteat esse agens præsens localiter.

AGens oportet esse præsens localiter patienti, uerum est de agentibus naturalibus, quæ agunt per contactum; quoniam sol non est præsens localiter suo patienti in uisceribus terræ, & sic solum agentia naturalia per contactum requirunt approximationem, alia uerò non.

Agens, & patiens non debē esse adūata, sed debent se contā gere. 1. de gene. cōtex. 78. de duplici contactu uirtuali, & mathematico. Vide Tataretū in 7. li. phys. in 2. notab. et Sco. 9. d. 2. q. 2. et 44. 4. q. 2.

Omne agens ut sic est nobilius patiente.

AGens omne, ut sic est nobilius patiente[a], & ideo agens uniuocum est nobilius inquantum agens suo effectu, sed inquantum sunt eiusdem speciei, & rationis, æque nobilia sunt.

[b] Agens est præstantius suo effectu, ista propositio non est uera, nisi de causa æquiuoca totali, uel partiali, principali quæ est semper perfectior suo effectu, sed non de causa

a Agens quō sit præstantius passo. uide Sco. in 4. lib sen. di. 44. q 2.

b Agens est p̄stātius effectu. ista ppositio nō est uera nisi de cā æquiuoca totali. Sc. 3. di. 1. sē. q. 7. & in 2. di. 3. q. 8. et 10.

causa æquiuoca partiali, minus principali hoc habet ipse Sco. in multis locis.

Hic nota bene.

Intellectio causatur ab intellectu & obiecto. uide Sco. 15.q. quolib. artic. 2. quæ autem sit principalior pars ad actum producendi, uide Sco. in 3. di. primi. q. penult.

ITem aliquid esse uirtualiter in aliquo, si illud non sit causa partialis, est nobilius quàm esse formaliter, uerbi gratia si intellectio fiat ex intellectu, & obiecto, siue uolito, secundum unam opinionem, certũ est quod cum utrunque sit causa partialis, & quælibet ut sic habet causationem suam esse formaliter, tunc est nobilius quàm esse uirtualiter, sed aliquid esse uirtualiter totaliter, & formaliter totaliter, nobilius est esse uirtuale, quàm formale.

An omne agens sit nobilius passo.

Vide Sco. in 4. sent. di. 44. q. 2.

AGens omne est præstantius passo. Ista regula est falsa nisi præsuppositis tribus regulis.

Prima quando effectus agentis est forma patientis.

Secunda quando ipsa forma est nobilior passo.

Tertia quando agens est perfectius forma, quam producit, quæ est eius effectus, & si

& si aliqua istarum deficiat, illa regula famosa est falsa.

Agens corporale unde producatur.

AGens corporale à corpore producitur, ut lux à sole. *Quid sit lux uide Sco. in 2. sen. dist. 13.*

Quid sit agens spirituale.

AGens spirituale est à substantia spirituali, ut actus intellectus, & uoluntatis, qui immediatè à substantia producuntur, uel habitus acquisitus utriusque potētiæ; quarum est substantia spiritualis mediantibus actibus; tamen agens uel ista agentia differunt genere propinquo, licet conueniant in genere remoto. *Tres sunt actus itellectus, duos primos ponit Aris. 3. de anima. contex. 21. & Scotus tres istos actus ponit 3. q uniuersaliū.*

Quid sit alteratio.

ALteratio est quando manente subiecto, fit transmutatio in passionibus. Vel alteratio est trāsmutatio de una qualitate, in aliam oppositam, uel mediam, ut ab albedine in nigredinem, uel fuscum in pallidum, & huiusmodi, & talis nunquam fit in instanti, sed in tempore. *Scot. dicit quòd alteratio est in genere qualitatis, in 1 sen. dis. 5. q. 2.* *An alteratio fiat in instanti. uide Scot. in 2. sen. di. 2. q. ult. exponēdo dictū Philos. in de sensu & sensato.*

Alte-

Alteratio eſt duplex, alia ſpūalis, alia corporalis. 7.phyſ contex.2. & 2. de anima. contex. 57. et 58. et 3. de anima. contex.28.

ALteratio fit multis modis. Quædam enim fit à principio intrinſeco, ut in timoroſis & uerecundis, ut cum aliquis eſt paſſus timorem, fit pallidus.

Quomodo fiat homo pallidus.

Vide in primo lib. problematū Alexandri Aphrodiſei.

QVia timor habet fieri circa cor, & ſanguis eſt amicus naturæ, & derelictis exteriorib. uadit illuc, ſcilicet ad cor; & ſic remanet facies pallida ex defectu ſanguinis, & èconuerſo eſt in patientibus uerecundiam, quia uerecūdia habet fieri circa faciem, & ſanguis, iuuādo naturam, exit uerſus faciem, & ideo rubet uerecundus.

Rubor eſt ex uerecundia. uide Sco. *in* 1. *li. ſen. diſt.* 17. *q.* 3.

Alio modo fit alteratio à principio extrinſeco, ut nigredo aliunde infertur ab æſtu ſolis, & caliditas ab igne, & motu, & frigus à gelu, & huiuſmodi.

Alteratio animæ quæ ſit.

Anima gaudet & triſtatur nō per conuerſionē ad phantaſma. Sco. 4 *ſent. diſ.* 44. *q.* 2.

ALia eſt alteratio animæ, ut cum anima tranſit ab una affectione in aliā, quæ affectiones ſunt, ira, gaudium, amor, deſiderium, triſtitia, lætitia, & huiuſmodi. Sed

Sed notandum est, quod alteratio propriè fit in tertia specie qualitatis; si tamen dicatur fieri in alijs, ut à scientia ad ignorantiam, hæc nō dicitur propriè alteratio.

Cap. de anima. & primo quid sit.

Anima est forma simplex, ens uiuens, intelligens, sentiens, & libertate utens [a].

Diffinitio philosophica, & naturalis.

Anima [b] est actus corporis physici organici, uitam habentis in potentia, secundum quod in potentia.

Et quia dicitur quòd anima est actus, notandum est, quòd duplex est actus, primus, & secundus, sed quia actus primus est ipsa forma, per quam quis operatur, & ideo ipsa anima dicitur actus primus, quia mediante ipsa quis operatur.

Actus uero secundus est ipsum operari; quia operatio actu producitur.

Quare dicta sit anima?

Anima [c] ideo dicta est, quòd adiuuat corpus ad uiuendum, hoc est ut uiuat

Quō ad sciētiā sit alteratio indiuisibilis. Vide Scot. in 13. q. quolib.

a *Aīa est substantia quędā spūalis, cōstans ex intellectu, memoria, & uolūtate. uide Sc. in 2. sent. dist. 16. et 17 & in 4. sent. dist. 43. q. 2.*

b *2. de anima. contex. 4. & 6. & 7. idem annotauit Plato in libro Timei, & August. lib. de anima. uide etiā Scotum in 8. q. quolib. & quō sit forma corporis ipsa anima. Vide Scot. in 4. sen di. 43. q 2.*

c *Anima dicta est ab animādo, & informādo, quia informat corpus, qd dicitur esse eius instrumentum, ut habetur. 1. de anima. com. 52.*

uat semper:anima autem pro spiritali natura,pro eo quod spirat in corpore, appellata est spiritus.

Quomodo anima, & spiritus, idem sint in homine.

Spiritus dicitur anima, mens rationalis, inquantum sine corpore consideratur & separata perdurat.

ANima,& spiritus idem sunt in homine; quamuis anima aliud notet, & aliud spiritus; spiritus namque ad substantiam dicitur,& anima ad uiuificandum. eadem est essentia, licet proprietas diuersa: nam unus & idem spiritus ad se ipsum dicitur, & ad corpus anima.

Quomodo anima sit spiritus.

SPiritus est,inquantum est producta ratione substantiæ rationalis.
Anima inquantum uita corporis.

Anima diuiditur quadrupliciter.

Anima, & suæ potẽtiæ sunt eadem realiter. Vide Sco 16. dist. 2. q. 1. & in 1. sen. dis. 3. q. ult. & in 3. dis. 17. & 26. in fine.

ANima diuiditur quadrupliciter.
Aliquando per partes essentiales, sicut quando diuiditur per uegetatiuam, sensitiuam, & intellectiuam.

Aliquando per potentias, sicut quando diuiditur per intellectum, & uoluntatem,

&

& memoriam, quæ ſunt eadem realiter cum anima.

Aliquando per uires, ſicut per iraſcibilem, & concupiſcibilem.

Aliquando in portiones, ſicut in inferiorem,& ſuperiorem.

Et iſte ordo ſeruatur:quia ſicut eſſentialiter diſtinguūtur in plures partes, ita una pars in plures potentias,& una potentia in plures uires,& una uis in plures portiones. Concupiſcibilis enim poteſt negotiari circa temporalia,& ſic dicitur portio inferior, uel poteſt negociari circa æterna, & ſic dicitur portio ſuperior. Franciſcus de Mayronis.

Abſolutè tantū ſunt duæ potentie animæ, tamen inqnantū ſunt partes imaginis ſic dicuntur tres. Vide Bargium diſt. 27. primi ſent.

Quid dicat anima.

ANima dicit uerum affirmando, uel negando:iſtis mediātibus,quæ ſunt quinque ſecundum naturam, hoc eſt quibus cognoſcimus uerum, ſcilicet ſapientia prudentia,ars,intellectus,& ſcientia: ſuſpitione.n.& opinione cōtingit falſum dicere.

Quinque ſunt habitus intellectuales. 6. ethi. cap. 8.

Quomodo anima ſit mutabilis non localiter.

ANima eſt mutabilis nō localiter, ſed tēporaliter, ſuis affectionibus, præterea

Iſidorus de ſummo bono. c. 6. et Scot. in 2. ſent. diſt. 17.

terea anima poteſt mutari,& mutatur ab ignorantia ad ſcientiam, à uitijs ad uirtutes,& econuerſo.

Anima habet initium, & finem nullum.

Idem Iſidorus. Sed quo differant æternum, ſempiternum, et perpetuum. Vide Bargiũ in 1. ſent. diſt. 9.

ANima habet initium & finem nullũ, nam ut ait Iſidorus quædam in reb. tẽporalib. ſunt perpetua, quędam uerò ſempiterna, perpetua ſunt quibus ineſt ortus, & non terminus, ſempiterna quibus nec ortus, nec terminus.

Anima eſt colligata corpori.

Damaſcenus 1. lib. cap. 8.

D. Bonau. in 2. ſen. di. 1. et Stepha. Burlipher.

ANima eſt colligata corpori, tota toti, & non pars parti, & non continetur ab ipſo, ſed continet ipſum: unio uerò qua anima unitur corpori, non eſt accidens, ſed eſt uita hominis, nec aduenit poſt eſſe completum, ſed confert eſſe completum.

Diuerſitas & cauſa animarum.

1. de anima. commen. 53. & 2. de anima. commen. 60.

ANimarum diuerſitas eſt cauſa diuerſitatis corporum, & membrorum, unde non differunt membra leonis à membris cerui, niſi propter diuerſitatem animæ leonis, & cerui.

Cap.

ANgeli in uerbo Dei cognoſcunt omnia, antequam in re fiāt. Iſidorus de ſummo bono cap. 4. & Auguſtinus ſuper Geneſ. ad literam.

Prius naturaliter nouit Angelus creaturā in uerbo, ſecundo in genere proprio. Vide Scot. in 2. ſent. di. 3. q. 9.

Res iſtæ prius fuerunt in cognitione angelica, quàm in genere proprio.

Angelus quidem non continetur in loco corporaliter, ut typum accipiat, & informet: uerum tamen dicitur eſſe in loco, quia adeſt intelligibiliter, circumſcribitur ubi, & operatur: nō enim poteſt idem in diuerſis locis operari. Solius enim Dei ſecundum idem ubique operatur, non autem angelus qui uoluntate naturæ, & quia imperatus pertranſit, operatur in diuerſis locis, non eſt igitur in loco circumſcriptiuè, ſecundū unam partem poſt aliam, & per quantitatē, ſicut corpora, ſed eſt in loco definitiuè, ſicut in cœlo empireo.

Sco. in 2. ſen. di. 2. q. 5. & 6. Damaſce. c. 13.

Deus eſt in omnibus per operationem. Scot. in 2. ſen. di. 2. q. 6.

Nomen Angelorum eſt nomen officij, non naturæ.

ANgelorum nomen officij eſt, non naturæ: ſecundum naturam ſpiritus nuncupantur.

Angelus est natura, licet essentia diuina sit sũma natura intellectualis, tamen non potest dici Angelus, quia Angel. est finitus. uide Stephan. Burlipher in 2. sent. dis. 1.

ANgelorum natura mutabilis est; quia inest eis mutabilitas in natura: sed facit eos incorruptibiles charitas, & sempiterna gratia, nõ natura esse incommutabiles. Damasce. lib. 1. cap. 17.

Materia Angelorum nullam habet quantitatem.

Angelus non componitur ex re, & re, sed ex realitate, et realitate. uide Sco. in 1. sent. dis. 8. q. 3.

ANgelorum materia nullam habet quantitatem, secundum Augustinum libro septimo super Genesim ad literam.

Hic est notandum.

ET quia aliqui nolunt Angelos habere corpus. & licet in hoc habeant plures defensores; tamẽ oppositum est magis probabile, ut apparet ex plurium auctoritatũ concordantia, & rationum conuenientia.

Magister sent. lib. 2. q 8. dicit quod Augustinus non ita sentit: sed recitando forsitan dixit.

Videtur namq; hoc sentire Augustinus frequenter libro de Trinitate, intantum ꝙ ibi, & alibi, supponit Angelum habere corpus essentialiter; unde libro tertio de Trinitate, cap. 1. ponit sub dubio. Vtrum Angelus apparens mutet suum corpus spirituale in

le in ſpeciem corporis non ſpiritualis.

Item lib. 14. dicit quòd Dei ſapientia diſpoſuit cruciari in igne æterno ſpiritus cũ aereis corporibus.

Item Auguſtinus de mirabilibus ſacræ ſcripturę dicit, quòd Deus omnipotens ex prima materia informi cunctorum corporalium, & incorporalium, ſenſibilium, & inſenſibilium, intellectualium, & intellectu carentium, ſpecies multiformes diuiſit.

Hoc non cogit ad ponẽdam in talibus ſubſtantijs materiam, pro eo quod D. Auguſtinus aliquãdo loquitur ut philoſophus, & tũc ſequitur ut in plurib. opinionem Platonis: fuit enim Platonicus in philoſophia.

Et huic concordat Ariſtot. 12. meth. con tex. 18. dicens omnes formas, quæ ſunt in actu in primo motore, eſſe in potentia in prima materia.

In his omnibus ſupponit Auguſtinus ipſos Angelos habere corpus, immo ait ſupra Geneſim li. 3. cap. 4. uiſionem fieri per extra miſſionem radiorum, & Angelos habere corpora.

Vnde Damaſcenus in logica ſua dicit cap. 4. & 9. quòd Angeli, & animæ, quãtum ad corpus dicuntur immaterialia, ſed quantum ad Deum materialia ſunt; hoc etiam dicit in 2. lib. ſent. cap. 3. quòd Angelus eſt ſubſtantia gratia, non natura, immortalitatem ſuſcipiens, qui dicitur incorporalis, & immaterialis quo ad nos. Sed corporalis, & materialis quo ad Deum, qui ſolus eſt eſſentialiter immaterialis, & immortalis, & in-

Angelus quid?

fra cap.2.dicit quòd ſolus Deus uerè eſt immortalis,& immaterialis, & immutabilis.

Anima autem, & Angelus dicuntur incorporales reſpectu groſſitiei materiæ noſtræ corporalis.

[a] Item Boetius in fine libelli ſui de unitate & uno.cap.2.dicit quòd Angelus, & Anima ſunt unum coniunctione materiæ.

[b] Item in eodem libro dicit quod nullum eſſe ſcilicet cauſatum eſt niſi ex coniunctione materiæ cum forma; dicit tamen infra, quòd tanto materia rei eſt ſimplicior,quã to unitas illius rei magis accedit ad ueram, & puram, & ad primam rationem unitatis.

[c] Item ſunt adhuc aliquæ congruæ & probabiles rationes.

Nam quando uniuerſaliter, & eſſentialiter,eſt aliqua proprietas,& conditio in aliqua re, uel natura, licet Deus poſſit communicare illam proprietatem alteri; non tamen hoc communiter facere inuenitur, quia Deus in ſuis operibus conſeruat naturam,& conſeruat modum naturæ,quãtum poteſt,ſecundum diuum Auguſtinum.Sed in omni habente materiam, & formam, ſemper eſt paſſio,& receptio,à parte materiæ,ut uult Ariſto. ergo cum Angeli & anima habeant receptiones, & paſſiones, & mutabi-

a Ad Boetium autem dicendũ, quòd illa fuit ſua opinio,neq; oportet omnes opiniones eorũ tenere, ubi loquunti ſunt ut philoſophi, licet tenendi ſint ubi tractant ea quæ ſunt fidei.

b An Angeli ſint compoſiti. Vide Seraphicũ Bona in 2.ſen. diſ.3.par.1.arti.1. q.1.

c Nec propter uerba Sanctorũ nec propter receptionem accidẽtium,neceſſe eſt ponere materiã in talibus ſubſtantijs ſeparatis,cũ nulla uia ſit efficax,et demonſtratiua ad concludendum materiam, niſi tranſmutatio in ſubſtantia.Vide dominum Trombetam in formalitatib.arti.1.

mutabilitatem habebunt certè à materia.

Item à simplici in natura inquantum tale est, non retardatur, nec elõgatur aliquid, nisi per naturæ compositionem. Sed Deus est simplex per naturam, à quo elongatur omnis creatura ex sui natura, ergo omne præter Deum habet naturam compositam ex diuersis naturis. Ideo dicit Auerroes 3. de anima, in solutione. 3. q. in com. 5. & in libro destruct. destruct. in disput. 6. in solu. sexti dubij. quòd prima causa est quiditas absoluta, & omnia alia à prædicta quiditate quiditatem habent. & sicut esse sensibile diuiditur in materiam, & formam, sic esse intelligibile diuiditur in aliquid consimile materiæ, & in aliquod cõsimile formę.

Cõpositio in intelligẽtiũ ex potentia & actu, non est ex positiuo, & positiuo, ut uult ipse D. Tho. in 1. p. summæ q. 3. arti. 4. sed ex positiuo & priuatiuo. Vide Henricũ de Gandauo in quolib quoli. 4. q. 16. & Sco. in 8. dist. primi. q. 2.

Ex his uidetur probabile, & conueniens, quòd omnis creatura, uel substantia per se stans habeat compositionẽ cum materia.

Quatuor attribuuntur Angelis.

ANgelis quatuor sunt attributa, scilicet simplicitas essentiæ, Distinctio personalis, memoria, intelligentiæ, & uoluntas liberi arbitrij, Angelorum quidam ceciderunt, & adhæserunt summo malo uertibiliter: quidam permanserunt, & adhæserunt, summo bono inuariabiliter. Vn de

An Angeli boni fuerint beati in primo instanti suæ creationis, & Angeli mali miseri Vide Sco. in 2. sen. distinc. 5. q. 2.

D.Bon.in 2.sen ten.dis.5.q.2.

de boni Angeli per gratiam eis datam inuenerunt gloriam Dei; unde meruerunt non habitum, sed habendum.

D.Bonau. in 2. sent.dist.9.

Item in Angelis est triplex Hierarchia, scilicet suprema, media, & infima; & in qualibet istarum sunt tres ordines.

In prima sunt Cherubin, Seraphin, & Throni,

In secunda Dominationes, Virtutes, & Potestates.

In tertia Principatus, Archangeli, & Angeli.

Istorum autem Angelorum quidam deputantur ad ministerium hominum, in ministrando, aut purgando, illuminando, perficiendo. Isti sunt actus Hierarchici, etiam hos actus non solum habent ad nos, sed etiam inter se, quia superiores sunt, & illuminant medios: medij autem inferiores, & modo ministerij, sicut inter nos & prælatos, post diem iudicij cessabunt huiusmodi actus.

Quomodo Angelus sit indiuiduum.

Scot.in 2. sent. dis.3. q.5. & 6.

ANgelus est indiuiduum non ratione materię primę, quia est in materialis nō per quantitatem, quia est indimensionalis, erit ergo ratio indiuiduationis una entitas

titas realis positiua determinans naturam angelicam ad esse hoc, quęrit nisi quidam gradus indiuidualis, qui alio uocabulo uocatur differentia indiuidualis, quæ abditissima est. Porphyrius tangens hanc indiuidualem differentiam dicit, quòd sunt quædam proprietates naturales, quæ sic uni, q non alteri competunt.

Cap. de Analogo.

ANalogum est, quando aliqua compa rantur ad aliud, uel tanquam ad principale, uel tanquam ad illud, in quo forma principalis reperitur, ut homo pictus, & homo uiuus, homo pictus analogicè dicitur homo per quandam extrinsecam denominationem, quæ in eo reperitur, ut in principali significato.

Analogum mediat inter uniuocum & æquiuocum. 4. meta. comm. 2. ideo secundum Sco. nõ datur purũ analogum, sed omne tale stat cum uniuoco, & æquiuoco. uide in 1. sen. di. 3. q. 3.

Hic est bene notandum.

QVod licet de quolibet uerificetur extremum contradictorium; non tamẽ de quolibet sequitur extremum contradictionis determinatè, sed bene disiunctè.

Cap. de Amore: & quomodo accipiatur duobus modis.

Vide Franciscũ de Mayro. in 1. sen. di. 10. q. 4.

AMor duobus modis sumi potest. Vno modo pro actu diligendi. Alio modo pro habitudine ad actum diligendi, & quouis modo sumatur istorum, spiritus sanctus non est amor spiratus.

Quid sit Amor spiratus.

Filius est identicè notitia, et spiritus sanctus est amor identicè. Sic diceret Scotus. Vide in 1. sen. dist. 27.

AMor spiratus est amor liber productus cũ obiecto á uoluntate, & quando Franciscus de Mayronis in 1. sent. dist. 10. q. 4. quærit, utrum spiritus sanctus sit amor spiratus, dico quòd non; quia amor in diuinis, cum sit essentialis non est elicitus, unde bene conceditur: spiritus sanctus, qui est spiratus, est identicè amor, & sic debent glossari propositiones Francisci dist. 10. q. 4. primi sent. hoc est de notitia genita, quoniam nisi sic intelligeret deuiasset á rei ueritate, quod non est dicendum.

Duo amores fecerunt duas ciuitates.

Vide hanc sententiã in Sc. 1. li. sen. di. 1. q. 5. & in 2. dist. 6. q. 2.

AMores duo fecerunt duas ciuitates, una est Ciuitas mundi, quæ incipit ab amore sui.

Alia uero Dei, quæ incipit ab amore Dei ad contemptum sui, Augustinus de ciuit. Dei lib. 14. cap. 28. & super Genesim libro. 2. & cap. 22.

Primus actus amoris.

AMor amicitiæ est primus actus, quo amore aliquis diligit se, ubi non est aliud immaginandum, nisi complacere, & placere sibi ipsi, & optare sibi bonum.

Amor amicitiæ quid.

Cap. de apprehensione & quomodo sit duplex.

APpræhensio est duplex, quam sequitur duplex appetitus; Vna est, quæ est rei in suis primitiuis causis siminalibus, & originalibus, quam unumquodque, discernens, quod suæ naturæ est conueniens accipit: & hanc appræhensionem sequitur naturalis appetitus, ut patet in plantis, quoniã uniuersaliter rei amarũ est inconueniens, quia solum dulce est conueniens in natura.

Quæ sit differentia inter appetitum nostrũ & brutorum uide Scotum in 2. sen. distinc. 42. q. 4.

Alia est appræhensio, quæ est rei per suã speciem, & hanc sequitur anima, uel appetitus, & est solum in habente animam sensitiuam.

Propter hoc datus est appetitus animalib. et rebus, ut ad perfectionem suam inclinentur Vide Scotum in 4. sent. distin. 49. q. 10.

Cap.

Cap. de Apprehendere.

D. Bona. in primo senten. distinc. 3. q. 1.

APprehendere, & comprehendere in hoc differunt secundum Aug. 83. q. Quoniam apprahendere est attingere operatione intellectiua aliquod obiectũ, & sic creatura potest apprahendere non solum creaturam, sed etiam & Deũ, quid sit comprahendere, & apprahendere, declara ex his quæ habet Scotus in 3. distinc. 14. q. 1. soluendo secundum argumentum.

Quod intellectus creatus nõ posit comprehendere Deum uide Scotum in primo sentent. distinc. 3. q. 1.

Quid sit comprahendere.

Actus, quo Deus comprahendit essentiã suam, est in Deo ex nã rei. Vide Scotum in prima q. quolibet.

COmprehendere est attingere tale obiectum adequate, quantum in se est attingibile: & isto modo, licet creatura non posit Deum comprahendere; bene tamen dicimus, quòd solus ille intellectus dicitur comprahendere, cuius tanta est intelligibilitas intellectionis quanta est intelligibilitas intelligibilis. Vide Franciscum de Mayronis in primo sent. distin. 36. q. ultima.

Quot modis dicatur Appetitus.

Primo physico. contex. 81.

APpetitus est duplex.

Vnus naturalis; Alter uero Aĩalis.

Appetitus

Appetitus naturalis est ille, qui est sine cognitione.

Appetitus Animalis est, qui fit cum cognitione, ut equus appetit ordeum; quia cognoscit eum, in brutis enim licet sit appetitus sensitiuus, non tamen est particeps rationis in eis, sicut in nobis.

Sed naturalis adhuc est duplex; quia quidam est consequens formam, quidam consequens materiam consequens formam est quædam inclinatio, per quam res ad proprium locum inclinatur, ut graue appetit deorsum, per grauitatẽ; leue sursum per leuitatem.

Sed appetitus consequens materiam est quidam ordo, quem habet materia ad formas, & sic dicere quòd materia appetit formam, quia quando materia est sub una forma credit perfici per aliam, & sic appetit eas per infinitum.

Vide Scotum in 4. senten. distin. 4. 9. q. 10.

Scotus in 2. distinct. 42. q. 4.

Materia appetit formam primo physic. contex. 81. Vnde Scotus in 4. sent. distin. 49. q. 10. inquit quòd appetitus naturalis non est nisi inclinatio quædam ad suam perfectionem.

Etiam aliter dicitur.

SEd adhuc est sciendum, quòd appetitus est duplex.

Quidam est cum cognitione, de quo iam dictum est, & appetitus cum cognitione est duplex; quia uel sequitur cognitionem propriam, uel cognitionem alterius

Scotus in 4. senten. distinc. 49. q. 10.

rius; si sequitur cognitionem propriam est appetitus in rebus animatis, sensitiuis, & intellectiuis.

Si autem sequatur cognitionem alterius, sic dicimus quòd sagitta appetit signum, non quòd cognoscat signum, sed sequitur cognitionem sagittantis, & dirigentis ipsam; etiam in isto sensu dicere primo ethico. omnia bonum appetunt, secundum quod sunt regulata per suas intelligentias: nam quælibet creatum habet unũ Angelum bonum, & alium malum; intellige de creatura inferiori, aliqui dicunt hoc dixisse Arist. in libro de secretis secretorum. sed nescio, sed est communis opinio Theologorum: uerumtamen aliqui dicunt, quòd sicut unus magister sufficit pluribus discipulis, & unus dux toti uni prouinciæ, ita etiam unus Angelus sufficit uni prouinciæ, ut dicit Egidius in 2. sent. ubi ait, quod sicut una anima est tota in toto, & tota in qualibet sui parte, ita unus Angelus est totus in tota prouincia, & totus in qualibet parte illius prouinciæ.

Bene dixit qui descripsit bonum quòd est id, quod omnia appetunt primo ethic. cap. 1.

Egidius Romanus 2. sent.

Etiam aliter diuiditur Appetitus.

Est tamẽ iterum notandum, quòd appetitus est quadruplex.

Quidam

Quidam est naturalis, alter Animalis, alius intellectualis, & reliquis habitualis, aut est spiritualis, de primis duobus iam dictum est.

Vide Antonii Andream in 2. q. primi libri met. & Scoti in 4. distin. 49. q. 10. ad propositum.

Sed appetitus intellectualis est ille, per quem homo appetit scientiam, & in isto sensu loquitur Arist. in prohæmio primi libri meta. oēs homines natura scire desiderant, & Nicolaus Bonettus in sua metaphysica exponit, idest omnes naturæ intellectuales, sed appetitus habitualis est ille, per quem habens scientiam appetit speculari; sed appetitus supernaturalis est ille, per quem appetimus super cœlestia, de quo Paulus dicebat Thes. cap. 1. cupio dissolui & esse cum Christo, & Augustinus 13. de tri. cap. 5. omnes homines appetunt beatitudinem.

Omnes homines immo omnes naturæ intellectuales cū naturaliter scire desiderent, a primis scibilib. secundum naturam est eis incipiendum, uide Nicolaum Bonettum in principio sua met.

Quarto notandum est, quod sicut mulier appetit uirum, ita materia appetit formam, primo physi. contex. 81. & quia mulier de se est imperfecta res, quia à uiro separato est, ideo ut perficiatur, uirum appetit.

Quinto notandum est, quòd ibi est dare rem, quæ appetit, & hæc est essentia materiæ, & est dare rem quę appetitur, & hęc est essentia formę, & 3. est ibi dare illud quare appetitur, & hæc est actualis essentia,

Mā appetit formā, sicut aliquod imperfectum suam perfectionem, Scotus 4. sentē dist. 49. q. 10.

tia, quam forma dat materiæ, & eſt dare illud quo mediante fit talis appetitus, & hęc eſt ipſa priuatio quia materia mediante ipſa priuatione formam appetit, & ipſa priuatio eſt cauſa concomitans, & ſine qua non, & in iſto appetitu reducitur ad cauſam efficientem.

Quomodo ſe habeant ſpecies in potentia obiectiua.

SPecies in potentia obiectiua habent appetitum ad diuinã eſſentiã in genere cauſæ finalis; & ſi quæratur: quomodo iſta inſenſibilia habent appetitum ad diuinam eſſentiam in genere cauſæ finalis? dico q̃d materialiter appetunt illam in genere cauſæ finalis in quantum etiam ordinantur in ſua loca, ubi naturaliter quieſcunt, & ad quem tendunt.

a Altius cõſidera. Vide Scotũ in primo ſentẽ. diſtin. 32. q. 2.

[a] Item nota ꝙ omne appropriatum eſt eſſentiale. Franciſcus de Mayronis primo libro. ſent. diſtinct. 32. q. 3.

Quid ſit aptitudo uel ſua definitio.

b Quid ſit aptitudo, & q̃uo differat a potẽtia, Vide Scotũ in 18. q. uniuerſalium. & reſponſiones datæ per aptitudinẽ ſunt inſufficientes uide Scotũ in 4. q. quolib.

APtitudo[b] rei eſt reſpectus fundamentalis, ut riſibilitas eſt paſſio hominis, & eſt reſpectus fundamentalis; quia dicit aptitu-

aptitudinem ad ridendum in potentia, & hæc est regula generalis.

Quid sit ascendere.

ASCendere sumitur à Francisco de Mayronis in primo sent. distinc. 3. q. 12. pro perfectius ire, & sic ultimus actus semper est perfectior primo.

Quere Ocham quolib 2. q. 12. & in sententijs ut scis.

Quod modis accipiatur augere.

AVgere accipitur duobus modis, scilicet pro crescere, uel multiplicare, uerbi gratia de primo, puer à parte rei dicitur augeri pro nntrimento, quia crescit, & fit uir, & ista augmentatio non fit per diuersa media.

Quomodo fiat augmentatio, ui de Scotum 5. di. primi q. 2.

Secũdo modo dicitur pro multiplicatio ne, ut si essent hic in loco quatuor homines, & superuenirent quatuor boues, non est propriè augmentatio, eo quod, non est respectu eiusdem, sed est multiplicatio; uel si homo mutaretur in montem magnum, uel efficeretur turris, non esset augmentatio, sed mutatio, & uariatio termi ni, De Augmento Charitatis transeo, quære in littera C. dictione Charitas.

Augmentatio fit aduemente aliquo ab extrinseco. primo de generat. con tex. 32.

Aureola uirginis est gaudiũ accidentale de sua innocentia. Scotus in 4. sen tent. dist. 1. q. 6.

AVreola uirginum, & Martirum est gaudium quod habent ipsi Martires quia dederunt corpus flagellis, & tormentis propter Deum; & concionatores maius gaudium accidentale habebunt quàm illi qui non pręedicant: similiter illi qui docent, quàm illi qui non docent.

Quid præmium essentiale.

Præmium duplex, unum essentiale, quod est ipsa clara diuinæ essentiæ uisio, & firma possessio, & suauissima denique fruitio.

Quid præmium accidentarium.

Alterum est accidentariũ, quod est gaudium qualecunque beatitudini super additum, essentiale uocatur à Theologis & doctissimis uiris Aurea, & accidentarium uocatur Aureola, quasi minor quædam Aurea.

Eatus tenetur semper habere actum beatificum continuum, ita ut actus beatificus non possit interrumpi: nam hæc est differentia inter beatum, & non beatum; quia beatus semper tenetur frui. *Scotus in primo sent. dist. 1. q. 2. et in 2. sen. dist. 21. q. 1.*

Sed non sic non beatus; nam præcepta negatiua obligant ad semper, & pro semper. Itaq; ad semper, & pro semper tenentur beati frui Deo. *Scot. in 2. sent. dist. 28 & in 3. sent. dist. 23. & 27. & 30.*

Beatus est qui habet quicquid uult, & nihil mali uult. sic est intelligenda ista propositio: quicquid ordinatè uult, uel ly quicquid potest sumi dupliciter uno modo diuisiuè pro quolibet appetibili, & sic non intelligitur, alio modo unitiuè pro eo, in quo omnia continentur eminenter, & sic debet intelligi, sed in 4. sent. in fine dicit Scotus quod beatus est, q habet quicquid uult de præsenti, & de futuro, sed non de præterito. nec hoc arguit miseriam, quia impossibile est præteritum non fuisse, uide ibi. *Vide Scot. in 4. sen. di. 49. q. 1.* *Scot. in 4. sent. dist. 45. q. 3.*

Beatus dicitur bene agere, quia non potest potentia propinqua male agere, non ex natura potentiæ, sed ex aliquo extrinseco *Vnde habeat beatus, quòd necessario bene agat. Scot in 4. sent. di. 49. q. 6.*

ſeco puta uoluntate diuina, quæ ſicut perficit naturam intenſiuè, ita conſeruat eam.

Scot in 2. ſent. diſt. 26. & in 4. ſen. diſt. 49. q. 5.

Beatitudo in patria, & beatitudo in uiã non ſunt eiuſdem ſpeciei, & tamen ſunt de eodem obiecto, quod quidem obiectum diuerſimodè approximatum uariat ſpeciem notitiæ, ubi obiectum eſt ſufficiens diſtinctiuum notitiæ, ſed non ſufficiens identificatiuum. nam in 2. docet Scotus, quòd notitia Angeli, & animæ de eodem obiecto ſunt ædem ſecundum quid, & diuerſæ ſimpliciter.

2. ſent. diſtin. 1. q. 6.

Scot. in 1. ſent. diſtin. 2. q. 4.

Beati cognoſcunt res in uerbo cognitione intuitiua; quoniam uerbum continet omnia eminenter; & ſic habent eſſe reale, & realiter exiſtunt in Deo eminenter, uelut marcellus in aureo, & ſolidus in marcello, nam notitia intuitiua eſt rei præſentis, & exiſtentis in propria præſentia, & exiſtentia, uel in aliquo eminenter continente ipſam ſecundum ſuam totam totalem entitatem eſſentiæ, & ſubſiſtentiæ, igitur eorum cognitio intuitiua iure nuncupanda eſt.

Sco. 13. q. quolibet, & in primo ſent. diſt. 1. q. 4.

Beati omnes eſſe uolumus. Auguſtinus 13. libro de Trin. cap. 4. nam nos ſumme appetimus, & diligimus beatitudinem, quæ Deus eſt; libere tamen, & non neceſſario, quia etiam beati in patria poſſunt non

dili-

diligere, seu non frui quantum est de se, si autem non possunt peccare hoc est per gratiam, ut declarat Scotus, unde uoluntas est libera circa omne obiectum uolibile, & nolibile: sed quia damnatio non est uolibilis, ideo ipsa uoluntas non potest eam uelle, similiter cum Deus ipse non sit odibilis, ob id nō potest eum uoluntas odisse, & quamuis Christus ut patet Ioannis cap. 7. dicat non potest mundus odisse uos, me autem odit. Respondet Scotus odisse Deum biphariam sumitur formaliter & sic non possumus, quia in eo nulla est ratio odibilitatis, alio modo interpraetatiuè & sic possumus, nam hoc modo damnati odiunt Deum.

Scotus in 1. sen. dist. 1. q. 4.

Scot. in 2. sentē. dist. 43. q. 1.

Bonum est desiderabile, & causa finalis est desiderabilis.

3. met. cōtex. 3. idem 2. phys. cō tex. 31.

Bonum est duplex, scilicet bonum simplex, ut esse, & bonū alicui, ut bonum, quod alicui conuenit: & isto modo illud, quod est bonum uni, est malum alteri, malum èconuerso, unde pecunia est bona homini liberali, & mala homini prodigo.

Bonum duplex.

Pecunia quomodo bona, & mala.

Item uenenum est bonum serpentum, & malum nobis, & ideo non tenet consequētia, hoc est malum sorti, ergo & malū mihi.

Bonum est duplex, quoddam est bonum laudabile, & quoddam bonum honorabile.

Primo lib. magnorum mortalium cap. 3.

Bonum laudabile est illud, quod ordinatur ad opus, sicut homines bene morigerati laudantur de suis moribus.

a Timion. apud Graecos, & honorabile, et preciosum, & dignum existimatione significat.

[a] Bonū honorabile est duplex, quia quoddam est bonum honorabile simplex, siue simpliciter, & quoddam in genere.

b Bonū simpliciter est, cui nō accidit ī sua actiōe fatigatio. 2. cœli. cōtex. 3.

[b] Bonum honorabile simpliciter est, quod ad nihilum ordinatur, ut Deus.

c Opera bona ex genere disponunt ad gratiā citius, & facilius obtinendā. uide Scot. in 2. sen. dist. 28.

[c] Bonum in genere est, quod non est bonum simpliciter; quoniam in Demonibus est malum uiuere; in nobis autem bonum est.

Bonum dicitur tribus modis.

Bonum est triplex, scilicet in genere naturæ, morum, & præmij, ille dicitur habere bonitatem naturæ, qui habet omnia requisita ad suas operationes naturales exercendas.

d Tota rō meriti est à radice charitatis, ut declarat Paul. 1. Corin. c. 13. & Scot. aperit in 1. sen. di. 17. & in 2. sen. di. 28. & 17. q. quolib.

[d] Vnde non omne bonum naturæ est bonum morum, nec præmij, propter quod dico, quòd aliquis actus infidelis est bonus in genere naturæ, & hoc non est dubium simpliciter in genere morum, ut patet per Philosophum in tota philosophia morali.

Sed loquendo de bono præmij, uel meriti gloriæ, dico quòd non; quia tale bonum est ex integritate omnium circumstantiarum,

rum,quas imposſibile eſt ſine fide, & dono Dei nos habere, ſed ſi loquamur de bono meriti reſpectu gratiæ,dico quòd de congruo aliquis actus infidelis poteſt eſſe meritorius gratiæ Dei, ut patet de Cornelio.

Opera Cornelij non fuerunt ſine omni fide, uide August. libro ſen.proſper. lib. 3. cap. 5.

LITERA C.

HARITATEM creatam neceſſe eſt ponere in anima noſtra: Franciſcus de Mayr. diſtinc.17.q.1.

Scot. in 1 ſent. diſ 17.q 1.

Et ibi ponuntur quatuor opiniones,quas ſecco pede pertranſire curabo.

Opinio quadruplex Antiquorum.

Prima eſt Pelagij, dicentis quod ad actū meritorium non requiritur ſine gratia charitas, nec ſpecialis influentia, ſed quòd ex puris naturalibus poſſet homo mereri uitam æternam, nam ea, quæ non ſunt in poteſtate noſtra meritoria eſſe non poſſunt.

Secunda opinio dicit, quòd requiritur charitas, & cum hoc asſiſtentia ſpiritus ſancti,& influentia; quia cum omnia alia ſint creata,non uidetur quod aliquod creatum posſit actum dignisſimum tanto præmio cauſare.

Charitas nobis condonata, qua Deum, et proximum, meritorie diligimus, est spiritus sanctus personaliter.

Tertia opinio est magistri, quòd ad actũ meritorium requiritur sola spiritus sancti influentia, quæ est charitas increata, nec aliqua creatura, quia persona diuina, scilicet spiritus sancti potens est facere sine illa creatura, quod posset facere cum illa.

Quarta opinio dicit, quòd sola charitas sufficit, nec requiritur specialis influentia spiritus sancti, eo quòd dona supernaturalia uidentur sufficientia ad faciendum talem effectum Deo acceptum secũdum ordinationem diuinam.

a Impugnatio dictorũ opinionum.

b Spũs sanctus in ratione inhabitationis, et nõ formaliter, põt dici charitas. Scot. in 1 sent. dist. 17. q. 1.

c Potest tamen tueri magister, nam opinio sua potest intelligi de potentia Dei absoluta, quia Deus, & spiritus sanctus põt causare, & in nobis producere dilectionem meritoriam sine habituali charitate, ac ut donum est, & habitus infusus. Vide Franciscum 17. dist. 1. sen. q. 1.

a Prima est erronea, est enim opinio Pelagij.

b Secunda stare non potest: quia informatus charitate, est dignus uita æterna.

c Tertia opinio, quæ est magistri non tenetur communiter, eo quòd non uidetur cõsona dictis Sanctorum.

Quarta est rationabilis.

Sed contra istam obijcitur, quia uidetur consona dictis Pelagij, dicendo quòd charitas cum actione diuina, & influentia generali, reddit actum meritorium.

Dico quòd non est error Pelagij; quia ipse nihil aliud ponebat præter naturalia, & influentiam generalem, tamen ponẽda est præter influentiam generalem ipsa charitas, quę licet dum est, naturaliter operetur,

tamen

tamen supernaturaliter infunditur, & simul cũ hoc requiritur acceptatio diuina.

Quomodo charitas sit augmentabilis.

CHaritas est augmentabilis in sui natura. Francis. in 1. sent. dist. 18. q. 1.

Vide Scot. in 1. sent dist. 17. q. 3. bene declarātem.

Charitas non augetur secundum essentiam, sicut nec secundum existentiam, nec secundum depurationem à suo contrario, nec per participationem maiorem sui subiecti.

Ratio quare non augetur secundum suã essentiam; quia essentia est quiditas, quæ abstrahit ab augmento; quod fit secũdum quantitatem uirtutis.

Ratio secũdæ est, quia charitas ut abstrahit ab essentia, est maior, uel minor.

Ratio tertiæ, quia charitas non habet contrarium.

Ratio quartæ; quia uoluntas reciperet secundum ultimum uirtutis suæ.

De augmento charitatis.

CHaritatis augmẽtum fit per modum intrinsecum formæ, quę est eius finitas intensiua.

Quomodo augmentum charitatis fiat.

Vide etiam Scotum in primo senten. distinc. 17.q.2.

VTrum augmentũ charitatis fiat per gradus, Franciscus de Mayronis in primo sent.distinct.18.q.2.

Asserit, quod gradus; & partes possunt intelligi dupliciter, quia uel sunt homogenei, aut ætherogenei.

Si intelligatur secundo modo non fit augmentum per gradus; quia tunc ultimus non esset eiusdem rationis cum primo.

Si autem intelligatur primo modo, dicit quod fit per gradus, & per partes, & hoc sit confirmat; omne quod est diuisibile habet partes, sed forma, quæ est augmentabilis est diuisibilis, quia diuiditur per modum; igitur necessario habet partes.

An charitas possit diminui.

Scotus in primo sent. distin. 17. uide Gabrielem Biel distin.17.q.4 primi libri sent.

CHaritas potest diminui in infinitum. Franciscus in primo sent.dist.19. q.2. Charitas infusa de sui natura est diminuibilis, ex quo habet partes, uel gradus, sicut possunt ei dari gradus, ita & remoueri; quia ita potest remoueri ab ea, quod datur, sicut dari, quod non habet, ipsa tamẽ non minuitur, quia sicut ipsam Deus causat, & auget, & annihilat, ita eam diminuit,

nuit, uel diminuere poteſt, & non diminuit propter peccatum mortale, quia tunc deſtruit, nec propter ueniale, quia tunc per ſola uenialia multiplicata poſſent totaliter deleri.

Charitas non creſcit; ſed homo habens eā creſcit ſecundum eum, Scotus in primo ſent. diſtinctio. 17 q 3.

Nota de charitate acquiſita.

CHaritas acquiſita non poteſt deleri: quia per ceſſationem actuum licet ipſa poſſet diminui ex actibus oppoſitis, quia per illud poteſt diminui quod replicatum multum poteſt eam corrumpere, ſed ex talibus actibus frequentatis corrumpitur, ergo &c.

Charitas eſt forma omnium uirtutum; unde Auguſtinus libro 4. ad Iulianum cap. 2. dicit ueræ & perfectæ uirtutes non ſunt ſine charitate, licet Scotus dicat prudentiam eſſe formam omnium uirtutum; dicamus, quod quando dicit Scotus charitatem eſſe formam omnium uirtutum, loquitur Theologicæ, de uirtutibus infuſis, quando uero prudentiam inquit eſſe formam omnium uirtutum, loquitur de uirtutibus naturalibus, tantum naturaliter acquiſitis cum phil. 6. ethic. cap. ultimo.

Charitas eſt forma omnium uirtutum. Scotus 17. q. quolibet artic. 3. & in primo ſent. diſtin. 17. & 36. tertii libri ſent. aſſerit prudentiam eſſe formam omniū uirtutum.

Caput

Caput de casu, & quæ sit eius definitio.

Casus est in opinate rei euentus, 2. physic. contex. 61.

CAsus est rei repentinę euentus, & cũ dicit philosophus illud euenire à Casu, quod in paucioribus euenit, quomodo debet intelligi debet sic intelligi, de euentu ex tempore, non de euentu qui sui habet causam determinatam, uerbi gratia eclipsis solis raro euenit, sed casus lapidis desursum cadentis terrentis cerebrum hominis, uel ipsum hominem lædens, sæpius euenit, ista læsio est à casu & descensio lapidis, ecclipsis autem solis est naturalis, unde sic glossari debet authoritas philosophi, licet solis eclipsis sæpe non eueniat, non tamen à casu euenit, & quare? quia habet causam sui determinatam; lesio hominis à lapide, licet sæpe eueniat ex tempore, uel in tempore, tamen est à casu, non naturaliter, & quare? quia non habet causam sui determinatam.

Quę raro eueniunt, casu eueniunt, & casualiter, & casualia monstruosa sunt. Scotus in primo sent. distinct. 2. q. 7.

Quæ sint à casu.

De causa uniuoca & æquiuoca.

De causa uniuoca, & æquiuoca, uide Scot in 4. sent. dist. 12. q. 3. & in 1. lib. sen. dist. 2. q. 7.

CAusa est duplex uniuoca, & æquiuoca, uniuoca est, quando producens, & productum conueniunt in forma essendi ut humanitas est eiusdem rationis in produ-

producente, & producto, licet non sit causa productionum, sed potius calor.

Causa æquiuoca est, quando producens & productum non conueniunt in forma essendi, ut sol respectu animalis, & quando dicit Franciscus de Mayronis primo sent. distin. 3. q. 7. quòd Deus est causa uniuersalisſima, non intelligit quòd sit causa uniuersalis, ut prædicetur de pluribus, quia esset quid communius ente, sed sic debet intelligi, est causa uniuersalisſima, quia ad omnem effectum se extendit.

Nota de causa intrinseca.

ET [a] nota quòd causa intrinseca, idem est quòd uniuoca, & extrinseca, quòd æquiuoca, Causa uniuoca siue intrinseca est, quæ est eiusdem denominationis, & eiusdem speciei cum suo effectu, sicut Animal, & rationale sunt causæ intrinsecæ sui effectus, scilicet hominis, & sunt eiusdem speciei, & eiusdem denominationis, cum suo effectu.

a generatio uniuoca est quando generans, et genitum sunt eiusdem speciei, appellatur ab Auerroe generatio non cessabilis 7. met. com. 28 & 12. met. comm. 24. Vide Scotum in 1. sen. dist. 2. q. 7.

Nota quid sit causa æquiuoca.

CAusa [b] æquiuoca siue extrinseca est illa, quæ licet causet suum effectum, non

b Sco. in 1. sen. dist. 2. q. 7 productio æquiuoca est imperfecta. ponendo opinionē D. Bonauenturæ dis. 2. q. 2.

non tamen est eiusdem denominationis, nec eiusdem speciei cum suo effectu, sicut sol est causa. Vermis æquiuoca, extrinseca, quia non est eiusdem speciei, siue denominationis cum Verme.

Quæ causæ contineant suos effectus uirtualiter.

Et sicut causa efficiens, & finalis continet uirtualiter suos effectus, non autem causæ intrinsecæ, sicut materialis, & formalis immo potestatiuè continent, & excludunt suos effectus, quamuis aliqui dicant, quòd causa formalis continet uirtualiter suum effectum, sicut aliæ. sed nunquam causa materialis, sicut materia prima, sed solum potestatiuè.

Quid sit causa intrinseca.

Duplex causa siue principium, rei naturalis. Quoddam intrinsecum, aliud extrinsecum. Scotus in primo sent. dist. 8. q. 1 in prin. ponit differentiam inter causalitatem intrinsecam, & extrinsecam.

CAusa intrinseca est, quæ est de essentia alicuius, ut materia & forma.

Causa extrinseca est, quæ non est de essentia eius ut efficiens, & finalis.

Nota hic.

ET nota quod aliqua sic se habent, quòd destructis eorum causis adhuc illa remanent, uerbi gratia de domo, distructo domificatore, adhuc ipsa domus remanet.

Et

Et nota quòd loquor hic de illis, quę dependent in fieri, & in facto esse. Vide tataretũ in 2. physic. Dubio 3.

Aliæ sunt causæ, quæ ita respiciunt suum effectum, quòd ipsis remotis nunquam ponitur talis effectus, exemplum de imagine in speculo.

Quid sit causa per se.

Causa per se uidetur ordine essentiali prior effectu, sed homo est per se causa hominis. An homo sit prior homine.

Ista propositio deficit in causis uniuocis, saltem in quibusdam, quantumcunq; per se sint causæ; nam si pater meus genuit me, si ego fuissem prior eo, potuissem eum generare; & ideo homo non est prior homine Franciscus de May. primo sent. distinct. 14. 15. & 16. q. 1.

Nota de causa formali.

Causa formalis semper est alterius rationis ab effectu, sicut causa formalis humanitatis est ipsa anima rationalis, & humanitas est alterius rationis.

Item non est ordo inter causam finalem & eius effectum. Vide Scotum in suis theorematibus.

Item

Item causa materialis semper est alterius rationis à primo effectu, sicut dictum est de causa formali, nam materia non est causa formæ Franciscus de Mayronis primo sent. distinct. 14. 15. & 16. q. 1.

Sed Franciscus non Scotizat in hoc, nec est cũ Auerroe, nam cōmẽtator primo physic. cōm. 70. materia sustentat formã in ratione subiecti, forma sustẽtat materiam in ratione complementi ergo materia est causa formæ. & forma materiæ.

Causa efficiens dicere multipliciter.

CAusa [a] efficiens alia est, quæ agit ex suppositione materiæ, quæ dicitur agens posterius, & in materia qua est.

Alia est natura uniuersalis, ut corpora cœlestia ex quorum motu causatur res, & conseruatur inesse per generationem continuam, & sic dicitur sol generare hominem.

Alia est natura particularis, quæ est insita cuilibet rei potenti generare sibi simile quæ est species, uel forma cuiuslibet rei talis, & sic dicitur homo generare hominẽ.

Alio modo dicitur causa efficiens operans per intellectum & sic Ars, uel ratio dicuntur causæ efficientes eorum, quæ fiũt ab arte, uel intellectu.

Alio modo dicitur causa efficiens id, quo agens agit, & sic qualitates elementorum excitate à motu corporum super cęlestium dicuntur esse causæ efficientes, generationis,

a In Deo, solæ, & homine, sunt tres rationes causandi, & tres causalitates, nec tamen Deus prius tempore, nec nam, producit hominem, quàm sol & homo, sed simul simultate naturæ & temporis producunt licet Deus prius perfectione producat. Vide Gadium 8. q. quolibet.

nis, & corruptionis qualitatum posteriorum.

Alio modo dicitur causa efficiens conseruans rem per sustentationem, & influentiam, ut locus, & generatio, & alimentum, & medicina, & Armonia.

Alio modo dicitur causa efficiens corruptionis, ut contrarietas ipsius, in Adæquatio humorum, & quælibet superluitas, uel excessus, & inæqualitas.

[a] Alio modo dicitur causa efficiens cognitionis, ut literæ, & syllabæ, & præpositiones, & Idolū illius cuius est, & hæc talia dicuntur causæ efficientes cognitionis rei, quæ per ipsa sciuntur.

Locus pertinet ad genus causæ efficientis. Scotus in 13. q. uniuersaliū.

a Præmissæ sunt causa materialis inesse reali ipsius conclusionis, inesse cognito, & sunt cum efficiens, Scotus 14. q. quolib. artic. 2. & in prologo q. 3.

Causa per accidens est duplex.

Causa [b] per accidens est duplex, una quæ est impediens ea, quæ fiunt à natura, & dicitur Casus; & impeditur opus naturæ duobus modis, uel per superfluū; & sic dicitur monstrum, ut homo habens duo capita, & huiusmodi, uel per diminutum, & sic dicitur peccatum, ut homo tantum habens unum pedem à natura, siue ab origine.

Alia est causa per accidens impediens opus rationis, uel intellectus, uel proposi-

b De causa p se, & per accidēs, & quomodo causa per se sit prior, uide Scotum 25. distin. secundi q. unica, & 2. libro physicorum com tex. 33.

Casus; & fortuna sunt causa per accidens 2. physicorum, cō tex. 57.

ſiti, & dicitur fortuna.

Alio modo dicitur cauſa efficiens regularis, & dirigens operantem, ut exemplar in mente Artificis.

Duplex exemplar ſecundum Platonem in thimeo uide Scotum in 3. diſt. primi q. 4.

Alia eſt non regularis, ſed tantum exemplar operans. ut idea in mente diuina, & ſic dicitur cauſa in quantum regulat, & dirigit operantem, uel ſecundum quod per eam operatur operans, inquantum uero opus exterius eſt ſimile exemplari, dicitur cauſa formalis.

Cauſa, quæ requirit ſucceſsionem, in agendo dependet, quæ non requirit, non dependet.

Qualiter identitas, & uarietas, poteſt eſſe in effectib. aliarum cauſarum alterius rationis.

Duæ cauſæ totales alterius rationis non ponunt omnino eoſdem effectus quantum adeſſe ſimpliciter, ſed tantum quantum adeſſe ſecundum quid in uno, & quantum ad eſſe ſecundum quid in alio, non eſt inconueniens quod Deus producat cęlum in eſſe reali, & Angelos ineſſe cognito. Vide Franciſcum de Mayronis in 10. q. prologi.

Quando cauſa uniuerſalis producit duos effectus eſſentialiter ordinatos per duas cauſas particulares, uariata cauſa particulari, uariatur & effectus.

Cauſatum à cauſis intrinſecis, eſt habere formale, & materiale eſſe tanquam principia, à quibus conſtituitur.

De

COelum tertiũ, ad qnod fuit raptus Paulus, est ipsa claráuisio Dei, quam habent Beati in patria.

Vid. Vigerium 2.q.prologi.

Primum Cœlum dicitur notitia fidei.

Secundum Cœlum dicitur notitia distincta de essentia diuina, quæ habetur per specialem releuationem.

Tertium cœlum est notitia clara ipsius Dei.

Vel potest aliter exponi.

Vsque ad 3. cœlum, idest usque ad Cœlum empireum inclusiue: unde glossa. dicit. 2. ad Cor. cap. 12. quòd Cœlum 3. est spirituale cœlum, ubi Angeli, & sanctæ Animæ fruuntur Dei contemplatione.

De raptu Pauli uide Scot. in 2. sen. dist. 2. & in 4. sen. dis. 45. q. 11. et q̄ sit differẽtia inter rapium, & extasim. uide Tataretum in 4. sen. dist. 45. q. 2.

Vide Bargium 2. q. prologi.

Vel per primum Cœlum, intelligitur cognitio cœlestium Corporum.

Per 2. cognitio cœlestium spirituum.

Per 3. cognitio ipsius Dei.

D. Thom. 2. 2. q. 175. arti 3.

Dubitatur.

VTrum Paulus in illo raptu fuerit beatus.

D. Tho. 2. 2. q. 175. arti. 3.

Circa hoc differunt D. Thomas, & Scot.

Dicunt enim Thomistæ, quòd licet Paulus in illo raptu frueretur diuina essentia;

non tamen fuit ſimpliciter beatus, ut fieret redundantia ad corpus, ſed ſolum ſecundum quid.

Sco. 7. q. quolib. arti. 2. & in 2. diſ. 3. q 9 & in 4. diſ. 49. q. 12.

Scotus uerò è contrario tenet, quod fuerit ſimpliciter beatus, & uidiſſe Deum uiſione intuitiua, quo beati uident eum in patria, & fuiſſe beatum beatitudine horaria.

Fundamentum Thomiſtarum.

Ratio Thomiſtarum erat; quia non habebat illud lumen per modum formæ immanentis, quod beatos facit Sanctos in patria ſed habuit illud lumen per modum cuiuſdam paſsionis tranſeuntis.

Fundamentum Sco. 49. diſt. 4. q. 5.

Ratio Doctoris ſubtilis eſt, quod hoc nõ eſt de eſſentia beatitudinis, ſed eſt fruitio ipſa perfecta, quam cum haberet Paulus, ideo erat beatus ſimpliciter, & quamuis

Scot. 7. q. quoli. art. 2. & 14. q. quolib. et in prologo. q. 1. & in 3. diſt. 3. q. 3. & in 4. diſt. 9. q. 2.

Scotus uideatur negare lumen gloriæ eſſe neceſſariũ, ut anima eleuetur in patria ad uidendum Deum clarè uiſione beatifica, tamen non negat, nam aliud eſt negare factum, aliud uerò neceſsitatem facti, nam Deus poteſt oſtendere ſemetipſum alicui animæ in patria, niſi eleuet ipſam prius lumine gloriæ, quoniam eſſentia diuina in tantum uidetur, in quantum uideri uult, teſte Ambroſio ſuper Lucam cap. 2. non negat igitur lumen gloriæ de facto, ſed negat neceſsitatem talis luminis, hanc quoque

uiam

uiam tenuit D. Aureolus, quolib. 3. quam sustinet Ioannes Bachonitanus in prologo primi libri sent. q. 1. nec non Franciscus de Mayronis in 3. lib. sent. dist. 12. q. 2.

Vtrum in illo raptu anima ipsius Pauli fuerit separata à corpore.

Dicamus, quòd abstractio animę à corpore potest fieri tribus modis. D. Tho. 2. 2. q. 175. arti. 5.

Vno modo, quòd anima separetur à corpore sine raptu, quod fit in morte hominũ, quæ est omnibus generalis.

Secundo fit separatio animæ tantũ quo ad conuersionem, & tunc anima Pauli erat separata à corpore, non quidem quod exierit à corpore, sed erat separata secundum conuersionem; quia amplius non conuertebatur ad sensibilia, nec ad imaginabilia. *Pro hoc uide Augus. ad Paulinam de uidendo Deum.*

Tertio modo anima à corpore separata, potest intelligi quo ad unionem, & hoc modo non fuit separata à corpore, cui erat vnita, licet esset separata per conuersionem.

Paulo existenti in hac uita communicata fuit species intelligibilis distinctè repræsentans essentiam diuinam, nam recordabatur post raptum, ut ipse dicit 2. ad Cor. cap. 12. scio hominem in corpore, siue ex-

tra corpus & cætera: nam ad memoriam requiritur species secundum Scotum.

Scot. in 4. libro sen. di. 45. q. 3.

An Paulus habuerit fidem, spem, & charitatem.

NAm uidetur, quòd non habuerit fidem, quæ abstrahit à clara uisione.

Vide pro hoc D. Thomam bene declarantem 2. 2. q. 175. arti. 3.

Secundo uidetur, quòd non habuerit spem, quæ abstrahit à possessione: nam fides, & spes esse non possunt simul cum uisione diuinæ essentiæ, ut habetur primæ ad Cor. cap. 13.

Tertio nec charitatem habuit, quia charitas est cum fruitione.

Respondetur ad hæc.

QVòd Paulus habuit fidem, spem, & charitatem, & hoc potest duob. modis intelligi.

An Paulus habuerit fidem, & charitatem.

Primo modo habitualiter.

Secundo actualiter.

Non habuit actum fidei, & spei, sed bene habuit habitum, & sic ab habitu non excluditur quòd non habuerit fidem, & spem, immo concluditur quod habuerit has tres uirtutes, non habuit quo ad actum, quia erat in fruitione, & possesione.

Quid

Quid sit color.

COlor est lux in corpore terminata, quoniam nisi albedo terminaretur ad corpus non faceret colorem, & sic de alijs. *Color quid?*

Cognitio quadrupliciter causatur.

COgnitio quadrupliciter causatur, scilicet ex obiecto, potentia, memoria, & illustratione, & ista requiruntur ad cognitionem, quia secundum Augustinum 9. de tri. cap. ultimo à cognoscente, & cognito paritur notitia. *Cognitio depēdet ab anima cognoscente, & obiecto cognito, Scot, in 1. q. pro logi.*

Cognitio est triplex.

PRima est per sensum secundum suum communissimum esse, scilicet ut est ens, uel res, quia ens & res prima impressione imprimuntur in anima nostra, nec possunt manifestari ex alijs, ut dicit Auicenna. *1. meta. cap. 5. & pro hoc uide Ioannem Canonicum 1. physi. q. 2.*

Secunda est ut genus generalissimum, scilicet, ut est substantia.

Tertia est descendendo usque ad indiuiduum alicuius generis, uel speciei, scilicet, ut est hic.

1. de anima. cō-tex. 2.

Quarto modo fit cognitio, ut est accidens. Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum ipsum quid est.

Distinctio cognitionis.

Vide Sco. dist. 3. q. 9. 2. libri. & in 3 sen. di. 14. q. 3. Sco. 13. q. quo lib.

Cognitio omnis aut est intuitiua, aut abstractiua, aut arguitiua, aut habitualis, aut confusa, aut distincta.

Cognitio intuitiua est rei existētis, qua attingitur obiectum in sua propria existentia actuali.

Hanc notitiam abstractiuā experimur in nobis uide Scot in 4 lib. sent. dist. 43. q. 2.

Cognitio abstractiua est illa, quæ est de re in aliquo repræsentatiuo, scilicet quando res præsens haberi non potest.

Cognitio arguitiua est illa, quæ fit, quando aliquis per magis notum discurrit ad aliquod minus notum, ut est cognitio, quæ fit ad Deum per creaturas: à Scoto appellatur ista cognitio notitia discursiua, seu ratiocinatiua, & à Francisco de Mayronis in prologo primi libri sent. q. 20. appellatur cognitio arguitiua.

In 1. lib. sent. dist. 3. q. 3.

Quæ sit cognitio habitualis. uide Scot. in 1. sen. dist. 2. q. 2. 3. & 4.

Cognitio habitualis est illa, quæ ut obiectum præsens potest, & nata est sui causare notitiam, uerbi gratia si frater Constantius Sarnanus bene studuerit uni propositioni, dormiendo, habebit cognitionem de illa habitualiter, qui excitatus poterit prom-

pte faciliter disputare de illa, illamque declarare uirtualiter.

Cognitio confusa est illa, quando aliquid cognoscitur pręcisè per quid nominis eius uel præcisè in suo uniuersali communiori, ut ait Iacobus de Alta Villa.

Vide Sc. in 14. q. quolib.

Cognitio perfecta est illa, quæ est sceundum omne id, quod est de ratione eius, & hæc cognitio est duplex, una est ita perfecta, quòd cognoscit rem, quantum cognosci potest, & hanc non possumus habere in uia.

Notitia perfecta, seu distincta est duplex. uide Sco. 14. q. quolib.

Alia est quando cognoscitur aliquid distinctè per eius prædicata explicita, & quiditatiua.

Cognitio distincta est nobilior cognitione confusa. Sco 3 dist. primi sent. q. 7.

Nota quod, quando aliquid potest cognosci perfectè, & imperfectè, illud non habet conceptum simpliciter simplicem.

Secunda regula est, quando aliquid habet conceptum simpliciter simplicem, uel totaliter cognoscitur, uel totaliter ignoratur. Simpliciter simplex potest accipi duobus modis, primo modo vt opponitur compositioni, & componibilitati, alio modo ut opponitur multiplicitati rationum formalium, primo Deus est simpliciter simplex, quia non compositus.

Sco. in 1. li. sent. dist. 3. q. 3.

Vide D. Trombetam in 1. art. formalitatum.

Secundo modo ens, quia includit multiplices rationes.

D. Tho. 3. parte summa. q. 9. articu. 3.

COgnitio, qua cognoscitur obiectum extra, est uera res, esse tamen cognitum non est uera res.

Cognitio matutina est cognitio rei in uerbo.

Sco. in 3. lib. senten. dis. 14. q. 3.

Cognitio uespertina est cognitio rei in genere proprio. uide Augustinum 2. super Genes. ad literam.

Nota bene hic.

Aristo. de sensu, & sensibili.

OMnis nostra cognitio ortum habet à sensu, nã nihil est in intellectu, quin prius fuerit sub sensu.

Authoritas Philosophi hẽt locum de ipso qđ quid est rei materialis i de obiecto motiuo, siue melius đ quiditate rei sensibilis, que quidã est obiectũ intellectus. Vide Sco. in 1. sent. di. 3. 2. & 14. q. quolib. uel uera est de sensibilibus, non de intelligibilibus. Scot. 12. 1.

Contra istam propositionem Philosophi solent fieri instantiæ.

Nam aliquod est intelligibile, quod non est sensibile, uel audibile: ergo illud est falsum; probo antecedens, quia mons aureus est intelligibilis, immo intelligitur, & tamen nunquam fuit in sensu, ergo &c.

Respondetur, quod aliquid esse intelligibile, uel sensibile, potest intelligi duobus modis, scilicet complexe, & incomplexæ, & tunc sic. Nihil est intelligibile per intellectum complexæ, quin prius fuerit in sensu incomplexæ, nam intellectus intelligit il-

lum

sum montem complexæ, scilicet Aureum, & hoc per complexionem illorum terminorum, scilicet montis, & Auri.

An in uia possit haberi cognitio singularis.

Cognitio singularis in uia non potest cognosci ut singulare est, ita quòd intelligatur singularitas, uel eius eccheitas, scilicet differentia indiuidualis, quæ natura sit hæc. Franciscus de Mayr. in 1. sentent. dist. 3. q. 9.

Vide Scot. in q. 7. meta & lib. de anima, & 3. & 9. distin. 2. libri.

Quòd Deus sit cognoscibilis à creatura.

Cognoscibilis est Deus à creatura. Franciscus de Mayr. dist. 3. primi lib. sent. q. 1. Sed diuersi diuersa loquuntur: Damascenus enim in 1. senten. cap. 4. dicit, quòd de Deo cognoscere possumus quia est, & non quid est: nam quia est præsupponit quid est, idest esse existentiæ, & esse quiditatiuum.

Vide omnia in Scoto in 1. lib. sent. dist. 3. q. 2.

Dionysius de Angelica Hierarchia dicit quòd de Deo possumus cognoscere quid non est negatiuè, sed non quid est affirmatiuè: quia actus negatiuus attribuitur alicui affirmatiuè, alioquin non plus cognosceremus

Dionys.

ſceremus de Deo per eius infinitatem, & immobilitatem, quàm de nihilo, iſtæ enim duæ diſtinctiones intelliguntur de conceptu ultimato diuinæ eſſentiæ.

Iſtis ꝑtermisſis ponit Frãciſcus quatuor dicta modernorum de cognitione Dei.

Scot. in 1 libro ſent. diſ. 2. q. 2. Primum eſt iſtud, quod Deus non cognoſcitur à nobis diſtinctè, ſed confusè.

Quid ſit cognoſcere diſtinctè.

Sco. in 1. ſen. diſtin. 3. q 2. Cognoſcere diſtinctè, eſt cognoſcere aliquid ſecundum eius eſſentiam exprimentem quid rei.

Cognoſcere rem diſtinctam poteſt accipi duobus modis, uno modo in ſe, & per ſe, & immediatè, & iſto modo nihil cognoſcimus in hoc mundo, nec ſubſtantiam, nec accidens, immo nec anima noſtra ſe iſto modo cognoſcit.

Alio modo diſtinctè cognoſcere eſt cognoſcere explicitè communia, & ſuperiora, & unde habemus cognitionem.

Quid ſit cognoſcere confusè.

Cognoſcere confusè eſt cognoſcere aliquid in toto ſuo modo quomodocunque, uel in illis, non cognoſcendo ea,

quæ

quę non ſunt in primo modo dicēdi per ſe.

Item omne totum reſpectu ſuarum partium nuncupatur confuſum, ut animal reſpectu hominis, bouis aſini &c. & in hoc differt cognoſcere diſtinctum, quando cognoſcere confuſum eſt per oppoſitum, ut ſi cognoſco unum, quòd ſit ſimpliciter ſimplex uel unum indiuiduum, ut Conſtantium, uel Bernardinum: confuſum enim idem eſt quod indiſtinctum, ſed breuiter cognoſcere diſtinctè eſt cognoſcere aliquid ſecundum ſe, & quicquid eſt de eius eſſentia. *Scot. in 1. ſent. diſt. 3. q. 2.*

Nota.

ET, nota quòd aliquod confuſum bene poteſt cognoſci diſtinctè, ut ſi cognoſcam quòd animal eſt ſubſtantia ſpiritualis animata anima intellectiua, non exiſtimando de homine, uel de boue, uel de equo, &c. diſtinctè cognoſcam illud confuſum quod eſt animal.

Quid ſit confuſum.

COnfuſum eſt omne id quod indeterminatum eſt ad plura, ut totum eſſentiæ reſpectu partium, & totum integrale, ut domus, & totum uniuerſale reſpectu *Vide Sco. 3. diſ. primi. q. 2.*

ſuorum

suorum singularium, & ideo cõfuse cognoscere est aliquid non in se, sed in suo toto cognoscere, exemplum de primo, ut cognosco Patauium, uel Sarnanum, inquantum cognosco Sarnanum, uel inquantum importatur per nomen eius.

Exemplum secundi, nam si dicatur puero afferas carnem, non portabit auem, & tamen non cognoscit carnem nisi confuse.

Quid sit confusè intelligere.

Scotus in primo sent. distin. 3. q. 2.

CONfusè intelligere aliud est, & aliud confusum intelligere, confusum.n. idem est quod indistinctum, & sic est duplex identitas, uidelicet essentialis in partes essentiales, & totius uniuersalis in partes subiectiuas; ita est duplex distinctio duplicis totius prædicabilitatis ad suas partes; confusum enim intelligitur, quando intelligitur aliquid indistinctum altero prædictorum modorum.

Scotus ibidem.

Sed confusè intelligitur aliquid concipi, quando concipitur sicut exprimitur per nomen, distinctè uero, quando concipitur sicut exprimitur per definitionem, clare, & non obscure;

Quod

Quod duplex sit obscuritas.

NOta quod duplex est obscuritas, una enigmatica, altera quæ non habet euidentiam:sed ex sensu fidei, & sic Deum possumus cognoscere non solum primo modo, immo non solum de eo habemus fidem, sed scientiam, quia de ipso habemus notitiam scientificam; quia de Deo aliquid demonstramus, & per consequens aliquam notitiam euidentem habemus de Deo habemus conceptum proprium, & certum, non solum communem, de quo habemus conceptus omnibus aliis ab eo repugnantes, sed multos tales habemus de Deo, quia quod est ens infinitum, prima causa, & huiusmodi. Franciscus de Mayronis distinc. 3. q. 1. primi libri sent.

Loquẽdo de conceptibus naturalibus, perfectissimimus conceptus est conceptus boni, Scotus 8. distinct. primi q. 2. Scotus in primo sent. distin. 2. q. 2.

De actu cognoscendi.

ACtus cognoscendi non causatur totaliter a potentia intellectiua, ut asserit Franciscus de Mayronis in primo libro sent. distin. 3. q. 7. quia Diuus Augustinus 9. de tri. cap. ultimo dicit, quòd ex cognoscente, & cognito paritur notitia.

Pro quo nota quod potentia intellectiua non est totalis causa, nec obiectum, sed

Scotus in primo libro sent. dist. 3 q. 8.

ſed intellectus, & obiectum concurrunt ad actum cauſandum, ſicut duæ cauſæ particulares, ſed inter iſtas duas cauſas principalior eſt intelltectus; quia ſemper ubi cauſa uniuerſalior, & minus uniuerſalis concurrunt, cauſa uniuerſalior eſt principalior.

Comparatio cognitionis dupliciter poteſt fieri.

Cognitio quod eſt, & ſi eſt, ordinate ſe habent in cognitione, Vide Scotum in 4. libro, ſent. diſtin. 1. q. 2.

Cognitionis comparatio dupliciter poteſt fieri, uel reſpectu eorum, quæ ſunt eiuſdem rationis, quorum unum excedit aliud, & ſic imperfectius bene cauſat notitiam ſui prius, ut ſi uideam montem magnum, prope Caſtrum, uerum eſt quod prius mons cauſabit notitiam; non propter hoc ſequitur quia Caſtrũ ſit equæ caſtrum, ſicut mons eſt mons.

Item ſol de die cauſat ſui notitiam, & non ſtellæ, & tamen ſtellæ lucent.

Secundo modo reſpectu illorum, quæ ſunt alterius rationis, & ſic non oportet quod perfectius cauſet prius notitiam ſui, exemplum de igne, & calore, calor enim bene calefacit, ubi ignis non poteſt ignire.

Cap.

Conformitatum quædam est proportionabilitatis, ut illarum rerum, quæ sunt diuersorum generum, ut sicut se habet homo ad animal, ita color ad albedinem.

Alia est proportionis rerum eiusdem generis, ut sicut se habet homo ad animal, ita equus ad animal.

Conformitas & similitudinem quid?

Alia est conformitas per similitudinem, uno modo cum unum participatur à duobus, ut albedo à cigno, & niue.

Alio modo cum unum est similitudo alterius, ut imago in speculo, uel in phantasmate conformatur illi, quæ est extra.

Cap.de communicatione.

Communicatio est, quorum una est substantia cõis, & dicit duas relationes, unam relationem. s. identitatis, aliam originis, scilicet producentis ad productũ.

Relatiões sunt in duplicis differentia. Vide Scotum in primo libro sent. distin. 26.

Quid sit communicatio.

Communicatio est relatio communis concernens generationem, & sic soluuntur illa argumenta, quæ fiunt à Francisco

Ad perfectissimam communicationem tria requiruntur ut de Gadium in quolib. q. 6. artic. 3.

cisco de Mayrone in primo libro sent. distinct.5.q.2. quando dicitur quicquid habet filius habet à parte, ut habet Augusti nus 15.de tri & filius dicitur essentia de essentia, etiam Ioannes dicit cap.10. quod dedit mihi pater maius est omnibus, scilicet creaturis, & Angelis etiam. Hæc glossula additur propter Athanasiũ dicentem dicunt enim relationem iste authoritates identitatis, & communem concernendo generationem, propter quod nota quod communicatio quadruplex reperitur.

In hac trinitate nihil maius aut minus.

Vna quæ fit per identitatem, sicut superius in suo inferiori, & uniuersale in suis particularibus subiectis, ut Animal, homine, & Asino.

Scotus in primo sent distinc 2.q.7.

Alio modo dicitur Communicatio ut quod, & ut quo, ut quo sit illud communicatum per quod aliud habet esse, licet non sit illud, & sic anima communicatur corpori, & ita uocatur forma quo ad subiectum quod constituit, ut Anima corporis, & hominis.

Scotus distin. 11.4.libri senten.q.3.

Tertia passionis ad subiectum suum, ut risibilitas communicatur homini.

Quarta accidentis ad subiectum suum, ut albedo superficiei, primo modo accipiendo intelligit Bonettus ubi ait sequitur entis uniuoci cõtrahibilitas, & isto modo com-

Bonettus primo libro. su.e. met. cap.6.

communicabilitas est idem in re.

Et si dicatur contra, essentia diuina est communicabilis, non tamen cõtrahibilis. Respondeo; & dico quòd hoc non est ad propositum; quia hic loquitur de contrahibilitate, quæ est alicuius positiui uniuersalis in pluribus, & non est unum unitate numerali, cuiusmodi est essentia diuina una in trib. personis, nec est uniuersalis, immo singularissima. & quia ibi loquitur de inclusione.

Proprietas personalis non contrahit ipsam essentiã. uide Sco. in 1. sen dist. 5. q. 2.

Scot. 5. dist. 1. q. 2.

Nota quod includens sumitur dupliciter, uno modo materialiter sicut totum includit partem, ut domus tectum, & parietem.

Alio modo uirtualiter sicut subiectum suas passiones, & quomodocunque sumatur habet ueritatem.

Scot. q. 3. 4. & 5. prologi.

Et quia in litera ponitur dubium.

Et si arguas communicabilitas, uel contrahibilitas entis communicatur sorti.

Do tibi duas regulas pro solutione dubij in litera positi.

Prima est, quòd impossibile est subiectum reperiri sine sua passione, tamen impossibile est quod ens sit in sorte, & non contrahibile, & tamen non sequitur, ergo sortes est contrahibilis.

Passio consequitur semper subiectum.

Sco. 8. dis. primi sent. q. 4.

Secunda regula licet communicetur illi

 inferiori,

inferiori, ut forti ſuperius communicatũ, ueluti ens, non tamen communicantur omnia, quæ ſunt communicata.

Iſtæ etiam regulæ minus ualent ad materiam de communicatione idiomatum, quare dominus noſter Ieſus Chriſtus non dicitur creatura.

Sc. in 3. lib. ſen. diſt. 11. q. 3.

Item non dicimus ipſum incœpiſſe, & tamen quod eſt in eo incœpit eſſe, ut anima, humanitas.

Cap. de communicabilitate.

Equinitas eſt tã tum equinitas, & nec una, nec plures, nec uniuerſalis nec particularis eſt, inquit Scotus, non eſt uniuerſalis actu, ut id quod eſt factum ab intellectu, ubi illa nã mediat inter unitatem ſingularem, & ſpecificam actu. 5. met. cap. 1.

Vide omnia in Scoto, in 2. lib. ſent. diſt. 3 q. 1.

COmmunicabilitas, & ſingularitas ad naturam non ſic ſe habent, ſicut eſſe in intellectu, & eſſe uerum extra animam, quia quiditas conuenit naturæ extra intellectum, ſimiliter ſingularitas, communicabilitas conuenit ex ſe naturæ, cum natura, ut natura ſit indifferens, ſingularitas conuenit naturæ per aliquid in re contrahens ipſum, ſed uniuerſalitas non conuenit re ex ſe. Vnde Auicenna uult, quòd equinitas ſit tantum equinitas, nec eſt ex ſe una, nec plures, nec uniuerſalis, nec particularis.

Intellige quòd non eſt ex ſe una unitate numerali, nec plures pluralitate ſibi oppoſita, uidelicet illi unitati, nec uniuerſalis actu eo modo, ſcilicet quo aliquid eſt uniuer

ſale,

ſale,vt obiectum intellectus,quia talem vni uerſalitatem facit intellectus,ſcilicet agens in rebus,nec eſt particularis de ſe, licet nũ quam ſit realiter ſine aliquo iſtorum,ſed eſt prior naturaliter omnibus iſtis.

Quid ſit communicabilitas.

COmmunicabilitas eſt reſpectus fundamentalis indifferens ad illa, in qui bus reperitur.

Communicabilitas quid?

Cap.de communibus.

COmmunia ſunt priora proprijs, uerum eſt ſi communia ad extra nõ præ cedunt propria ad intra, unde communia ad extra ſicut ſunt cauſare, conſeruare, & huiuſmodi ſunt poſteriora proprijs, quæ ſunt emanationes.

Vide Scot.1.q. quolib. art.2.

Omne commune habens indiuidua nõ diſtinguitur ab illis niſi per ſe, & modaliter.

Quomodo contrahatur omne commune.

OMne commune contrahitur per differentias eſſentiales eius & diuiſiuas, & determinatiuas.

Cap. de conceptu, & quomodo dicatur multipliciter.

Nota quod Scotus in Theorematibus ponit quinq; acceptiones huius nominis conceptus. Vide ibi.

Conceptus multis modis dicitur. Vno modo, ut est perfectio secundaria ipsius intellectus, quæ est quoddam accidens inhærens ipsi intellectui, qui conceptus dicitur actus intelligendi, & etiam uerbum intellectuale.

Sed utrum actus intelligendi sit idem quod uerbum non est præsentis negocij, sed hoc sufficit, & est uerum, quod conceptus est actus intelligendi.

Sed iste actus intelligendi potest comparari ad intellectum cuius est perfectio, & sic est simplex conceptus, quia est accidens simplex, uel potest comparari actus intelligendi ad obiectum, & sic actus intelligendi dicitur simplex appræhensio rei, ut dicit Aristotel. quæ est indiuisibilium intelligentia.

3. de anima. con tex. 21.

Vide Scot. 3. q. uniuersalium.

Alius est actus intelligendi compositiuus, & diuisiuus, quo apprehenditur aliquid in esse rei, uel non in esse, ut est discursus.

Alio modo conceptus idem est quod ipsa res concepta, siue aliquid conceptum circa ipsam rem, siue sit intentio, siue ratio siue modus.

Con-

Conceptus quiditatiuus dicitur duobus modis.

Conceptus quiditatiuus est duplex. Vnus qui est simplex, non resolubilis, distinctus in se, non constitutus ex pluribus, qui simul coniuncti efficiunt unum conceptum, & isto modo possumus Deum cognoscere secundum Franciscum de Mayronis in primo lib. sent. dist. 3. q. 1. & etiam hoc uidetur tenere Nicolaus Bonettus tã in sua Theologia naturali, quàm in sua Metaphysica, ubi dicit quod Deus non est simpliciter simplex, sed resolubilis in plures conceptus, sed isti in hoc non scotizant. Vide instantiam.

Conceptus summe simplex non est compositus, nec componibilis Sco. 8. dis. 1. sent q. 1.

Quomodo Deus sit simpliciter simplex. ui le Sco. 1. q. quolib. articu. 1.

Conceptus ipsius Dei quos habemus sunt duo.

Conceptus, quos de Deo habemus sunt in duplici differentia, quidam sunt communes, vt quidam constitutiui ex communibus.

Communes sunt ut Deus est ens, Deus est bonus, & isti sunt communes Deo, & pluribus.

Alij sunt constitutiui ex communibus; unde si dicam Deus est ens, ita dicam lapis

In Deo sunt cõceptus in triplici differentia. Quidã sunt proprij, ut Deus est trinus, et unus. Aliqui sunt proprij habiti ex cõibus, ut infinitas, summũ ens & similes.

Aliqui sunt cõmunes Deo, & creaturis, ut bonũ uerum ens, uide Scotum, et Bargium 3. dis. primi. q. 2.

est ens, etiam si dicam Deus est ens prius, etiam in generibus coloratum aliquod est primum, sed si dicam Deus est quid primũ tunc habeo conceptum.

Item si dicam Deus est summus, ita est color.

Sed si dicam Deus est summe bonus, tũc habeo conceptum.

Genus & differentia licet dicant diuersos conceptus reales, & differant realiter, quia alium conceptum habeo cum dico homo est animal rationale, & alium conceptũ realem cum dico homo est rationalis.

Item si non distinguerentur realiter cõponendo definitionem, homo est animal rationale, ex istis esset reprobanda, quia si dicerem realiter esset nugatio.

Hic nota bene.

Scot. in 1. sent. dist. 5. q. 1.

ITem abstractum non prædicatur de altero, nec unum concipit aliud, quia non dicitur animalitas est rationalitas, tamen sunt idem realiter, quia dicunt formam unam totius, & hoc ostenditur sic. Cum prima diuisio entis sit in unum, & multa, simpliciter dicitur aut à se, aut ad aliud, sicut se habet ens ad alterum, prout sunt diuersa accidentia distincta realiter multa sunt, tamen

men prout ſunt in uno ſubiecto, dicuntur eſſe unum ſubiecto.

Similiter accidẽtia cum ſubiecto, quòd præſupponunt, tamen diſtinguuntur realiter.

Similiter etiam de ſe dicunt unam eſſentiam, ut ſunt unum in eſſentia, & eſſentialiter, hoc non obſtante quod differant realiter, & ex hoc non ſequitur quod ſi ſint diuerſi conceptus reales, quòd ſint diuerſę eſſentiæ, nec eſſentiæ multiplicentur, ſicut patet quòd animal, & homo, & rationale, & indiuiduum ſunt eadem eſſentia, tamen quodlibet iſtorum habet conceptum realiter ab alio, & manet una, & eadem, nõ obſtante quod diſtinguuntur realiter inter ſe, nec ab ipſa eſſentia diſtinguuntur realiter ſicut ſunt potentiæ animæ. *Scot. in 2. ſent. diſ. 16. q. unica.*

Vnus conceptus poteſt abſtrahi ab alio.

AB omni conceptu abſtrahi poſſunt conceptus reſolubiles, in quos reſoluuntur, ſed humanitas eſt conceptus reſolubilis; probatur, quoniã reſoluitur in animalitatem, & rationalitatem, & hoc ſecundo modo reſoluitur in animal, & rationale, ſicut abſtractum ad abſtractum, quia humanitas in rationalitatem, & animalita-

Scotus in primo sent. distin. 5. q. 1.

tem, quamuis doctor noster dicat quòd in substantialibus non est nisi unica abstractio, scilicet ab homime abstrahitur humanitas, & non ultra, quia humanitas est tantum humauitas, & æquinitas est tantum æquinitas, ut dicit Auicenna, Adhuc dicũt tenentes opinionem supra dictam, quod hoc debet sic intelligi.

Quinto met c. 1. & 2.

Quomodò humanitas sit.

HVmanitas est tantum humanitas, idest humanitas est tantum id, uel illa quæ sunt de intrinseca ratione sui concreti, uel subiecti, ut humanitas est animalitas, & rationalitas, Ita quod nihil extrinsecum uel accidens, siue etiam de secundo modo dicendi per se, sicut passio potest prædicari de ipso abstracto.

Franciscus sustinendo suam opinionem dicit quòd rationalitas non abstrahit ab humanitate, nec animalitas, sed Animalitas ab animali, & rationalitas à rationali, ascendendo, quia in substantialibus tantum est una abstractio, mihi placet uia hæc, quia hæc est falsa humanitas est animalitas.

Scot. 5. dist. primi senten. q. 1.

Vide pro hoc Scot. 16 q. uniuersalium.

Et si dicatur, ab omni conceptu resolubili, possunt abstrahi conceptus resolubiles

in quos resoluitur, sed humanitas est con ceptus resolubilis ergo &c. si negetur minor, probatur, quia est constituta ex animalitate, & rationalitate.

Hic dicitur quod bene potest concedi, quòd humanitas contractiue.sit contracta ad aliquod indiuiduum, ut in Constantio, uel Francisco, est animalitas, & rationalitas, uel ex animalitate, uel rationalitate, sed non precisè ab omni indiuiduo, uel in sua præcisione, ut humanitas nec est animalitas, nec rationalitas, quia in talibus terminis non est uera prædicatio.

Si ista esset uera, humanitas est animalitas esset per se, & consequenter ista esset per se humanitas est rationalitas, quod est falsum Vide Scotum 16.q uniuersalium.

De identica prædicatione Abstracti.

IDentica prædicatio abstracti de abstracto non est uera, sed impossibilis, secundum regulam logicorum nec interminis infinitis, uel in terminis, quorum alter ad minus sit infinitus, & hoc modo indiuinis.

Et quod increaturis, siue in creatis talis prædicatio scilicet abstracti de abstracto non est uera, sed impossibilis, nec interminis transcendentibus, ita quod ad minus alter illorum sit transcendens, exemplum indiuinis, ut paternitas est essentia, istorum duorum terminorum essentia est terminus infinitus, paternitas non est terminus

In creaturis nō est aliqua uera prædicatio in abstracto per identitatē quæ non sit formaliter, Vide Scot. in 1. sen. dist. 8. q. 3. soluendo principa e.

minus infinitus, nec filiatio, nec ſpiratio, ideo credo quod formaliter ſumpti non dicunt perfectionem, & ideo hæc eſt falſa, & imposſibilis prædicatio, paternitas eſt filiatio, quia nullus iſtorum terminorum eſt infinitus, exemplum increaturis, ut bonitas eſt entitas, iſta eſt uera prædicatio ratione tranſcendentiæ, entitas eſt terminus tranſcendens, ideo non eſt imposſibilis prędicatio, bonitas eſt terminus tranſcendens, bonitas eſt entitas, iſta eſt uera prædicatio non ratione tranſcendentiæ, non humanitatis, ſed entitatis.

Vide pro hoc Bargium in 1. ſent. diſtin. 5. q. 1.

De conceptibus, qui ſunt in Anima.

Conceptus ſignificatus per nomen, quid ſit.

Conceptus, qui ſunt in Anima obiectiuè, ſcilicet quiditates, poſſunt habere in ſe unum eſſe ſimpliciter, Franciſcus de Mayronis in primo libro ſent. diſtinc. 22. q. 1. in ratione ad Articulum ſecundum.

Conceptus infinitus eſt nobiliſſimus.

Vide Sco. in 3. q. prologi. & in 1 lib ſent. diſ. 3. q 2.

Conceptus infinitus eſt nobilisſimus, quem habemus de Deo ut dicitur à Franciſco de Mayronis in primo libro ſenten. diſt. 2. q. 6. qui quidem recte ſcotizat.

Quo-

QVomodo concipiantur plura eodem actu, Franciſcus de Mayronis in primo libro ſent.diſtinc.2.q.8.

Conceptus non eſt actus intelligendi.

COnceptus non accipitur in quæſtione 2. prologi ab ipſo Franciſco de Mayrone pro actu intelligendi, nec pro ente rationis, quia eſt de ente reali, nec pro obiecto in eſſe cognito, quia illud eſt ens rationis, ſed accipitur pro quiditate cognita ad quam terminantur actus intelligendi.

Dubium.

VTrum ab omnibus, quæ excludunt rationem uniuerſalitatis prius ſit abſtrahi aliquis conceptus communis?

Conſidera caſtigando, ut ſcis, nam in hoc non Scotizat.

Et quatuor uidentur eſſe à quibus non poteſt abſtrahi conceptus quiditatiuus cõmunis, ut dicit Franciſcus de Mayronis in 9.q.prologi.

Conceptus quiditatiuus eſt communis ad finitum, & infinitum.

Primo ſcilicet à rationibus tranſcendentibus.

Sco.1.*ſen. diſ.* 8.*q.*3.

Secundo à perfectionibus ſimpliciter.

Tertio

a *Cõceptus qui ditatiuus in diuinis, & in creaturis est quadruplex. Ens est primus conceptus distincte conceptibilis, Scotus in 1. sent. dis. 3. q. 2.*

b *Ens dicitur uno modo trãscendenter. Secundo modo generice. Tertio modo specifice. Quarto modo singulariter, uel indiuidualiter. Vide Sco. in 2. sen. dis 3. q. 6. & in eodem lib. dis. 12. q. 1. nam secundum sententiã Aristo ens & unum conuertuntur 4. met. contex. 3.*

c *Cognoscimus Deum pro statu isto confuse 3. dist. 1. libri sen. q. 1.*

Tertio à simpliciter simplicibus.
Quarto ab ultimis differentijs.

Quot conceptus habeantur de aliqua re.

Conceptus[a] quadruplex habetur de aliqua re.

Primus est conceptus transcendens, sicut est conceptus entis.

[b] Secundus est conceptus generis generalissimi, ut substantia.

Tertius conceptus est speciei specialissime.

Quartus est conceptus indiuidui.

Simili modo de Deo habemus quatuor conceptus quiditatiuos.

Primo enim concipimus quod est ens, & iste conceptus se habet per modum tran scendentis.

Secundo concipimus quod est substantia, & iste se habet per modum generis generalissimi.

Tertio se habet per modum speciei, & iste se habet per modũ subalterni, species enim est quid inferius ad substantiam.

[c] Quartum Conceptum habere non possumus, quia ratio propria Deitatis à nobis attingi non potest; si enim specificas differentias creaturarum non possumus cognoscere

gnoſcere , multo minus rationem Deitatis propriam.

Et eſt ſciendum, quod ſecundum iſtos quatuor conceptus quiditatiuos habitos de Deo, demonſtramus de Deo quatuor genera pasſionum.

Primo per ens, quòd ſit bonus.

Secundo per ſubſtantiam, quod ſit ſubſiſtens, uel perſona.

Tertio per ſpeciem, quod ſit incorporeus.

Quarto poſſumus demonſtrare quod ſit ignotus, Franciſcus de Mayronis in primo libro ſent.diſtinct.3.q.1.

De infinitate, & neceſſitate.

ET nota quod infinitas, & necesſitas non cognoſcuntur à nobis propter quid, ſed quia. Franciſcus de Mayronis in primo libro ſent.diſt.3.q.1.

Quid ſit conceptus ſimplex.

COnceptus ſimplex dicitur ille, qui licet posſit attingi unico actu ſimplici; tamen eſt reſolubilis in plures particulares conceptus; ſicut eſt conceptus ſpeciei, & iſte dicitur ſimplex, ut diſtinguitur contra

Scotus in primo libro ſent. diſtin.3.q.2.

contra complexum.

Quid sit conceptus simpliciter simplex.

Scotus in primo libro sent. distinc. 3. q. 2.

Conceptus simpliciter simplex est ille, qui non potest resolui, sed ad ipsum stat ultimata resolutio; sicut conceptus primi uniuersalis: Nam in tali primo opportet necessario dari aliquid ad quod stet talis resolutio, alioquin esset processus in infinitum in essentialiter ordinatis.

Quid sit conceptus confusus.

Inter conceptus indistinctos, quos habemus, primus est conceptus speciei specialissimae Scotus in 1. sent. dist. 3. q. 2.

Conceptus confusus est ille, qui non est resolubilis in partes essentiales, & ille explicatur nomine definitionis.

Quid sit conceptus distinctus.

Conceptus distinctus est ille, qui est resolubilis in partes essentiales, ut conceptus definiti. Franciscus de Mayronis in primo libro sent. dist. 3. q. 2.

Quatuor sunt conceptus.

conceptus sunt in differentia quadruplici.

Conceptus quatuor sunt.
Aliqui sunt secundarũ intentionũ.
Aliqui

Aliqui ſunt communisſimarum paſſionum.

Aliqui ſunt habitudinum, ſeu relationum tranſcendentium.

Aliqui priuationum. Franciſcus de Mayronis primo libro ſent.q.8. prologi.

Hic nota.

NOta exemplum ſi quis quęreret, conceptus animalis ſi eſt indifferens ad hoc, uel ad illud, quomodo mihi repreſentabit illud, uel iſtud Animal, non uidetur posſibile; dico quòd bene: & do tibi exemplum, iſta uox homo ſcripta, eſt una per accidens, & eſt ſingularis; & tamen repreſentat mihi omnem hominem do exemplum de patria mea Item iſte terminus ſarnanus repræſentat mihi centum millia hominum, & per conſequens ſingularis ſpecies poteſt repræſentare uniuerſale: licet enim ſit ſingulare in eſſendo; non tamen in repræſentando, nec repręſentat, ut ſingulare.

Vide ſingulariſsimi me hoc de ueritate huius famoſæ ſcotiſtarum omnis intellectus, etc. 8. diſt.1. libri ſent.q.3. & 7. q.quolib.

Conceptus certus de uno &c.

ITem, quando eſt aliquis conceptus certus de uno, & dubius de duobus, habet alium

alium conceptum de quo est certus ab illis de quibus est dubius, Vide Franciscum in prologo q. 2. sed aliqui dicunt; quòd nõ sunt distincti conceptus, licet uideantur, sed hoc non ualet, quia philosophi demonstratiue processerũt per illum conceptum:

Aliqui uero dicunt quod est certitudo de conceptu disiuncto, & in determinato est dubius, sed etiam hoc nihil ualet, quia ita fuissent certi, quod Deus est trinus, uel non trinus.

Alij tamen dicunt quod iste conceptus entis est mixtus, sed nec hoc ualet, quia conceptus entis est simpliciter simplex.

Scotus in 3. q. prologi scientia debet esse de obiecto necessario, idest de conclusione, cuius habitudo sit necessaria.

Quid sit Conclusio demonstrationis.

CONclusio demonstrationis est, quando passio prędicatur de subiecto, ista est tantæ uirtutis quod necessario est uera, aliter omnis scientia esset error.

Concretum, & abstractum differunt sola ratione, Scotus in 8. dist. primi sent. q. 3 & in 4 libro senten. dist. 12. q. 3 & in prædicamentis q. 11.

Quot modis dicatur Concretio.

COncretio est duplex: una quæ ab eadem dictione incipit, sed non similiter terminatur, ut Albedo, Album, humanitas, Homo.

Alia est, quæ est ad rem non similiter terminatam

minatam ſed in ea reperitur conſimilis denominatio.

Quid ſit connotare.

Connotare eſt aliquid ſignificare unũ in recto, & aliud in obliquo, uel ſignificare unũ primario & aliud ſecũdario Et hoc dicitur connotatio, uel connotatum, ut album prius ſignificat albedinem, & ex conſequenti ſubiectum formatum ab albedine; & ſic aliqui uolunt de perfectionibus indiuinis; dicunt enim quòd ſapientia, & ſcientia differunt precisè per connotata, ſed hoc non ſufficit ſcotizantibus immo ex natura rei.

Sapientia, & ſcientia diſtinguuntur, nam ſapientia dicitur notitia aeternorum, ſcientia uero dicitur notitiam temporalium Vide Bargium 3. q. prologi.

Cap. de Compoſitione.

Compoſitio [a] eſt eorũ, quæ cum ſint, unũ eſt cõtrahens, aliud cõtrahibile. Nota quòd Compoſitio eſt duorum adinuicem poſitio, quorum unum eſt actus, reliquum uero potentia.

Item ex duobus entibus in actu non fit per ſe unum, ut eſſerit Ariſt. 7. met. contex. 49. ſed per accidẽs, ut homo, & tunica.

Item homo Armatus, qui componitur pro habitu.

H Item

a Scot. in primo ſent. diſt. 5. q. 2. inquit, q̃d unitas compoſiti eſt ex ratione actus, & potentiæ.

Scot. in 2. ſen. diſt. 3. q. 6. inquit, quod compoſitio poteſt intelligi propriè prout eſt ex re actuali, uel potentiali uel minus propriè prout eſt ex re actuali & re potentiali.

Grammaticæ. Item Grammaticus sic definit compositionem, compositio est plurium simul positio, & rectè dicit quod stat bene quod sit simul positio; & tamen nulla erit compositio, ut patet in Christo.

Forma hypostatica est in hypostasi, nec informat ipsam Scotus in 1. sentẽ. dist. 5. q. 2. nec Christus dicitur duo, licet habeat in se duo, uel duas naturas. 6. dist. tertij lib. q. 2.

Item ad compositionem quatuor requiruntur secundum Franciscum de Mayronis in primo libro sent. dist. 8. q. 7.

Primum est quod non sufficit solum, ut uniantur in natura, sed oportet quòd uniãtur in supposito.

Secundum quod non solum uniantur in subposito, sed oportet quòd unum eorum sit in alio.

Vide Scot. in 3. lib. sen. distin. 6. q. 3. optime. ac etiam. 6. q. quolibet.

Tertium quòd non sufficit quòd uniantur in supposito, nec in natura, sed oportet quòd sint eiusdem naturæ, ideo Deitas & humanitas non faciunt compositionem in Christo.

Scot. in 1. sent. dist. 5. q. 2.

Quartum est quod quantumcunq; sint distincta, & unum sit in alio, si sint subsistentia sicut personæ diuinæ nullam faciunt compositionem.

Nota hic.

Ante Ioannem Christus factus est, hoc est ipsi præpositus æternitate, nam in principio erat uerbum.

NOta quod compositio aliquando sumitur pro coniunctione, sicut accipit Dionysius de diuinis nominibus c. 4. ubi

ubi dicit quod compositio Iesu est ineffabilis, & sic Ioannes cap. 1. sumit factionem pro productione dicens post me uenit, qui ante me factus est, cuius nō sum dignus &c.

Compositio dicitur duobus modis.

Compositio est duplex, scilicet cum his, & ex his; cum his est quando unū potest componi cum alio ad faciendum unum tertium.

Alio modo ex his est, quando aliquid est compositum ex materia, & forma.

Primo modo anima nostra non est simplex; quia est pars hominis.

Item materia prima licet non sit composita ex his; tamen est composita cum his.

Deus gloriosus nec cum his, nec ex his, facit compositionem.

Tange quadruplicem differentiam harum cōpositionum, ut nosti, uide Ioānem Canonicū, & alios.

Hoc est uerum secundum Theologos, contra philosophos, quia secundum Arist intellectio abstractorū, est sua essentia.

De composito physicali.

Compositum physicale aut est compositum ex materia, & forma in communi, ut homo in communi dicitur compositum ex materia, & forma, hoc est ex corpore, & ex anima, & non ex hac materia, uel ex hac forma, & tale compositum dicitur species, & habet esse specificum, nō

Ly homo, supponit pro hoīe in esse cognito. Vi Tataretū in ultimo prædicabilium.

autem indiuiduale,& de tali composito spe cifico est scientia, ut homo in communi dicitur species, & habet esse specificum.

Nota bene hic.

Communiter ponitur indiuiduũ esse triplex. Vide Tataretum in logica magna c. de specie.

ITem tale compositum dicitur esse indiuiduum uagum, quamuis aliqui dicant oppositum; nam dicũt, quòd indiuiduum uagum est illud quòd non est signatum, sicut aliquis homo currit, aliquis homo legit, aliquis homo dormit; quia ibi non significatur indiuiduum, licet bene nominetur in communi, & indiuiduum signatum secundum illos est sicut si diceretur iste homo currit, iste homo ambulat, & sic de singulis.

Hic nota.

Esse naturale habet duplicem consideratione͂.

ET ideo notandum est, quòd esse physicale habet duplicem consideratione͂m, siue respectum, uel ad ea à quibus est, uel ad ea in quibus est, si ad ea à quibus est, tunc tale esse physicum, uel naturale, habet considerationem, uel respectum ad ea tanquam in suis causis, & in suis principijs, & tale esse, est esse uniuersale, & necessarium esse incorruptibile, & ingenerabile, de quo

quo est scientia, & demonstratio.

Si refertur, uel habet respectum ipsum esse ad ea in quibus est, idest in indiuiduis, tunc non consideratur in suis causis, sed in causatis, & in effectibus, & tale esse non est uniuersale, sed particulare, & singulare, nec est necesse esse, immo contingens, & accidens, cum sint posteriora; & omnia posteriora accidunt suis prioribus, & superioribus, & tale esse dicit indiuiduum signatū, nec de tali esse potest esse scientia propriè dicta, cum sit corruptibile, & uariabile.

Inferius potest dici accidens superiori. uide Scotum. 5 dist primi sent. q. 1.

De compositione Angelorum.

De compositione Angelorum; quia superius dixi de compositione intelligentiarum, & orbium, quòd erat ex esse, & essentia, secundum opinionem D. Thomæ, & secundum Scotum, Franciscum de Mayronis, & Augustinum, & aliorum doctorum ex ente positiuo, & priuatiuo, ut superius dixi litera A. nunc pertranseo, breuiter omnes in hoc concordant, quòd ibi est compositio, sed non compositio realis ex potentia, & actu, unde talis potentia in abstractis inuenta non dicit aliquid reale; quia nihil in eis est uerè possibile, ut dicit Auerroes in secundo celi, & mundi, sed ista

D. Thomas 1. parte summæ q. 3. arti. 4. & q. 50 art 2. soluē do 3. & 4. argumentum, & lib. 2. contra gētiles. cap. 49.

Auerroes in 2. cæli comm. 34.

 poten-

potentia est logica, & est ens rationis, quia dicit solam non repugnantiam, quia intelligentię Saturni in quantum ens, non repugnat quod sit perfectior quàm sit.

Quid sit compossibilitas.

Omposbbilitas est, quando una pars non destruit aliam; ut homo rationalis.

Quid sit corruptio.

Primo de gene. contex. 21.

Orruptio est progressus ab esse, ad non esse.

Corruptio multis modis dicitur.

Qui cõcipit substantiam Dei, concipit eam, ut indiuisibilem, inalterabilem, & incorruptibilem, uide Sco. in 2. sen. distin. 17.

Vno modo est quædam corruptio, quæ dicitur mutatio, & ista negatur à creatore; omnia enim extra primum quæcunq; creata sunt corruptibilia sunt de se, sed bonitate primi, quod est Deus conseruantur, ut scribitur in libro de causis omnis intelligentia fixa est per bonitatem primi, qui est Deus bonus.

Vide Sco. in 4. lib. sent. distin. 11. 12. & 14. Vide primo de generatio. Ioannem de Magistris.

Alia est corruptio, quæ dicitur corruptio motus, quæ fit per resolutionem in prima principia, idest in primam materiam, ubi est status per naturam. & sic omnis sexus resolubilis est in sua principia; quia ni

hil

hil esset,nisi esset uirtus diuina;unde Plato in Thimeo inquit,quòd bona ratione compactum est quòd uelle Dei dissolui non potest. Adhuc corruptio motus fit multis modis.

[a] Quædam est corruptio motus, quæ fit per defectum rei in semetipsa,ut ignis corrumpitur, siue deficit in se ipso non inuento conbustibili.

[b] Similiter calor naturalis, uel animalis; quando non inuenit nutrimentum corrumpitur.

[c] Alio modo corrumpitur per consumationem illatam ab alio, & sic minus à maiori,ut maior flamma consumit minorem, & similiter maior lux obscurat minorem.

[d] Alio modo corrumpitur aliquid per actionem similis à simili,postquã res destruitur à non conseruante,& sic omne quod putrescit destruitur à calore exteriori.

Alio modo corrumpitur aliquid adhærendo contrario, & sic ignis corrumpitur ab aqua, quia aqua habet contrariam qualitatem qualitati ignis.

[e] Alio modo corrumpitur aliquid per corruptionem illius in quo est, & sic accidens corrumpitur per corruptionem sui subiecti in quo est, uel quia est in subiecto composito ex contrarijs,per quorum dissolutionem

a Corruptio alicuius est duob. modis, 3. cæli contex. 52.

b Quomodo sequatur corruptio,& consumptio caloris naturalis uide Scotum in 2. sent. dist. 19.

c Vide Arist. in libro de morte, & uita.

d Arist. in li. de morte & uita. In omnibus corruptilibus duplex est corruptio inquit ipse, marcedo, quæ est corruptio interior, & extinctio quæ est corruptio exterior.

e Vide etiã Scotum in 2. sentẽ. di. 15. q. unica. Scotus q. 5. quolibet inquit, q̃ quælibet anima habet suum proprium esse distinctum realiter ab esse totius,& licet esse ipsius animæ rationalis maneat, quia est

fe eius est omni-no incorruptibile per se, & per accidens. sed aliæ formæ non manent in suo esse, corrupto toto.

nem corrumpitur subiectum, & per consequens quod est in subiecto, & sic anima uegetabilis & sensibilis in brutis corrumpitur corrupto corpore, & corrupto animali corrumpuntur omnia alia, quæ in ipso sunt & hæc est corruptio per accidens, sicut habetur ab Arist. in libro de morte, & uita.

Alio modo corrumpitur quod est ex cōtrarijs per dissolutionem contrariorum, & sic corrumpitur caro, & quodlibet compositum ex elementis, & per ipsorum elementorum dissolutionem.

Alio modo corrumpitur aliquid per influentiam mensuræ; sicut mensuratum, in quo mensurans aliquid relinquit per influentiam successiuam, & hoc modo temporale corrumpitur à tempore aliquid ei imprimendo.

Nota bene.

Tribus modis contingit loqui de tempore.

SEd est sciendum, quòd dubium est de modo corrumpendi, quo corrumpitur aliquid per influentiam temporum, uerum tamen tribus modis contingit loqui de tempore.

Vno modo secundum quod illud, quod corrumpitur in tempore acquirit suam corruptionem per principia intrinseca sui, licet

licet compositum ex elementis habeat cõtrarias inclinationes ad diuersas regiones: habet enim principia corruptionis, & secũdum hunc modum dicit Aristot. in quarto physicorum tempus est causa corruptionis & omne tale corrumpitur in tempore. 4. *Phisic. con. tex. 117.*

Alio modo contingit loqui de tempore secundum influentiam qualitatis, quæ influit in temporale, & sic est tempus causa corruptionis secundum quod est qualitas.

Alio modo contingit loqui de tempore, prout est mensura qualitatum, & sic nullam facit corruptionem.

Alio modo contingit loqui de tempore inquãtum excellit omne quod est, & etiam plus, & excedit cuiuslibet rei periodum, & transit ipsam periodum, & regnat in re, & quanto plus durat res, tanto plus accedit ad corruptionem, quia quælibet res propria periodo mensuratur, quam non contingit pertransiri secundum naturam, & sic dicuntur res corrumpi in tempore. *Tempus, & vita uniuscuiusq; habet periodũ. 2. de gene. con. tex. 57.*

Triplex est corruptio.

Corruptio breuiter, & inusitato sermone triplex reperitur, aut quia eius subiectum corrumpitur, uerbi gratia, oculo corrupto, corrumpitur uisus. *Corruptio triplex.*

Secundo aut propter desinentiam causationis suæ causæ; quia illud desinit causare, ut de intellectu, quando intellectus se auertit, nec uult se conuerti ad obiectum.

Aut propter aliquid superueniens fortius, uerbi gratia aduenięte frigore magno corrumpitur calor, & èconuerso.

Duobus modis potest esse aliquid corruptibile.

Opinio Francisci de Marchia.

ALiquid potest esse corruptibile duobus modis.

Aut secundum quid, aut simpliciter.

Quid sit corrūpi secūdū quid.

Illud enim corrumpitur secūdum quid, quod corrumpitur per resolutionē in suas partes; omnibus tamen partibus remanentibus, sicut homo, & quodcunq; aliud compositum resolubile in sua componentia.

Corrumpi simpliciter quid.

Aliud autem corrumpitur simpliciter; quando sic dissoluitur quod alterum componentium non manet: manet tamen subiectum sine materia, in qua fit resolutio, non autem forma, & istò modo corruptio sumpta appropinquat ad nihil.

An obiectū dicatur corruptibile, uel incorruptibile. Vide Bonettum in sua metaphysi. c. 3.

Triplex est corruptibilitas.

COrruptibilitas etiam est triplex.

Prima est ex parte obiecti, & hoc

quo

quo ad essentiam, aut quo ad essentiã propositionis formatæ.

Aut quando propositio commutatur à ueritate in falsitatem, & isto modo accipit Bonettus in sua Metaphysica.

Alio modo dicitur ut compositum integrale, ut domus dicitur corrumpi quando euertitur, & labitur, siue partes separantur; quamuis partes, ut lapides, & ligna non corrumpantur.

Etiam illud est corruptibile, cuius essentia est contingens actu, uel quòd potest fieri purum nihil, ut essentia inferiorum post mortem, & ea quæ ipsam concomitantur, ut realitas, & actualitas, & sic de alijs.

Quomodo differant corruptibile & incorruptibile.

Corruptibile[a], & incorruptibile plusquam genere differunt ut asserit Aristo. 10. Met. contex. 26.

Nota pro intellectu huius quæsiti.

Quod genera sub quadruplici differentia inueniuntur, scilicet genera in logicalibus in Moralibus, in physicis, & Metaphisicis.

Genera logicalia sunt, quæ conueniunt in una secunda intentione dicta in quid, ut

[a] *Corruptibile, et incorruptile differunt plusquã genere non logico, sed physico. Vide Scot. in 4. lib. sent. dist. 6. q. 10.*
Aliqui dicunt. quòd sententia Scoti est apprime falsa, ex sententia Arist. 1. polytico. quod ubi datur prius ex posterius, qđ est commune, nõ est genus, eterna sunt priora, mortalia sunt posteriora, ideo in communi genere uniuoco nõ conueniunt.
Respondetur, Quod æterna sunt priora mortalib. inter se, cõsiderata, non respectu generis, in quo conueniunt.

Secundo aut propter desinentiam causationis suæ causæ; quia illud desinit causare, ut de intellectu, quando intellectus se auertit, nec uult se conuerti ad obiectum.

Aut propter aliquid superueniens fortius, uerbi gratia aduenięte frigore magno corrumpitur calor, & èconuerso.

Duobus modis potest esse aliquid corruptibile.

Opinio Francisci de Marchia.

ALiquid potest esse corruptibile duobus modis.

Aut secundum quid, aut simpliciter.

Quid sit corrumpi secūdū quid.

Illud enim corrumpitur secūdum quid, quod corrumpitur per resolutionē in suas partes; omnibus tamen partibus remanentibus, sicut homo, & quodcunq; aliud compositum resolubile in sua componentia.

Corrumpi simpliciter quid.

Aliud autem corrumpitur simpliciter; quando sic dissoluitur quod alterum componentium non manet: manet tamen subiectum sine materia, in qua fit resolutio, non autem forma, & istò modo corruptio sumpta appropinquat ad nihil.

Triplex est corruptibilitas.

An obiectū dicatur corruptibile, uel incorruptibile. Vide Bonettum in sua metaphysi. c. 3.

COrruptibilitas etiam est triplex.

Prima est ex parte obiecti, & hoc quo

quo ad essentiam, aut quo ad essentiā propositionis formatæ.

Aut quando propositio commutatur à ueritate in falsitatem, & isto modo accipit Bonettus in sua Metaphysica.

Alio modo dicitur ut compositum integrale, ut domus dicitur corrumpi quando euertitur, & labitur, siue partes separantur; quamuis partes, ut lapides, & ligna non corrumpantur.

Etiam illud est corruptibile, cuius essentia est contingens actu, uel quod potest fieri purum nihil, ut essentia inferiorum post mortem, & ea quæ ipsam concomitantur, ut realitas, & actualitas, & sic de alijs.

Quomodo differant corruptibile & incorruptibile.

CORRUPTIBILE[a], & incorruptibile plusquam genere differunt ut asserit Aristo. 10. Met. contex. 26.

Nota pro intellectu huius quæsiti.

Quod genera sub quadruplici differentia inueniuntur, scilicet genera in logicalibus in Moralibus, in physicis, & Metaphisicis.

Genera logicalia sunt, quæ conueniunt in una secunda intentione dicta in quid, ut

[a] *Corruptibile, et incorruptile differunt plusquā genere non logico, sed physico. Vide Scot. in 4. lib. sent. dist. 6. q. 10.*

Aliqui dicunt, quòd sententia Scoti est apprime falsa, ex sententia Arist. 1. polytico. quod ubi datur prius ex posterius, qđ est commune, nō est genus, eterna sunt priora, mortalia sunt posteriora, ideo in communi genere uniuoco nō conueniunt.

Respondetur,

Quod æterna sunt priora mortalib. inter se, cō siderata, non respectu generis, in quo conueniunt.

ut animal, ſubſtantia.

Genera in moralibus ſunt quæ ad eaſdem uirtutes, & circunſtantias pertinent, ſicut ſi diceremus quòd temperantia, & iuſtitia, prudentia, & ſobrietas, pertinent ad humilitatem.

Genera in phiſicis ſunt, quæ ſunt in potentia ad plures formas, & ſic intelligitur propoſitio prolata.

Genus metaphiſicum eſt illud quod eſt una prima intentio cui conreſpondet in logica una ſecunda intentio.

De correlatiuis.

Sco.3.q.quolib. artic.3.

Correlatiua ſunt ſimul natura, debet ſic intelligi iſta propoſitio, natura, id eſt naturali intelligentia ſic, quod intellectus non poteſt intelligere unum, non intellecto altero, & eſt doctrina Ariſto. cap. de ad aliquid.

5. met. contex. 20.

Sco.4.q.quolib.

Huius tamen oppoſitum dicit Scotus aſſerens patrem præcedere filium natura.

Reſpondetur prioritas naturæ duobus modis accipitur apud ſcotiſtas, uno modo, ut eſt præſuppoſitio huius, ab hoc tantum, & conuertitur cum prioritate originis.

Alio modo prius uatura eſt á quo non cõuertitur ſubſiſtẽdi cõſequentia applica.

Quid

Quid ſit conſtitutio.

COnſtitutio eſt, quæ reſultat ex aliquibus extrinſecis facientibus unum. *Iſta ſe habent per ordinem cõpoſitio, unio, & conſtitutio. Vide Bargium in 1. ſent. diſt. 26.*

Vel Aliter.

COnſtitutio eſt ex principiis aliqualiter diſtinctis, concurſus, uel unio. Amplius, Conſtitutio eſt unio terminorum duorum aliqualiter diſtinctorum unum tertium componentium.

Quid ſit conſtitutum.

COnſtitutum nullam habet partem, quoniam conſtitutum habet conſtitutiua; non tamen habet partes.

Conſtituta dicuntur multis modis.

COnſtituta aliqua ſunt, quæ non ſunt compoſita, ſicut perſonæ diuinæ, conſtituuntur per abſoluta, ut complures dicunt, aliqui per relationes; nam eſſentia, & relationes conſtituunt patrem; non tamen eſt compoſitus, immo ita ſimplex, ſicut eſſentia. *Scot. in 1. ſent. diſt. 26.* *Scot. in 1. ſent. diſt. 5. q 2.*

Infinitas est modus intrinsecus in Deo. Vide Sco. 5. q. quolib.

COnstitutum, uel compositum habet modum intrinsecum, uel plures modos intrinsecos, sicut Deus constituitur ex deitate, & infinitate, infinitas est sibi modus proprius, homo constituitur ex animalitate, & rationalitate; & finitas est sibi modus intrinsecus, sed non proprius, quia est sibi communis, & omnibus creaturis, uerum est quia homo & quælibet species, siue natura habet proprium modum. Sed nescimus inuenire, & ex hoc quod constituta habent modum intrinsecum, siue proprium, siue communem, tollitur talis modus ab omni abstracto, sicut essentia diuina, uel alia sicut deitas, animalitas, humanitas, quia si haberent modum intrinsecum, siue communem, siue proprium, constituerentur, quod tamen est falsum, quia nullum abstractum constituitur.

Nullum abstractum constituitur.

Quid sit constituere.

nota exemplum;

COnstituere est uerbum actualiter dici, uel exprimi ab intellectu, & nota exemplum; quando aliquid non est impotentia ad suum constitutum, nam species non est impotentia ad genus, homo non

non eſt impotentia ad animal, immo magis èconuerſo, homo tamen eſt impotẽtia ad albedinem, & ad nigredinem.

Quomodo conſtituantur perſonæ.

PEr quod conſtituantur perſonę in diuinis, quære littera P. dicens, perſonæ diuinæ conſtituuntur per proprietates relatiuas. *Sco. in 1. ſentẽ. diſt. 26.*

Triplex eſt conſequentia.

COnſequentia eſt triplex, ſcilicet logicalis, naturalis, & alia quæ ſe tenet per modum intrinſecum; logicalis, ut iſta, iſte eſt homicida, ergo tenetur mori. *Conſequentia logicalis quid.*

Naturalis, quæ ordinem naturæ tenet, ut dies eſt, ergo ſol lucet ſuper emiſpherium noſtrum, quamquam Deus poſſet aliter facere, emiſpherium .n. eſt dimidia ſphera. *Naturalis quid*

Alia eſt, quæ ſe tenet per quiditatem intrinſecam, ut logicalis conſequentia, ut iſte homo eſt, ergo animal eſt. *Alia eſt quæ ſe tenet per quiditatem intrinſecam.*

Quid ſit conſeruatio.

COnſeruatio eſt quędam continuatio, qua res habet eſſe à Deo, in ſuo eſſe per tempus. *Conſeruatio quid.*

Quid

Quid sit contrahere.

CONtrahere est aliquod uniuersale ad partem trahere.

Contrahibilitas quid.

Vnde contrahibilitas est determinabilitas ad partem subiectiuam, ut animal trahitur ad hominem per rationale.

Hic nota.

NIhil prius, ente contrahitur, nam ens contrahitur in decem prædicamenta per modos intrinsecos, & non per differentias, & tales non includunt formaliter, & quiditatiue, ens, quia ens non prædicatur in quid de passionibus, differentiis, neque de talibus modis intrinsecis, & tamen non sequitur quod illi modi sint nihil, immo sunt realiter ens, licet formaliter non sint ens, neque non ens.

Vide Scotum in 3. dist. 1. sent. q. 3.

Ens contrahitur quatuor modis.

Differentiæ cōtrahentes præsupponunt eundem conceptum entis communē, quē contrahūt. Scot. in 1. sentē. dist. 3. q 3.

DIfferentiæ contrahentes ens sunt in quadruplici differentia. Quædam sunt differentiæ entis contrahentes, scilicet essentialis, accidentales, modales, & denominatiue.

Essentiales sunt quæ ex diuidente, & diuiso

uiſo, faciunt unum perſe, quod manet ſub diuerſo, cuiuſmodi ſunt limitatum,& non limitatum, rationale,& irrationale, reſpectu animalis.

Accidentales ſunt, quæ ex diuidente, & uiſo, non faciunt unum tertium per ſe, nec primo modo, nec ſecundo modo, ſed per accidens, ut ſi dicatur bonum, aut malum, aut eger.

Differentiæ modales quid.

Modales ſunt neceſſarium, finitum, & infinitum contingens.

Denominatiuè ſunt prius, & poſterius, iſtę differentiæ ſunt ſimpliciter ſimplicis, ſicut ens,& ideo ſimplex pasſio eſt conuertibilis cum ente, in quantum ens, & propter hoc conceptus Dei non eſt ſimpliciter ſimplex, ſed reſolubilis in plures cõceptus, ſ. in ens, & differentiam contrahentem, ſecundum Bonettum in ſua theologia, & metaphiſica, Deus autem ut complures dicunt non eſt ſimpliciter ſimplex; unde ſi quæratur quid eſt Deus, Reſpondent ipſi quod Deus eſt ens illimitatum, ſed ens eſt ſimpliciter ſimplex, & primum prædicatum, & purum quid, ſed iſta opinio non placet Scoto, nec Franciſco de Mayronis, nam Deus eſt ſumme ſimplex, & ſimpliciter ſimplex, nam eſſentia diuina quæ eſt Deus, eſt ſimpliciter ſimplex.

Reſolutio ſtat ad cõceptus ſimpliciter ſimplices, quiquidẽ cõceptus, unus eſt determinabilis, ut conceptus entis, alius eſt determinans, & eſt conceptus ultimæ differentiæ, Scot. in primo ſen. diſt. 3. q. 3.

Scot. 1 q. quolibet artic. 1.

Continentia formalis quid.

CONtinentia est triplex, scilicet formalis, uirtualis, & potestatiua, formalis est illa, quæ unum sic est notum, quod eo noto immediate deuenimus in cognitionem alterius, sicut per specificam rationem hominis deuenimus in cognitionem omnium hominum, ut si dicatur homo est animal, ergo est rationalis, ergo disciplinabilis, ergo susceptiuus medicinæ, & sic de alijs.

De continentia formali.

COntinentia formalis est similitudo alterius, & similitudo est, quorum qualitas est una.

Contin ere uirtualiter quid sit.

Multiplex est continentia. Vide Scotum li. 2. dist. 2. q. 10.

COntinere uirtualiter non est aliud, quàm posse producere aliud in esse reali, uel in esse cognito ex quo sequitur quòd continentia uirtualis, est duplex, quædam inesse cognito, & alia inesse reali, unde continere aliud inesse cognito, non est aliud quàm notitiam illius producere, est isto modo est intelligendum quòd subiectum

Scot. q. 3. 4. & 5. prologi.

biectum continet suas passiones uirtualiter inesse cognito, & per hoc soluuntur omnia argumenta Gregorij Ariminensis, quæ facit contra Scotum nostrum. Gregorius Ariminensis. q. 4. prologi artic. 1.

Sed continere aliud inesse reali est posse aliud uerè producere, quemadmodum Deus continet creaturas, quas potest producere.

Vel continere uirtualiter, est quando aliquid continetur in aliquo ut si ponatur mihi homo, statim intelligam animal tanquam partem hominis, homo enim includit animal.

Quid sit etiam continere uirtualiter.

CONtinere uirtualiter est continere per causam, ut sol continet calorem uirtualiter; non tamen formaliter, eo quod sol est calidus uirtualiter & sic continet effectum caloris, siue calorem uirtualiter hoc est per causam.

Et licet iam superius dixerim quòd causa est duplex scilicet uniuoca, & æquiuoca quære superius; uniuoca est eiusdem denominationis cum effectu. D. Bona. in 1. sent. dist. 2. q. 2. asserit quòd productio æquiuoca est imperfecta.

Equiuoca est, quæ licet causet; non tamen est eiusdem denominationis, nec eiusdem speciei cum effectu, sicut sol est causa

uermis,& sic causa efficiens & finalis continent suos effectus, non autem causæ intrinsecæ, scilicet materialis, & formalis, immo potestatiuæ, quamuis aliqui dicant quòd causa formalis continet uirtualiter suum effectum, sicut & aliæ, sed nunquam causa materialis, sicut prima materia, sed solum potestatiuè.

Quid sit continere potestatiuè, uel formaliter.

Multiplex est incontinentia. Vide Burgium in 1. q prologi, & in 3. & Tataretum in prædicabilibus.

CONtinere potestatiuè, uel formaliter, est, sicut superius continet inferius continentia potestatiua, uel totali.

Pro quo notandum est, quòd nunquam superius continet uirtualiter suum inferius, sed solum potestatiuè.

De continuo.

Augmentatio per partes, & diminutio duplex.

COntinuum quodlibet licet per partes æquales possit consumi sicut cœlum, & quodcunque continuum quantumcunque magnum per partem minimam, aliquotiens diuisum consumi non potest, tamen hoc non obstante continuum ipsum per partes eiusdem proportionis non potest consumi; quia si duo monocubita accipias,

pias, mediam partem ſcilicet monocubitam unam, & poſtea mediam mediæ nunquam uenies ad finem. Franciſcus de Mayronis primo lib. ſent. diſt. 19. q. 1.

De continuitate.

Continuitas triplex reperitur. Primo modo, ſecundum ſubextenſionem, continuatur enim tota impreſſio, quæ fit ab agente aëris per extenſionem, & continuitatem ſui ſubiecti. *Continuitas triplex.*

Secundo modo, ſecundum agentis & ſubiecti ſucceſſiuam continuitatem, ſeu localiter uariationem; cum enim ſol fertur ſuper duas partes emiſpherij fit illuminatio alia, & alia, & ſic continuè inuenit aſpectū à parte emiſpherij altius elongatur.

Tertio modo accipitur continuitas ſecundum aliam permanentiam impreſſionis, & in induratione, ſubiecto manēte ſub eodem agente, & manente immobili, ſicut corpus coloratum manens immobile multiplicat ſemper ſpeciem, nam non aliam in eadem parte medij.

Cap. de contradictione.

Contradictio formalis eſt oppoſitio, cuius per ſe non eſt dare medium, *Primo poſt. contex. 5 et 4. met. contex. 27. & 1. perier. cap. 5.*

 iſta

ista est eius definitio propria, & quiditatiua, ista contradictio qualiter sit inter immediata, scilicet esse, & non esse, & qualiter intelligatur fieri. Vide Scotum.

Scot. in 2 sent. dist. 2. q. 9.

Nota hic diligenter.

Bonettus in sua met. li. 4. cap. 2.

DIcit Bonettus quod cõtrarietas facit diferre specie, sed quomodo possit hoc fieri, ut posterius sit causa, qua suum prius non differat. Ideo debet intelligi, facit differre, idest concludit contrarietatem ut non sint eiusdem speciei: ergo contrariantur.

De contradictione in propositionibus.

Contradictio quot conditiones debeat habere. Vide Scot. in 4. distin. 10. q. 4.

COntradictio in propositionibus per nullum terminum impeditur, contradictio uerò ex terminis bene per unum terminum impeditur, ut homo est albus, & homo non est albus quiditatiuè: homo enim non est albus quiditatiuè, nec non albus.

Item omnis contradictio ex terminis ad omnia se extendit.

Aduerte quòd quando dicitur necesse est alterum contradictoriorum, &c. debet intelligi.

Et ideo notandum est, quòd Franciscus de Mayronis non accipit contradictoria, ut Logicus circa principium summularum

sumit

ſumit, prout lex contradictorium talis eſt, quòd ſi una ſit uera, &c.

Sed loquitur de contradictorijs eo modo, quo loquitur Logicus in poſtprædicamentis. Vide ibi.

de contradicto rijs complexis, quia contradictoria in complexa non ſunt uera, neq; falſa

Definitio contrarietatis.

CONtraria ſunt illa, quæ ſub eodem genere poſita ſunt, & maxime à ſe diſtant, & uiciſſim mutuo ſe expellunt, quod [a] contraria nō poſſint eſſe ſimul propter eorum mutuam repugnantiam, docet Ariſt. in 4. met. contex. 9. & 27.

Quomodo contraria habeant fieri circa idē. Vide Scot. in 4. ſent. diſt 49. q. 13.

a Sco. in 1. ſen. diſt. 2. q. 1 ſoluendo ſecundū argumentum.

[b] Contraria oppoſita ſunt formæ, quæ ſub eodem genere poſita ſunt, & maxime à ſe diſtant, & circa idem ſuſceptibile uiciſſim inſunt, niſi alterum inſit à natura, ut albedo cigni, & [c] nigredo corui, & Ethiopi, & caliditas igni.

b Ariſt. 10. met. contex. 14. dat multas definitiones contrariorum.

Contraria communia ſunt, uel in communi, quę ſub aliquo communi poſita ſunt, & maxime à ſe diſtant.

c Sco. in 4. ſen. diſt. 1. q. 1. quomodo aliqua diſtant, declarat.

Quot modis ſint contraria.

COntraria ſunt multis modis.

[d] Quædam enim ſunt contraria immediata, ut quorum alterum neceſſe eſt eſ-

d Duplicia ſunt contraria mediata & immediata. Vide Taretum cap de oppoſitis, & Scotum in 2. ſen. diſtin. 15. q. unica

se in aliquo subiecto sine medio, ut sanum & ægrum in animali.

Sed notandum est, quod de sano & ægro contingit loqui duobus modis.

Primo secundum quod utrunque nominat subiectum in complemento, & sic sunt media inter hoc, scilicet corpus lapsum, & hoc est medium secundum latitudinem, scilicet per abnegationem utriusque extremi, scilicet quod non sanum uel ægrum, quod secundum medicos dicitur neutrum, & sic accipiunt medici sanum, & ægrum.

Secundum Galenum inter sanum, & ægrũ datur medium, secũdum quid, ut sanitas infirma.

Alio modo contingit loqui de sano & ægro per comparationem ad causas, & principia, quæ consistunt in æqualitate humorum ut sanum; uel scilicet in æqualitate humorum nihil sit medium, & sic dicuntur sanum & ægrum immediate, & sic accipit Logicus qui est inspector causarum.

Quæ sint contraria immediata.

Quomodo rubeum mediat inter album & nigrum. Vide Scotum in 2. sentẽ. dist. 15. q. unica.

Contraria immediata sunt illa, quorum non est necesse alterum esse in eodem subiecto, nisi per remotionem alterius, ut album & nigrum, quorum est medium secundum se fuscum, & pallidum, rubeum, & huiusmodi.

Con-

Contrarietas distinguitur aliter.

CONtrarietas alio modo etiam distinguitur per effectus suos, scilicet principium est alicuius principiati principiũ.

Quædam enim contrarietas est, quæ est principium patiendi, & agendi & transmutandi ad inuicem, & hoc solum in formis accidentalibus actiuis, & passiuis ad inuicem, & in substantia non est nisi per accidens, & sic calidum contrariatur frigido, & humidum sicco.

Contrarietas quid.

Alia est cõtrarietas, quæ est principium mouendi, & hoc reperitur in substantijs spiritualibus; quia in nobis sunt appetitus ad contrarias operationes, ad uitia, uel uirtutes.

Alia est contrarietas, quę est principium cognoscendi, & causandi in esse essentiæ, & hoc reperitur in genere substantiæ, quæ diuiditur per corpoream, & incorpoream, & hoc est in substantia secundum quòd est prædicamentum, in primo & secundo modo cõtrarietas non habet esse in substantia.

Aduerte secundum Scot. quòd substantia, quæ est genus generalissimum, nõ est per se neque corporea, neq; incorporea, neque materialis, neque immaterialis, licet sit utrunque permissiuè. Scot in 1. sen. dist 8. q. 3.

Quid sit conuenientia.

COnueniẽtia est, qua res inter se cõueniũt, vt Sortes, & Plato in humanitate.

Propter

Propter quod nota hic, quando dicitur, quòd omnia, quæ in aliquo conueniunt, & in aliquo differunt, nō ſunt ſimpliciter ſimplicia, ſimpliciter ſimplicia non habent unde poſsint diuerſificari in aliquo, & identificari cum eodem, nam à quocunque ſe auertunt totaliter ſe auertunt, & ad quodcunque ſe conuertunt totaliter ſe conuertunt.

Quid ſit conuenientia realis.

Duplex eſt ſimilitudo uniuocationis & imitationis. uide Bargium in 1. ſent. diſt. 3. q. 1.

Conuenientia realis eſt duplex. Quædam uniuocationis in tertio, ſicut illa, quæ participat una forma, uel una re, & talis conuenientia non attribuitur creatori, & creaturæ, quia tunc haberent unum genus.

Similitudo imitationis eſt qua omnes creaturæ imitantur Deū, de iſta imitatione. Vide in q. de ueſtigio & diſ. 8. q. 1. Vide ēt Bargium.

Alia eſt conuenientia realis imitationis, & habitudinis, qua una res immitatur aliam realiter, & habet habitudinem realem ad ipſam, & ea quæ habent talem conuenientiam realem inter ſe, non oportet quòd habeant unum genus, ſicut patet in ſubſtantia, & accidentibus, & in tali conuenientia reali cōueniunt Deus & creatura quia creatura imitatur Deum realiter, & habet habitudinem realem ad ipſum.

Iterum

Iterum conuenientia dicitur multis modis.

Conuenientia est multiplex.

Quædam res conueniunt inter se per unius rei participationem, sicut homo, & brutum in animali, & hoc dicitur communiter communicabilitas multis.

Alio modo, quædam conueniunt per unius rei constitutionem, & sic materia & forma in quolibet composito ex his conueniunt, & hæc est conuenientia esse.

Scotus in 1. sent. distin. 8. q. 1. in princ. ponit differentiam inter causalitatem intrinsecam, & extrinsecam.

Alio modo simpliciter per unius speciei constitutionem, & sic genus, & differentia ad unius speciei constitutionem conueniunt, quæ est communicabilitas essentiæ.

Alio modo quædam conueniunt in unius effectus conuersione, ut duæ qualitates primæ ad unam posteriorem faciendam, ut calidum agens in humidum causat nigrũ, ut in Ethiope, & agens in siccum, causat album, ut in cinere patet, & frigidum agẽs in humidum, causat album, ut patet in niue, & agens in siccum causat album, ut patet in dulcedine, & similiter calidum, & siccum causant leue, & frigidum & siccum graue.

Alio modo, quædam conueniunt circa eandem speciem participantia ut homo, planta,

Scot. in 1. sent. dist. 8. q. 3.

planta, & brutum in uegetatione, & homo, & brutum in sensitiua, nam animal accipitur à sensitiua, & rationale ab intellectiua.

Alio modo, quędam coueniunt ad unius rei perfectionem ut substantia, uirtus, & operatio efficiunt perfectionem uniuscuiusque rei sibi inuicem ex habita causa ut essentia dat esse supposito, suppositum non dat esse essentiæ.

Sco. in 1. sentē. dist. 8. q. 4. & in 5. met. q. 3.

Alio modo, quædam conueniunt in ratione causæ efficientis, & sic omnia conueniunt, quia à Deo producta sunt. nam omnia dependent ab ipso Deo in genere causæ efficientis, & finalis.

Creaturæ secundum esse ideale sunt inuariabiles, & permanentes.

Alio modo, conueniunt in unius formæ participatione, & sic omnia in ideata mente conueniunt, quę est causa formalis omnium generalis respectu Dei indifferens.

Alio modo, quædam coueniunt in unius rei conseruatione secundum proportionem, & sic calidum & humidum in conseruatione uitæ cuiuslibet uiuentis conueniunt.

Masc. & fæmina sunt eiusdē speciei. Vide Scot. in 3. sen. distin. 4. q. unica.

Alio modo, quædam conueniunt ad unius secundum speciem simul generationem, & sic pater, & mater ad filij generationem, uel duo ad dissimilem generationem, uel asinus & equa ad muli gene-

rationem

rationem conueniunt.

Alio modo, quædam conueniunt per communem operationem, & hæc est communitas analogiæ, siue proportionis, & hęc est multiplex.

Quædam enim conueniunt secundum similem operationem duorum ad duo ut sicut se habet homo ad animal, ita albedo ad colorem, homo & albedo conueniunt in ea dissimiliter, & animal, & color in comparatione ita conueniunt dissimiliter secundum comparationem duorum ad unũ, ut animal, & cibus ad sanitatem comparantur dissimiliter, & conueniunt in ea dissimiliter, quia animal ut subiectum, cibus ut quid effectiuum.

De his quæ conueniunt.

Alia conueniunt per comparationem unius ad unum duorum ad inuicem, unius ad unum est similitudo alterius, similitudo non conuenit cum simili in tertio secundum se ipsam, ut color qui est in aere conuenit se ipsa cum eo qui est in corpore cuius est similitudo, dulcedo quæ est in cibo cum ea quæ est in sensu, hæc conuenientia ponit in vno extremo inclinationem, & inhærentiam, ut in delectante in naue quietem, & sufficientiam ut in dilectato.

Nota

Nota de conuersione.

Cõuersio quid?

COnuersio est propositionum, ut facere de subiecto prædicatum, & èconuerso, ut dicit Logicus.

Nota cuius est conuertibilitas.

Subiectum, & propria passio, dicuntur ad conuertibilitatem, sed non dicuntur ad conuertentiam. Vide Tataretum in summulis, & Scot. in 1. sent. dist. 3. & in 4. senten. dist. 13. q. 1.

COnuertibilitas est terminorum adæquatorum, ut homo, & risibile.

De conuertentia.

COnuertẽtia est relatiuorum, ut quando ad positionem unius, sequitur positio alterius, ut seruus alicuius domini seruus.

Quid sit creatura.

Scot. in 3. sent. dist. 11. q. 1.

CReatura est, quæ accipit esse immediate à primo efficiente, post omnino nihil.

Quid sit creatio.

Scot. in 2. sent. dist. 9. soluendo primum primæ quæst.

CReatio est actio non concurrente alia causa alicuius generis, nisi tantum primo efficiente, & primo fine, & talis nulla

la est actio creaturæ.

Creatio propriè dicta est productio de nihilo, idest non de aliquo, quod sit pars primi producti, & recepti uum formæ inductæ, ita anichilatio est destructio in nihil utroque modo hæc Scotus. *Scot. in 4. sent. dist. 1. q. 1. soluẽdo principalia.*

De creatione & conseruatione.

Creatio, & conseruatio in creatura distinguuntur ex natura rei, quia in primo instanti creatur, & postea conseruatur, non tamen distinguuntur formaliter, quia eiusdem fundamenti ad terminum eiusdẽ rationis non consurgit relatio nisi eiusdem rationis, sed ista sic se habent, ergo &c. *Scot. 1. distin. 2. lib. & 12. q. quolib.*

Nec distinguuntur realiter, quia inueniuntur in una re habente unam realitatẽ.

Etiam bene distinguuntur per accidẽs, quia conseruationi ut conseruatio est, conuenit alia relatio, quàm ut est creatio. Franciscus de Mayronis in 2. sent. dist. 1. q. 4. *Quomodo creare, & conseruare differant. solo respectu. Vide Scotum. 12. q. quolib.*

Quo Deus possit aliquid de nouo creare.

Deus potest aliquid de nouo creare sine sui mutatione, Franciscus de Mayronis in 2. libro sent. dist. 1. q. 2. ponit quatuor conclusiones. *Vide Scot. in 2. sent. dist. 1. q. 2.*

Prima

Prima conclusio est ista, quod imposibile est transire de contradictorio in contradictorium, sine mutatione facta in aliquo extremorum, eidem enim in quantum idem non potest applicari extrema contradictionis, si ergo prius conueniebat fieri unum extremum, & modo aliud, ibi necessario est aliqua alietas.

Singularis doctrina de transitu inter contradictoria.

Secunda conclusio est, quòd imposibile est quod aliquid transeat de contradictorio in contradictorium nisi mutetur in se, quia aliter se habet nunc quam prius, & per consequens mutatur.

Tertia conclusio est, quòd per mutationem factam in altero extremorum, non potest aliquid mutari de contradictorio in cōtradictorium, quia imposibile est quòd quid effectus formalis in aliquo, quin sit ibi forma, sed mutari est effectus mutationis, si ergo aliter se habet nunc quàm prius, necessario est in eo mutatio.

non fit mutatio ex parte Dei, sed ex parte effectus, Scotus in 2. dist. 1. q. 2. nam Deus quicquid nunc facit uelle antiquo facit, quia ab aeterno illud uoluit, et si nō pro aeterno, ut ibi docet Scotus noster.

Quarta conclusio est, quod aliquid potest attribui alicui nunc, quod non prius sine sui mutatione, sicut Deus modo creat, & prius non, sine sui mutatione, ergo &c.

LITE-

Incipit cap. de propositione, De. & quot modis dicatur.

E, quandoque dicit habitudinem causæ materialis, & formalis.

Scot. in 1. sent. dis. 5. q. 2. de ly. De, in declaratione secūdæ illius propositionis, filius est de substātia patris.

Quandoque habitudinem localem, ut iste pannus est de agro piceno, ille homo est de Sarnano patria mea.

Quandoque dicit terminum motus à quo, ut uenio ad uos de Marchia.

Similiter terminum temporis, ut de mane usque ad uesperam finies me.

Aliquando dicit partitionem, ut unum de istis.

Quandoque dicit reuersionem loci propinqui, ut uenio de uinea.

Aliquando dicit causam materialem, ut iste anulus est de auro.

Quid sit dictio.

Dictio est productio notitiæ genitæ ab intellectu, dicere enim est aliquid de intellectu exprimere.

Dictio quid?

Nota quod dicere non est nisi naturæ intellectiuæ.

Sco. in 1. sen. distin. 32. q. 2.

DIcere non est nisi naturæ intellectiuę. Franciscus de Mayronis in primo sent. distinc. 27. q. 1. & accipitur essentialiter & notionaliter distin. 32.

Dicere contingit quadrupliciter, aut ut potentia, & sic pater dicit intellectum.

Aut ut habitu, & sic dicit sapientiam.

Aut ut actu, & sic dicit actum dicendi.

Aut ut obiecto, & sic dicit essentiam.

Dicere accipitur duobus modis.

Scot. in 1. sent. dist. 32. q. 2.

DIcere dupliciter dicitur.

Vno modo essentialiter, & isto modo accipit Augustinus cum dicit quod pater se ipsum dicit, & sic idem est quod intelligere. Franciscus de Mayronis primo senten. dist. 32. q. 5.

5. de Tri. c. 14.

Quid sit demonstratio.

1. post. contex. 5.

DEmonstratio est syllogismus faciens scire per causam, hoc est per mediũ, uel definitionem.

Vel

Vel aliter.

DEmonstratio est syllogismus procedens ex præmissis, primis, ueris, immediatis, prioribus, notioribus, causisque conclusionis. 1.post.cōtex. 5.

Quod modis dicatur demonstratio.

DEmonstratio duplex reperitur per phylosophum primo poster. scilicet quia, & propter quid. Vide Scot. 7.q. quolib.

Demonstratio propter quid est illa quæ procedit à causis prioribus, & præpositionibus immediatis.

Demonstratio, quia est illa quæ procedit à causis posterioribus siue ab effectibus. qui quidem ducunt nos in cognitionem Dei quantum ad generalia, & etiam quantum ad conceptus proprios habitos ex communibus, sed quantum ad conceptus proprios qui tantum sciuntur ex fide, ut quod sit trinus, & unus, effectus magis ducunt nos in oppositum, & in errorem, ut docet Scotus. Vide Sco. in prologo q. 1.

Nota quod Deus non est demonstrabilis, & quomodo.

Scot. in 1. sent. dist. 2. q. 2.

DEmonstrabile non est, Deum esse propter quid, Franciscus de Mayronis in primo sent. dist. 2. q. 2. tres enim termini ponuntur in demonstratione, scilicet subiectum, definitio, & passio.

Vide 1. post in principio.

Quomodo Deus sit demonstrabilis.

Quomodo Deus sit demonstrabilis, uel cognoscibilis. Vide Scot. in 1. sent. dist. 3. q. 2.

DEmonstrabile est Deum esse demonstratione, quia modo physico per motum, modo metaphysico per eminentiam, Franciscus de Mayron. in 1. lib. sentent. distinct. 2. q. 3.

Demonstratione quia possumus demonstrare Deum esse.

Sed est intelligendum, quòd duplex est demonstratio quia, una à priori, & alia à posteriori: hæc enim est communis omni demõstrationi quia, quòd fiat per passionem acceptam pro medio, cõtingit autem hoc dupliciter.

Aliquãdo. n. contingit, ꝙ passio posterior est cõclusa à priori sicut per medium, & sic est demonstratio quia à priori, exemplum omne ens infinitum existit actualiter, Deus est ens infinitum, ergo &c. hic enim posterior

fior passio ostenditur, per priorem passionem tanquam per medium, infinitas est passio prior existentia, sed fallitur Franciscus in hoc, Scotiza. exemplum secundi. Fallitur Franciscus. Vide Sco. 8. dist 1. sent. q. 2. & dist. 3. q 2.

Omnis prima causa existit, Deus est huiusmodi, ergo existit, existentia enim Dei prior est quàm causalitas quæcunque, ideo dicitur demonstratio à posteriori.

Denominatio duobus modis dicitur.

Denominatió est duplex, intrinseca, & extrinseca. De duplici denominatione. Vide Mauritium 1. q. uniuersalium, in 2. difficultate.

Intrinseca est, quando forma denominans est in denominato, ut albedo in pariete.

Extrinsecà denominatio est quãdo à quà aliquid denominatur, & non est in ea, ut dicere officium Dei istud est diuinum.

Isto modo colores dicuntur uisi denominatiuè, non quòd uideant, sed quia uidentur à uisu, & ab oculo meo.

Prædicatio denominatiua est duplex.

Denominatiua prædicatio est duplex. Prædicatio denominatiua duplex.

Vna quæ est ab actualitate, & ista nunquam est uniuoca.

Alia accipitur ab essentia priori, & ipsa

 potest

potest esse uniuoca, quia reducitur ad primum medium, sicut prædicatio generis de differentia, & prædicatio transcēdentium, quæ uerè est uniuoca. Franciscus de Mayronis q. 6. prologi.

Quid sit dependentia.

DEpendentia est respectus unius ad alterum, & est duobus modis considerãda.

Vide Scotum in 1. sent. distinct. 2. q. 7.

Primo modo absolutè, & sic non dicit imperfectionem, & sic in in diuinis filius habet esse à patre, nam potest esse ibi præexigentia.

Secundo modo ut contracta, & arguit imperfectionem, & sic non est in diuinis.

Quid sit iterum dependentia.

Depēdētia quid

DEpendentia est relatio ordinis posteriorum ad prius.

Vel aliter.

DEpendentia est ordo essentialis præsupponentis ad præsuppositum, sine quo esse non potest.

Si autem dicat praeexistere.

DEpendentia si dicat necessario praeexistere, sic non reducitur ad aliquod genus causae necessario, sicut actio praeexigit approximationem, quę necessario est in aliquo genere causae.

Quid sit descendere.

DEscendere secundum Fräciscum stat per imperfectius ire, & sic primus actus semper est perfectior ultimo, & ultimus imperfectior, sicut patet si intelligam Angelum, cum Angelus sit substantia nobilis, & intellectio sit quaedam qualitas, intellectus est nobilior intellectione.

An intellectio sit qualitas, & transeat in terminum. uide Sc. in 1. sen. dist. 3. q. 9.

Desiderium sumitur duobus modis.

DEsiderium sumitur dupliciter.
Vno modo respectu rei habitae, un de prima Petri, in quem desiderant Angeli prospicere, idest delectantur.

Et isto modo soluuntur instantiae Bonetti, scilicet, quòd Deus est natura intellectualis, ergo desiderat scire, concedendum est isto modo, quia non dicit imperfectionem, cum nullam dicat potentiam.

Nicolaus Bonettus 1. capit. sue met.

Secundo modo desiderium est rei non habitæ, & istud non est ponendum in Deo.

Deus non est in genere.

Vide Sc. 8. dist. 1. sen. q. 2.

DEus non est in genere, non quòd infinitus, vel actus purus, uel compositio hoc impediat.

Prima ratio non concludit, quia non saluat quin paternitas possit esse in genere, cũ ipsa non sit formaliter infinita.

Nullum æternũ est in prædicamento, ut tenuit commen. c. de specie, & 2. cæli comm. 49.

Nec secunda ualet; quia prius repugnat quiditati esse in genere, uel conuenit, antequam intelligatur esse actus, uel potentia.

Nec tertia ualet; quia non oportet quod sit compositum illud quòd est in genere, sed sufficit quod habeat plures rationes formales, licet non componantur.

An Deus sit in genere uide Gabrielem Biel in 1. sent. distin. 8. q. 1.

Dicit enim Frãciscus quæst. 11. prologi, quod Deus non est in genere; quia omne illud quòd est in genere includit genus tanquam partem essentialem, sed Deo repugnat includere aliquid superius tanquam partem essentialem, quia est simpliciter simplex, & per consequens irresolubilis.

In Deo non sunt duo genera.

IN Deo non sunt duo genera, sed duo modi prædicandi ad modum generis, & non

non duo prædicamēta, ſcilicet modus prædicandi ſubſtātiæ, quia ad ſe, & modus prædicandi relationis, non ad ſe. Sed Scotus in 8. primi q. 2. dicit quod nunquam inuenitur quòd Boetius dicat, quòd duo genera maneant in Deo. Vide ibi.

Vide Boetium, qui uoluit ī Deo eſſe duo prædicamenta, id eſt duo modi prædicandi, tamen ui de Bargium in 26. diſt. 1. libri ſent.

Quomodo Deus ſit ubique.

DEus eſt ubique per potentiam; quia eſt cauſa omnium rerum.

Deus eſt ubique per præſentiam, quia habet in ſe ideas omnium rerum.

Deus eſt ubique per eſſentiam; quia à nullo diſtat. Vide Ocham in primo ſenten. diſtinctio. 37.

Quomodo Deus ſit ubique ſecundum potentiam. Vide Scotum in 1. ſent. diſt. 37. q. unica.

Deus ubique eſt.

HIs tribus modis Deus ubique eſt.
Primo præſentia.
Secundo potentia.
Tertio eſſentia, & uerius eſt hic quàm nos, cuius merito peccare coram tanto ente erubeſcere debemus. Guilielmus Vorilion. primo ſent. diſt. 37. Vide pro hoc Franciſcum de Mayronis primo libro ſentent. diſtinctio. 37.

Deus ex ſua Immenſitate neceſſario eſt ubique. Vide Scot. in 4. ſent. diſtin. 10. q. 2.

Deus

Deus concurrit ad omnem effectum.

DEus concurrit ad omnem effectum causæ efficientis. Franciscus de Mayronis in primo sent. dist. 44. q. 7.

Opinio aliorũ.

Aliqui Hæretici dixerunt, quòd non erat necesse, Deum concurrere ad omnem effectum.

Possibilitas rei est effectiuè, & principatiuè ab intellectu diuino. Vide Scotũ in 1. sente. dist. 43. q. unica.

Sed contra istos arguit Franciscus ratione dependentiæ, quia à Deo omnia dependent, & in fieri, & in esse.

Secundo, uia contingentiæ, quia omnes effectus causarum secundarum naturaliũ, utpote cœli, & ignis, & talium, necessario euenirent, nisi causa vniuersalis contingenter concurrisset, huius causa est Deus.

Vtrum Deus concurrat ad omnes actus elicitos, & imperatos.

Scot. in 2. sent. dist. 37. q. unica.

QVia si sic, tunc uidetur quòd Deus sit causa peccati, quia tales actus à uoluntate habent esse.

Dicunt aliqui, ut Scotus & bene, quòd Deus concurrit ad substratum, & positiuum actus, non tamen ad deformitatem ipsum consequentem.

An

An Deus ex omnipotentia sua possit supplere causalitates causarum secundarum.

QVo ad hanc partem communiter tenetur à Theologis quod sic.

Ista conclusio primo declaratur, secundo probatur.

Prima conditio, conclusio est uera tribus conditionibus seruatis.

Primo in genere causæ efficientis, non materialis, quia non potest Deus supplere pro materiali causa, sed pro efficienti tantum.

Nec etiam est uera in causis formalibus, quia Deus non potest informare.

Nec etiam in causis finalibus, quia secundæ causæ finalis non sunt ultimi fines, ut est Deus.

Secunda conditio ut glossula est.

Quod ista cõclusio, & propositio est uera in absolutis, non in respectiuis, vt Deus absque sole potest causare, & producere radios illluminatiuos in hoc mundo, quod autem iste radius referatur ad solem, hoc non potest.

Deus sine sole. Theologi dant exemplum de Adam.

Deus absque causalitate potuit genera-

Opinio Theologorum.

Deus non potest supplere uicem causæ materialis.

Deus non potest informare.

re filium Adæ, ſcilicet Chayn abſolute, ſed quod ſit filius Adæ, ſine ipſo Adamo, hoc nullo pacto poteſt fieri, Franciſcus 43. & 44. quæſt. 8. primi ſent.

Exemplum Frāciſci de Mayronn.

Tertio conditio, ſine gloſſula eſt.

Quod iſta propoſitio eſt uera in cauſis ſecundis agentibus naturaliter, non à propoſito, quoniam ſi Deus poſſet ſupplere uicem cauſarum ſecundarum agentium à propoſito, ut noſtræ uoluntatis, ſic Deus poſſet facere peccatum, ut poteſt ipſa noſtra uoluntas, quę eſt agens liberum, quòd falſum eſt.

Probatur modo concluſio.

Et accipio propoſitionem uulgatam in ſacra ſcola, quod eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati ab illa cauſa.

Scot. in 4. ſent. diſt. 49 q. 2. dicit, quod iſta ꝓpoſitio habet ueritatem duabus cōditionibus ſeruatis. & in 5. met. q. 1.

Sed ſic eſt quod Deus eſt cauſa cauſarum ſecundarum, & cauſarum uirtutum, quia cauſæ ſecundæ dependent à prima, & in eſſe, & in operari, ergo Deus poteſt cauſare cauſabilia à cauſis ſecundis, & ſic uera eſt illa concluſio theologica, quod Deus poteſt ſupplere uicem cauſarum ſecundarum.

Sed hic eſt incommodum.

Quia maior huius probationis impugnatur ab aliquibus, quia ſi propoſitio eſſet uera, ergo Deus eſt cauſa peccati,

nam

nam causa peccati est uoluntas, uoluntas causatur à Deo, ergo Deus potest causare peccatum, quia quod est causa causæ, est causa causati, ergo &c.

Ad hoc ex supradictis facilis est responsio, quod illa propositio est uera in causis efficientibus, non in causis deficientibus, uolūtas nostra est causa peccati, non effectiuè; sed defectiuè, quia peccatum est defectus, nam peccando homo deficit à regulis diuinis &c. *Vide Sco. in 2. sent distin. 37. q. unica.*

Deus secundum Bonettum non est simpliciter simplex, sed resolubilis in plures conceptus, in ens, & in illimitatum, licet Franciscus de Mayronis & Scotus hoc non teneant. *Sc. 1. q. quolib. artic. 1.*

De Deo habemus conceptum quiditatiuum.

DE Deo habemus conceptum quiditatiuum ut dicit Franciscus de Mayronis in primo sent. dist. 3. q. 1.

Et nota quod conceptus quiditatiuus est duplex.

Vnus qui est simpliciter, & non resolubilis, & distinctus in se, non constitutiuus ex pluribus, & isto modo conceptum quiditatiuum non habemus de Deo.

Alio modo conceptus quiditatiuus est con-

constitutiuus ex pluribus; quia simul coniuncti faciunt unnm conceptum, & sic intelligit Franciscus de Mayronis & isto modo possumus Deum cognoscere, & ideo tenet quòd Deus est cognoscibilis à creatura sub aliquo conceptu quiditatiuo, qui dicitur de Deo in quid. Franciscus de Mayronis primo sent.dist.3.q.1.

Vide omnia in Scoto.q. 1. huius 3. dist.

In Deo quædam sunt rationes communicabiles ut ens, bonum & nulla istarum est de se hæc.

In Deo sunt rationes duplices dic altius, considera aliter, ut Scotus.

Aliæ sunt communicabiles, ut infinitas, & ista forte est de se hæc, Franciscus.5.q. prologi.

Nota hic & bene.

Licet enim Deus quantum ad rationem Deitatis, forte sit primo diuersus à creatura, tamen quantum ad omnes perfectiones simpliciter quæ sunt in Deo, à creatura non est primo diuersus. Franciscus de Mayronis 5.q. prologi.

Deus st eminenter omnis creatura.

Deus est eminenter omnis creatura, non secundum rationem specificam; quia omnis talis eminentius continetur in Deo

Deo, quàm in seipsa, ibidem.

Primus modus dicendi per se non est in diuinis.

IN diuinis non est primus modus dicendi per se, quia ibi non est definitio, nec definibile, sed est ibi modus reducibilis ad primum modum dicendi per se, ad modum generis, & differentiæ, Franciscus de Mayronis 6.q.prologi, in fine.

Primus modus dicendi per se potest considerari duobus modis.

Deitas, uel diuinitas non distinguuntur.

DEitas, uel diuinitas, & infinitas, necessitas, & contingentia, non distinguuntur formaliter, quia infinitas, & necessitas, &c. non sunt formalitates, nec dicunt formalitatem, sed sunt modi intrinseci. Franciscus 1. sent. dis. 10. q. 1.

Infinitas est modus intrinsecus. Vide Scot. q. 5. & 6. quolib. & dist 3. q. 1. primi lib. sent. necessitas est et modus intrinsecus. Vide Scot. 16. q. quolib.

Quid sit dicere.

DIcere est aliquid de intellectu exprimere, & est talis differentia inter dicere, & generare, qualis est inter dealbescere & albefacere, dealbescere est habere albedinem, albefacere est album facere, unus enim Ethiops potest albefacere, sed non

Pulchrum exemplum.

non dealbari, sic in proposito.

Dicere est actus uiuentis intellectualiter.

Item dicere non est nisi naturę intellectiuæ. Franciscus de Mayronis primo libro sent. distin. 27. q. 1.

Iterum.

Vide Scot. pro hoc in 1. senten. distin. 32. q. 2.

DIcere tamen duobus modis dicitur. Vno modo essentialiter, & isto modo accipit Augustinus 15. de trin. cap. 14. quod pater se ipsum dicit, & sic idem est quod intelligere.

Alio modo personaliter, ut pater dicit filiũ, hoc est generat, & sic idem est per modum intellectus producere. Franciscus de Mayronis primo libro sent. distin. 32. q. 5. In qua quæritur utrum pater, & filius, & spiritus sanctus dicant uerbo.

Dicere in ista quæstione non accipitur personaliter, sed essentialiter, quia nullum personale competit tribus, & uerbum non accipitur hic secundum proprietatem, sed secundum appropriationem, quia licet pater in diuinis aliquid operetur uerbo, quia dat ei uim operatiuam, tamen spiritus sanctus nihil operatur uerbo sumpto secundum suam proprietatem, quia spiritus sanctus nihil dat uerbo.

tunc

Sed si dicere capiatur pro intelligere, tunc pater, & filius, & spiritus sanctus uerbo dicunt, hoc est de intellectione cui appropriatur uerbũ, ibidem in præambulis. *Dicere uerbum, & dicere uerbo, quomodo & de quibus uerificantur in diuinis, & de quibus, & qualiter non.*

Solus pater in diuinis dicit uerbum, accipiendo personaliter dicere, quia idem est per modum intellectus producere. Sed accipiendo dicere essentialiter compe tit tribus personis, quia tunc non potest accipi nisi pro actuali notitia, sed non conuenit dicere uerbo accipiendo personaliter, quamuis conueniat essentialiter, ibidem in conclusionibus.

Item actus dicendi non præcedit in diuinis actum intelligendi. Franciscus de Mayronis in primo sent. dist. 32. q. 5.

Dicere propriè quid.

Dicere propriè nõ est intelligere, quia dicere pertinet ad memoriam, intelligere ad intelligentiam, secundum Augustinum. *Dicere, & intelligere, quid sint & non sint.*

Dicere non est agere.

Dicere non est agere; quia dici non est pati. *Dicere an sit agere.*

Item dicere non est producere obiectum

in esse cognito, cum pertineat ad memoriam, etiam quia dictio est productio simpliciter.

Item dicere est uerbum producere in esse reali, & nota ibidem in primo articulo.

Scot. prima q. quolib.

Item actus intelligendi in diuinis, præcedit actum dictionis actiuæ, & passiuæ, quia essentialia præcedūt notionalia ibidē.

Actus intelligendi.

Intelligere diuinum præcedit natura dictionem actiuam, & passiuam in se, & in suppositis diuinis.

ITem actus intelligendi in supposito patris suo modo præcedit actum dictionis actiuæ, & in supposito uerbi præcedit actū dictionis passiuæ; quia quem ordinem habent inter se, talem retinent in suppositis in quibus sunt. ibidem in quatuor conclusionibus. q.6.

Hic bene considera.

NOta tamen, quod licet intelligere præcedat dicere in patre, & in uerbo dici; non tamen cum reduplicatione, scilicet ut in patre, & ut in uerbo, ibidem in solutione argumentorum.

Et si actus dicendi præcedat actum intelligendi, hoc est per accidens, ibidem. q.6.

Et licet Scotus noster dicat, quòd in

creaturis dicere præcedat intelligere, hoc tamen intelligit originatiuè; non tamen natura. unde dicit Franciſcus quod intelligere in creaturis præcedit dicere actiuè, & dici pasſiuè, quia intellectio naturaliter producta eſt terminus dictionis actiuæ, & eſt fundamentum dictionis pasſiuæ, ſed tam terminus quàm fundamentum præcedũt relationem, ergo &c.

Vide Sc. in quo lib. q. 2 artic 1. & alibi, ut ſcis.

Et licet dictio ſit uia ad intellectionem genitam, hoc eſt intelligendum originatiue, non natura, ibidem.

Quid ſit definitio.

DEfinitio eſt medium in demonſtratione potisſima. Franciſcus de Mayronis in primo ſent. diſt. 2. q. 2.

Medium demonſtratione potisſima eſt definitio ſubiecti, ſecundum Scotum in 1. q prologi, in 2. ſent. diſt. 3. q. 6. & 7. met. q. 13.

Item definitio eſt quid cõplectens principia eſſentialia à parte rei.

Quomodo dicatur definitio mentalis.

DEfinitio quæ eſt in mente, vel in intellectu, ex terminis dicitur ſignum illius definitionis realis à parte rei.

Quid sit iterum definitio.

Vbi subiectum non habet definitionem, entitas subiecti est ratio demonstrandi de illo proprietatem. Vide Sc. 3 q. prologi.

DEfinitio est quiditas, uel propria ratio formalis cuiuslibet habentis definitionem, in non habentibus definitionem, sicut est Deus, ens, & transcendentia, abstractum eorum est ratio formalis, ut Deus, Deitas, & ens, & entitas.

Definitio est multiplex.

Definitio multiplex.

DEfinitio est multiplex, definitio .n. est, ut est præsentium.

Secundo ut est essentia.

Tertio ut est actualiter existens.

Definitio rei ut est essentia, quædam datur per genus, & differentias: quæ sunt sibi principia rei in esse essentiæ, ut homo est animal rationale, animal est substantia animata sensibilis, & sic de alijs, & hoc est per causam formalem.

Nota iterum.

Scot. in 4. sent. dist. 1. q. 2.

DEfinitio rei ut est prædicabilis, ut est prædicabilis non dicitur definitio, sed potius descriptio, aut definitio descriptiua, idest non pure quiditatiua, nam Scotus noster in 4. sent. ait quòd definitio non con-

conuenit entibus rationis, dicamus uerum est definitione proprijssime sumpta, nam intentiones secundæ definiuntur ut Logicus definit ex genere, & differentia, ut Scotus ibidem expresse dicit.

Alia definitio.

DEfinitio alia assignatur per causam finalem, vt homo est animal tendens ad beatitudinem, quam considerat moralis.

Tribus modis loquendum est de definitione.

NOtandum quod de definitione, & de partibus definitionis cōtingit loqui tribus modis.

Vno modo secundum rem.

Alio modo secundum intentionem.

Tertio modo secundum ordinem, & partium positionem in toto, & sic diuersi artifices diuersimode definiunt res.

Logicus uerò determinat de definitione secundum communes intentiones, quæ sunt genus & differentia. *Scot. in 4. sent dist. 1. q. 2.*

Sed hæ intentiones tripliciter considerantur, uno modo secundum quòd defini-

Definitionum consideratio est communis logico, & philosopho, sed diuersis modis. Vide in 7. met. contex. 42.

tio est interminabilis per considerationes, & loca, & sic Philosophus accipit in Thopicis, & considerat de ipsa definitione.

Alio modo secundum quòd in esse proprio ordinatur definitio, & ingreditur demonstrationem, & secundum aliquod genus commune, & sic determinatur de definitione in libris post.

Tertio considerantur illæ communes intentiones, secundum quod sunt transcendentes, & isto modo definitio spectat ad Metaphisicum, & sic dicitur definitio in 7. met. secundum quòd res considerantur in esse essentiæ, uero, & puro.

Si uerò considerantur secundum ordinem, & modum, & positionem partium in toto, sic definitio datur per priora, scilicet per genus, & differentias proprias specificas, sicut Logicus in communi.

Definitio non differt formaliter à definito.

7. met. contex. 21.

DEfinitio non differt formaliter à definito, quia quandocũq; aliqua sic se habent, quod adæquate unum dicitur de reliquo in primo modo dicendi per se, illa non differunt formaliter, ergo &c. ita est in proposito, ergo &c. Franciscus de Mayronis in primo

primo libro sentent. distinct. 2. q. 2.

Definitio an differat à definito.

DEfinitio licet non differat a definito formaliter; differt tamen ex natura rei, cum definitum importet totum, & definitio explicet partes, totum autem reddit essentiam rei, definitum addit aliquid ad definitionem. Franciscus de Mayronis in 1. sent. distinct. 2. q. 2.

Vide Scot. in 1. sent. distinc. 2. q. 2. Vide etiam authorem formalitatum in cap. de distinctione, & idetitate ex natura rei.

Definitio & passio non sunt omnibus modis idem.

DEfinitio & passio non sunt omnibus modis idem; quia definitio est per se nota de subiecto, non autem passio, ergo &c. ibidem.

Definitio entitatis.

DEfinitio entitatis conuenit Deitati, uel essentiæ.

Definitio est duplex.

DEfinitio est duplex, scilicet quid, & quia, definitio quæ datur per quid est

Definitio quid?

 illa,

illa, quæ indicat esse rei per essentialia, de qua superius dictum est.

Definitio quia? Definitio quia uel causalis est, quę datur per effectus, ut cum dicitur secundo de anima, contex. 6. anima est actus corporis &c.

Quinque requiruntur ad ueram definitionem.

Scot. in 4. sent. dist. 1. q. 2. QVinque requiruntur ad ueram definitionem.

Primo quod sit ens positiuum, quia priuatio uel quod nihil est definiri nō potest.

Secundo quòd sit unum per se, & non per accidens, & ideo homo est albus non potest definiri.

Tertio quòd sit uniuersale, & ideo particulare non definitur.

Quarto quòd sit ens reale, & ideo ens rationis non definitur.

Quinto quòd sit cōpositum, idest quod non sit ens simpliciter simplex, & per hoc excluduntur ens, differentiæ, & passiones.

Quid sit differentia.

Cap. de differētia. DIfferentia, ut dicit Porphirius est qua differunt a se singula, uel qua abundat species a genere, uel quæ adueniens generi

neri constituit speciem, ut rationale adueniens animali constituit hominem.

Item differentia est triplex, scilicet essentialis, actualis, & modalis.

Differentia essentialis simplex est, quæ cum diuerso constituit unum cum ipso, ut animal. *Differentia essentialis quid?*

Actualis quæ cum diuerso nõ facit unum per se, ut ægrum, sanum. *Differentia actualis quid?*

Differentia modalis est illa, qua ille modus additus diuerso, nõ facit uariationem, uel compositionem, vt albedo quinque graduum, & quatuor non differunt nisi penes modum. *Differentia modalis quid?*

Quæ sint primæ differentiæ.

Differentiæ primæ sunt, quæ primum ens diuidunt, ut limitatum, & illimitatum, absolutum, & respectiuum. *Quæ sint differentiæ primæ?*

Et nota quòd differentiæ entis sunt primo diuersæ ab ente, sicut differentiæ contrahentes substãtiam, & corpus, & animal, & sic descendendo usque ad speciem specialissimam erunt primo diuersæ quæ contrahunt. Bonettus.

Diffe-

Vide Scot. in 1. sent. dist. 3. q. 3. & dist. 7. & in 2. sent. dist. 3. q. 5. & 6.

DIfferentia & primo diuersa, & disperata in hoc differunt, quia differentiæ in aliquibus differunt, & in aliquibus conueniunt, quòd non faciunt primo diuersa, quia primo diuersa in nullo scilicet & quiditatiuè conueniunt.

Quæ sint disperata.

Disperata quid.

DIsperata sunt illa, quæ differunt inter se, & in uno tertio conueniunt, ut a tionale, & irrationale differunt interse, & conueniunt in animali.

Quæ sint differentiæ superiores.

Differentiæ superiores quid?

DIfferentiæ superiores sunt limitatum, & illimitatum substantiæ, corporeum, & incorporeum.

Quæ sint differentiæ mediæ.

Differentiæ medij quid?

DIfferentiæ mediæ animatum, & inanimatum, & differentiæ, specificæ rationale, & irrationale, iste faciunt distingui formaliter, sed differentiæ indiuiduales non, ut hic sortes, & hic plato, ideo ista conse-

consequentia non ualet distinguuntur realiter ergo formaliter, quoniam Constantius & Antonius distinguuntur realiter, sed non formaliter, sed quæri potest distinguũtur formaliter passiones à subiecto suo, Respondetur quod passiones aliquæ sunt modales, ut finitas, & infinitas, quæ dicunt gradus illius cui insunt passiones, & iste nõ faciunt distingui formaliter, cum non sint formalitates.

Aliæ sunt passiones, quæ dicunt formalitatē, & sunt formalitates, ut risibilitates, & istę distinguuntur formaliter à subiecto, quia homo risibilis distinguuntur ab homine, inquantum homo.

Passio est eadem realiter cũ suo subiecto, differunt formaliter. Scot. in 2. sent. dist 3 q. 5. 6. & 7. & dis. 6. q. 2.

Quæ sunt differentiæ appropriatæ.

Differentiæ appropriatæ sunt rationale, & irrationale, subalternæ, animatum, sensibile, rationale, nam sub corpore ponitur animatum, super animatum sensibile, supra sensibile rationale.

Differentiæ appropriatæ quid.

Nota.

QVæ differunt realiter, non possunt esse idem formaliter ut ait Bonettus, sed hoc uerum est de puris quiditatibus,

Opinio Nicolai Bonetti 3. sua met. cap. 3.

cuius sunt humanitas, equinitas, & sic de aliis, non tamen debet intelligi de his, quę non sunt puræ quiditates, cuius sunt indiuidua specierũ, sicut Horatius frater meus. & Constantius qui non sunt diuersæ quiditates nec differunt formaliter.

Differentiæ indiuiduales non sunt quiditates nec formalitates. Bonettus ibidem.

Quomodo pater, & filius diligant se.

Vide Scot. in 1. sent. distin. 32. q. 1.

PAter & filius diligunt se, Franciscus de May. in primo sent. dist. 32. q. 3.

Diligere aliquid cõuenit quadrupliciter.

Diligere aliquid conuenit quatuor modis.

Vel sicut potentia operante, scilicet uoluntate, uel sicut habitu perficiente, scilicet charitate, uel sicut actu immanente, scilicet dilectione, uel sicut obiecto terminante, scilicet in ipso fine.

Primo modo pater & filius diligunt se uoluntate.

Secundo modo charitate.

Tertio modo suo actu uolendi.

Quarto modo ipsa essentia.

Dilectio appropriatur spiritui sancto.

DIlectio appropriatur spiritui sancto ex modo suæ æmanationis ibidem in solutione argumenti.

Sic

Sic exponitur.

Sic enim debet exponi ista locutio pater & filius diligunt se spiritu sancto, hoc est pater & filius diligunt se dilectione, cui appropriatur spiritus sanctus. *Nota bene.*

Quid sit distinctio.

Distinctio est habitudo duorum extremorum, quorum unum non est aliud in illo in quo distinguuntur. *Distinc. quid?*

Alia definitio distinctionis.

Distinctio est medium negãdi unum ab alio, ista est definitio propria, quia istæ terminus distinctio, non est aliquid absolutum, sed respectiuum.

Nota.

Item sciendum est, quòd quædam distinguuntur formaliter, & realiter, sicut homo, & asinus in actuali existentia distinguuntur per suas rationes quiditatiuas, & realiter per suas existẽtias diuersas, & realitates reales.

Distinctio formalis facilis est ad inuestigandum dummodo extrema sint positiua. Vide authorem formalitatum.

Que distinguũtur formaliter, et non realiter.

Quædam tamen diſtinguũtur formaliter, & non realiter, ſicut homo & aſinus in potentia, homo enim in potentia, eſt homo in potentia, & aſinus in potentia, eſt aſinus in potentia, quia ſibi competunt ſuæ diffinitiones.

Aliqua aũt ſunt, quæ diſtinguuntur realiter, & non formaliter ſicut indiuidua eiuſdẽ ſpeciei, quia nõ eſt alia, & alia quiditas. Alia quæ nec realiter, nec formaliter diſtinguuntur, ſicut quiditas, & modus quiditatis, ut iuſtitia, & infinitas, humanitas, & exiſtentia.

Nota bene.

Vide authorem formalitatum, tamen hæc opinio non placet Tatareto ut ſint ſeptem genera diſtinctionum. Vide Tataretum in prædicabilibus capit. de accidente.

PRopter quod nota, quod ſeptem ſunt diſtinctiones ſecundum mentem Scotiſtarum.

Prima rationis, ſiue collatiua.

Secunda ex natura rei, ſiue extremorum alicuius rei.

Tertia formalis, ſiue quiditatiua.

Quarta realis.

Quinta eſſentialis.

Sexta ſe totis ſubiectiuæ.

Septima ſe totis obiectiuæ.

Quæ sit destinctio rationis.

DIstinctio rationis est solum per actũ collatiuum intellectus, ita ut non à re, sed ab intellectu præcisè habet dependentiam, ita quòd intellectu non considerante nihil est, ut dextrum & sinistrum in columna. *Vide Scotum in 1. sent. dist. 2. q. 4.*

Et nota quòd distinctio rationis, est duplex, scilicet quædam est quòd præcisè dependet ab intellectu, ita ut nihil sibi correspondeat in re, & ista propriè est distinctio rationis, ut sortes est, sortes. *Distinctio rationis duplex.*

Altera uerò non præcisè depēdet ab intellectu, sed primo dependet a causare, & ista non est propria.

Quid sit distinctio ex natura rei.

DIstinctio ex natura rei proprie est illa, quæ solum consistit in diuersis rationibus terminorum, unius & indiuisæ, siue indiuisibilis rei, circumscripto tamen omni opere intellectus, ut Andreas, & ens, uel essentia, & proprietas. definitio, & definitum: de distinctione definitionis a definito, quære Scotum. *Distinctio ex natura rei est inter duo obiecta formalia. Vide Scotũ in primo sent. dis. 2. q. 4. 2. dist. 1. senten. dist. 2.*

Quid

Quid sit distinctio formalis.

Quære Scotum primo reportationum dis. 33. q. 2. de identitate, & distinctione formali.

DIstinctio formalis, est illa, quæ cadit inter illa, quorum quiditates sunt diuersæ, siue formalitates, siue rationes definitiuæ.

Quid sit distinctio realis.

Vide Authorē formalitatum.

DIstinctio realis propriæ loquendo est illa, quę cadit inter illa quorū quodlibet est aliqua entitas positiua & realis, & unum alterum non includit in ultima abstractione, nec aliquo modo de eo prædicari potest.

Quid sit distinctio essentialis.

DIstinctio essentialis est illa, quæ cadit inter illa, quæ per aliquam potentiā possunt ab inuicem separari.

Distinctia se totis subiectiuæ, & distinctio se totis obiectiuæ non distinguuntur a distinctione reali, uel formali secundum Tataretum, sed altius cōsidera.

Quid distinctio se totis subiectiuę.

DIstinctio se totis subiectiuæ est illa, quæ cadit inter illa, quæ ita se habent quod eorum realitates sunt distinctæ numero ut duo indiuidua.

Quid

Quid sit distinctio se totis obiectiuæ.

DIstinctio se totis obiectiuę est illa, quę cadit inter illa, quæ non in aliqua realitate conueniunt, uel quiditatiua ratione, uel conceptu uniuoco & reali, ut duæ ultimæ differentiæ.

Quomodo istæ distinctiones inuestigentur.

DIstinctio formalis inuestigatur per uiam definitionis, hoc modo.

Vide authorem formalitatum.

Primo quandocunque aliquid ponitur indefinitione unius, quod non ponitur in definitione alterius, illa distinguuntur formaliter.

Secundo per uiam diuisionis, quia quandocunque aliquid diuiditur per differentias oppositas, quicquid cadit sub una illarum distinguuntur formaliter à quocunque cadente sub alio.

Quomodo distio formalis inuestigetur.

Tertio per uiam descriptionis, quia quorum descriptiones sunt diuersæ, ipsa distinguuntur formaliter.

Quarto per uiam demonstrationis, quia quando est aliquid demonstrabile de uno propter quid, quod non est de alio, illa habent diuersas definitiones, his additur uia

reduplicationis, quia quandocunque aliquid conuenit alicui, quòd non alteri, illa distinguuntur formaliter.

Distinctio realis.

Quomodo distinctio realis inuestigetur.

DIstinctio realis inuestigatur per viam originis, quando scilicet unum originat reliquum.

Secundo per uiam generationis, quando scilicet unum generatur sine reliquo.

Tertio per uiam corruptionis, quando scilicet unum corrumpitur, altero non corrupto.

Quarto per uiam separationis, ut quando aliqua ab inuicem sunt separabilia.

Distinctio modalis.

DIstinctio modalis est multiplex; quia una est inter quiditatem, & modum eius, ut Deitas, & infinitas.

Alia est inter modos oppositos, ut finitum & infinitum.

Quid sit modus intrinsecus. Vide Sco. 8. distin. 1. sent. q. 4.

Alia est modorum eiusdem rationis, ut heccheitatis, & heccheitas.

Alia est modorum disperatorum, sicut necessitas, & infinitas.

Nota

Nota bene hic.

ET poteſt huiuſmodi diſtinctio inueſtigari per uiam generationis,& corruptionis,& per uiam ſeparationis,& eſt eo modo quo inueſtigatur eſſentialis. tertio per uiam dependentiæ.quarto per uiam generũ,& ſpecierũ nõ ſubalternatim poſitarũ ab his abſtrahitur diſtinctio ex natura rei.

Quomodo diſtinctio modalis inueſtigetur.

Diſtinctio autem ex natura rei &c.

DIſtinctio autem ex natura rei inueſtigatur per omnia genera oppoſitionum,ſcilicet contrarietatis relatiuæ,& oppoſitæ contradictoriæ, & priuatiuæ.

Quomodo diſtinctio ex natura rei inueſtigetur.

Diſtinctio eſſentialis in diuinis &c.

DIſtinctio eſſentialis eſt in diuinis inter Deum & creaturam,realis inter perſonas ad intra, formalis inter relationes,& inter attributa,& modalis,inter eſſentiam, & modos eius, uel modos ad inuicem.

Proprietas,& eſſentia.

DIſtinguuntur proprietas,& eſſentia ſecundum rationem nõ fabricatam ab

anima. Franciſcus de Mayronis in primo ſent. diſt. 33. q. 2.

Pater, Filius, et Spiritus ſanctus ſunt aquales, ſecundum eſſentiam. Vide Scot. 3. diſt. primi libri ſent. q. unica.

Et nota pro doctrina Franciſci & bene, quòd licet pater & filius, & ſpiritus ſanctus non diſtinguantur rebus fundamentalibus, quia illæ ſunt eſſentiales; tamen diſtinguuntur rebus formalibus, ideſt actualibus, cuiuſmodi ſunt paternitas, & filiatio, & ſpiratio.

Diſtantia dicitur duobus modis.

Diſtantia eſt duplex; una per abnegationem poſitam ex parte unius extremi, & iſto modo contraria ſumme diſtant, & in infinitum.

Quomodo Deus & creatura diſtent.

Alio modo per infinitam poſitionem à parte alterius extremi, & ſic Deus, & creatura in infinitum diſtant.

Diuiſio dicitur multipliciter.

Diuiſio multis modis dicitur.

Vno modo uocis in ſignificata ut canis.

Alio modo totius in partes eſſentiales, ſicut homo in corpus, & animam.

Tertio in partes integrales, ſicut domus in tectum, & fundamentum, & parietem.

Quarto

Quarto modo in partes subiectiuas, sicut animal rationale, & irrationale.

Quinto accidentis in accidentia, ut coloratum aliud album, aliud nigrum.

Sexto modo accidentis in substantiam, ut ægrum, & sanum in animali.

Septimo substantiæ in accidentia, ut hominum alius æger, alius sanus.

Quid sit duratio.

DVratio non est nisi existentis, sicut actiuitas, æternitas, quæ est mensura durationis & etiam Christus. Vide Francis. *Duratio quid?*

Duratio dicitur duobus modis.

DVratio potest accipi duobus modis. *Vide Scō. in 2°. sent. dist. 2.*
Vno modo pro rei permanentia, & sic Scotistæ ponunt durationem esse communem ad æternum, & æuum ad tempus.

Alio modo capitur pro continuatione rei successiuæ mensurabilis.

Et isto modo nō est nisi rerum, quæ permanent sub natura.

Nota bene istam distinctionem: nam Petrus Aureolus non uult, quòd ponatur duratio in diuinis, & in permanentibus. *Opinio Aureoli.*

Incipit cap. de litera E. & primo quid sit essentia.

Quaere D. Tho. Henricum, & alios, praesertim Occham in primo sen. dist. 1.

SSENTIA, ut dicunt aliqui, non potest uideri sine persona, quia sicut est quo, ita persona est quod, quia quandoque natura est quo, eius suppositum est quod, tamen Franciscus de Mayronis dicit in prima q. prologi. quòd hoc dicitur esse falsum in actionibus immanentibus, unde Philosophi considerauerunt infinitatem Dei, supposita ignorando, Iudei etiam uiderunt, & Demones humanitatem Christi, eius tamen suppositum ignorantes.

An intellectus uideat essentiã, & nõ personã. Vide Scot. in 1. sen. dist. 1. q. 2.

Item essentia &c.

Essentia in ratione obiecti non est totale principium uerbi, nec solus intellectus ratione potentiae, sed essentia in ratione obiecti, & intellectus in ratione potentiae concurrunt ad productionem uerbi. Franciscus de Mayronis in primo sent. distinct. 4. q. 3. in quatuor conclusionibus: nam explicat resolutè quid partiale, quid totale

Vide Scot. in 2. q. quolib. nã memoria fecunda, secundum Aug. 5. de tri. est productiuum principium uerbi, in memoria, ut patet includitur potẽtia, & obiectum, idem 10. & 6. tri. qũ. cre.

totale principium, & etiam dicit quod essentia est principalius in essendo, quia illimitatius.

Essentia diuina propter ultimatam abstractionem non generat, nec generatur, nec alia uerba adiectiue proprie de illa praedicantur: ista enim conceditur essentia diuina est generatio; tamen ista non conceditur essentia diuina generat, uel generatur, uide etiam Magistrum sent. 5. dist. 1. sent.

Hic nota bene, & diligenter.

ILli qui dicunt quòd essentia non generat, nec generatur, quia actiones sunt suppositorum, non sufficit, quia anima separata agit, licet non sit suppositum. *Modi dicēdi aliorum.*

Secunda opinio est, essentia nō generat, quia est ad se, si enim generaret referretur ad aliud secundum generationem, & per cōsequens nō esset essentia, si esset ad aliud.

Contra licet repugnet diuinae essentiae esse ad aliud quiditatiuè, quia sic non esset essentia; tamen non repugnat sibi esse ad aliud sibi denominatiuè, sicut de qualibet ubstantia creata potest dici quòd sibi repugnat esse ad aliud primo modo, non tamen secundo modo. Vide pro hoc Doctorem subtilem bene declarantem. *Esse ad aliud duplex.* *Vide Scō. in 2. dist. 1. q. 5. soluendo principalia, & 3. dist. 1. q. 5.*

Nec ideo quia est communis tribus, ideo non generat, contra. nam dicimus quod perfectum generat perfectum, & tamen eadem perfectio est in tribus.

Sco. dist. 5. q. 1. 1. lib. Ideo cõcludit Scotus dicens, quòd quia quod, & quo, ex opposito distinguuntur hinc est quòd illud cui conuenit esse quo, non competit esse quod, sed diuina essentia est, quo respectu generationis, ergo non potest esse quod, & per consequens nec generare.

Nota bene.

ET quia hic fiunt aliquæ instantię, scilicet essentia communicatur filio, & ista communicatio in filio non uidetur nisi generatio passiua, ergo sicut conceditur quòd communicatur, ita poterit generari.

Hylarius 5. de trin. Secundo sic. Augustinus 15. de tri. quicquid habet filius habet à patre, sed essentia habet, ergo à patre habet: quia nihil habet filius nisi natum, ideo habet essentiam per natiuitatem. tamen in hoc accipit esse.

Ioan. cap. 10. Item pater quod dedit mihi maius omnibus est, sed hoc non est nisi essentia, ergo essentia datur, sed dari non est aliud quàm produci, ergo essentia producitur.

Respon-

Responsio Francisci de Mayronis in primo senten. distinct. 5. q. 2.

QVod communicare abstrahit a generare, sicut superius a suo inferiori, nō enim sequitur essentia diuiua communicatur, ergo generatur; quia locus à toto uniuersali non est constitutiuus.

Vel aliter communicatio, & generatio sunt relationes disperatæ, siue disquiperantiæ, generatio est relatio originis, communicatio est relatio communis.

Ad authoritatem ipsius Anselmi respondetur.

Accipere esse cōtigit dupliciter.

Quòd aliquando terminus formalis accipit esse simpliciter, scilicet quando non prius fuit, aliquando autem solum secundum quid, ut in supposito, per resurrectionem anima non accipit esse simpliciter, sed in composito, sic dico de diuina essentia in proposito, uel dicas nihil habet nisi natum idest quòd nascendo accepit, Scotus secunda quæst. quolib.

Essentia diuina est nata idest filio per generationem communicata.

Quid sit essentia diuina.

ESsentia diuina est causa eorum, quæ sunt extra, in genere causę finalis. Frāciscus de Mayronis distinct. 5. primi sent.

q. 7. &

q.7.& dicit Franciſcus hoc probando, cauſalitas prima & perfectisſima eſt atribuenda primæ & perfectisſimæ perfectionis, ſed cauſalitas finalis eſt perfectisſima, eſſentia autem diuina eſt perfectisſima perfectio, ergo &c.

Vide Scot. 3.q. prologi.

Item nulla perfectio habet rationem ſummi boni niſi eſſentia diuina, ſed ratio finis eſt ratio ſummi boni, ergo ratio finis competit eſſentiæ propriè.

Item illud quod eſt ſumme appetibile ab omnibus habet rationē finis omnium, ſed diuina eſſentia eſt ſumme appetibilis ab omnibus, ergo ipſa eſt finis omnium.

Item obiectum beatificum ſub eadem ratione habet cauſalitatem cauſæ finalis, ſub qua quietat appetitum beati, ſed eſſentia diuina ſub ratione qua eſt eſſentia diuina quietat intellectum beati, ergo ſub illa ratione eſt cauſa finalis.

Finis ſine efficiente non totaliter cauſat. Scotiza.

Eſſentia ſine uoluntate non eſt principium.

ESſentia ſine uoluntate non eſt principium productiuum alicuius ad extra in ratione cauſæ efficientis, Franciſcus de Mayronis in primo ſent. diſt.5.q. ultima, quia tunc uolūtas eſſet cauſa prior, ut cau

ſa

sa perfectior, & uniuersalior quod est absurdum.

Essentia est terminus.

ESsentia est terminus creaturarum per modum finis, ideo non per modum efficientis, ibidem in fine quæstionis. Vide Franciscum de Mayronis.

Vide Sco. dis. 5. 1. q. 2. quod essentia est formalis terminus generationis diuinæ.

Essentia diuina est absolutissima.

ESsentia diuina est absolutissima, & nũquam relatiua, & si fiat istud breue argumentum.

Vide Sc. 1. quolib.

Omne principium productiuum alicuius refertur ad illud cuius est principium, sed essentia diuina est principium productiuum ergo refertur.

Ad maiorem dicitur, quòd omne principium productiuum bene refertur ad illud, cuius est principium: sed non principium quo, sicut essentia diuina est principium quo filij, & suppositum paternum est principium quod productiuum filii.

Intellectus diuinus cum essentia diuina est principiũ quo. Vide Scot. in 1. sen. dist. 2. q. 4.

Et si dicatur omne, principium alicuius principiati est principium, concede quod omne tale est principium quo, uel quod, sed principium quo non refertur nisi per

prin-

principium quod.

Essentia diuina est res ad alterum, identicè est uera formaliter est falsa, in sensu composito falsa est, in sensu diuiso uera est. Vide Scot. in 1. sen. dist. 4. q. 2.

Essentia diuina non refertur ad filium ut principium, nisi per suppositum paternum, quia essentia diuina est quid absolutissimum, suppositum paternum est quid respectiuum.

Nota quod istæ propositiones scilicet essentia diuina generat, essentia gubernat, deitas generat, & consimiles, de uirtute sermonis, & propriè non sunt ueræ, nec tamen sunt negādæ propter authoritates sanctorum, quia homo statim deduceretur ad metam saltem inopinabilem, & sic debent glossari, quandocunque abstractum supponit pro concreto; ut essentia diuina generat, idest suppositum diuinum, uel ens summum generat, & sic de aliis consimilibus.

Essentia est pater generans. Vide Bargium in 1. sen. distin. 5. q 1.

Et si dicatur, hic pater generat, hic pater est essentia, ergo essentia diuina generat, prima scilicet maior est formalis, minor uero identica, ergo ista erit identica essentia generat, & per consequens nō negatur.

Vide Scot. in 1. sent. dist. 5 q. 1.

Et si dicatur contra.

Quandocunque unum extremorum, uel prædicatum est infinitum prædicatio est identica, uerum est si non prædicetur formaliter, idest denominatiuè, & adiectiuè, sicut est de isto uerbo generat, & tales debent resolui in identitatem sic, essentia ge-

nerat

nerat idest aliquid quòd est essentia generat, uel idem cum essentia generat.

Quibus conueniat essentiale.

Essentiale duobus modis sumitur, nã secundum Auicennam aliquid dicitur essentiale alteri, uel quia est de constitutione sue essentiæ, uel quia consequitur illud inseperabiliter ut modus intrinsecus, & idem dicit Auerroes quòd essentiale, & per se idem sunt, perse autem dicitur duobus modis propriè, ut patet ex Arist. ideo essentiale primo modo dicitur per se in esse alteri quod cadit in eius definitione tanquam pars essentiæ rei, uel tota etiam definitio,

Quid essentiale sit. Vide Sco. 1. q. quolib.

5. Met. c. de per se.

1. Post. cõtex. 9.

Secundo modo inest per se alteri id, quod recipit illud cui inest in sui definitione; & sic propria passio inest suo subiecto, primo modo essentialitas, ut rationalitas, uel potentia ratiocinandi perse inest homini, secundo modo, risibilitas, uel potentia ridendi.

Quomodo essentialia præcedant notionalia.

Essentialia præcedunt notionalia secundum Dionysium, quòd illa, quæ perti-

pertinent in quid ad unicam Theologiam præcedunt illa quæ pertinēt ad distinctam: Frācifcus de Mayronis.q.prima prologi in responsione contra secundum dictum ulti mæ opinionis, quòd essentialia prȩcedūt notionalia, ista regula intelligitur hoc mo do essentialia adintra præcedunt notiona lia ad intra, sed essentialia ad extra non.

Vide Sco. in 1. q. quolib.

De essentialibus absolutis.

ESsentialia absoluta dicentia perfectio nem ad intra, cuiusmodi sunt intel ligere, & uelle, sunt priora quibuscunque proprietatibus relatiuis in diuinis, sed pro prietates relatiuæ, siue notionalia dicen- tia respectum ad intra præcedunt essentia lia ad extra, cuiusmodi sunt creare, con- seruare, gubernare, cōtra opinionem mul torum.

Essentiale dup. Vide Scot. 1. q. quolib.

Scot. 1. q. quolibet artic. 2.

Quȩ sint essentialia.

ESsentialia sunt illa quæ de qualibet persona dicuntur sigillatim, & de tri- bus confestim in singulari, tamen non in plurali, unde pater est ens, filius est ens, spi ritus sanctus est ens, non tamen tria entia, sed unū ens, ita Deus, sapientia, spiritus, & iustitia,

Vide omnia in Scoto prima q. quolib.

iustitia, bonitas, & ueritas, & sic de aliis dicuntur essentialia, immo nullus expressit ea; licet multa ponantur in symbolo Athanasij, & tamen ibi non est nisi unica essentia; & sic de formalitatibus poterunt esse plures formalitates, non tamen plures formæ, nec realitates.

Quid sit ens.

Ens est, quod essentiam rei significat. *Auicenna.*

Ens est, quod ordinem retinet seruatq; naturam. *Boetius.*

Ens est eorum quæ habent essentiam. *Auerroes.*

Ens non potest esse genus.

Ens non potest esse genus, quamuis prędicetur de decem pradicamentis, quia ad hoc quod aliquid sit genus, multa requiruntur, quæ ens non habet.

Ens dicitur uniuocum ad decē prædicamenta, & ad Deum, et creaturam, importans conceptum communē ipsis, alium a conceptibus ipsorum, & contrahitur per modos intrinsecos. Scot. in 1. sent. distinc. 3. q. 1. & 3.

Primo quòd sit quiditas finita perse, uel quod finitas sequatur ipsam quiditatem tanquam modus intrinsecus.

Secundo modo, quòd ipsa quiditas habeat modum siue rationem partis pontentialis, & composibilis cum ipsa differentia ipsam actuante, & perficiente, cum omne prædicatum per se in prædicamento,

conce-

conceptus sit finitus, & ideo habet rationẽ partis, solum enim finitum potest esse pars alicuius totius, quia omne totum est maius sua parte, infinito autẽ nihil est maius

Quomodo ens non sit genus.

Tertio quòd ex se non est finitum, nec infinitum, non potest habere rationem partis, ens non est huiusmodi, quia abstrahit ab infinitate, & finitate ergo ens non est genus.

Ens est pars potentialis cuiuslibet positiui.

Quomodo ens sit pars.

ENs est pars potentialis cuiuslibet positiui, ut dicit Bonettus in sua Metaphisica, sed est sic intelligendum, quod est pars conceptus, non pars diuisibilis, cum non sit genus.

Ens an prædicetur equiuocę de essentia Dei.

Vide Sco. 19. q. quolib. artic. 2.

SCotus dicit quòd ens prædicatur equiuocè de essentia Dei, ut si dicam essentia est ens, filiatio est ens, ens ipsum non prædicatur de eis uniuoce, sed æquiuocè. Huius oppositum uidetur asserere in primo sent. ubi tenet quod ab ultimis constitutiuis personarum abstrahitur quidam conceptus realis, dictus inquid de eis, ut si dicamus paternitas est ens, filiatio est ens, spiratio

1 lib. sent. dist. 26. q. unica.

ſpiratio eſt ens, illud prędicatur de eis uniuocè, uel ſaltem eſt ad illa uniuocum prædicatum.

Solutio.

QVando ergo Scotus dicit, quod ens prædicatur ęquiuocè intelligendum eſt per æquiuocè, ideſt analogicè, ſicut utitur Auerroes hoc dicendi genere, dicens, perfectio dicta de anima intellectiua, & alijs animabus pura æquiuocatione ęquiuocè dicitur, hoc eſt analogicè, & Scotus in primo ſent. dicit quòd ens eſt uniuocum ad quiditatem, & ſuppoſitum; prius tamē prædicatur de natura, poſtea de ſuppoſito.

Sc. 19. q. quolib. artic. 2.

2. de anima cōmen. 7.

Scot in 1. ſent. diſt. 1. q. 2.

Vide in 3. ſent. diſt. 22. q. unica.

Ens quomodo diuidatur.

SCotus diuidit ens per quantum, & non quantum, hoc eſt per perfectum, & nō perfectum, & dicit hāc eſſe ipſius entis primam diuiſionem.

Sco. 5. q. quolibet.

Qui tamen primo met. diuidit ens per finitum, & infinitum prima ſui diuiſione.

Scot. 1. meta. q. 1.

Solutio.

DIuiſio entis per quantum, & non quātum eſt theologica.

Diuiſio entis per finitum & infinitum eſt prima phyſicè loquendo.

Auerroes 5. Met.comm. 14. Tamen ens poteſt diuidi in quiditates, & ſic immediatè diuiditur in decem prædicamenta.

1.phiſ. comm. 6. 6. Met. com. 1. Poteſt etiam diuidi per modos, & ſic diuiditur per finitum, & infinitum, ens per ſe, & per accidens, neceſſarium, & contingens per unum, & multa, tanquam per paſsiones.

3. Phyſ. com. 3. & 1. de anima. comm. 6. Poteſt diuidi per differentias analogas, & ſic per actum, & potentiam: ait enim Auerroes. actus & potentia ſunt differentiæ ualde oppoſitæ, & circuunt omnia genera, prima autem per modos eſt per finitum, & infinitum.

Ens rationis dicitur tribus modis.

Vide Sco. 1. diſ. 4. ſen. q. 2. ENs rationis tribus modis accipi ſolet, ſubiectiuè, & obiectiuè, tertio pro cõparatione paſsiua, qua per intellectum unũ obiectum cognitum, ad aliud obiectum cognitum comparatur.

Primo modo pro illo quod habet eſſe in anima ſubiectiuè, ut ſpecies, actus, & habitus.

Secundò modo obiectiuè, ſicut uniuerſalia ſunt in anima per ſpecies à rebus cau-

ſatas,

ſatas, uel à Deo impreſſas.

Tertio modo pro comparatione paſſiua, qua per intellectum unum obiectum cognitum ad aliud obiectum cognitum comparatur. *Vide authorem formalitatū in primo articulo.*

Ens rationis duobus primis modis non diſtinguitur contra ens reale, ſed ens rationis tertio modo captum, nullo modo continetur, nec continet ſub ſe ens reale, tanquā ſuperius, ſuum inferius. *Ens rationis quomodo non diſtinguatur ab ente reali.*

Ens prohibitum.

ENs prohibitum dicit rationem falſam cuius ſcilicet una pars repugnat alteri, ut ſi dicerem homo irrationalis, animal inſenſibile, iſta non ſtant ſimul, & de iſto nō eſt ſcientia, quia cum non ſit intelligibile, uel demonſtrabile, non eſt ſcibile. *Ens prohibitū quid?*

Ens per accidens dicitur duobus modis.

ENs per accidens duobus modis poteſt accipi.

Vno modo, quod raro, & in paucioribus euenit, & non quia non euenit infra quatuor, uel centum annos. *Ens per accidens duobus modis ſumitur.*

Secundo quod eſt aggregatum ex rebus diuerſorum prædicamentorum.

9. Met. contex. 7. & 5. Met. cō tex. 15.

ENs diminutum est, quod non est naturaliter extra, sicut subiectum logicæ, nam entia quæ non sunt extra animam nō dicuntur entia simpliciter.

Ens habet duplices passiones.

Duplices sunt passiones entis. Vide Tataretū in 1 met. notabili 2.

ENs habet duplices passiones disiunctas, uidelicet & simplices passiones disiunctæ, ut necessarium, uel contingens, actus, vel potentia, creatum, vel increatum, causa, uel effectus, sed quælibet istarum conuertitur cum ente.

Sco. lib. 1. distin. 39. & in primo met.

Passiones simplices sunt unum, uerum, & bonum.

Ordo uerò passionum non uidetur esse probabilis, sed quoddam fictitium; tamen pro hoc uide Bargium bene declarantem prima quæst. prologi.

Ens est perfectio simpliciter.

Scot. 5. q. quolibet.

ENs est perfectio simpliciter, quia est melius quocunque sibi in composibili secundum Scotum.

1 met. tex. 5.

Item ens & res prima impressione imprimũtur in anima nostra secundũ Auicen,

ENtis conceptus per aliquid contrahitur ad sua inferiora, & quãuis aliqui dicant quòd se ipso descendit; tamen Scotus oppositum dicere uidetur, & ratio sua est; quia ens antequam descendat in prædicamenta habet aliqua conuertibilia, ut unum, bonum, uerum, quæ secundum Arist. & Auerroem conueniunt enti secundum suam totam latitudinem. *4.met.cõtex.4.*

Aliqua autem habet non conuertibilia, ut infinitas, necessitas, siue necesse esse, actus, & potentia, quæ secundum Philosophum conueniunt enti, in quantum ens.

Actus enim & potentia sequuntur ens, & nullum istorum est conuertibile cum ente in sua latitudine, quia licet omne finitũ sit ens; non tamen èconuerso, scilicet omne ens est finitum. *Non omne ens est finitum.*

Et ideo ponitur conclusio Landulphi.

Et licet ens non descendat ad sua inferiora per illud quod est conuertibile cum eo; tamen illud quod contrahit ens est suus gradus intrinsecus, prima pars conclusionis patet, quia conuertibilia cum ente sunt lati eque conceptus, sicut ipsum ens, aliter non essent conuertibilia; Vnde commentator ens, & unum significant unum, & idem *4.met. comm.3.*

omnibus modis, aut utrunque conuertitur cum altero, siue super alterum, & consequi tur illud, ergo non poterit contrahere ens ad sua inferiora.

Secunda pars patet, quia ens diuiditur secundo modo per finitum, & infinitum, per potentiam, & actum, &c. omnia autem ista competunt enti antequam descendat in prædicamenta, & omnia ista sunt gradus intrinseci entis, & ideo per infinitatem contrahitur ad esse in Deo, & per finitatem ad esse in creatura.

Debet iste conceptus dici indifferens ad finitum, & infinitum, conceptus entis est finitus negatiuè, idest non ponens infinitatem, & ut sic est determinabilis per istos modos intrinsecos, qui sunt finitas, & infinitas. Vide Scot. in suis theorematibus.

Et licet forte Deus contineat omnem gradum entis, tamen Deus est unum singulare, à quo abstrahitur ens, sicut conceptus uniuocus sibi, & creaturæ, quia certum est quod finitas, & infinitas sunt modi intrinseci entis, & per consequens ens descendit ad inferiora per gradus qui sunt formaliter idem cum eo; non tamen modaliter, & ideo aliter genus descendit, quia per differentias, & aliter ens, quia per modos intrinsecos. uide Landulphum.

Esse est duplex.

Quid sit esse physicum.

Esse est duplex, scilicet physicum, & metaphysicum, esse physicum est illud, quod subest motui, uel est ens limitatū actuale

actuale existens,& subest motui,& materię.

Esse metaphysicum est illud,quod per se inest quiditati,& non per accidens.

Quid sit esse metaphysicum.

Sed quærit Scotus, utrum pertineat per se ad metaphysicum tractare de quiditatibus,& dicit quòd non;quia quælibet scientia tractat, & nata est tractare quiditates sui subiecti; tamen dicit, quòd tractare de quiditatibus duob. modis potest intelligi.

Quære Sco. 1. met. q. 9. & in prologo 1. lib. sen q. 1.

Vno modo quantum ad habitudinem suarum passionum.

Alio modo quantum ad modum ponendi earum,ut abstrahunt ab hac scientia, uel illa; & hoc est per accidens, primo modo quælibet scientia potest tractare de quiditatibus saltem sui subiecti, secundo modo pertinet ad metaphisicum.

Quomodo quælibet scientia possit tractare de quiditatibus.

Quid sit esse essentiæ.

Esse essentiæ est esse per abstractionem à motu,& à materia, quæ abstractio habet fieri multis modis, quære littera A. dictione abstractio.

Item esse essentiæ non est aliud à quiditate, quia esse essentiæ est illud de quo dicitur definitio,& indicat quid est esse rei,non indicat autem esse nisi quiditatinum. Quære Franciscum de Mayronis in primo sent.

Esse essentiæ nō est aliud a quiditate.

 distin.

distin.42.quęſt.1.in prima ueritate.

Eſſe eſsentiæ eſt duplex.

ESſe eſſentiæ eſt duplex. ſ.originatiuè, & formaliter, quòd ſecundo modo filius eſt æque neceſſe ſicut pater; non tamē pro 1. quia ſilius originatus eſt à patre.

Quòd ſi tu dicas filius diuinus per te eſt neceſſarius ex ſe, & formaliter, & non à ſe, pater diuinus eſt neceſſarius ex ſe, & à ſe; ergo pater diuinus dicitur eſſe magis neceſſarius quàm filius.

Vide D.Trombetam in ſuis formalitatibus artic. 1.

Ad hoc reſpondetur, quòd neceſſarium ex ſe, & à ſe eſt magis neceſſarium eo quod eſt ex ſe, & non à ſe, ubi habeat diſtinctam naturam, & non eandem, ſed ubi neceſſarium ex ſe, & à ſe, ſic ſit neceſſarium in eadem nautra, cùm ad eandem naturam ſequatur eadem necesſitas, ſequitur, quod iſta duo ſunt æque neceſſaria.

Quid ſit exiſtentia.

EXiſte ntia actualis ſecundum Franciſcū de Mayronis q.16. prologi ubi dicit quod eſt modus intrinſecus, licet non ſecundum Bonettum, & Scotum noſtrum, quoniam exiſtentia eſt de intrinſeca ratio-

Sc 1.q. quolib.

ne

ne Dei, ſicut ſubſtantia, ſic ut non ſit modus intrinſecus in Deo, uelut in creatura.

Item perſpicuum extat in doctrina Scoti, exiſtentiā eſſe de intrinſeca ratione Dei; inquit enim in diuinis eſt unica exiſtentia, ſicut unica eſſentia, ergo nō eſt modus intrinſecus, quoniam modi intrinſeci multiplicantur ſaltem formaliter, pars oppoſita Scotiſtarum, quorum caput eſt dominus Trombeta tenet quòd exiſtentia Dei eſt tantum modus intrinſecus, nam Scotus inquit infinitatem præcedere exiſtentiam in diuinis ſed infinitas eſt modus intrinſecus in Deo, ut fiet ipſe Scotus ergo à fortiori exiſtentia erit modus intrinſecus, nam prædicata quiditatiua præcedunt prædicata modalia, quoniam quiditatiua in primo modo prædicantur, & modalia in ſecundo modo.

Scot 4 q. quodlibet arti. 2.

Sc in 1. ſenten. diſt 8. q 3. ad calcem.

Vide Scot. 5. q. quolib.

Solutio.

Dico quod nunquam Scotus dixit infinitatem præcedere exiſtentiam in diuinis, ſed aſſeruit infinitatem in diuinis præcedere hecheitatem, ac ſi dicat, non eſt Deus infinitus, quia de ſe hic, ſed eſt de ſe hic, non hecheitate ſuper addite, quia infinitus.

Vide Padnanū Barolitam. cont. tradictione. 2. pag. 3.

Exiſten-

Existentia est primus effectus.

EXistentiam dare, est primus effectus, quem Deus possit circa producibilia dare, dare inquam similiter in rebus non possumus dare rei existẽtiam non simpliciter, sed dare tale bene possumus.

Quid sit elenchus & electio.

Quid elẽchus.

Elenchus est syllogismus concludens alteram partem contradictionis.

Electio quid?

Electio sequens iudicium secundum naturam rei est de possibilibus.

Vide Sco. in materia de Praxi, & pratica, & in secundo sen. distin. 6. q. 1. & Aristo. 3. ethic. cap. 5.

Electio sequens iudicium, sequens imperium uoluntatis, potest esse de impossibilibus, unde componere impossibilia non est ipsius uoluntatis, sed præcipere, & impera re, sed componere erit ipsius intellectus.

Quid sit elicere.

Supposita diuina pducta sunt elicita precise.

ELicere idem est quod extrahere, extra ducere, inferre, extra notare, dicũtur ne ista de diuina essentia? dico quod non; sed bene ibi sunt duo elicita supposita ideo est opinio Francisci quòd in creaturis generatio actiua, & passiua sunt dicitę, non autem in diuinis, & hoc ideo est, quoniam

primæ duæ ſunt dependentes in genere causæ efficientis.

Et quandò idem Franciſcus de Mayronis dicit diſtinc.4.q.8. primi libri ſentent. quòd in diuinis eſt aliquid elicitum debet ſic intelligi quo aliquid elicitur, non elicitum, quod elicitur.

Nota bene.

Sed fiat talis inſtantia contra.

Pater eſt actor filii, ergo pater agit filiũ, & per conſequens elicitur, dicitur quòd pater eſt actor reſpectu, filii, non reſpectu generationis filij.

Quid ſit elicio.

ELicio eſt quædam ratio formalis abſtrahens ab omni creatione, ſicut productio ab omni factione, Frãciſcus de Mayronis diſtinct.4.q.7. primi ſentent. & nota quòd aliquid dicitur elicitum quadrupliciter.

Iſti termini elicitum, & elicitiuum non fuerunt apud Sanctos, aut philoſophos in uſu, ſed tantũ apud Modernos Scholaſticos. Vide Gabrielem Biel. 1. ſent. diſt. 7. q. 1.

Primo modo quiditatiuè, ſicut dicimus quòd creatio qua dicitur cuncta eſſe creata dicimus in quantum ſeipſam, ipſam eſſe creatam, quia ei conuenit inquid.

Secundo modo dicitur aliquid eſſe elicitum denominatiuè ſicut actus intelligendi dicitur eſſe elicitus per elicitionem in

eo formaliter existentem sicut eius accidens.

Tertio modo constitutiuè, sicut dicimus quòd uerbum nostrum in quantum uerbum est elicitum, nam elicitio ipsum in esse uerbi constituit, constituitur enim ex actu intelligendi & elicitione passiua.

Pondera de origine passionis a subiecto.

Quarto modo consecutiuè, sicut passio dicitur elicita à subiecto, quia consequitur necessario eius originem.

Quid sit emanatio.

Emanatio quid.

EManatio est productio relatiui cum relatiuo distinctio à personis, & isto termino modicum utitur Franciscus, sed suo loco utitur productione.

Equiuoca causa.

Quomodo causa equiuoca totalis, uel partialis principalis sit semper perfectior suo effectu. Vide Scot. in 3 prologi & distin. 3. q. 7. 1. sent.

EQuiuoca causa est, quãdo producens & productum non conueniunt in forma essendi ut sol respectu Muris.

De equiuocatione Nota.

PRo equiuocatione nota, quòd ista propositio est concedenda, omnis homo est pictus, & hoc quia prædicatum restringit

git ad ſtandum ſolum pro hominibus pictis,& eſt ſenſus, uel tantum ualet, omnis homo pictus eſt pictus,& hoc eſt per illam regulam famoſam talia ſunt ſubiecta qualia eorum permittunt prędicata. Regula famoſa.

Similiter in iſta, omnis canis eſt latrabilis, rẹſtringit iſtum terminum canis ad ſtā dum præcisè pro omnibus canibus latrabilibus.

E conuerſo autem in iſta, ſydus Cœleſte eſt canis, quia iſte terminus canis, prædicatum non reſtringit ſe, nec ſubiectum, ſcilicet ſydus Cęleſte, immo ſtat indifferenter pro omnibus ſuis ſignificatis, ideo eſt fallacia æquiuocationis in iſto ſyllogiſmo, omnis canis ęſt latrabilis, Sydus cœleſte eſt canis &c. ratione prædicta.

Terminus formalis æquiuocationis.

AEquiuocationis terminus formalis ęſt ſemper minus perfectus quā cauſa, ſiue principiū, quia cauſa & principium æquiuocum continet uirtualiter illum effectum, & per conſequens dependet talis effectus, non ſic de producto reſpectu producentis, quia non oportet quod productum dependeat ut in diuinis. Nota de termino formali æquiuocationis.

Quid

Quid sit æquale, uel inæquale.

Aequalitas, uel inæqualitas, nõ est passio quantitatis, sed est in prædicamẽto ad aliquid. Vide Tataretum in cap. de quantitate artic. 2. dubio ultimo.

Equale, & in æquale sunt adequatæ passiones quantitatis finitæ, Frãciscus de Mayronis. dist. in. 36. q. 5. primi libri sent. unde si essent duæ quantitates infinitæ non essent æquales, nec in æquales, & ratio quia æqualia sunt, quorum extrema non se excedunt, infiniti autem non sunt extrema, unde aduerte, quòd aliquid dici ęquale, uel in ęquale potest intelligi dupliciter, formaliter, & sic æqualitate aliquid est æquale, fundamẽtaliter & sic quantitate.

In ęqualitas ubi inueniatur.

Aequalitatem totalitatem, & totum in quantitate atque sua opposita quanti tati finitæ dumtaxat conuenire. Vide Scot. in 1. sent. dist. 2. q. 3.

IN æqualitas non inuenitur nisi in quantitate finita, ergo nec totum, nec pars inuenietur nisi in quantitate finita.

Quomodo habeatur æqualitas.

Quot sunt infi tates, tot sunt æqualitates. Vide Scot. in 5. q. quolibet.

AEqualitas semper sequitur modum intrinsecum, ut finitatem, uel infinitatem, identitas consequitur essentiam hoc est semper est inter æqualia, similitudo semper sequitur rationem attri-

attributalem, ut bonitas ſcientiam,& æquitatem.

Item æqualitas ſumma reperitur inter diuinas perſonas. Franciſcus de Mayronis diſt.20.q.1.primi libri ſent.

Vna eſt æqualitas in diuinis. Scot.6.q.quolibet artic. 1.

Aequalitas quadruplex reperitur in rebus, ſecundum quòd quadruplex reperitur quantitas.

PRimus modus quantitatis eſt ſecundum uirtutem, ſecundum quam innuenitur gradus uirtutis in multis perfectionibus,& ſecundum iſtam quantitatem uirtutis una æqualitas attenditur, quæ eſt inter perfectiones,quę ſunt in eodem gradu.

Quantitatis modus ſecundum uirtutem.

Secundus modus quantitatis eſt ſecundum diuiſionem, & extenſionem, & ſecundum hoc eſt æqualitas, quæ eſt ſecundum identitatem quantitatiuam partium integralium.

Tertius modus eſt ſecundum durationem, & ſic intelligitur æqualitas eorũ quæ habent eandem periodum.

Quartus modus quantitatis eſt ſecundum numerabilẽ diſtinctionem, & ex hoc attenditur æqualitas per identitatem uniuocam numeralis diuiſionis.

Nota

Quomodo personæ diuinæ sint æquales.

ET secundum istos quatuor modos personæ diuinæ sunt æquales, primò modo sunt summè æquales; quia quicquid perfectionis est in una, est in alia, & in eodem gradu, nam quælibet persona habet omnes perfectiones, & habet eas infinitas, unica infinitate infinitanter.

Secundo etiam modo sunt &c. secundũ quòd eis conuenit quantitas, quæ est fundamentum istius æqualitatis, ad omnia enim ad quæ se extendit una, & alia.

In personis diuinis est una æternitas.

Tertio etiam modo sunt æquales, & sicut modo primo sunt æquales, quia in eis est una infinitas, ita isto tertio modo sunt æquales, quæ in eis una est omnino æternitas, quæ fundat istam æqualitatem.

Quarto modo sunt æquales, quia quicquid perfectionis est in una, & totum illud est in alia, & omnia uniuersaliter accepta sunt etiam in unaquaque; licet in numero relationum se excedunt; tamen istæ non dicunt perfectionem simpliciter. nam paternitas formaliter ut diximus non dicit perfectionem, sed dicunt perfectionem negatiuè, pro quanto excludunt imperfectionem.

Vide Scot. 5. q. quolib.

Aequalitas

Aequalitas est passio prædicamentalis.

AEqualitas quæ est passio prædicamentalis non est in Deo, quia ipsa est indiuisibilis, sed ibi est æqualitas indeterminabilis dicta & transcendens, sicut quantitas uirtutis, quæ non est in prædicamẽto.

Aequalitas quomodo non sit in Deo.

Quid sit æternum.

AEternum est interminabilis uitæ tota simul perfecta possessio, & dicitur æternum quasi extra terminos, quia caret terminis, scilicet principio, & fine, ut dicit Albertus Magnus super quartum physicorum, in tractatu ultimo.

Boetius in 4. libro de consolatione prosa ultima.

Aeternum dicitur multipliciter, uno modo positiuè pro infinita duratione, alio modo negatiuè, & sic æternum idem est quod non ex tempore. Franciscus de Mayro. dist. 42. q. 2. primi libri sent.

Quid sit æternitas.

AEternitas est modus intrinsecus, Frãciscus de Mayr. dis. 9. q. 1. primi libri sent. unde æternitas est, quæ semper durat sine principio, & sine fine.

Vide Scot. 6. q. quolib. & ponderа, an rectè æternitas ponatur modus intrinsecus.

Quid sit æternum secundum alios.

Multæ sunt acceptiones huius nominis æternum; ut docet Vorilion in primo sent. dist. 9. & 31.

AEternum secundum alios tribus modis dicitur.

Vno modo largè accipiendo, quod est sine fine, & sine initio, uel quod caret fine, & initio, duratione, & tempore, & sic dicit Philosophus mūdum æternum, nos autem non sic, unde quidem æternum uerè sine principio, & sine fine.

Solus Deus est æternus.

Secundo modo, ęternum interminabilis uitæ tota simul perfecta possesio, & isto modo tantummodo Deus est æternus.

Aeternum accipitur pro indeterminato tempore.

Tertio modo dicitur æternum pro indeterminato tempore, ut scriptura sæpe dicit, Rex in æternum uiue, idest indeterminato tempore, uel per indeterminatum tempus.

Item in canone missæ, noui, & æterni testamenti, ibi ponitur pro indeterminato tempore, quia huiusmodi oblatio missæ, siue sacrificium nō est determinatum, Deus solus nouit, certum tamen est, quod post diem iudicij non erit celebrandum.

Deus scit omnia.

In quo differat æternitas, ab infinitate, cum infinitas conueniat absolutis diuina, & non relationibus.

Aeternitas est modus intrinsecus.

AEternitas est modus intrinsecus mēsuratiuus omnium diuinorum, tam absolu-

absolutorum, quàm relátiuorum, tam quiditatiuorum, quàm attributorum, & sic utitur Franciscus de Mayr. dist. 9. q. 1. primi libri sent. cum quærit utrum generatio filij sit æterna.

Quid sit euidentia.

Euidētia quid.

EVidentia est notitia rei, sicut est ex terminis habita, uel ut sit ex terminis deducta, & est quid optimum in unoquoque: euidentia est duplex, absoluta, & conditionata, seu secūdum quid. Vide Paulum scriptorem pro hoc.

3. dist. 1. libri sent. q. 4.

Nota bene.

VNde nota quomodo intelligatur illa regula.

Quæcunque sunt realiter idem uni tertio, sunt realiter inter se, da glossulam quā dat Scotus dicens, non est uera illa propositio quando illa duo comparantur ad tertium illimitatum, & dat duo exempla.

Scot. 1. sen. dist. 13.

Primum est, quia non ualet, ego sum cū Deo hic, & Papa est cum Deo Romæ, non sequitur, ergo ego sum simul cum Papa, quia Deus est illimitatus secūdum præsentiam.

Secundum exemplū ego sum cum ęternitate,

nitate, Abraam est cum æternitate, ergo ego sum, uel fui cum Abraam, quia æternitas est illimitata, & hanc met respōsionem dat inferius; similiter de essentia diuina & personis dicitur, si arguatur, pater est essentia, filius est essentia, uel pater & filius sunt idem in essentia, ergo sunt idem inter se, negatur consequentia, nisi intelligatur quod sint idem essentialiter, & sic bene conceditur, sed quòd sint idē personaliter, uel suppositaliter negatur, sed bene sunt idem illa identitate, qua sunt idem tertio, scilicet essentiæ, & sic sunt idem essentialiter sicut dictum est, hæc ergo est propria responsio Scoti, cum in tot locis detur.

Sco. 19. dist. 1. sent. q. 2. & in 2. sen. dis. 2. q. 7. soluendo primum.

Responsio Sco.

Quid sit causa exclusiua.

Causa exclusiua quid?

Exclusiua causa est, qua posita ponitur inhærentia prædicati ad subiectum, & ipsa circumscripta adhuc ponetur, ut manus hominis trahens nauem est causa motionis nauis præcisa exclusiua, quia si iste non moueret, alter posset mouere, quære suo loco præcisè inclusiua, scilicet litera I.

Exclusiua dictio.

Exclusiua dictio quid?

Exclusiua dictio non excludit illa, quæ sunt de essentia eius cui additur, ut si dicatur,

dicatur, tantum homo currit, non excluditur anima, nec illa quæ sunt de primo modo dicendi per se.

Extrema dicuntur duobus modis.

Extrema duob. modis accipiuntur.

EXtrema dupliciter sumuntur, uno modo ut copulantur per uerbum, & sic subiectum dicitur unũ extremum, & prædicatum aliud.

Alio modo ut sunt extrema primi principij, ut affirmatio, & negatio, & isto modo sumit Bonettus, amplius autem habet dubitationem de terminis, & extremis.

Item nota, quòd quot sunt extrema, quæ non sunt sortes, tot sunt negationes sortis.

Et si arguatur, sortes non conuenit nisi uni, ergo nec eius negatio, non ualet consequentia, quia si esset uera, non essent nisi duo entia.

Oppositio duobus modis sumitur.

Et pro solutione nota, quòd oppositio potest capi dupliciter, uel formaliter, uel specificè, & sic tantum una uni, ut albedo nigredini, uel materialiter, & indiuidualiter, & sic una pluribus, & plura uni opponũtur.

Nota bene.

Nota bene de isto termino extremum, est summe aduertendum circa doctrinam Francisci de Mayr. qui quidem sæpe sæpius æquiuocat in illo; quandoque enim acci-

pit extremum pro relatiuis, ut in secunda distinctione.

Quandoque uerò pro fundamento, & termino, ut in 4. dist. primi sent. q. 5.

Quid sit experientia.

Experientia quid?

Vide Aristo. 2. post. cõtex. 27.

EXperientia est notitia certa ex plurib. Experientia fit ex memoria, multę namq; memoriæ numero experientia una est, experientia autem ex omni quiescente uniuersali in anima, aut uno præter multa, quòd utique in omnibus unum sit illis idẽ, artis est principium & scientiæ, si circa generationem artis est principium, si verò circa ens scientia.

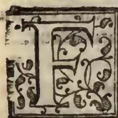
Quid experimentum.

8. physic. com. 22.

EXperimentum sermonum uerorum est, ut conformetur sensatis. Vide Auerroem.

LITE-

Incipit cap. de litera F. & primo quid sit factio.

ACTIO est operatio transiens in materiam exteriorem, & respicit terminum, cui dat esse per transmutationem. *Factio quid.*

Falsitas est disconuenientia rei, & sermonis.

Quid sit falsitas.

FAlsitas uno modo dicitur rei mutabilitas, quæ est in omnibus à primo. *Quid falsitas.*

Alio modo falsitas dicitur improprietas rerum existentium, uel non existentium, conuenientium, uel disconuenientium credità, uel imaginatæ, ut hominem esse asinum, uel hominem non esse animal, & huiusmodi, & est falsitas rei.

Alio modo falsitas compositionis, uel significationis, uel enunciationis, ut cum componitur, quòd non conuenit, uel significatur esse, quod non est, uel enunciatur, & hoc est signi, & causatur à prima, quia ab eo enim quòd res est, uel non est, dicitur oratio *Cap. de substantia & cap. de prioris.*

oratio uera, uel falsa.

Et potest definiri per oppositum, scilicet contra ueritatem, ut falsitas est disconuenientia &c.

Alio modo dicitur falsitas, dissimilitudo significatorium in illis in quibus nulla est similitudo, ut ydolum dicitur Deus.

Falsitas à quo causatur.

Falsitas a quo causetur.

FAlsitas causatur ex deceptione facta in sensu, & inintellectu.

Quid sit fantasmata.

Quomodo ignis agat in spiritū, Vide Scot. in 4. sen. dis. 44. q. 2.

FAntasmata sunt obiecta in fantasia relucentia, sicut ignis non est sufficiens ad purgandum malos, nisi quia instrumentum diuinæ iustitiæ.

Fantasma non est in anima separata, quia fantasma non est sine organo, ideo fantasma non mouet animam separatam.

Nota de felicitate.

1. conclusio. De felicitate opiniones quatuor Quere Scotum & alios 49. distin. 4. lib. sent. & præsertim D. Thomam.

FElicitatem ponentes in actu intellectus, habent dicere quod uiatori non potest comunicari notitia intuitiua Deitatis, quia dicunt quod impossibile est pone

te illud quod est essentialiter beatitudo in anima, quin ipsa sit beata, sed uisio Dei secundum istos est essentialiter beatitudo, ergo ipsa est beata, supponitur autē quòd maneat uiator.

Alii autem sunt, qui ponunt quod felicicitas præcise consistat in actu uoluntatis, & isti habēt dicere quod sic, cuius ratio est, quia quando sunt duo actus essentialiter ordinati, & realiter, prior potest poni sinè posteriori, sed actus intuitiuus se tenēs ex parte intellectus est prior essentialiter actu uoluntatis, ergo poterit cōmunicari sine alio, sed omne illud quod communicatur uiatori sine beatitudine, non ponit uiatorem extra uiam, ergo &c. *2 conclusio, & est opinio Sco. in 4. sen. dist. 49. q. 4.*

Alij sunt qui dicunt, quod beatitudo integratur ex istis duobus actibus, scilicet actu intellectus, & uoluntatis, nec in aliquo eorum præcisè consistit, isti possunt dicere quod sic, cuius ratio est, quia totum nō ponitur præcisè, dempta quacunque parte eius integrali, sed per te beatitudo integratur ex istis duobus actibus, ergo non posito actu uoluntatis, posito tamen actu intellectus, non poneretur beatitudo ergo &c. *3. conclusio. est Ricardi in 4. sent. distin. 49. artic. 1. q. 6.*

Alii autem sunt, qui dicunt quod beatitudo est quoddam genus ad actum intellectus, & uoluntatis, & quod isti duo actus *4. conclusio.*

sunt

Beatitudo consistit in intellectu initiatiuè, in uoluntate completiuè. Vide Sco. in 4. sent. dist. 49. q. 4.

sunt sicut duæ species beatitudinis, & isti habent dicere cum primis quod non, quia posita specie, necessario ponitur genus, ergo posito actu intellectus, necessario ponitur beatitudo, beatitudo autem repugnat uiatori, manenti uiatori, ergo &c. Franciscus de May. 17. q. prologi.

Quid sit figmentum.

Figmentũ quid. Vide Sco. in 4. q. uniuersaliũ.

FIgmentum est, cui nihil correspondet in re, nec respondere potest extra intellectum, ut mons aureus.

Quid sit finis.

2. de Aĩa. contex. 133.

FInis est, ad quem omnia ordinantur, & sunt ordinata, & propter quem omnia dicuntur, & quem omnia appetunt, & desiderant, seu à fine omnia appellare iustum est,

Et si quæratur lapides, plante &c, appetunt diuinam essentiam?

Triplex appetitus.

Dico quod triplex est appetitus. quære littera. A. dictione appetitus.

Proprietas filij.

Proprietas filij non generatur.

FIlii proprietas non generatur, quia generari est effectus formalis eius, ergo non

non denominat ipsum Franciscus de May. dist in.5.q.4. primi libri sent.

Filius an sit de substantia patris.

Filius est de substantia patris æternaliter genitus, Franciscus de May. dist.5. q.5. primi libri sent. Sequitur Scotum ad literam ipse fråciscus.

Nota de generatione, quomodo filius generetur de substantia patris, ut ly de, nō dicit solum consubstantialitatem, quia tūc pater potest dici æque de substantia filii, sicut è conuerso, nec suam originem, quia cū creaturæ originentur à Deo, creatura esset de substantia patris, sed utrumque dicit, scilicet consubstantialitatem, & originem, unde quia filius habet eandem substātiam cum patre, & est ab eo, dicitur de substantia patris, uerumtamen principalius dicit consubstantialitatem, quam originem; nā si diceret prius originem, tunc non repugnaret substantiæ esse genitam. Vide Scotū. 5. distinc. primi libri sent. q. 2.

Quid sit forma.

Forma est aliqua essentia ipsam materiam informans, sicut lux incorporata alicui, dat sibi quod sit lucidū, & actiuū. Forma quid sit.

De forma supernaturaliter infusa.

De forma supernaturali.

FOrma quantumcunque supernaturaliter infusa, & supernaturaliter producta, æque naturaliter operatur sicut aliæ. Franciscus de May. dist. 17. q. ultima.

Forma multis modis dicitur.

Forma quatuor modis accipitur.

FOrma dicitur multis modis. Primo accipitur pro perfectione quæ non est pars rei sicut accidens dicitur esse perfectio.

Secundo modo accipitur forma pro eo quod est perfectio & pars rei, sicut anima.

Tertio accipitur pro perfectione, quæ est tota natura, uel totum compositum.

Quarto modo accipitur pro ratione definitiua, & sic accipit Plato.

Alius modus ponendi.

Forma sumitur tribus modis.

FOrma secundum alium modum ponendi sumitur tribus modis. Vno modo pro quiditate, & sic dicitur. quod ideæ, uniuersalia, quiditates, sunt formæ exemplares.

Alio

Alio modo pro actu puro, & sic dicitur intelligentia forma.

Tertio modo pro, ut est altera pars compositi.

Aliqui opinantur quod essentia diuina est ut forma, sed hoc in probatur, quia illud quod est, ut forma, præsupponit illud in quo fundatur. sed essentia diuina nihil præsupponit. Franciscus de May. in 5. distinct. primi q.5. Henricus in summa artic. 54.q.3. Vide Scotum in primo sent. distinc. 5.q.2.cōtra Henricum.

Conditiones formę.

FOrma habet istas conditiones. Cōditiones forma.

Prima est, quòd per se dat existentiam, nam forma est illa quæ dat esse rei, & conseruat rem in esse, nam forma est à qua res est, id quod est, non à subiecto. Themist. in 2. physic.

Secunda conditio est, quod non est inclinabilis, sed terminus īclinationis, est enim terminus ultimus generationis. 2. phisic. cōtex. 11. idem habet in 2. de anima. com. 90.

Tertia est, quòd res habet per eam unitatem, ab ea enim habet res quod sit, & quod sit una, ideo forma est rei causa quantum adesse materia uero quo ad fieri. Vide Themistium. 2. de anima in principio.

Quarta est, quòd habet uirtutem penetratiuam in suum patiens, nam à forma,

uel

uel habens formam, est omnis actio.

Item nulla istarum conditionum conuenit materiæ primæ, nam quia dicit Aristo. quod materia secundum se, non est quid, neque quantitas, nec aliquid eorum quibus ens est determinatum, ergo non dat per se existentiam. Nec secunda, quia est inclinabilis ad formam, nam materiam appetit formam.

7.met.cõtex. 8.

Vide Scotum pro hoc 2. sent. distin. 12. q. 1.

1. Phis. contex. 81.

Nec tertia, quia cum multis transmutationibus formarum ipsamet eadem essentialiter est.

Nec 4. quoniam ipsa non potest habere uirtutem penetrantem suum patiens, cũ ipsa habeat potentiam pure passiuam.

Formalitas quid.

Formalitas quid.

Formalitas est ratio conceptibilis ex natura, rei omnis ratio sub qua tu concipis aliquid, est formalitas. Vide Franciscum de May. etiam quid sit formalitas, 8. dist. q. 5. primi libri sent.

Formalitas duplex.

Formalitas duplex.

Formalitas est duplex. una simplex. Et una simpliciter simplex, simplex est illa quæ unico actu potest concipi, simpliciter

pliciter simplex est illa, quæ non est resolubilis in plures conceptus.

Formalitates.

Formalitates plures possunt esse in eadem re, penitus realiter diuersæ, quia formalitas uariatur ad uariationem definitionum, & descriptionum, Franciscus de Mayr.q.1. prologi in conclusione illata ex dictis Scoti.

Quære Scot. & PetrumThomæ. Quære fratrem Adam.

Formalitas nostra.

Formalitas & realitas non sunt idem omnibus modis. licet aliqui dicant quod formalitas dicitur à forma ideo dicunt sunt plures formalitates, sed hæc opinio ab aliquibus non tenetur, quia essentiale dicitur ab essentia, & tamen in una essentia stant plura essentialia, ergo stat pluralitas formalitatum cum unitate formæ, Franciscus dist.8.q.5.primi libri sen.etiam ponit exemplum in persona patris sunt multa personalia, scilicet in genitum, paternitas, spiratio actiua, & tamen non nisi una persona, dicimus ergo formalitatem esse realitatem identice. Vide Franciscum de May.ibidem

Vide authorem formalitatum. in 3.artic. quomodo formalitas dicatur a forma.

Exemplum Frãcisci de Mayr.

Forma-

Formaliter in esse aliquid potest alicui tribus modis dici.

FOrmaliter aliquid alicui in esse potest tripliciter dici, primo ut ly formaliter distinguitur contra accidens, exemplum cum dicimus quod homo formaliter est animal.

Exemplum.

Secundo modo, ut ly formaliter distinguitur contra formalitatem, exemplum cũ dicimus quòd pater formaliter generat filium.

Tertio modo pro ut ly formaliter distinguitur contra uirtualiter, uel eminenter, exemplum ut sol non est formaliter calidus, sol enim efficit calorẽ actualiter, ignis dicitur formaliter calidus; sol autem uirtualiter.

Scot. 15. q. quolibet.

Formalitas est realitas.

Formalitas, quomodo sit realitas.

FOrmalitas est realitas identice, & simpliciter, non autem formaliter, & quiditatiuè, quia quæcunq; sic se habẽt, quòd uno multiplicato, reliquum non multiplicatur, illa non sunt idem omnibus modis, formalitas multiplicatur realitate non multiplicata, ergo non sunt omnibus modis idẽ

Formalitas quomodo multiplicetur.

quia

quia; ut ait Hylarius aliud est persona, & aliud realitas eius.

Nota bene hic.

NOta quod ubicunq; sunt plures formalitates non primo diuersæ, ibi sunt plures entitates, sed quando sunt plures diuersæ, sufficit una entitas. Franciscus de May. dist.8. primi sent.q.5. in solutione difficultatis.

Formalitatum positio.

FOrmalitatum positio fundatur in scriptura ad Romanos cap.1. inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, ista autem inuisibilia aut sunt essentialia, & tunc habentur multa essentialia conspecta, & non ficta, aut personalia sunt, ista autem secundum Augustinum, & Hylarium, non conceduntur plura in neutro genere, personæ enim sunt plures, & non plura.

Vide hic authoritates, quibus ostenditur positio formalitatū, & distinctio ex natura rei, in diuinis attributis.

Formaliter esse idem.

FOrmaliter esse idem, intelligitur quando aliqua sic se habent quod unum est

de essentia alterius, sicut quod ponitur in eius definitione.

Frui quid sit.

Vide Magistrũ in litera. D. Bona. dist. 1. articu. 2. q. 1. 1. sent.

FRui est amore inhęrere alicui propter se, hoc modo solo Deo fruẽdũ est, frui enim accipitur tribus modis. uide sera phicum Doctorem Bona.

De obiecto fruitionis.

Vide Scot. in 1. lib. sent. dist. 1. q. 1.

FRuitionis obiectũ non potest esse ens creatum fruitionis ordinatæ. Franciscus de May. dist. 1. q. 1. primi libri sent.

Auicenna. 9. met. c. 4.

Opinio aliquorum, & præcipue Auicennæ fuit, quòd animæ nostræ non sunt immediatè creatæ à Deo, sed ab aliis intelligentiis, & quia fruitio est debito modo uniri suo creatori, uel principio productiuo, dixerunt quòd ultimata perfectio fruitionis est, quando productum attingit ad illud à quo creatum est, iuxta propositionẽ proculi, unumquodque natum est conuerti ad illud à quo procedit, & in tali circuitu, seu reditu uidetur circulus completus, & similiter perfectio erit completa, quia finis unitur principio ergo &c. Franciscus de May. dist. 1. q. 1. primi libri sent. arguit contra

Vide Scot. in 1. lib sent. dist. 1. q. 1.

tra opinionem Auicennæ,uide ibi.

Fruitio dicitur duobus modis.

FRuitio est duplex, scilicet in communi,& ordinata,fruitio ordinata habet tantum ultimum finem pro obiecto, patet quia sicut assentiendum est tantum primo uero per intellectum,& propter se,ita tantum assentiendum est per uoluntatem primo bono propter se.

Vide Scot in 1. lib. sent. dist. 1. q. 1.

Item fruitio in communi excedit fruitionem ordinatam,patet, quia quandocunque potentia non determinatur ad actum ordinatum ex se,actus eius in communi uniuersalior est actu eius ordinato,uoluntas autem non determinatur ex se ad fruitionem ordinatam, quod patet, quia summa peruersitas est in fruendo utendis secundum Augustinum 83.q.q.30.ergo &c.

Vide etiam Sc. in 1. sen. dist. 1. q. 1.

Est autem fruitio ordinata qualis nata est esse recta, quando scilicet ordinatur secundum circunstantias debitas.

Fruitio ordinata quid. Vide Scot. ibid.

Fruitio autem in communi est siue habeat illas circunstantias, siue non.

Fruitio in communi quid.

Vtrum fruitio & delectatio sint idem.

FRuitio & delectatio non sunt idem. Franciscus de Mayr. dist. 1. q. 2. primi

Exemplum, sicut ebriosus, qui inebriari nult.

libri sent. hoc patet in temperato, qui fruitur sine delectatione, & Demones fruūtur, non tamen delectantur, quòd non delectentur hoc patet, cum in eis sit summa tristitia, quæ non solum expellit oppositam delectationem, sed etiam contingentem.

Vtrum actus fruendi & utendi sint essentialiter distincti.

Fruendi & utēdi sunt actus realiter distincti.

FRuendi, & utendi sunt actus realiter distincti. Franciscus de Mayro. in primo sent. dist. 1. q. 3.

Aliqui sic probant, illi actus sunt distincti, quorum unus se habet circa finem, & alter circa ea quæ sunt ad finē, sed isti sunt huiusmodi probatio quia fruitio est circa finem, usus circa ea quæ sunt ad finem. Sed Franciscus hoc improbat, quia Deus non habet nisi unicum actum volendi, & tamen fruitur aliquibus, & utitur alijs, ergo non necessario sunt distincti.

Deus non habet nisi unicum actum uolendi.

Frui est possibile diuina essentia, & non persona.

Vide Scot. in 1. senten. dist. 1. q. 2.

FRui diuina essentia, & non persona, est possibile uiatori, & hoc fruitione ordinata, patet, quia ex puris naturalibus potest

test concludi unum summum bonum; & tamen ex his non potest haberi quod sit trinum, quia articulus fidei est, ergo &c. Vide Franciscum de Mayr. in primo libro sent.dist.1.q.6.

Viator an possit frui una persona ordinatè, non fruendo alia.

FRui potest uiator una persona ordinatè, non fruendo alia, & tamen non est possibile frui una persona non fruendo essentia, prima pars patet, quia respectu trium personarum sunt tres distincti articuli, secunda pars patet, quia persona de ratione sui includit essentiam. *Vide Sco. in 1. sent. dist. 1. q. 2.*

Et si dicatur contra primam partem, quod personæ correlatiuè se habent, & per consequens unus non potest una frui, nisi fruatur altera.

Dico quod non oportet cognoscentem, & fruentem uno correlatiuo, cognoscere, & frui altero, quia possibile est frui Deo in quantum creator, non fruendo creatura, quæ terminat illam relationem. *Responsio.*

Similiter licet dicatur pater relatiuè ad filium, & ideo non posset intelligi in quantum pater sine filio, non tamen dicitur relatiuè ad spiritum sanctũ, in quantum pater, *Vide Scot. ibid.*

ergo posſibile erit concipere patrem, vt patrem, & frui eo, non concipiendo, neque fruendo ſpiritu ſancto. Vide pro hoc etiam Franciſcum de Mayron. in primo ſentent. diſtinct. 1. q. 6.

Sed adhuc ſtat dubium, utrum ſint in Deo plures rationes fruibilitatis.

Quomodo fruitio habeat Deũ ꝑ imediato obiecto. Vide Sc. in 3. ſent. diſt. 9.

DIco quod non, niſi una ratio fruibilitatis, ſcilicet ipſa diuinitas, per quã habent omnia, quæ ſunt in Deo, quòd ſint fruibilia, unde fruor paternitate in quantum diuina ſolum, ſimiliter bonitate, in quantum diuina, & ſic de alijs, quæ ſunt in Deo. Franciſcus de Mayr. in primo lib. ſentent. diſtinct. 1. q. 6.

Quid ſit fruibilitas.

FRuibilitas eſt una ratio infinita, per quam omnia quę ſunt in Deo ſunt fruibilia, & hæc ratio fruibilitatis eſt ipſa deitas, tamen fruor paternitate in quantum diuina, & ſic de alijs, nam proprietates perſonales non ſunt formaliter infinitæ, niſi identicè.

Vide Sco. in 3. ſent. diſt. 9. q. unica.

Actus

FRuitionis actus non est formaliter liber. Franciscus de Mayr. in primo lib. sent. distinct. 1. q. 5.

Nota tamen quòd actus (ut dixi) non est formaliter liber, sed uoluntas quæ eligit libere, ideo actus dicitur liber, quia liberè elicitus, hoc intendit Franciscus, licet non dicat. *Actus fruitionis non est formaliter liber.*

Dubitatio.

Vtrum apprehenso ultimo fine per intellectum uoluntas non possit non frui eo.

ALiqui dicunt, quod uoluntas non potest non frui ultimo fine in generali apprehenso, & ratio huius est, quia finis ut sic, habet rationem omnis boni, naturaliter autem uoluntas inclinatur ad illud, ergo necessario tendit in illud. *D. Thomas primæ parte summæ q. 82.*

Contra istam opinionem arguit Franciscus de Mayron. in primo sent. dist. 1. q. 7. quadrupliciter. Vide ibi. *Vide Sco. etiam in primo sen. dist. 1. q. 4.*

Frui essentia diuina &c.

FRui essentia diuina nō est possibile secundum aliquos nō fruendo personis: *Henricus quolib. 2. q. 7. quære eum alibi, & alios.*

in patria, patet, quia uoluntas non poteſt magis abſtrahere obiectum ſuum, quàm intellectus oſtendere, ergo ſi intellectus nõ poteſt oſtẽdere eſſentiam ſine perſona, nec perſonam unam ſine alijs, ſequitur quod uoluntas non poterit diſtinctè frui una ſine alia. Sed hoc uidetur falſum ſecundum Scotum, nam uoluntas non neceſsitatur, ſicut intellectus, ſed uoluntas eſt magis abſtractiua; contra Scotum ſolet adduci illa regula quod uolens antecedens, uult conſequens ad illud.

Vide Sco. in 1. ſent. diſt. 1. q. 2.

Fruibile obiectum eſt ſolus Deus.

Quid ſit obiectum fruibile.

VIdetur de mente Apoſtoli ad Philemonem, quod aliud à Deo ſit obiectum fruibile, dicit enim, ò Philemon ego te fruar in Domino, unde ſunt multæ authoritates conſimiles, ex quibus concluditur, quòd poteſt eſſe aliud obiectum fruibile ab ipſo Deo.

Reſpondetur ad hanc rationem.

Aliud eſt frui homine, & frui homine in Deo.

QVod iſtæ duæ locutiones, frui homine, & frui homine in Deo, differunt, quia frui homine, eſt falſa, ſecundo frui homine in Deo, eſt uera, quia hoc poteſt dupliciter

citer intelligi, uno modo quod liceat homine frui, quatenus homo repręsentat Deum; & hoc modo, aliquando uerum est dicere, quòd homo fruitur homine in Deo, quoniam homo repræsentat trinitatem, est.n. factus ad imaginem Dei, notanter dico ad imaginem, & non per uestigium, quia omnes creaturæ habent uestigium Trinitatis, homo uerò habet cum hoc etiam imaginem, quod est quid nobilius, ideo &c.

Omnes creaturæ habent uestigium.

Alio modo potest intelligi, quod uerũ sit frui homine in Deo, propter inhabitantẽ Deum in ipso per gratiam, & sic debet intelligi Paulus.

Quantum ergo spectat ad hoc quæsitum, nunquid sit aliud obiectum fruibile à Deo Respondetur, ut dixi.

Aut dicendum est, quemadmodum dicit ipse Ricardus quod sensus est secundum glossam, ego te fruar in domino, idest gaudebo de te, in regno Dei, si feceris quod rogo, hoc est dictu, gaudebo de fructu tuo, simile dicitur ad Romanos ubi Apostolus si uobis primũ ex parte fruitus ero, uel qđ exponens glo. dicit. i. de fructu uestro lętatus.

1. sentẽ. dist. 1. q. 3. arti. 2.

Rom. 15.

Fruibili obiectum habet tres conditiones.

HOc obiectum fruibile debet habere tres conditiones.

Obiectum fruibile tres conditiones habet.

Primo

Primo, quod in eo sit ratio quietatiua ex natura rei,& simpliciter,ex natura rei, propter finem prefixum; qui non est ex natura rei, licet sit quietatiuus, secundum præfixionem fruentis,dicitur simpliciter, quia totaliter habet quietare fruentis potentiã;

Opinio Scoti.

Tertio quod sit infinitum formaliter, quoniam secundum Scotistas, in diuinis quædam sunt infinita formaliter,quædam uero tantum identicæ, ut omnes relationes, notionales essentia uero diuina est infinita formaliter.

Tertia conditio est.

Obiectum fruibile habet rationem ultimi finis.

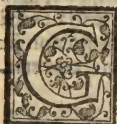
Quod obiectum fruibile habet rationem ultimi finis, tamen principalis ratio est, quod obiectum dicatur fruibile, uerè, est deitas ac diuina essentia, quæ dicitur obiectum liberum,quia istud obiectum est fruibile à natura creata, quantum uult frui, & non quantum fruibile est.

Fruitio creata est finita.

Hæc fruitio,creata est finita;quia terminatur secũdum quod placet obiecto ipsi fruibili,& hic est locus ubi collocantur diuersę mansiones, in cælo ut dicitur apud Ioannem, quæ quidem mansiones sunt gradus ipsius fruitionis.

Cap.

LITTERA G.

ENERATIO est productio sibi similis in substantia. *Quid generatio.*

Item generatio est mutatio totius in totum, nullo sensibili remanente, uide Scotum per pulchre declarantem, in multis locis. *Primo de gene. contex. 10. & 23.* *Vide Scot. in 2. sen. dist. 12. q. 1. & 11. dist. quanti q. 1. & 10. q. quolibet. 5. physico. contex. 21.*

Item generatio est processus de non esse, ad esse.

Item generatio est respectus intrinsecus adueniens, terminatus ad productum, generans enim & genitum, & producens, & productum ad inuicem distinguuntur.

Item generatio, & mutatio distinguuntur realiter, licet se concomitentur in creaturis, in Deo non est mutatio. *Sco. 2. sent. dis. 1. q. 2.*

Item generatio non est actio de genere actionis, sed distinguuntur realiter, licet se concomitentur.

Generatio an sit uera in diuinis.

GEneratio uera est in diuinis, quòd probatur authoritate, & ratione, authoritate sic tecum principium, & post ante luciferum genui. ratione sic. *Psal. 109.*

11. de trin. Vbi eſt potentia eiuſdem rationis, poteſt eſſe actus eiuſdem rationis, ſed memoria fecunda cum dicat perfectionem ſimpliciter eſt ibi eiuſdem rationis, ſed ipſa ſecundum Auguſtinum eſt potentia uerbi generatiua, ergo uidetur cum ibi non ſit potentia ſine actu, quod ibi generatio erit.

Sed contra prædicta inſtatur.

MAgis eſt neceſſe eſſe à ſe, quàm neceſſe eſſe ab alio, ſi igitur filius ſi ab alio, erit neceſſe eſſe ab alio, & ſic minus neceſſe quam pater, quod eſt inconueniens, ergo illud ex quo ſequitur, ſcilicet quòd ſit ab alio.

Secundo quod accipit eſſe ab alio non habet eſſe à ſe, ſed filius habet eſſe à generante, ergo non habet eſſe de ſe.

Vniuoca neceſſitas eſſendi eſt in diuinis.

Ad primum dico, quòd unica eſt neceſſitas patris, & filii, in diuinis, ideo una perſona non eſt magis neceſſaria quam alia, ſed æque neceſſe eſſe eſt in utroque.

Vide Sco. in 1. ſent. diſt. 2. q. 2.

Ad ſecundum dico, quòd filius licet non habeat à ſe eſſe, tamen de ſe non competit ei non eſſe, quia ex natura ſua habet eſſe, licet eam accipiat ab alio.

Gene

Generatio unius est corruptio alterius quo modo propositio ista sit uera.

FRanciscus de May. dist.4. primi libri sent.q.2.inquit, quòd increaturis illa nō est uera formaliter, generatio unius, est corruptio alterius; quia unum est priuatiuum, & reliquum positiuum, sed hæc est uera solum cōcomitanter, sicut dicitur, quòd dies est solis latio super terram, cum tamē dies formaliter non sit motus localis, sic est in proposito; quia in creaturis communiter concomitatur corruptio generaiionem, & èconuerso; non tamen in quantum generatio est, sed in quātum talis generatio est, puta creata.

1.de gene. contex.17.& circiter, idem 2. met.contex.7.

Generatio unius, &c. qualiter sit uera. Vide Sco. in 2.sen. dist.2.q. 3. soluendo 3.principale.

Generatio uniuoca est in diuinis.

VTrum in diuinis sit generatio uniuoca, dicitur communiter ab omnibus quod sic.

Scot.7.dist. 1. lib.sen.q.unica.

Vbicunque enim producens, & productum habēt naturam eandem specificam, uel quasi specificam, productio inter illa est uniuoca, sed ita est in diuinis ergo &c.

Secundo sic, ubicunque principium productiuum, & formalis terminus sunt eiusdem rationis ibi est productio uniuoca, ita

est

est in diuinis, nam essentia, quæ ponitur formalis terminus est principium. productiuum. ergo &c. Franciscus de May. primo libro sent. dist. 4. q. 5.

Essentia est principium productiuum.

Generatio obiectiua.

GEneratio obiectiua non est in Deo. Franciscus de Mayro. in primo libro sent. distin. 4. q. 6.

Potentia obiectiua duplex.

Hic sciendum quòd potentia obiectiua potest accipi duobus modis.

Vno modo ut ipsa distinguitur contra potentiam subiectiuam.

Alio modo pro esse obiectiuali, uel esse cognito, de potentia obiectiua facit mentionem Scotus in multis locis, nam ipse non fuit primus inuentor huius uocabuli.

Scot. in 1. sent. distin. 2. q. 1. & 3. & dist. 3. q. 7. & distinc. 7. & 20.

Generatio actiua in creaturis quid sit.

Omne quòd causatur elicitur.

GEneratio actiua in creaturis est actus elicitus, quia omne quod causatur elicitur, sed generatio actiua causatur à suo fundamento in genere causæ materialis ergo &c.

Filius solus est genitus.

ITem solus filius à patre est genitus, ut quod alia sunt à patre in filio ut quo, sci licet essentia & relatio, essentia enim est in filio ut quo, & ratio essendi simpliciter, sed filiatio, est in filio, non ratio essendi simpli citer, sed essendi filium, & ideo utrumque est quo, solus autem filius est quod, Franciscus de Mayronis in primo sentent. distin ctio.5.q.6.

Nota quid. ut quo, est in filio a patre generãte.

Vtrum in diuinis sit aliquid elicitum.

DIco quod nullus actus essentialis, nec etiam nationalis actus, cuiusmodi sunt generare. & spirare, intelligere, & uelle, sunt elicita, quia sunt idem cum principijs, ergo &c.

Nullus actus no tionalis est elici tus quomodo.

Sunt tamẽ ibi duo supposita elicita, hoc probatur sic, ubicunq; est aliquid verè productum, ibi est aliquid uerè elicitum, hoc tenet per locum à parte subiectiua, sed in diuinis sunt duo producta, scilicet filius, & spiritus sanctus, ergo &c.

Supposita diui na producta sũt elicita pracisè.

Nihil elicitum est in diuinis nisi filius, & spiritus sanctus, ista autem sunt elicita. tertio modo scilicet constitutiuè: ipsa enim elicito, siue productio passiua est illud, quo filius

Nihil est elici tum in diuinis, nisi filius, & Spiritus sãctus.

lius constituitur in esse personali, & similiter spiritus sanctus in esse personali. Franciscus de Mayron. in primo libro sentent. distinct.4. q.8.

Genitus est æternaliter filius de substantia patris.

Henricus in summa art. 54. q. 3. & in quolibet 8. q. 9.

ALiqui dicunt quòd in generatione filij essentia habet modum materię, & probat illud, quod est commune vtrique termino generationis habet modum materiæ, sed essentia est huiusmodi, nam ipsa eadem stat sub paternitate, & filiatione, quæ sunt constitutiua personarum, & terminorum.

Aliqui dicunt, quòd se habet sicut forma; quia illud, quod formaliter terminat generationem, illud se habet, ut forma in illa generatione, sed essentia diuina est formalis terminus generationis diuinæ, ergo &c.

Essentia diuina est formalis terminus.

Alii dicunt, quòd se habet ad modum compositi: nam sicut materia, & forma constituunt unam totam naturam, & illa est compositum; ita tota natura, quæ communicatur in diuinis est essentia diuina, & ideo habet modum compositi.

Opinio aliorũ de ipsa eßentia.

Aliqui dicunt, quod se habet per modũ qualitatis

qualitatis ſymbolicè, quia ſicut qualitas illa eadem manet in generato, & corrupto; ita eſſentia eſt ſic communis patri, & filio, non eſt autem, nec ut terminus, nec principium generationis.

Sed contra iſtos arguit Magiſter.

Illud quod conſtituit quiditatiuè totale terminum generationis non ſe habet ſicut qualitas ſymbolica, quia ipſa habet modũ adiacentis, ſed eſſentia diuina conſtituit quiditatiuè totalem terminum generationis, ſcilicet filium, ergo &c.

Vide pro hoc: Scot. in l. 1. ſent. diſt. 5. q. 2.

Item eſſentia diuina ſe habet ad modum ſimplicis naturæ, quæ habet modum communicandi reſpectu ſui ipſius, licet non inueniamus in creaturis ſimile, ſicut dicit Dionyſius, quòd eſſentia rerum creatarum exceduntur incomparabiliter à diuinis.

De unica, & diſcreta Theo.

Generatio non eſt actus eſſentiæ.

GEneratio non eſt actus eſſentiæ, quia ex ſe eſſentia eſt actualizata, & omnis actualitatis fundamentum. Franciſcus de Mayr. in 1. lib. ſent. diſt. 5. q. 5.

Eſſentia eſt fundamentum omnis actualitatis.

Generatio & paternitas in patre an sint una relatio.

Nota de generatione & in paternitate.

GEneratio & paternitas in patre sunt una relatio realis, habent tamen distinctionem formalem. Franciscus de Mayron. in primo lib. sent. dist. 26. q. 4.

Generatio duplex.

Generatio uniuoca quid.

GEneratio est duplex, scilicet uniuoca, & æquiuoca, generatio uniuoca est, quando generans, & genitum sunt eiusdem speciei, quæ ab Auerroe appellatur generatio non cessabilis, ut homo hominem generat, equus equum, ignis ignem.

7. met. com. 28.

Vide Sco. in 1. sen. dist. 2. q. 7.

Et hæc est multiplex.

Generatio uniuoca multiplex.

Quædam est generatio simplex, quæ fit per circulationem, ut generatio elementorum, ut ex terra aqua, & ex aqua aer, & ex aere ignis.

Per subtiliationem, quia ex uno pugillo terræ generantur aqua, & sic de alijs, & generatur simile à simili, quia agens imprimit suam formam in patiens.

Alia generatio uniuoca.

Alia est generatio uniuoca, quæ fit per propagationem identitatis formæ, & speciei, ut planta ex planta.

Alia est generatio, quæ fit per seminis deci-

decisionem, ut animal ex animali generatur per seminis decisionem à masculo, & receptionem in fœmina.

Alia est generatio uniuoca; quæ fit per transubiectionem, & sic in uegetabili generatur caro animalis ex cibo, per cibi transubiectionem, & sic à carne caro propagatione per uirtutem agentis.

Genaratio æquiuoca quid sit.

Generatio æquiuoca est quando generans & genitum non sunt eiusdem rationis, ut musca genita à sole ex materia putri: generatio æquiuoca est multiplex. quędam est per diuersarum specierum particularium cõmixtionem, ut asini, & equæ ad muli generationem. *Generatio æqui uoca quid.*

Alia per agentis principia particularia in corporatione, ut generatio ex putrefactis, ex quibus generantur muscæ, & uermes, unde in generatione istorum calor solis est principium agens, qui incorporatur materiæ putrefactę, & cõgregat partes subtiles materiæ, in quibus est uirtus animæ, & fit particulare agens, eo quod incorporatur materiæ particulari, & fit inde anima sensibilis infusiuè, & ita generatur. *Calor solis quo modo sit princi pium agens.*

Nota quòd in generatione elementorũ

Forma ignis agit in actu.

forma ignis agit in actu, & præparat materiā & disponit, & introducitur forma ignita, & ipsa præparata, & disposita, & sic generatur simile à simili.

Quid sit genus.

1. Topic. cap. 4. & 5. met. contex. 33.

GEnus est, quod prædicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid.

Item genus est, quod prędicatur in quid de aliquibus, & in plus se habet.

Genus est multiplex.

Genus multiplex.

ITem genus est multiplex, quoddam dicitur generalissimum, & hoc se extēdit ad decem prima principia rerum, & hoc est superius, & dicitur generalissimum, super quo non est aliud superueniens genus, uel cū sit genus, non potest esse species, ut substantia, quantitas, &c.

Genus subalternum quid.

Aliud est genus subalternum, quod est genus respectu inferiorum, species tamen respectu superiorum, & illud diuiditur per genus proximum & remotum.

Quid

Quid sit genus remotum.

GEnus remotum prædicatur de talibus speciebus quæ adhuc possunt esse genera, & dico genus proximum, & remotum idem speciei specialissimæ. *Genus remotũ, quid.*

Vnde dicatur genus.

GEnus dicitur agigno,gingis,uel à genos,quod est natum, & potest accipi quinque modis ut patet per hos uersus, *Genus quinque modis potest sumi.*

Vniuersale genus, genus est discretio sexus. *Mauritius in 11.q.uniuersalium.*

Proprietasq; rei, soboles genitorq; minorum.

Genera non sunt substantiæ.

GEnus primum est substantia.

Item uero genera subalterna sunt illa quorum unum accidit, & est extraneũ alteri. *Genus 1. quid. Genera subalterna quid.*

Genus dicitur quatuor modis.

GEnus dicitur quatuor modis, scilicet logicum, physicum, morale, & metaphisicum,quære litera C.dictione corruptibili- *Genus quatuor modis dicitur.*

ptibilitas, super illud dictum corruptibile, & in corruptibile plusquam genere differunt.

Gratia quid sit.

Scot. in 2. sent. dist. 27.

GRatia est, qua Deus habet aliquem gratum, ita quod ipsa respicit Deum acceptantem, siue diligentem, non autem dilectum.

Distinctio inter gratiam & charitatem.

Ioannis cap. 4. 1. Can.

CHaritas est perfectio simpliciter, aliter enim non formaliter competeret Deo, qui secundum Ioannem est charitas, gratia autem nō est perfectio simpliciter, nec formaliter ponitur in Deo, gratia, & charitas sunt idem realiter, sed formaliter distinguuntur.

Quomodo gratia & charitas differant.

Nota etiam quòd licet gratia, & charitas differant formalirer, non tamen differunt in forma, uel secundum formam, sic quòd sint duæ formæ, sed una tantum, sicut in uoluntate est ratio unde elicit actū, & est ratio unde recipit illos, & sunt rationes formaliter distinctæ in eadem uoluntate, & in eadem forma, Scotus dat exemplū

de ſapĩa in Deo, & de ſapĩa ipſius ſortis.

Item ſequitur gratia, igitur charitas ſed non econtra, quia eſt charitas in Deo, & tamen ibi nulla eſt ratio gratiæ. Vide pro hoc Scotum, & Franciſcum in 2. ſent. diſt. 39. *Sc. in 2. ſentem diſt. 27.*

Sed hic eſt difficultas in qua potentia gratia ponatur.

Dico quòd in uoluntate, quia eſt nobiliſſima potentia, nullus etiam eſt gratus Deo actus niſi actus uoluntatis. Franciſcus de May. in 2. ſent. diſt. 27. *Gratia eſt in uoluntate.*

An Deus poſſit acceptare aliquem ſine gratia.

Dico quod ſic, ad uitam æternam ſine aliquo abſoluto. Franciſcus de Mayr. ibidem.

Gratia eſt à ſolo Deo per creationem, & ab eo ſolo conſeruatur. *Scot. in 2. ſent. di. 37. q. unica.*

Gratia duplex.

Gratia operans præparat hominis uoluntatem ut uelit bonum, & pręuenit uoluntatem bonam. *Gratia operãs quid.*

Gratia cooperans adiuuat, nę fruſtra uelit, & ſequatur uoluntatem iam bonam. *Gratia cooperans quid.*

Quid

Quid sint gradus.

Quid sint gradus.

GRadus sunt partes formarum intensibilium, & remissibilium, unde gradus sunt partes homogeneæ. formæ simplicis, Franciscus de Mayronis in primo sent. distinc. 18. q. 2.

Gradus primitatis originis quid sit.

Gradus primitatis originis quid.

GRadus primitatis originis dicitur tribus modis.

Primus est à quo aliqua sunt effectiue, & sic enti conuenit.

De gradib. primitatis originis.

Secundus est, quando duo effectus sunt ab una causa, & sic conuenit enti.

Tertius gradus quando aliquid est à se ipso, & non ab alio, & sic conuenit enti primitas, quādo ens à nullo dependet, & multa ab eo dependent.

Gradus dupliciter dicuntur.

Gradus duob, modis dicūtur.

GRadus duobus modis attenduntur, uel secundum quiditatem & sic accipit Bonettus, uel penes differentias indiuiduales, Franciscus de May. in primo sententent. distinc. 18. q. 2.

ABITVS est quædam qualitas derelicta in intellectu ex actibus frequentatis generata, quæ non faciliter remouetur, subiectiue est in anima, ut accidens in suo subiecto. *Sc. in 2. senten. dist. 3. q. 9.*

Accidentia animæ sunt actus. habitus; & species, quæ sunt in anima non extensiue; sed intensiue, quia si extensiue sequeretur, quod possent extendi, uel partiri ad extensionē sui subiecti, quod est falsum, quia anima cum sit simplex non extenditur, bene autem compositum potest extendi, partiri, & dilatari, uel si posset extendi extenderetur per se, & in se, quod est falsum, quia actus non extenditur nisi ad extensionem sui subiecti. *Accidentia animæ.* *Anima cum sit simplex non extenditur.*

Habitus generatur ex actibus.

ISta authoritas sic exponitur à Francisco de May. in primo sent. dist. 17. q. 3. quòd ly ex, debet exponi per prius, sicut dicimus quod ex aurora fit dies, ita ex actibus fit habitus; idest post actus fit habitus, actus enī sunt actiones immanentes, & ideo non habent producere, sed sunt fines, & per consequens *Expositio notabilis. Vide 2. & 5. met.* *Quomodo ex actibus fiat habitus.*

quens non possunt causare habitum, nec aliquid aliud.

Difficultas.

QVæ istarum causarum est principalior respectu actus, uel potentia, uel habitus

Potentia est causa prima.

Dico quòd potentia, tum quia est causa prima, & uniuersalis, habitus autem particularis, tum etiam quia habitus non necessitat potentiam ad operandum, sed potentia habitum Franciscus de May. in primo sent. dist. 17. q. 3.

Habitus est causa particularis.

Quid sit habitus secundum D. Augustinum.

Idem 2. ethico. & alibi.

HAbitus est quo possumus in actum exire quando uolumus.

Habitus generalis diuiditur.

Habitus generalis in qualibet scientia diuiditur per habitus particulares quadrupliciter.

Primo per partes integrales ut grammatica logica, &c.

Secundo per partes subiectiuas, ut in philosofia naturali.

Tertio per proprietates, & passiones, ut in geometria.

Quarto per attributionem ad substantiam,

tiam, & sic diuiditur habitus theologiæ, in habitus particulares ad ipsum Deum per attributionem.

Quatuor proprietates quæ consueuerunt attribui habitui.

PRima est, quod Habitus est, quo uelociter operamur, homines enim habituati dicuntur prompti.

Proprietates habitus, & habituati sunt quadruplices, quæ conueniunt in agendo potius, quàm in recipiendo.

Secunda quia per habitum faciliter operamur, nam uirtuosus cum difficultate non operatur.

Tertia quia per ipsum operamur delectabiliter quia habituatus circa opera sua non tristatur.

Quarta quia per ipsum operamur efficaciter, & firmiter quia actus fortiores sunt in habentibus habitum.

Habitus in Brutis possunt aggenerari.

NOtandum quòd in Brutis possunt aggenerari habitus correspondentes illis habitibus, quos habent homines in parte sensitiua, uel immaginatiua, sicut uidetur in Brutis ioculatorum, & in auibus loquentibus, & consimilibus. Franciscus de May. in 3. sent. dist. 33.

Habitus similes humanis in Brutis aggenerari posse.

Ad quid habitus ponatur in uoluntate.

Quare habitus in uoluntate nostra ponantur.

RESpondeo, quòd quia uoluntas est cõiuncta appetitui sensitiuo, semper ad generationem habitus in uoluntate, sequitur generatio habitus proportionalis in appetitu sensitiuo. Franciscus de Mayr. in primo sent. dist. 1. q. 8.

Propter quatuor datur habitus.

Habitus datur potentiæ propter quatuor.

PRimum est propter perfectionẽ actus. Secundum est propter delectationem, nam perfectiorem actũ sequitur maior delectatio, ista duo inueniuntur in potentijs separatis, sed alia duo quæ sunt operari faciliter, & uelociter, siue promptè facit habitus in potentijs organicis coniunctis, in potentijs autem separatis nihil est difficile, uel tardũ, sed operantur in instãti.

Cautè considera, nisi capiatur operari propriè.

Habitus propriè non est in Deo.

Habitus propriè non est in Deo.

HAbitus propriè non est in Deo: est tamen ibi aliquid à nobis intellectum per modum habitus, ut scientia, & sapientia, quæ uidentur in Deo formaliter distincta, ut scilicet sapientia sit ad intra, scientia autem sit ad extra, quia respectu diuinorũ uidetur

uidetur ſapientia, reſpectu autem creatorum dicitur ſcientia ſecundum D. Auguſtinum 14. de tri. Franciſcus de May. in primo ſent. diſt. 36. q. 5. Cap. 1. & 13. tri. cap. 19.

Habere dicitur multis modis.

HAbere dicitur multis modis.

Habere quot modis dicatur.

Primo modo habere ſcĩetiam, uel qualitatem.

Secundo modo quantitatem, ut bicubitum, & tricubitum.

Tertio modo habere ornamentum, ut ueſtimentum, uel anulum.

Quarto modo membrum, ut manum, uel pedem.

Quinto modo locus locatum, ut lagena habet uinum.

Sexto modo poſſeſsionem, ut domum, uel agrum.

Septimo modo habere uxorem, & hunc modum dicit Ariſto. eſſe alienisſimum, eõ quòd qui habet, habetur.

Deinde ſe excuſat Ariſt. ab enunciatiõne aliorum modorum habere, dicens quòd forte ſunt alij modi habere, quàm illi, qui dicti ſunt, tamen modi magis cõſueti ſunt enumerati.

Homo

Homo an sit perfectius animal quàm equus.

Scot. 16.

SCôtus in uniuersalibus dicit quod intensiuè totum animal est in homine, & ita in alijs speciebus, ergo uidetur quod homo non sit perfectius animal, quàm equus.

Dico quòd non est perfectius animal in ratione animalis, sed bene in ratione ultimæ differentiæ contrahentis ipsum animal.

Homo est animalitas an sit uera.

Vide Paduanũ Barolitam in suis contradictionibus pag. 23.

REspondeo, multæ propositiones sunt ueræ physicè; quæ tamen logicè falsitatem sapiunt, exemplum sortes est humanitas, homo est animalitas, equidem propositiones physice uere sunt, quoniam sortes est humanitas realiter, & formaliter ipsam includens, similiter homo animalitatem, sed quoniam subiectum, & prædicatum sumuntur sub diuersis modis significandi, idcirco dicimus eas esse falsas logicè loquentes.

Quid sit humanitas.

HVmanitas est natura ex corpore, & anima intellectiua constituta, abstracta ab omni indiuiduo. *Quid humanitas.*

LITERA I.

Incipit cap. de litera I.

Quid sit Idea.

AVGVSTINVS 83.q. asserit, quòd illud nomen, idea fuit à Platone inuentum, & est idem quod forma, hanc ideam uocauit Noym, ut refert Macrobius in libro de somno Scipionis, mediantibus quibus creauit uniuersa, ut patet in Thimeo, unde Boetius dicit. *q. 46.*

Mundum mente gerens similique imagine formans, *3. de consolatione metro. 9.*

idest gerens in mente mundum exemplarem, & ad eius imaginem mundum creans sensibilem.

Et ideo non posuit ideas realiter distingui à Deo, unde Franciscus de Mayr. in primo senten. dis. 47. q. 3. dicit Platonem rectè de ideis sensisse, & Arist. ex inuidia impugnasse,

gnasse, nam posuit ideas ad modum Theologorum in mente diuina, eo modo quo dicit Scotus.

Scot in 1. sent. dist. 35.

Pro declaratione definitionis ideæ, notandum est, quòd Alexander Alensis dicit, quòd idea dicitur ab idor quod est aqua, sicut enim in aqua repræsentantur uariæ imagines, sic in Deo uariæ res repræsentantur per huiusmodi ideas.

Alexander 2. parte summæ loquendo de ideis.

Ricardus de media Villa dicit quòd ideę sunt formæ, idest similitudines intelligibilium in intellectu, & dicuntur ideę ab idos, quòd est forma.

Primo sen. dist. 36. artic. 2. q. 1.

Quid sit idea secundum Scotum, Ocham, Gabrielem Biel, Ioannem Baconem, & communiter secundum Scotistas.

IDea est res cognita, isti etiam habẽt ponere infinitas ideas in Deo, & quòd ideæ sint in Deo obiectiuè, & non subiectiuè. Frã ciscus de Mayr. in primo sent. dist. 47. q. 1. tenet contra Scotum, quòd idea nullo pacto sit res cognita.

Scot. in 1. sent. dist. 35.

Tangit Sco. sed tu defende ipsum ut expedit.

An sint ideæ omnium singularium in mente diuina.

SCotus arguit contra D. Bonauen. & expresse ponit, quòd etiã singularia, quæ nunquam existent, habent propriam ideã in mente diuina, sicut & singularia, quæ existunt.

Scot in 1. sent. dist. 39.

Vtrum ideæ sint ponendæ separatæ.

ARist. imponit Platoni separationem realem, & attribuit ideis quatuor cõditiones, quas uidetur negasse Plato.

7. met. contex. 21. & inde copiose.

Prima est singularitas, quoniam Plato posuisset unum indiuiduum singulare esse commune pluribus.

Secunda quòd esset ens actu existens.

Tertia quòd esset separata localiter, scilicet in aere.

Defensio Platonis in positione Idearum cõtra Aristo.

Quarta quòd mensuraretur tempore, uel aliqua alia mensura, sicut existentia.

Plato autem uidetur illas conditiones omnes negasse ab eis.

De prima apparet, quia ponit ideam esse idem quòd uniuersale, quòd est commune pluribus.

De secunda etiam apparet, quia non ponit eam actu existentem, sed quòd abstra-

hit ab actu, & potentia.

Tertiam etiam non ponit, scilicet quod esset in loco, quia ponit ideam & uniuersale idem; sed uniuersale nusquam est. *Scot. in 1. sent. dist. 39.*

Sed abstrahit ab omni loco.

Similiter de 4. apparet, quia ponit quod abstrahit ab omni duratione, & sic ab existentia.

7. met. contex. 21. & inde sup. pioſe.

Opinio Platonis de ideis.

Opinio Platonis de Ideis.

Vult autem Plato una cum Theologis in mente diuina esse ideas singulorum hominum, non autem ideas specierum, ut sibi ascribit Arist. duo enim falsò sibi ascribit.

Defensio Platonis in positione Idearũ cõtra Aristo.

Primo quod teneat ideas separatas extra intellectum.

Secundo quod posuerat ideas specierũ, utrumque enim est falsum secundum Platonem, qui non ponebat ideas specierum, sed tantum indiuiduorum, & has ideas nõ ponebat separatas, perse existentes, sed uolebat eas esse in mente diuina, quae ideae nihil aliud sunt, quàm esse cognita.

An relatiuorum sint ideæ.

SEcundum hanc opinionem relatiuorū non sunt ideæ, quia Deus cognoscit per ideas fundamentaliter.

Relatiuorum nõ sunt Ideæ.

Neque priuationum sunt ideæ, quomodo ergo cognoscit peccatum, dico quod peccatum est difformitas in actu, uidens igitur Deus actum difformem, cognoscit peccatum per scientiam actu.

Complexorum non sunt ideæ, ut propositiones.

SEd ea cognoscuntur ex idea extremorum.

Complexorum non sunt Ideæ.

In mente diuina inpossibilia non habent ideas. nisi secundum partes.

Sed hic notandum est, quod licet Deus cognoscat omnia per ideas, cognoscit tamen Deus omnia per suam essentiam, unde idea non est ratio formalis cognoscenda, sed est ratio sine qua non, nam essentia est illa, quę mouet intellectum diuinum ad cognitionem omnium; ideo est esse cognitum, non ratio formalis.

Secundum Platonem quomodo dantur Ideæ.

Quomodo dentur Ideæ secundum Platonem.

SEcundum Platonem dantur ideæ hoc modo; quòd in mente diuina sunt ideæ omnium singularium, quæ species, & ideæ, constituũt mundum intelligibilem, secundum has ideas operatur Deus.

Si quis prima diceret, idea mei in mente diuina est ne adoranda?

Responsio.

Quomodo idea sit adoranda.

DIco qnod formaliter non est adoranda, sed materialiter, quia materialiter est idem quod Deus.

Secundo inter has ideas in mente diuina, est ne aliquis ordo.

Responsio.

Idea hominis est perfectior Idea equi.

QVod est, quia idea hominis est perfectior idea equi, quia homo est perfectior equo, immo ordo horum inferiorum dependet ab ordine idearum in superioribus.

Inclu-

Includens duobus sumi potest.

INcludens duobus modis sumi potest. Vno modo materialiter, sicut totum includit partes, ut domus, tectum, parietẽ. Alio modo uirtualiter, sicut subiectum suas passiones. *Quomodo totũ includunt partes.*

Indiuiduum an sit perfectius alio.

INdiuiduum unũ non est perfectius alio in essentiali perfectione, bene unum est perfectius alio, perfectione accidentali, unus, hõ est doctior alio, pulchrior dicior. *3. met. contex. 11.* *Quid indiuiduum signatũ, & uagum.*

Quid indiuiduum signatum, & uagum.

INdiuiduum signatum, ut istæ homo currit, iste homo ambulat, & sic de singulis. *Indiuiduum signatum quid.* Indiuiduum uagum, ut aliquis homo currit, aliquis homo legit, aliquis homo dormit, & sic de singulis. *Indiuiduum uagum quid.*

Infinitum uno modo dicitur á parte post, & hoc modo substantias separatas, & spirituales, uel corporales perpetuas dicimus infinitas. *Quomodo intelligentiæ sint infinita.*

Quid sit infinitum.

INfinitum sic definitur ab Arist. infinitũ est cuius quantitatem accipientib. sem- *3. phis. contex. 63.*

per est aliquid accipere extra, & ibi definiuit infinitum in potentia, & non infinitum in actu, ut uult Scotus, & similiter omnes expositores excepto Suessano, & Gregorio Ariminensi, qui in isto passu negant philosophum) hoc idem uolunt omnes expositores.

Sco. in 5. q. quolibet.

1. lib. sent. dist. 44. q. 4.

An infinitum à nobis sit cognoscibile.

Antonius Andreas in 2. met. q. 5.

INfinitum contrarie intensiue, seu in magnitudine uirtutis est à nobis cognoscibile patet, quia tale infinitum est Deus & tamen cognoscitur à nobis, & Franciscus de Mayro. in primo sent. dist. 2. q. 5. probat quòd infinitum cognoscatur à nobis, quia illud quod demonstratur cognoscitur, sed infinitum saltem à posteriori demonstratur, uel saltem probabiliter probarur à nobis de Deo, ergó à nobis cognoscitur. nam demonstrare esset imposibile nisi termini conciperentur.

Infinitum quomodo cognoscatur a nobis.

Secundo sic omne creditum est aliquo modo notũ, sed nos credimus quod Deus est infinitus, immensus ergo &c.

An

An infinitum negatiue possit intelligi à nobis.

INfinitum negatiue potest intelligi à nobis, hoc patet, quia punctus, uel unitas potest intelligi à nobis.

Sed ipsa sunt infinita negatiue, ergo infinitum negatiue potest intelligi à nobis.

Quæ sunt infinita negatiue.

Quid sit infinitum in potentia.

INfinitum in potentia est cui semper potest fieri attractio, ablatio, uel diuisio, ita quòd si continuaretur talis diuisio, uel ablatio in infinitum, impossibile esset uenire ad finem.

Infinitum impotentia quid.

Quid ingenitum, & innascibile.

INgenitum, & innascibile sunt proprietates patris, Franciscus de May. in primo sent. dist. 28. q. 1.

Vide Scot. 4. q. quolib.

Dicunt aliqui quod ingenitum dicit plenitudinem fecunditatis, & fontalitatis, sed hoc improbat Franciscus, nam plenitudo fontalitatis, & fecũditatis est perfectio simpliciter, & per cõsequens omnibus personis communis, ergo &c.

Opinio aliorũ. quære. D. Bona. in 1. sent. dist. 13. q. 4. & dubio. 3. literali. ec dist. 27. q. 2. & dist. 28. q. 1.

Secundo, sic omnis plenitudo est infini-

ta, quia quicquid est in Deo quantum, est infinitum, sed omne infinitum est commune tribus ergo &c.

Ingenitum, & innascibile quid dicant in patre.

Dicit tamen Franciscus, quod in genitum, & in nascibile, nihil positiuum dicūt in patre, nam in patre non est nisi essentia, & relatio, certum est quod in genitum nō est essentia, quia tunc esset in filio, nec relatio quia non paternitas, nam secundum

5. de trin. ca. 6.

Augustinum si pater non generasset, nihil prohiberet ipsum esse in genitum, nec est spiratio actiua, quia illa est in filio, & sic ingenitum esset in filio, relinquitur ergo quod sit ratio negatiua, sicut incorruptibile dicit negationem corruptionis, ita in nascibile dicit negationem natiuitatis, & generationis passiue.

Sed contra ista instatur.

Nulla imperfectio est in diuinis.

NVlla imperfectio debet poni in diuinis, sed omnis priuatio dicit imperfectionem, ergo nulla priuatio debet poni in diuinis.

Solutio.

Priuatio quadruplex.

PRiuatio est quadruplex.

Quædam sunt priuationes, quæ priuant

uant perfectiones, sicut ignorantia, & nescientia, & ista dicunt imperfectionem. *Notabilis doctrina ubique necessaria.*

Aliæ sunt quæ priuant imperfectionem, sicut in corruptibilitas quæ corruptionem priuat, & istæ dicunt perfectionem, &c.

Ponuntur in Deo eo quod dicitur immortalis, & similia.

Aliæ sunt quæ priuant non perfectionē simpliciter sed perfectionem secundum quid solum, sicut in animatum, esse enim animatum licet dicat perfectione, in tamē dicit perfectionem secūdum quid, & ideo eius priuatio dicit imperfectionem talem. *Animatum quomodo dicat perfectionem.*

Aliæ sunt, quæ priuant illa, quæ neq; perfectionem, neque imperfectionem dicunt, huiusmodi est in genitum, quod priuat generationem, quæ nec perfectionem. nec imperfectionem dicit, & talis bene potest poni in diuinis. Franciscus de May. in primo sent. dist. 28. q. 1. *Generatio nec perfectionem, nec imperfectionem dicit.*

Vtrum ingenitum, & innascibile sint proprietates patris constitutiuæ.

VNa opinio dicit, quòd sic, quia proprietas incommunicabilis, quæ primo aduenit primo supposito, ipsum constituit, sed innascibilitas est huiusmodi, ergo &c. minor patet, quia omne quòd est ad *Quære D. Bona. & D. Thom. & alios hic.*

aliud

aliud prius est aliquid ad se, quàm sit ad aliud, ingenitum autem est ad se.

Conclusio responsiua negatiua.

Ingenitum non constituit patrē.

INgenitum non constituit patrem, nam nullum reale positiuum potest fundari in priuatione, uel negatione, sed distinctio patris à filio est realis, & positiua, ergo non potest fundari in ingenito, quod est priuatiuum. Franciscus de Mayr. in primo senten. distinct. 28. q. 2.

Vide Scot. in 4. q. quolib & in 1 sent. dist. 28. q. 2.

Etiam Scotus noster arguit, nulla negatio est primo incommunicabilis, sed formale constitutiuum patris est incommunicabile primo, ergo ingenitum non est formale constitutiuum.

Qualiter ingenitum intelligitur esse ad se.

5 de trin.

AVgustinus vocat ibi ad se omne illud quod nō est positiuè ad aliud, & quia ingenitum non sic est ad aliud, scilicet positiuè; dicit quòd est ad se, tamen uidetur expresse concedere quòd non exit genus relationis.

An

An ingenitum præcedat patrem.

Respondetur quòd ingenitum impropriè accipiẽdo præcedit patrem, sed tamen illud conuenit essentiæ, & illud non est incommunicabile, sed accipiendo propriè ingenitum, illud est proprium patri, & sequitur paternitatem. *Ingenitum duplex, uno modo præcedit paternitatem, alio modo sequitur.*

Illud enim est incõmunicabile, sed quia fundatur in primitate originis, quæ presupponit patrem, hinc est quòd non constituit, & de tali dico quòd impossibile est esse sine patre, licet ingenitum quòd conuenit essentiæ possit. *Ingenitum proprium patri est incommunicabile.*

Intellectus quid sit.

INtellectus est notitia principiorum demonstrabilium per se notorum.

Item intellectus est potentia spiritualis apprehensiua omnium intentionaliter. *Intellectus est potentia spiritualis.*

Intellectus est natura spiritualis habens habitudinem intelligendi, & sic de uoluntate, uidelicet uoluntas est natura spiritualis habens habitudinem uolendi. *Voluntas est natura spiritualis. Sc in 2. senten. dist. 16.*

Et nota quod istæ potentiæ non sunt idẽ quòd essentia animæ formaliter, quia intellectus est potentia, non autem essentia.

Item intellectus, & uoluntas distinguuntur

tur, quia intellectus intelligit, & uoluntas uult, & intellectus non uult, nec uoluntas intelligit.

Opiniones aliquorum.

Intellectus est potestas actiua, & factiua, est enim ipse passiuus, ut recipit, & actiuus, ut operatur. Vide Mauritium. 5. q. uniuersaliū.

ALiqui enim dicunt, quod intellectus est potentia passiua, quæ non operatur, nec agit, nisi moueatur ab extrinseco, hoc est ab obiecto, quia obiectum mouet potentiam, conceditur, sed tamen non omnis operatio intellectus, uel actus est ab extrinseco, sed ab ipsis speciebus sibi innatis, uel à speciebus obiectorum receptis in memoria, quæ sunt sibi uero intrinsecæ.

Contra.

NOn mouetur etiam ab ipsis specieb. obiectorum intrinsecorum, nisi in ratione obiecti extrinseci, posset dici, quod immo, quia species sic recepta quando mouet intellectum, & potentiam intellectiuā primo mouet ipsum in ratione sui ipsius, antequā feratur intellectus super obiectū. Ideo etiam si non ab illis speciebus, nisi in ratione obiecti extrinseci, adhuc potest moueri à spiritibus sibi innatis, & sic intrinsecæ, & non ab extrinseco, certum est,

quod

quod ipse intellectus est potentia actiua, & sic potest cessari, & etiam moueri ab extrinseco, & ab intrinseco, secundum diuersos respectus. *Intellectus est potentia actiua*

De intellectu agente, & possibili.

INtellectus est duplex, scilicet agens, & possibilis, agens est, qui potest omnia facere, ut uult Philosophus, potest facere omnes quiditates esse intelligibiles, hęc est prima eius operatio. *9. met. conten. 10. & inde.*

Secunda est facere illas cum specie intelligibili actu intellectas. *Sco. 15. q. quolibet.*

Intellectus possibilis est omnia fieri, debet sic exponi. i. recipere species omnium.

Item isti duo intellectus differunt sicut duæ habitudines eiusdem speciei, puta disciplinabilitas, & risibilitas quæ sunt idem realiter, non tamen formaliter, & inter se, sic isti duo intellectus, nam inquantum intellectus producit species intelligibiles dicitur agens, inquantum uerò recipit dicitur possibilis, quia talem recipit intellectionem, tamen secundum opinionem istam omnis actiuitas datur intellectui agenti. Franciscus de Mayr. in primo distin. 3. q. 6. tamen Scotus tenet oppositum, quòd intellectus possibilis causat intellectionem. *Vide Sco. in 1. q. prologi.* *Sco. in quæst. 7. suarum colationum.*

Intelle-

INtellectus agens, & possibilis distinguũtur formaliter, non tamen realiter, nec essentialiter: nam omnes potentiæ animæ secundum Augustinum sunt necessario unius essentiæ. quod distinguantur formaliter, patet, quia cadunt sub diuersis oppositis differentijs diuidentibus aliquod commune, sicut sub actiuo, & passiuo, quia principium distinguitur formaliter per actiuũ & passiuum, quæ sunt differẽtiæ oppositæ.

9. de trin. ca. 5.

An intellectus agens sit nobilior possibili.

SCotus in 15. q. quolib. respondit, quod se habent sicut excedens & excessum, quoniam intellectus agens est nobilior possibili præcisè, ut respicit obiecta sensibilia, quia præcisè respectu illorum est agens in possibilem, ut autem fit comparatio ad actum intelligendi, intellectus possibilis longe nobilior est agente, ad plura enim & nobiliora se actiuè extendit notitiam illorum in se producendo.

Sc. in 15. q. quolibet.

Vel dicas quòd intellectus agens, uel possibilis possunt comparari ad inuicem duobus modis.

Intellectus possibilis est nobilior intellectu agente, quia attingit Deum, & obiectũ beatificum, non autem agens. Vide Gadium Bononiensem in 15. q. quolibet.

Vno modo in rationibus agentis, & patientis,

tientis, & sic intellectus agens est nobilior, & perfectior intellectu possibili, quia ratio formalis agendi est nobilior & perfectior ratione formali patiendi.

Res quantomagis est actiua, tanto est perfectior, et quanto est passiua, tanto imperfectior. Sco. in 1. sent. distin. 17.

Alio modo possunt comparari secūdum suos actus, & secundum suos fines, & sic intellectus possibilis est nobilior intellectu agente, quia intellectus possibilis potest hābere unum actum perfectiorem omni actu intellectus agentis, etiam intellectus possibilis potest uirtualiter attingere obiectum perfectum, & hoc non potest facere intellectus agens.

Item potentia beatificabilis est honorabilior non beatificabili, sic est de intellectu possibili, respectu intellectus agentis; ergo.

Intellectus agens propter quatuor ponitur in creaturis.

Intellectus agens in creaturu propter quatuor ponitur.

PRimo ad causandum speciem intelligibilem.

Secundo est solum ad causandum per se cum obiecto sine alio praeuio causato, sicut in cognitione intuitiua.

Tertio est ad immutandum intellectum possibilem, ei aliquid imprimendo, & per hoc dicitur agens, quia imprimere est quoddam agere.

Quarta

Quarta est ad producendum uerbum, prout productio abstrahit à factione Franciscus de Mayr. in primo sent. 26. q. 1.

Intellectum possibilem in creaturis propter quatuor poni.

Intellectus possibilis in creaturis propter quatuor ponitur.

PRimo, ut est passiuus, & ut sic respicit intellectum agentem.

Secundo ut est receptiuus, & ut sic comparatur ad species, actus, & habitus, ut sibi inhærentes.

Opinio Scotist.

Tertio in quantum est operatiuus, & uc sic respicit actum, uon ut subiectum, sed ut fundamentum, secundum quòd ratio fundamenti abstrahit à ratione subiecti: unde intelligere per accidens est recipere, sed per se sibi competit, scilicet ei quòd intelgit fundare.

Quarto consideratur ut fundatiuus tantum, non ut operatiuus isto modo respicit uirtutes intellectuales. s. sapientiã, & taliã.

Duæ habitudines conueniunt intellectui possibili creato in quantum limitatus est, cum pati & recipere sint signa imperfectionis.

Aliæ uerò duæ conueniunt sibi in quantum est talis potentia, scilicet in quantum est intellectus possibilis.

Et

Et ideo ut sic, scilicet secundum illam duplicem habitudinem ponitur in Deo, dicitur enim operare, uel intelligere, ex eo q intellectus eius habet in se formaliter intellectionem; & dicitur sapiens, quia habet in se formaliter sapientiam.

In diuinis propter duo tantũ ponitur intellectus posßibilis.

Quomodo in angelis est intellectus agens, & possibilis.

Dico quod respectu rerum creatarum in angelis est intellectus agens, & intellectus possibilis est intellectus agẽs quatenus abstrahit res ab esse sensibili, ad esse intellectuale est intellectus possibilis quatenus est specierum receptiuus.

Tria sunt officia intellectus possibilis secundum Scotistas. Primo, est productiuus. Secundo passiuus. Tertio receptiuus.

Alij autem ponunt eum in angelis, eo q intellectus talis sit principium productiuum actus intelligendi, & quia hoc dicit perfectionem, hinc est quòd debet poni in angelis.

Intellectus diuinus intelligit omnia.

Intellectus diuinus intellligit omnia, Frãciscus de Mayronis in primo senten. distinc. 36. q. 4.

Sc. 15. q. quolibet artic. 2.

Aliqui enim dicebant, quod non intelli

Auerroes 12. met. com. 51.

 git

git nisi se ipsum, quia aliter uilesceret eius intellectus.

Alii autem dicunt, quod Deus omnia incommutabilia cognoscit, nam hoc nullam perfectionem arguit, sed non commutabilia, quia hoc in eo esset mutatio, quod est inconueniens.

Alii dicunt quòd solum principalia intelligit sicut homines, quia ei non est cura de bobus. 1.Cor.ca.9.

Alii dicunt uere, & catholice, quòd omnia intelligit, bona, scilicet & mala, commutabilia, & incommutabilia, principalia, & non principalia.

Hic modus confirmatur per sacram scripturam nunquid duo passeres.

Et per illud. Diui Hieronymi, ne minimum quidem folium, cadens in terram cadit sine nutu Dei.

Ratione confirmatur sic.

Quandocunque aliquid continetur eminenter in aliquo, impossibile est quod cognoscatur perfecte continens, ut continẽs, nisi cognoscatur contentum, sed Deus continet eminenter creaturas, & cognoscit se perfecte, & ut continens ergo &c.

Deus eminenter continet creaturas.

Confirmatur, quandocunque aliquis intellectus cognoscit aliquid perfecte, cognoscit omne illud quod in eo continetur, sed intelle-

intellectus diuinus cognoscit essentiam suã perfectissimè, in qua eminenter continetur omnis creatura ergo &c.

Pro dilucidatione ueritatis, dicendũ est, quod Auerroes ipse arbitratur Deum intelligẽdo se intelligere omnia pro quanto eminenter cõtinẽtur in ipso Deo, sic quòd intellectio eius terminatur ad essentiam suam tantum, & intelligendo essentiam suam sic intelligit omnia, quia illa essentia est omnia eminenter, uelut habens aureũ, habet marcellos Venetos, & sic intelligit omnia in uniuersali, & non in particulari, quod falsum est, quia scire in uniuersali est scire in potentia Scotus uero tenet Deum intelligere se, & omnia in se, sic quod non mouetur à rebus, quia uilesceret ĩtellectus eius, si minima naturæ attenderet motiue, & intellectio eius terminatur ad essentiam suam primo, secundario ad entia illa, & sic intelligit in particulari, in se tamen, nõ extra se, quia moueretur à rebus mouetur tantum à sua diuina essentia, & ad eam terminatur, & ita terminatur ad res, non ut sunt extra, sed ut habent esse intra uidelicet in essentia diuina.

Quomodo Deus intelligat se secundum Auerroem.

12. met. cõ. 14.

Scot. 15. q. quolibet.

Et ideo respondetur cum Scoto uilesceret intellectus Dei, quidem si minima naturæ attenderet motiue, & cum tedio, &

labore, sicut & nos, Apostolus enim ad Hæ
Hebr.c.4. breos dicit omnia nuda, & aperta sunt oc
ulis domini, quod glossandum ducimus
in sc quia secundum suum esse omnia relucent in essentia Dei.

An intellectus Dei intelligat infinita.

Intellectus diuinus est infinitus ergo est pluriũ cognoscitiuus, quàm finitus. Vide Sco. in 3. q prologi.

INtellectus diuinus intelligit infinita, Frã ciscus de Mayronis in primo sentent. distinct. 36 q. 5.

Vbi ab ipso ponuntur quatuor præambula.

Primum est istud, quod quæcunq; Deus cognoscit per obiectum unum primum, scilicet per essentiam suam cognoscit, quia ipsa continet, & representat super eminenter omnia.

Secundum est, quod Deus omnia cognoscit per unum actum indiuisibilem, quia tanta est illimitatio actus infiniti, sicut potentiæ infinitæ, nos autem eadem potentia omnia cognoscimus sicut Deus eodem actu, unde August. de trini. dicit, quod Deus una, & ęterna, & innumerabili uisione complectitur cuncta quæ uidet.

Lib. 13. & 15. & alibi sæpe.

Tertium est quod, Deus non cognoscit omnia per unum quasi habitum, quia licet

cet in Deo nō sit proprie habitus, est tamē ibi aliquid à nobis intellectum per modum habitus, ut scientia, & sapientia, quæ uiden tur in Deo formaliter distincta, ut scilicet sapientia sit ad intra, scientia autem sit ad extra, quia respectu diuinorum. uidetur sapientia, respectu creatorum dicitur scientia, secundum Augustinum 14. de tri.

Lib. 1. & 13. trin. cap. 19.

Quartum præambulum est; quod Deus non cognoscit omnia per unicum represen tatiuum, quia habet in se formaliter plures ideas, sicut dicit Augustinus, & per illas cō gnoscit creaturas distinctè, unde dicit q̄ alia rōne conditus est homo, & alia æquus.

83. q q. 46.

Quomodo intellectus distinguatur cum obiecto ab actu intelligendi.

INtellectus cum obiecto distinguuntur realiter ab actu intelligendi.

Item intellectus non est productus, sed est sub actu intelligendi: Sicut in diuinis essentia diuina nō est producta, sed filius cō stitutus ex essentia, & relatione ē ꝓductus.

Essentia diuina non est producta. Essentia dat esse ipsi filio, relatio dat hoc esse.

Quid sit intentio prima.

INtētio prima est res cognita, uel cogno scibilis, non causata per actum compara

Scot. in 1. sent. dist. 23. q. 1.

 tiuum

tiuum noſtri intellectus cōparata ad aliud.

Quid ſit ſecunda intentio.

Secunda intentio quid ſit. SEcunda intentio eſt reſpectus rationis cauſatus per actum comparatiuū noſtri intellectus, uel per actum alterius potentiæ collatiuæ.

Quod medis accipiatur integritas.

INtegritas dupliciter ſumitur, aut phyſicæ, aut metaphyſice, ſi phyſice ſic non eſt in Deo, ſed metaphyſice bene.

Quid integritas phyſica. Integritas phyſica eſt, ut ap̄priatur toti, ut dicimus, totus ſortes tota eſt domus.

Quid integritas metaphiſica. Integritas metaphiſica eſt quædam collectio omnium perfectionum, & talis ponitur ſine totalitate.

Quid ſit inhærentia.

Quid inhærentia. INhærentia eſt habitudo accidentis ad ſubiectum ſecundum quod in eo exiſtit.

Illuminatio Angelica quid ſit.

Scot in 2. ſent. diſt. 9. q. 1. ILluminatio Angelica eſt de propriis conceptibus, quia ſuperior angelus poteſt manife-

manifeſtare iuſerioribus ſuos conceptus ſibi naturaliter notis illis.

Nota de imperfectione.

IMperfectio poteſt capi poſitiue, & ſic ens nullo modo eſt perfectum, nec tales res quæ ſcilicet habent eſſe poſitiuum, uel poteſt capi priuatiue,& negatiue, & ſic poteſt dici imperfectum, hoc eſt quod nõ eſt perfectum,uel nõ æque perfectum, uel ita perfecta res ſicut ſuum poſterius. *An ens ſit perfectum.*

LITTERA L.

Cap. de libertate.

Quod modis dicatur libertas.

Ibertas aliquando ſumitur contra neceſſitatem, & ſic nulla libertas eſt in diuinis, eo quod neceſſitas eſt modus intrinſecus omnium diuinorum. *Libertas quot modis ſumatur.*

Aliquando ſumitur,ut diſtinguitur contra coactionem, & ſic omnes potentiæ animæ libere dicuntur,eo quod nulla ad actionem ſuam cogitur. *Potentiæ animæ quomodo libere dicantur.*

Aliquando accipitur, ut distinguitur contra subordinatum, sicut una scientia alteri subordinatur, & ideo metaphysica dicitur libera respectu aliarum scientiarum quia non sub ordinatur aliis.

Metaphysica, quomodo libera dicatur.

Aliquando, ut distinguitur contra naturale, & sic principium natiuitatis dicitur naturale, nam natura est principium natiuitatis. Franciscus 1. sent. dist. 10. q. 1.

Nam est principiũ natiuitatis.

Vtrum lux æterna sit intellectui nostro ratio cognoscendi.

Vide Scot. in 1. dist. 3. q. 4.

Lux æterna non est ratio cognoscendi intellectui nostro, Franciscus de May. in 1. sen. dist. 3. q. 5.

Quidam dixerunt quod Augustinus intellexit per lucem æternam intellectum agentem.

Quid sit intellectus agens.

Intellectus enim agens est quædam lux in qua prospicimus ueritates cognoscibiles in nobis.

Sed istud dictum stare non potest non enim ut ait ipse Frãciscus uerisimile quòd tantus doctor uellet ponere unum intellectum agentem in omnibus sicut ille sarracenus Auerroes fecit, posito autem illo dicto illud sequitur, nam Augustinus illam lucem, unam numero in omnibus ponit, ut uidetur,

Vide Auerroë. com. 5. 3. lib. de anima & D. Thomam in opusculo de unitate intellectus.

uidetur, igitur idem intellectus.

Scotus uolens ſaluare Auguſtinum dicit, quod Auguſtinus intelligit, quod Deus qui eſt lux concurrit ut cauſa uniuerſalis ad cauſandum actum cognoſcendi in intellectu, cum intellectu ut cauſa particulari, aut dicendum eſt quod ipſe Auguſtinus loquitur inquirendo, non autem determinando, ſicut dicit Franciſcus. *Scot. in 1. ſent. diſt. 3. q. 4.*

De loco.

LOcus poteſt conſiderari uel in quantum locus, & ſub ratione loci, & ſic Angelus non eſt in loco. *Locus duobus modis conſideratur.*

Item locus ſub ratione loci dicit extenſionem reſpectu ſui ſubiecti, & clauſionem quandam reſpectu locati.

Locus ſecundum Ariſt. quid ſit.

LOcus eſt ultimum corporis continentis immobile primum, intelligitur de loco materialiter ſumpto, nam locus poteſt accipi duobus modis. *4. phyſ. contex. 41.*

Primo pro corpore locante, ut aer eſt locus aquæ, uel pro ſuperficie ultima illius corporis, ut hic definitur, Angelus verò nõ ſic eſt in loco cum non habeat dimenſioné,

ſed

Scot.in 2. sent. dist.2.q.5.

sed est in loco definitiuè, præsens hic,& nõ alibi.

Aliter dicitur locus.

Locus dicitur uno modo sicut uas, & ita est ultimum continens rem.

Locus aliquando est situs.

Aliquando locus est situs, siue positio, & tunc sumitur propriè, quia quòd locus sit continens accidit sibi, quia locus secundo modo sumptus habet conditiones loci.

Quatuor modis aliquid dicitur esse in loco.

Notandum est, quòd quatuor modis aliquid dicitur esse in loco, uno modo aliquid dicitur esse in loco, quod est continens omnem locum, & præsens omni loco præsentialitate loci ad ipsum, & sic est solus Deus, & tale non metitur loco.

Scot. in 2. sent. distin.2.q.5.

Secundo modo aliquid est in loco definitiuè, non replendo, nec circumscribendo locum, ut anima separata, & intelligentiæ.

Tertio modo aliquid dicitur esse in loco circumscriptiuè, circumscriptiuè esse in loco, idem est, quod esse commensuratiuè, ita ut totum locatum sit in toto loco, & partes eius in partibus loci distanter. uide Gabrielem Biel in quarto senten. & in canone lectione 43.

4. lib. sent. dist. 10. q. 1.

Quarto modo aliquid dicitur esse in loco confusè, confundendo sibi quodlibet totum,

tum, ut uniuersale dicitur esse ubicunque est suum particulare, & tale dicitur esse in loco per accidens, particulare est in loco per se, anima est in loco per accidens, quia per corpus.

Locus contradictionis.

LOcus contradictionis nõ tenet in modificatis. Franciscus in secundo sentẽ. dist. 1. q. 1. accipio compositũ ex materia, & forma, sunt ergo idem cõpositaliter materia & forma, aliquid tamen conuenit materiæ compositaliter, quòd non conuenit formæ compositaliter, quia materia perficitur compositaliter, forma verò non. *Contradictio modificata non tenet.*

Similiter proprietas indiuidualis, & natura sunt idem in tertio, & tamen proprietas indiuidualis distinguitur numeraliter, non autem ipsa natura, & hoc est, quia extrema contradictionis non applicatur materiæ, sed illis extremis.

LITE-

Incipit Cap. de littera M.

Scot. in 2. sent. dist. 12. q. 1.

N materia sit à nobis cognoscibilis. Scotus asserit quòd materia de facto non cognoscitur à nobis, nisi per analogiam ad formam, tamen in se, ratione sui, & secundum suam essentiam cognoscibilis est, sed non à nobis, ex hoc habes id quod habet Scotus, quòd difficultas cognoscendi sit ex parte nostri, & nō ex parte rerum, (ut multi tenent) ideo nota si ista est per se, materia est ens, ista erit per se, materia est intelligibilis, quicquid dicat Zimara in primo theoremate, nec ualet: materia de se est ignota, ideo non cognoscibilis. Respondetur secundum Scotistas, idest: materia non est prima ratio cognoscendi compositum.

2. met. q. 1.

7. met. contex. 35. et phys. 69.

Materia triplex.

MAteria triplex est, ut docet subtilissimus doctor in uniuersalibus, ex qua, in qua, & circa quam.

q. 33. & in 2. sen. dist. 25.

Mate-

NOmina materiæ, Hyle, quia receptiua.

Vide Achillinum Bononiensem in 1. physic. pag. 87.

Subiectum, quia subſtat formæ.

Maſſa, ſecundum quòd ea accipitur pars pro compoſito.

Materia, ſecundum quòd in ipſam reſoluuntur compoſita.

Origo, ſecundum quòd motibus præſupponitur.

Elementum, ſecundum quod ipſa eſt cõpoſitione primum.

Silua, ſecundum quod eſt interminata, terminabilis.

Mater, ſecundum quòd in ipſa eſt forma de ea extracta.

Fœmina, ſecundum quòd ipſa indiget agente.

Turpe, ſecundum quod eſt priuata.

Fraus ſecundum quod tranſmutabilis.

Latens in tenebris ſecundum quòd potentia eſt.

An materia & forma ſint eiuſdem naturæ.

NOta materiam & formam eſſe eiuſdem naturæ, poteſt intelligi duobus modis.

Vno

Vno modo esse eiusdem naturæ in se, & hoc non est uerum.

Vel esse eiusdem naturæ, respectu compositi ex ipsis cõstituti, & sic concedimus.

Nota & bene.

Scot. in 1. sent. dist. 3. q. 1.

QVod materia & forma sunt ens quiditatiuè, immo ens prædicatur uniuocè de materia, & forma.

Scot. in 2. sent. dist. 12. q. 1.

Quamuis totum oppositum teneat Scotus in 2. sent. quòd materia, & forma sunt primo diuersa.

Solutio.

MAteria & forma non sunt primo diuersa in conceptu entis, sed sunt diuersa in realitate.

Materia an possit intelligi sine forma.

DIco quòd si accipias ut relatiuè sumuntur in ratione perficiẽtis, & perfectibilis, quod non, si uerò sumuntur quãtum ad entitates absolutas, sic non uidetur quin posfint intelligi, quia rationes determinatæ sunt obiectiuæ, secundum sententiam Auerrois uidetur dicere, quod forma

2. lib. physi. con tex. 12.

non est separabilis secundum esse, sed secũdum rationem, quia alia est formæ definitio, & alia materiæ, eo modo, quo talia definitiones habere dicuntur, sed non possunt separari in esse, quia materia nõ potest existere sine forma, neque forma potest existere extra materiam, noluit tamen Commentator dicere formam separari definitione à materia, quia sine materia definiri posset, sed modo, quo diximus, an materia possit separari à forma. uide Scotum in 2. sent.

Alia est definitio materiæ alia formæ.

Sco. in 2. sent dist. 12. q. 2.

An materia horum inferiorum sit eiusdem rationis cum materia corporum cœlestium.

ALiqui dicunt, quod materia habet aliam naturam in corporibus cœlestibus, & elementaribus, cum dicunt corpora cœlestia occupare suam totam materiã, nam si intelligerent de materia eorundem in numero, similiter quodlibet corpus occuparet totam suam materiam numeralem.

Hic discordant philosophi a theologis.

Aliqui etiã dicunt, quòd quæ agunt non patiendo, non communicant in materia cũ agentibus patiendo.

Scotus in secundo libro sent. loquendo, ut Theologus, posuit materiam esse eiusdem rationis istorum inferiorum cum superioribus,

Sco. 2. sent. dist 14. q. 1.

perioribus, ut Philosophus minime, & hoc affirmat nonnullis rationibus, in cœlo non est potentia contradictionis, ergo in eo nõ est materia, quæ est pure potentia, antecedens patet ex 9. met. consequentia probatur; potentia pura est secundum se ad esse, & non esse, & confirmatur hoc motiuum, quia pura potentia prius natura habet priuationem, quàm formam, probatur quia priuationem habet ex se, formam ab alio, sicut aer se habet ad tenebras, & ad lumen & confirmatur, quia materia est, propter quam res potest esse, & non esse, & materia primo physicorum est principium, unum subiecto, & duo secundum rationem, propter priuationem, ergo &c.

9. met. contex. 17.

Secundo Scotus arguit, non dantur duo primi fines, nec duo prima agẽtia, ergo nec dantur primæ materiæ due. quicquid dicat Ioannes de Bassolis in 14. dist. secundi libri sentẽ. & Caietanus in prima parte summæ q. 66. artic. 2. quòd non sit par ratio de causis intrinsecis, & extrinsecis, quoniam istæ sunt partes rei, & intrant compositionem rerum, ac per hoc oportet esse uarias iuxta rerum uarietates, extrinsecæ autem non.

Contra Scotũ.

Respondetur ad hoc argumentum Caietani, contra Scotum, quòd est par ratio de causis intrinsecis, & extrinsecis, in hoc, quia

Defensio Scoti.

quia hæ quatuor causæ concurrunt ad constitutionem compositi, nam materia & forma intrant compositum, causa efficiens autem est, quæ causat compositum, finalis uerò est, ad quam ordinatur compositum, & hę duę non intrant compositum, ideo sunt extra.

Sit responsio ad quæsitum directè.

QVod materia corporum corruptibilium, & incorruptibilium non est eadem nisi analogicæ, ut asserit Caietanus, & etiam est opinio Alexandri, tamen diuerso modo, nam oportet scire, & considerare, quid sibi uult per analogice Alexãder, quoniam materia non dicitur analogicę de materia cœli, neque per prius, neque per posterius, nec ullo modo dicitur de materia cœli, sed intentio Alexandri per ly analogicæ est, quòd conditiones quas Arist. tribuit materiæ primæ, illæ cõditiones cõueniunt secundum partem materiæ cœli, ut puta materiæ primæ cõuenit esse subiectum, & hoc conuenit materiæ cœli, & ideo secundum partem aliquę conditiones cõueniunt primæ materiæ, quæ conueniunt materiæ cœli, ut esse subiectum, secundo non est ex quo fit aliquid materia cęli, quia forma cęli

1. parte summæ q. 66. art. 2.

Intelligentia assistit orbi. Vide Scot. in 2. sent. dist. 14 q. 1.

non dat esse cœlo, & hoc dico propter opinionem tenentium dare esse, non ergo conuenit materiæ cœli esse illud ex quo fit aliquid, sed ipsi materiæ cœli conuenit esse subiectum recipiens motum, ultimo uult Alexander, quòd istud nomen materiæ primo prædicetur de materia prima, quia est uera materia, & uerè elementum, quia habet omnes conditiones materiæ, uidelicet esse subiectum, & esse illud ex quo fit aliquid, secundario uerò & per accidens cōuenit materiæ cœli, & sic uult dicere Alexāder, quòd materia analogicæ secundum aliquam partem conuenit materiæ cęli, scilicet ut est subiectum recipiens motum. & ideo Scotus noster laudat Auerroem, qui in libro de substantia orbis posuit materiam cœli uocari subiectum, aut materiam ad ubi.

Sco. in 14. secūdi sent. c. 2. de substantia orbis.

Matris falsitates sunt duæ.

10. de trin.

SEcundum August. matres falsitatis sunt duæ, una est similitudo, qa propter similitudinem nō possumus descernere unum ab alio, ideo unum iudicamus esse aliud. Secunda est coniunctio, quia propter coniunctionem, unum sæpe non potest distingui ab alio, sicut patet de actu phantasiandi, & intelligendi, inter quos propter coniunctionem

iunctionem discernere nescimus, & propter hoc sæpe attribuimus, non attribuēda.

Medium an componatur ex extremis.

SCotus inquit, quòd duplex est medium, quoddam est medium per participationem utriusq; extremi, sicut fuscum quòd est medium inter album & nigrum, quod est medium ex natura rei, & de tali uerum est, quod est in eodem genere cum extremis, sicut dicit Arist.

Et 1. sen. dis. 7.

Extremi colores sunt in medio formaliter secundum Auerroem. tamen secundum esse refractum, 1. physico. com. 56. & 5. physi. cō. 52. 10. met. contex.

Aliud est medium aliquo alio modo accidentaliter sumptum, sicut operatio inter operans & terminum, istud non oportet esse eiusdem generis cum extremis, quia quando anima intelligit se, intellectio eius est qualitas, & tamen operans & obiectum sunt substantiæ.

Extremi colores sunt in medio uirtualiter secundum Scot. in 2. sent. dist. 15. q. unica.

Memoria fœcunda est principium formale generandi filium.

MEmoria fæcunda est principium generādi filium ut Scotus ait, & uolūtas fœcunda est principium formale spirādi spiritum paraclitum.

Scot. 7. dist. 1. sent.

Hic notandum, quòd Franciscus de May. in 7. dist. primi q. 3. & 4. assignat duplicem

Scot. 11. dist. 1. sent.

 ratio-

rationem, quare.

Filius cum habeat memoriam, cur non producat.

Filius cum habeat memoriam non producat, quod est duplex causa, scilicet à posteriori, & à priori, quæ autem à posteriori, adhuc est triplex.

Prima, quia talis actus generationis diuinæ est semper stans,

Secunda, quia talis generatio est adæquata.

Tertia, quia talis generatio est necessaria.

Quæ autem à priori secundum Franciscum, est ex ratione formali ipsius memoriæ, ita quod si quis uideret ipsam memoriam, cognosceret quòd ex ratione memorię est quod nō possit esse nisi unicus filius.

Quomodo in filio sit potentia generandi.

In filio est potentia generandi, sed non sub ratione potentiæ, quia nōn in supposito conuenienti, unde secundum Scotum, potentia generandi potest duobus modis accipi, scilicet uno modo præcisè, alio modo cum omnibus concurrentibus, hoc secundo modo non est nisi in patre.

Sco. 7. distinct. 1. senten.

Quid sit modus intrinsecus.

Sco. in 1. sent. dist. 8. q. 4.

EST aūt modus intrinsecus secūdū Scotū, qui additus alteri, nō uariat rónē formalem constituti per ipsum, uel remotus ab illo, idest qui de se nullam rationem formalem

formalem dicit, modus enim intrinſecus eſt inconceptibilis per ſe, quia non concipitur niſi cum illo cuius eſt modus.

Modi intrinſeci in Deo & in creaturis.

Modi intrinſeci in diuinis ſunt infinitas, neceſcitas, æternitas, exiſtentia non eſt modus intrinſecus, nam eſſe exiſtere, uidetur eſſe de cóceptu formali Dei, & quiditatiuè, in primo modo dicendi per ſe, & de Deo prædicatur in primo modo dicendi per ſe, ſecundum Scotum, licet non ſecundum Franciſcum de May.

Infinitas eſt modus intrinſecus. Vide Scot. in 5. q. quolib.

Sco. in 2. q. diſ. primi ſent.

In creaturis ſunt modi intrinſeci, actus, & potẽtia, contingentia, intentio, & remiſſio exiſtentia, & ſic de aliis.

In quo genere reponuntur modi intrinſeci.

Dicitur quod directè, & propriè, non reponuntur in aliquo genere, cum ſint primo diuerſi, ſed tamen bene reductiue in illo genere reponuntur, in quo reponitur ſubiectum.

Modi intrinſeci non reponuntur in aliquo genere.

Quare differentia non ſit modus Intrinſecus.

DIco quòd licet differentia non uariet rationem formalem generis, uariat tamen formaliter rationem conſtituti ex genere,& differentia, & ideo ponitur formalitas,quia non faceret differre formaliter,niſi eſſet formalitas.Franciſcus de Mayronis in primo ſent.diſtinc.8.q.5.

Quid ſit Motus.

3. *met. contex.* 28. MOtus eſt actus entis in potentia,ſecundum quod in potentia, hoc eſt quantum ad acquiſitionem, uel deperditionem.

Item motus non eſt proceſſus in infinitum in mouẽtibus,& motis. Franciſcus de May.in primo ſent.diſt.9. q.3.

De diuiſione motus.

MOtus diuiditur, uno modo penes cauſam efficientem, & ſic omnes motus.aut eſt naturalis,aut uiolentus, aut animalis.

De mutatione in signis successiuis.

MVtatio non est nisi in signis successiuis, non autem in permanentibus, cuiusmodi sunt signa originis, & naturæ, exemplum subiectum est prius passione, nunquã tamen mutatur ad eã, quia prius, & posterius permanentia sunt Franciscus de May. in primo sent. distinc. 9. q. 2. *In quib. signis fiat mutatio, & in quibus no.*

Quod mutatio non sit in Deo.

MVtatio nunquam est in Deo, sed bene in creatura, non enim dicitur Deus nunc creare, & prius non, propter aliquid quod sit in Deo, quòd prius non erat, sed propter nouitatem in termino, quia creatura nunc incipit. Franciscus de Mayr. in primo sent. dist. 9. q. 2. *Vide Scot. in 2. sen. dist. 1. q. 2. & alibi sæpe ad hoc.*

Quid sit mutatio realis.

MVtatio realis est quando agens imprimit in passum talem formam, qualem habet in se formaliter, uel uirtualiter, ut ignis qui habet formam caloris imprimit in inferiora uirtualiter, tamen formaliter non est calidus. *Quid mutatio realis.*

Quid sit mutatio intentionalis.

Quid mutatio intentionalis.

MVtatio intentionalis eſt illa ſecundum quam aliquid perceptibiliter immutatur.

Item mutatio nunquam fit in æquiuocis, ſecundum æquiuoca.

De immutabilitate Dei.

Rationes aliorum ſatis apparentes, quære Sto. 8. diſt. huius.

DEus eſt immutabilis Franciſcus de May. primo ſent. diſt. 9. q. 2. hæc ueritas à diuerſis quadrupliciter probatur.

Primo ſic, nullum ens perfectisſimum poteſt mutari, ſed Deus eſt ens perfectisſimum. ergo &c.

Secundo nullum ens quod eſt purus actus poteſt mutari, ſed Deus eſt huiuſmodi ergo &c. maior patet, quia illud quod eſt mutabile ut ſic, eſt in potentia, ei autem quod eſt impotentia repugnat quod ſit actus purus.

Tertio nullum ſumme ſimplex eſt mutabile, Deus eſt huiuſmodi ergo &c. maior probatur quia illud, quod eſt mutabile neceſſario poteſt recipere terminũ, & ſic compoſitionem, ſumme autem ſimplex non poteſt cum alio componi.

Quarto

Quarto nullum necesse esse est mutabile, Deus est huiusmodi, ergo &c. maior probatur, quia illud quod est necesse esse non potest aliquid in se habere.

LITERA N.

Incipit cap. de litera N.

ATVRA, ut ponit Boetius, quadrupliciter sumitur. *In libro de duabus naturis, & una persona Christi. art. 1.*

Primo, natura est eorum, quæ cum sint, possunt intelligi ab intellectu, & sic dicitur de omni eo quod dicit perfectionem, & est quid positiuum, & signanter ponitur eorũ, quæ cum sint ad differentiam priuationũ, quæ licet non sint in re, intelliguntur tamen ab intellectu, hoc tamen non naturaliter accipiendo sic naturam.

Secundo modo dicitur natura de omni eo quod potest agere, & non pati, cuiusmodi est ipse Deus.

Vel dicitur quod potest pati, & non agere ut materia prima.

Vel quod potest agere & pati simul, sicut omnia mobilia inter primam materiam, & Deum.

Tertio modo, dicitur natura secundum philo- *2. physico. contex. 3.*

philosophum principium motus, & quietis eius in quo est, & isto mod o natura distinguitur contra arte m.

Quarto modo, dicitur natura pro ut est informas unum quodque indiuiduum differentia specifica, ut naturale est homini quod sit risibilis,& rationalis.

Quod modis accipiatur naturale.

NAturale potest dici quatuor modis.

Primo accipitur ut distinguitur contra supernaturale, & isto modo generatio diuina non est naturalis, sed super naturalis secūdum Dionysium.

De diuinis nominibus.

Secundo modo, ut distinguitur contra uiolentum,& isto modo est naturalis, quia nullum uiolentum propriè est in diuinis,eo modo quo nullum uiolentum est perpetuum.

3. celi contex. 10.

Tertio modo, ut distinguitur contra artificiale, & isto modo etiam est naturalis, quia licet uerbum sit ars patris secundum Augustinum, non tamen producitur per artem quia ars non respicit ęternum sed factibile.

6. de trin. ulti.

Quarto modo, ut distinguitur contra liberum, & isto modo dicitur quod natura gignit

gignit filium, eo quod ſola productio ſpiritus ſancti in diuinis libera dicitur ſecundũ Auguſtinum.

Verum aliqui uolunt dicere, quòd productio ſpiritus ſancti eſt æque naturalis, ſicut productio filii.

Sed contra, quia dicit Auguſtinus filius procedit quomodo natus, non quomodo datus, & ſpiritus ſanctus quomodo datus, non quomodo natus. *5. de trin. cap. 14.*

Hylarius etiã dicit, quòd natura eſt principium generandi, ideo ſi ſpiritus ſanctus procederet per modum naturæ ſpiritus ſanctus eſſet uerè generatus.

Pręterea natura eſt principium natiuitatis ergo ſi procederet per modum naturæ eſſet, & diceretur natus, tamẽ nõ eſt hoc tutum dicere, quia uidetur eſſe contra authoritates ſanctorum.

Ideo alii tenentes, ut Scotus noſter ponit, ut ſi naturalis, ponit cauſam naturalitatis, quia productio filii eſt prima, ſicut in naturalibus illa eſt naturalis, quę eſt prima, & quia dicere præcedit ſpirare, dicere erit naturale. *Vide Scot. 13. diſt. 1. ſent. & alibi.*

Franciſcus de May. in primo ſent. diſt. 6. q. 4. aſſerit quod productio uerbi eſt naturalis, quia à principio naturali eſt, ſcilicet à memoria fecunda, quæ continet eſſentiam

cum

cum intellectu, quorum utrumque principiat naturaliter.

Dubitatio.

Productio spiritus sancti cur magis dicatur libera, quàm naturalis.

SEd hic mouetur dubium cum in productione spiritus sancti concurrat essentia cum uoluntate, cur magis dicitur libera, quam naturalis?

Respondetur quod modus agendi determinatur à causa particulari, licet enim uoluntas diuina concurrat ad actum generationis creaturæ, & liberè, tamen generatio dicitur naturalis propter principium determinatum.

Nota optime, quare productio spiritus sancti est libera.

Aliter dicitur & melius, quia quandocunque duo principia concurrunt ad aliquid producendum, si unum eorum contingens est, tota productio simul, & productum erit contingens, sicut ex altera contingenti, & altera necessaria, est conclusio contingens simpliciter, similiter in composito materia est incorruptibilis, forma est corruptibilis, totum compositum est corruptibile, nam sic est in omnibus quod tã productio, quam productum semper sequitur debiliorem partem, liberum autem & naturale sic se habent quod si mille necessariæ causæ concurrant ad unum effectum, & una

& una sit libera, totum productum erit liberum, licet ergo essentia in productione spiritus S. concurrat, tamẽ quia uoluntas quæ concurrit est libera, hinc est quòd totum habet esse liberum.

Quid sit natura naturata.

Natura naturata est natura limitata, & natura naturans est principium illius naturæ: sumus enim nos compositum naturatum, non natura, licet in aliquib. operibus simus agentia naturalia, ut in cibi digestione, & nutricatione. *Natura naturata quid.*

De abstractione naturarum.

Natura intellectualis, & natura uiuẽs, & natura in uniuersali abstrahunt à se inuicem, & se habent secundum sub & supra, omnis enim natura intellectualis est uiuens, non autem è conuerso, ut patet de boue, qui est uiuens, non tamen intellectualis, & omnis natura uiuens est substantialis, non tamen è contra, ut patet de igne, & sole, qui sunt substantiales, non tamen uiuentes, & omni natura in uniuersali nõ est substantialis, tamen bene è contra, ut patet de accidente, & sic ista abstrahũt à se inuicem,

sicut

ſicut productiones cōuenientes abſtrahūt.
Nam productio in natura intellectuali eſt dicere, in natura autem uiuēte eſt naſci, & ſicut natura uiuens abſtrahit à natura intellectuali, ita natiuitas abſtrahit à productione, in natura ſubſtātiali eſt generatio, in natura uniuerſali eſt productio.

De multiplici neceſſitate.

Quatuor modos necesſitatis ponit Ariſt. in 5. met. contex. 6.

Necesſitas ſecundum Ariſto. multipliciter ſumitur.

Vno modo, ſine quo non poteſt aliquid bene fieri, ut prædicabilia ſunt neceſſaria ad intelligendum prædicamenta.

Secundo modo pro illo quòd eſt ineuitabiliter, & iſto modo mors eſt neceſſaria.

Tertio modo quòd eſt immutabile, & iſto modo loquitur Franciſcus in primo ſent. diſtin. 6. q. 3. art. 1. ubi quærit utrum pater producat filium necesſitate.

Necesſitas nil aliud eſt, quàm exiſtentia per ſe.

Quarto modo accipitur necesſitas indigentię, ut de necesſitatibus meis libera me Domine.

Quinto modo eſt necesſitas uiolentiæ, ut cum aliquid naturale extrahitur extra ſuū locum naturalem neceſſario, ſi non habeat impedimentum inclinatur ad illum.

Sexto modo eſt necesſitas exigentiæ, & ita

ita bene ponitur in diuinis.

Septimo est necessitas exigentiæ, secundum quã aliquid melius fit, ut logicus exigit, idest requirit grammaticam, ita pater ex perfecta & abundanti fecunditate coexigit filium.

Necessarium secundum Arist. quot modis dicatur. 5 met. cõtex 6.

Necessarium secundum Aristo. multis modis dicitur. *Necessarium multis modis dicitur.*

Primo dicitur necessarium, quod non potest, nec potuit, nec poterit aliter se habere ut Deum esse.

Secundo modo, quia non potest, nec potuit, nec poterit aliter se habere, ut hominem non esse.

Tertio modo dicitur necessarium, sine quo res non potest esse, ut animal sine cibo.

Quarto modo necessarium dicitur, sine quo res non potest bene esse, ut homo sine uestimento, & tale necessarium dicitur utile.

Quinto modo dicitur necessarium compulsionis, uel uiolentiæ, ut cum dicitur necessitas me compellit.

Necesse

Necesse potest duobus modis intelligi.

Necesse duplex.

NEcesse potest dupliciter intelligi uno modo positiuè, & sic solis diuinis conuenit.

Alio modo negatiuè, scilicet pro non possibili aliter se habere, & sic necessitas est de scientijs, & propositionibus necessarijs.

Nota.

Quomodo duæ negationes faciunt unã affirmationem.

DVæ negationes faciũt unam affirmationem, hęc regula intelligitur de negationibus, quæ cadunt super compositionem, exem plum, ut non homo non est animal, ergo homo est animal.

Sed quando una est negatiua, altera priuatiua, tunc non faciunt affirmatiuam ut non iste, lapis nõ est uidens, ergo est uidens non sequitur, & hoc est uerum tam de priuatione implicita, quàm explicita, negatiua, & hęc tenetur ratione formalitatis, quia aliquotiens bene sequitur ad negatiuã de prædicato priuato, affirmatiua de utroq; finito, ut homo non est iustus, ergo est iniustus, & hoc ratione constantiæ subiecti.

Nega-

Negatio dicitur multis modis.

Quædam est negatio negans, negatio nihil ponit, ut cum dicitur Cæsar nõ est homo, nec subiectum, nec forma ponitur. *Negatio negãs quid.*

Alia est negatio priuans, ut cum ponitur subiectum in esse, & priuatur forma ab eo, ut lapis non est homo. *Negatio priuans.*

Sed potest habere duos sensus, quia nec lapis nullus est homo, & sic est negans, uel lapis est, & tamen nõ est homo, & sic est priuans, prima dicitur negatio extra genus, secunda in genere, ut asserit Scotus. *Sc. in 1. sen. dis. 23. & 28. q. 2.*

Alia est negatio infinitans, quæ fit, quando negatio componitur nomini, nomen dicitur infinitum, ut nõ homo, & dicitur uerbum infinitum ut nõ currit, unde cum dicitur nõ homo, ita põt, de qualibet re dici ab hoïe, & nõ currit de quolibet alio à cursu. *Negatio infinitans.*

Duæ primæ habent fieri in compositione, actus distans cum substantia ultima in compositione qualitatis, cum substantia quantum ad nomen infinitum, uel quantũ in compositione actus uniti, substantia intra quantum ad uerbum infinitum, uel melius priuat actum specialem, & ideo non cõponitur affirmatio, cum oratio in qua ipsa ponitur dicatur affirmatiua de subiecto,

uel de prædicato infinito.

Differentia inter negationem infinitantem, et priuantem.

Vnde differentia inter negationem infinitantem, & priuantem, quia negatio infinitans simpliciter negat terminum non cũ aptitudine ad aliquem actum, & uocatur secundum Scotum negatio extra genus.

Scot. in 1. sent. distin. 28. q. 2.

Sed negatio priuans negat terminum cum aptitudine ad actum, ut cæcitas negat uisum, cum aptitudine ad subiectum, & uocatur per Scotum negatio in genere.

Sco. in 1. sent. dist. 23. & 28. q. 2.

Nota.

Quid negatio negans.

ET breuiter omnis negatio aut est negans, & est illa, quæ quicquid inuenit destruit, & eius oppositum ducit, & talis cadit supra copulam, ut non homo currit, si ly non sumatur infinitaliter, sensus est, quòd aliqua res, quæ non est homo currit, & est propositio affirmatiua, cum copula principalis non negetur, si uerò sumatur negatiuè, sensus est quòd nullus homo currit, & sic propositio est negatiua.

Quid negatio priuans.

Negatio priuans est illa, quæ negat actũ, & ponit aptitudinem in subiecto, ut cæcus est ille qui nõ videt, est tamẽ aptus videre.

Quid negatio infinitans.

Negatio infinitans est illa, quæ cadit solum supra terminum quem infinitat, ut nõ homo, unde ex tali negatione & dictione

super

super quam cadit sit una dictio tãtum, quæ potest sumi pro omni re alia ab homine, potest etiam dici de non ente, ut chimera est non homo, est enim chimera ens compositum ex imposſibilibus componi. Quid ſit chimera.

An ex nihilo aliquid fiat.

PRo intelligentia huius, dicendum est, quòd duplex est productio naturalis, quæ fit in uirtute agentis naturalis, ut generatio & corruptio. Duplex productio naturalis.

Alia est supernaturalis, quę tantum fit in uirtute agentis supernaturalis, ut creatio, & annihilatio.

His suppositis dicitur primo, quòd accipiendo nihil ut opponitur contradictoriæ omni positiuo, sic ex nihilo nihil fit, nec põtentia naturali; nec supernaturali, quia in omni factione necesse est quòd passum uel aliquid sui ante sui factionem habeat aliquod esse positiuum, uel reale, uel cognitũ. Quomodo ex nihilo nihil fiat.

Dicitur secundo, quod accipiendo nihil ut opponitur actuali existentiæ, sic ex nihilo aliquid fit factione supernaturali.

Diceret aliquis, an Philosophi concesſiſsent aliquid fieri de nihilo.

Respondet Scotus, quòd aliquid produci de nihilo potest intelligi dupliciter, uno Scot. in 2. sent. 1. diſtin. q. 2.

De, accipitur multis modis. Vide Anselmũ mono. ca. 8.

modo, ut ly de, dicit ordinem durationis, ita quòd secũdum tempus habuerit prius non esse, & sic nunquam concederent Philosophi, quia saltem in omni factione, ubi nõ esse duratione, præcedit esse, dicerent requiri necessario materiam, siue subiectum factionis.

6. met.

Alio modo ut ly de, dicit ordinem naturæ, & sic concederent, quod ex omnino nihil aliquid fieret. nam Auicenna concedit quod prima intelligentia producit secundã, & 2. tertiã, & sic deinceps, & in tali productione nihil ipsius producti præexistebat quòd esset aliquid eius tanquam subiectum, uel tanquam pars, ideo ponunt ipsi hoc modo aliquid fieri de nihilo, puta quãdo illa propositio de, dicit ordinem naturę & non ordinem durationis.

Ex nihilo aliquid fieri potest etiam intelligi tripliciter.

D. Bona. in 2. sent. dist. 1. q. 1. & Alex. Alensis 1. par. q. 42. mẽbro 4. art. 2.

AVt materialiter, ut ex ferro gladius, aut causaliter, ut ex patre filius, aut ordinaliter, ut de mane fit meridies, primis duobus modis uerum est ex nihilo nihil fieri.

Tertio modo uerum est secundum naturam, sed falsum supra naturam, per uirtutem

tem enim infinitam, quæ non indiget fulcimento materiæ, ita faciliter poteſt aliquid produci ex nihilo, ſicut de aliquo, alioquin nõ eſſet uirtus primi principij infinita: ſed egeret materiæ fundamento: & ideo illi uirtuti ſoli hoc attribuendum eſt neceſſario.

Quæ ſint nomina notionalia.

NOtionalia nomina ſunt illa, quæ per ſe diſtinguuntur, & ſunt quinque, ſcilicet innaſcibilitas, paternitas, filiatio, communis ſpiratio, & proceſsio.

Notionalia appellantur, quia per ipſa noſcuntur perſonæ.

Item nullum uerbum proprium notionale uni perſonæ, uel commune duabus, de aliquo nomine eſſentiali uerificatur propriè, exemplum hæc eſt falſa prędicatio, eſſentia generat, ſimiliter deitas.

Item omne nomen notionale eſt relatiuũ, relatio autem indiuiduas reſpicit perſonas, eſſentiale uerò non refertur.

Omne nomẽ notionale eſt relatiuum.

Nomina quæ ſunt purè abſtracta.

NOmina quędam ſunt purè abſtracta, ut eſſentia, deitas, diuinitas.

Quædam purè concreta, ut eſſe hominem, eſſe album.

Alia medio modo ſe habẽtia, ut iuſtitia,

ſapientia, quæ ſunt communicabiles: nam iuſtitia eſt reddere vnicuiq; quod ſuum eſt.

Iuſtitia quid.

Item iſta nomina ſunt Deo attribuenda.

Notitia confuſa, & notitia diſtincta, obſcura, & clara, & ſic de alijs, quid ſint: uide literam C. dictione, cognitio.

Species numeri in diuinis quadruplex.

An in Deo ſit numerus. Vide Scotum in primo ſent. diſ. 24. & quære in reportatis.

INtelligendum tamen, quòd reſpectu diuerſorum quatuor ſpecies numeri ponuntur in diuinis.

Ponitur primo dualitas emanationum, quarum una eſt per modum intellectus, & alia per modum uoluntatis.

Secundo ponitur trinitas perſonarum realiter diſtinctarum.

Tertio ponitur quaternitas proprietatum relatiuarum, ſcilicet generatio actiua, & ſpiratio actiua, generatio paſſiua, & ſpiratio paſſiua.

Quarto ponitur ibi quinarius notionũ, communiter ſecundum Doctores, hæc patent in libro ſent.

Sed contra iſta inſtatur.

Inſtantia.

PRimo ſic, ubicunque eſt numerus, ibi eſt compoſitio, ſed in Deo nulla eſt cõpoſitio,

positio,ergo &c.minor est nota, maior probatur dupliciter, primo quia ut dicitur numerus est forma accidentalis,secundo quia numerus componitur ex unitatibus tanquam ex partibus integralibus, secũdo sic, ubicunq; est numerus,ibi est totum,& pars sed in Deo non est totalitas,neque partialitas,ergo &c.maior patet,quia numerus cõstat ex unitatibus,sicut ex partibus suis integralibus,minor patet,quia partialitas dicit imperfectionem.

An numerus sit in Deo.

Respondetur.

DIco quòd pluralitas non semper facit compositionem, nisi unum illorum sit in potentia respectu alterius.Dico ergo quòd licet numerus sit in Deo,& per consequens sit ibi pluralitas, tamen quia illa plura sunt ibi distincta in ultimata actualitate, hinc est quòd non componunt, nam sicut relatio, & essentia constituunt personam, & non componunt, ita unitates numerum.

Responsio.

Quando pluralitas arguit imperfectionem et quando non.

Vnitates constituunt, & non componunt numerum in diuinis.

Ad probationem primam maioris dico, quòd numerus qui est in Deo, non est forma accidentalis, quia non est numerus qui est in genere, sed transcendens.

Numerus in Deo est transcendens.

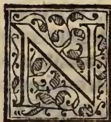
NVmerus qui est in Deo est transcendens, & non est in genere, & ideo numerus propriè non debet poni in Deo, sed semper cum determinatione, ut numerus personarum.

De numero.

NVmerus est accidens illis, quorum unum potest esse sine altero.

LITERA O.

Obiectum terminatiuũ quid.

OTANDVM est, quòd obiectum intellectus, aliud est terminatiuum, & sic est ens in sua maxima communitate, & analogia.

Obiectum motiuum quid.

Aliud est motiuum, & hoc uel naturale, uel uoluntarium, seu supernaturale, primo modo adhuc est duplex, quia uel ex natura potentiæ, uel pro isto statu, primo modo est ens finitum, absolutũ, vel si respectiuum, ad finitum tamen terminum, secundo modo est quiditas rei sensibilis, & hoc uel formaliter

Sco. 14. q. quolibet art. 2.

liter

liter in ſe, uel in ſuo inferiori, uel uirtualiter. Motiuum autẽ ſupernaturale eſt Deus, quid autem ſit ponendum, hoc reſolutius habetur in quolib. ubi triplex obiectum aſſignatur intellectui in alio, & alio ſtatu.

Sed hic eſt una difficultas de intellectu, & uoluntate, ſi habeant diuerſa obiecta; cum ſint diuerſæ potentiæ, diſtinctarum autem potentiarum diſtincta ſint obiecta.

Dico ad hoc, quòd diſtinctarum potentiarum diſparatarum, ſunt bene diſtincta obiecta, ſed diſtinctarum ſubordinatarum non eſt uerum, immo habent idem obiectum ſub eadem ratione formali; ſub eadem.n.ratione qua ſenſus ſentit obiectũ ſuum, intellectus intelligere poteſt ipſum intelligendo, de ratione ſe tenente ex parte obiecti.

Iſto modo ſe habent intellectus, & uoluntas, potentiæ enim ſubordinatæ ſunt, & ſic habent idem obiectum, & ſub eadem ratione formali, quod probo. *Idem & ſub eadem ratione formali, eſt obiectum intellectus, & uoluntatis.*

Quia tunc ſequeretur, ꝙ uoluntas poſſet habere actum circa aliquid ſub ratione aliqua formali, ſub qua intellectus non intelligeret, & ſic incognita diligeret, ꝙ eſt impoſſibile.

ſibile. Dico ergo, quòd idem obiectum habent, ſed quomodo diſtinguuntur potentiæ habentes idem obiectum, dico quòd diſtinguuntur ſuis rationibus formalibus.

Dubium.

QValiter verum, & bonum ſe habeant ad obiectum intellectus, & uoluntatis.

Quomodo uerũ ſit obiectũ adæquatum intellectus.

Nam communiter dicitur, quòd uerum eſt obiectum adæquatũ intellectus noſtri.

Dico quod uerum eſt paſsio conſequens obiectum intellectus noſtri, ſcilicet ipſa intelligibilitas, quæ eſt naturalis aptitudo in obiecto, ut dicit D. Auguſtinus de ueritate, ubi ponit ueritatem eſſe rectitudinẽ obiecti ad intellectum, eodem modo de bono reſpectu uoluntatis. Franciſcus de Mayr. in primo ſent. diſt. 3. q. 2.

Quare Aegidium, & Henricum.

Excluditur etiam illa opinio, quæ ponit obiectum intellectus eſſe ens in actu, quia obiectum mouet potentiam, nihil autem poteſt mouere niſi ſit ens in actu; ergo obiectum adæquatum intellectus noſtri eſt ens in actu.

Sed illud non poteſt ſtare, quia multa in potentia intelligimus, ergo ens in actu nõ eſt obiectum adæquatum, ſimiliter ratio eo

rum

rum non mouet, quia multa intelligimus, quæ non mouent; scilicet substantias separatas sufficit enim quòd terminentt.

Nam aliqua se habent ad potentiam in ratione mouentis tantum, & non terminã tis, sicut species intelligibilis, quia quamuis ipsa moueat intellectum nostrum ad intelligendum obiectum abstractiue, ipsa tamen non intelligitur à nobis nisi arguitiue post actum ab ea causatum.

Obiectum mouere intellectum, nil aliud est, nisi partialiter, & effectiuè causare actum intelligendi.

Alia autem sunt, quæ se habent ad potentiam in ratione mouentis, & terminantis, sicut in notitia intuitiua obiectum præsens causat, & terminat.

Terminare actũ intellectus, non est effectiuè causare actum intelligendi, sed est per illum actum attingere obiectum.

Alia sunt, quæ tantum terminant, nec mouere possunt sicut entia in potentia obiectiua, & materia prima. quicquid dicat doctissimus Zimara in 1. theorematæ, Scotiza.

Alia sunt; quæ nec mouent, nec terminant, sicut entia prohibita, & ita patet, qđ cum multa sint terminantia, quæ non possunt mouere, ratio mouentis distinguitur à ratione terminantis in quocunque sint.

Quid sit ordo naturæ.

ORdo naturæ, ut asserit Scotus, est ille qui consequitur extrema ex rationibus suis formalibus, & quia rationes formales

males multorum ſcire non poſſumus, hinc eſt per regulam datam à Scoto eũ in multis inueſtigamus quæ eſt talis.

Regula Sco. ex 5.met.q. 5. Vide q.5.quolibet.

Quod, quandocunque aliqua ſic ſe habent, quòd unum poteſt eſſe ſine altero, & non è conuerſo, talia habent ordinem naturæ, ita quod ſeparabile eſt prius, & reliquũ non ſeparabile, ſcilicet poſterius, Franciſcus de May. in primo ſent. diſt. 13.q.1.

Sed contra iſtam rationem inſtatur.

Subiectum quomodo ſit prius paſſione.

NAm ſubiectũ ordine naturę eſt prius paſſione, & tamen ſubiectum non poteſt ab ipſa paſſione ſeparari, quia tunc concluſio demonſtrationis eſſet contingẽs.

Reſpondetur.

DIco de ſubiecto, & paſſione, quod nõ repugnat ſubiecto ex ratione formali eſſe ſine paſſione, ſed ſolum accidit hoc propter identitatem realem.

Quid ſit ordo naturæ ſecundum auctorem formalitatum.

Artic. de diſt. & identitate reali.

ORdo naturę eſt, quando prius quantum eſt de ſe, non habet repugnantiam,

tiam, ut sit sine posteriori, licet quanq; hoc sibi repugnet propter identitatem realem, uel propter aliquod extrinsecum. Ordo naturæ quid.

Alij tamen Scotistæ sic eum definiunt, (ut ibi citat author formalitatum) est præsuppositio huius ab hoc, & manifestum est, qđ secundum istas definitiones ordo naturæ est in Deo. Ordo naturæ est in Deo.

Utrum inter operationes Diuinas sit aliquis ordo naturæ.

DIco quòd est dare quatuor signa, secundum quæ operationes diuinæ ordinantur.

In primo signo sunt operationes immanentes ad intra.

In secundo operationes transeuntes ad intra.

In tertio operationes immanentes ad extra.

In quarto operationes transeuntes ad extra.

Operationes autem immanentes ad intra, sunt intelligere, & uelle, & istæ totaliter præcedunt, quia sunt perfectiones simpliciter, & communes tribus. *Quæ sint operationes immanentes ad intra.*

Operationes autem transeuntes ad intra, sunt dicere, & spirare. *Operationes trãseuntes ad intra quid.*

Opera-

Operationes immanentes ad extra sunt, creaturas intelligere, & eas diligere.

Operationes autem transeuntes ad extra sunt creare, & conseruare.

Nunc uidendum est, quid sit ordo originis.

Sco in 1. sent. dist. 12. q 2. & distin. 26. & in quolib. q. 4. art. 1. & in 2. sent. dist. 1. q. 1. Scot. in 1. sent. dist. 10.

NOtandum est, quod Scotus mentionē fecit de isto ordine originis principaliter in quatuor locis, sed in quolibetis dat suam definitionem, quæ talis est.

Prioritas origi nis quid.

Prioritas originis est secundum quam quælibet persona est ab ipsa, & ipsa à nulla & breuius dat hanc definitionem in primo sen. & Author formalitatum, ubi supra sic eum definit prioritas originis est qua quis intelligitur a se, & a quo alius.

Et post definit posterius origine dicēs, posteritas originis est qua quis intelligitur a se, & a quo alius.

Et post definit posterius origine dicens, posteritas originis est qua quis intelligitur esse ab alio, & post citat Franciscum de May. in prologo. q. 1. dicentem, quòd primum signum originis est esse a se, & secundum signum originis est esse ab alio.

Quid sit primū signum originis. Quid secundum signum originis.

Vnde nota, quòd ad prius origine non sufficit, quòd sit a se, sed requiritur quòd sit

à se

a se, & quòd aliud sit ab eo, unde istorum duorum unum sine alio non ualet.

Opinio Ioannis Bacconitani, de ordine originis. *1. sent. dist. 6.*

IOannes Bacconitanus apertissimè tenet, in diuinis prius, & posterius origine, & dicit, quòd in isto ordine dantur solũ signa a quibus, & non in quibus, & per optime probat talem ordinem esse in Deo, una authoritate Augustini, sic dicentis, in beata uisione, uidebimus duas præcessiones, quo modo pater præcedit filium, origine, non tempore, & multis alijs authoritatibus, & rationibus hanc suam opinionem, in qua conuenit cum doctore probat; alij uero doctores tractant hanc materiam in distinc. 9. ipse uero in distinct. 6. eiusdem primi. *In libro de gaudijs electorum.*

Opinio Gregorij Ariminensis de ordine originis. *1. sent. dist. 9. q. unica.*

GRegorius tenet cum Scoto quòd pater est prior origine filio, & ponit signa à quibus, & negat signa in quibus, & ità in hoc conuenit cum doctore, (licet impugnet eum) quantum ad multa dicta in hac materia. *Gregorius est cum Scoto.*

Opinio

DE quibus quærimus ſunt quatuor. Scilicet ſi eſt, quia eſt, quid eſt, & propter quid eſt, per quid intelligitur ens, per quale differentia contrahens ens limitatum, & inlimitatum, per quale quid, genera, & ſpecies quæ includunt quiditatiue quale quid, per hoc aliquid differentiam indiuidualem, intelligo ut concernit differentiam ſpecificam cuiuslibet ſuperioris. *2. poſt. cõtex. 1.*

Item primum quod quid eſt, eſt predicatum eſſentiale contrahibile quiditatiuũ.

Quid eſt quo.

QVo eſt illud per quod aliquid alicui conuenit. *Quid ſit quo.*

Propter quod nota, quod unicum quo adæquate reſpondet ſuo quod.

Nota pulchrum notabile.

ITem unico quo, poſſunt reſponderi plura quod ſuppoſitaliter, exemplum de prima regula, Deus eſt Deus, homo eſt coloratus, quia Deus habet deitatem, ideo eſt Deus, & homo quia habet albedinem eſt albus. *Vnico quo poſſunt reſponderi plura.*

Exemplum de secunda regula, ut huic deitati correspondent plura supposita.

Aliqua sunt quo, & quod. Item aliqua sunt quo, & quod, ut anima, & color nam color est quo, uidetur substantia, & color est illud, quod uidetur.

Quæ nam sunt quo pura.

QVo pura sunt illa, ad quę stat ultimata ratio agendi, ut anima intelligit, & quo, sua ratione formali.

Quid sit quod purè.

Quid sit quod. QVod pure est illud, ad quod terminatur actio, & operatio, ut suppositum puta Petrus, qui ita est quod, quòd sibi nō conuenit quo, quoniam non potest esse forma alte rius.

LITERA R.

Vide Sc. in 19. uniuersalium. Aristo. 5. phis. contex. 10. & 7. & physic. cōtex. 21. Sco 8. q. quolibet artic. 1. Sco. 11. q. quolibet. & in 2. sen. dist. 2. q. 5. & in 4. sen. dis. 10. & 11.

RAtionale, ut competit homini, animæ, Angelo, & Deo, est æquiuocum.

An relationem non est motus.

SCotus dicit, quòd ad relationem non est motus, nam terminus motus est ens absolutum,

solutum, qui tamen in quolib. & in 2. sent. & in 4. asserit motum localem esse ad ubi, quod quidem ubi est respectus extrinsecus adueniens.

Solutio, Ad relationem non est motus.

SCotus, & Aristo. loquuntur de relatione de prædicamento relationis, quæ est respectus intrinsecus adueniens, nam necessario sequitur positis fundamento, & termino, non negant autem ad ubi esse motum localem, ut declarat Auerroes. *Auer. 8. physi. comm. 32.*

Res quot modis accipiantur.

RES duobus modis possunt accipi, uno modo permissiuè, & isto modo dicuntur de omnibus, quæ sunt extra animam, & tunc tot sunt res, quot sunt formalitates in diuinis.

Alio modo accipiuntur propriè, & tunc dicitur quòd in diuinis perfectionibus est vna sola res, cũ distinctione rõnis formalis.

Res à quo habeat esse.

SCotus dicit, quòd res ex se formaliter habet quod sit intelligibilis, sed quasi *Scot. in 1. sent. dist. 43.*

principiatiuè ab intellectu.

Res ubi habeant uerius esse, in se, uel in intellectu.

Scot. in 1. sent. dist. 36. q. unica.

SCotus dicit quòd quodcunq; ens ut habet esse in anima diminuit de sua entitate, quia ly cognitum, est determinatio diminuens.

Instantia.

Et si quis instaret, ergo ens in potentia obiectiua habet minus esse in intellectu, quam in se ipso, quòd tamen non uidetur uerum, cum in se ipso habeat esse purum negatiuum, & in intellectu habet esse positiuum, similiter relationes, secundæ intentiones habent esse absolutum in intellectu, & non in se ipsis, similiter priuationes, in intellectu habent esse positiuum, & non in se ipsis, ergo uidetur quòd res non habeat uerius esse in se ipsa, quàm in intellectu.

Responsio.

Responsio.

QVod omnia ista supradicta habent uerius esse in intellectu, quàm in se ipsis, loquendo de esse simpliciter, sed non de esse tali, quantum ad esse tale diminuuntur, & omnis res quantumcunq; minima, etiam pura negatio quo ad hoc, potest habere esse diminutum.

Unde ueniat res ipsa.

Res aliquando uenit de ratus, rata, ratum, quod est firmus, firma, firmum, & ista est semper cum existentia actuali. *Ens tamen ratum, dupliciter solet accipi. Vide Sco. in 1 sent. dist. 36.*

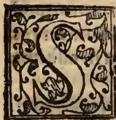
Alio modo dicitur res à reor reris &c. quod est opinor opinaris, & sic omne quod est, tam in esse obiectiuo, sicut omnes res mundi ab æterno fuerũt, quàm in esse imaginabile, potest dici res.

Et isto secundo modo, accipiendo rem, potest dici, quòd omnia creata, & omnia creabilia ante mundi constitutionem essent res, & quòd sortes, & Plato distinguebantur realiter. Arist. hanc distinctionem non ponit, quia ipse negauit ideas omniũ rerum in mente diuina, esse obiectiuum, & ideale, accepit Scotus à Platone, & Augustino, ut tenet in primo sent. sed Arist. non posuit mundum habere esse ab æterno in mẽte diuina, sed posuit mundum ab æterno esse, & existere, licet Plato à Theologis aliqualiter in ponẽdis ideis differat, sed à Platone, habuere fundamentum Theologi. *Vide hanc diuisionem in Scoto dist. 35. primi sent.* *Sco. in 35. dist. 1 sent.*

Incipit cap. de S.

Et primo ponitur quid sit Sacramentum.

Scot. in 4. sent. dist. 1. q. 2.

COTVS omnes definitiones sacramenti reducit ad unam, quæ talis est.

Sacramentum proprijssimè acceptum, est signum sensibile, gratiam, uel Dei effectum gratuitum, ex institutione diuina, efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis uiatoris.

Quid sit sapientia.

Sapientia quid.

SApientia est nobilissimorum æternorum certa scientia.

Item sapientia est diuinarum humanarumque rerum certa scientia.

Sapientia, & scientia differunt.

Sapientia, & scientia differunt.

14. de trin. c. 1.

SApientia, & scientia, accipiendo eas propriè sic distinguit eas Augustinus dicens, quòd sapientia est de solis æternis, scientia autem de solis temporalibus, & secundum

cundum hoc formantur duæ contradictiones, nam Deus habet sapientiam de sua essentia, non habet autem scientiam, similiter Deus habet scientiam de temporalib. non habet autem sapientiam, ergo scientia non est sapientia.

Quid sit scientia.

SCientia est cognitio certa, hoc est absq; deceptione, & dubitatione, de cognito necessario, causata à causa euidente intellectui, applicata ad cognitum per discursum syllogisticum. Sco. in 3. q. prologi.

Nota quòd septem conditiones requiruntur ad scientiam.

QVarum prima est, quod sit notitia ad differentiam uirtutum moralium. Quatuor sunt secundum Scotum.

Secunda quòd sit uera, ad differentiam opinionis, cui potest subesse falsum.

Tertia quòd sit euidens, ad differentiam fidei, quæ est enigmatica.

Quarta quod sit habitualis, ad differentiam actus intelligendi.

Quinta quòd sit necessaria, ad differentiam artis, & prudentiæ, quæ sunt de possibilibus aliter se habere.

Sexta quòd sit habita per discursum syllogisticum, ad differētiam intellectus, qui principiorum est.

Septima quod sit causata à principijs per se notis.

Franciscus de Mayr. in 14. q. prologi.

Theologia Dei, utrum sit scientia quantum ad quartam conditionem.

Quare in Deo non sit discursus.

DEus non discurrit, ideo scientia Dei quantum ad quartam conditionem non est scientia, & quare non discurrat est, quia, ut notat Dominus Mauritius in illa quæstione, utrum mortale sit ultima differentia constitutiua hominis, dicit quòd de ratione discursus tria sunt.

Tria sunt de ratione discursus. Vide Mauritiū 29. q. uniuersalium.

Primum quòd intelligat hoc, post hoc.

Secundum quòd intelligat hoc, per hoc.

Tertium quòd extrema discursus intelligantur diuersis actibus intelligendi, & patet quòd in uia Scoti Deus discurrit, quantum ad primam, & secundam conditionē, sed non quantum ad tertiam.

Intelligentiæ in comparitione ad nos nō discurūt secus est simpliciter loquendo sic saluatur Doctor ubique. 12. met. contex. 50.

Quòd Deus non discurrat, sic probatur.

Quia intelligit omnia unico actu.

Secundo quia sua intellectio est sua substantia.

Tertio hoc asserit Aristo. ubi uult Deum non

non diſcurrere ab intellectione partium, ad intellectionem totius.

Ideo recte dicit D.Thomas quòd in Deo non eſt habitualis cognitio, ſed tantum actualis, nam ſpiritus ſeparati aſſerit Franciſcus, poſſunt totum diſcurſum unico actu cognoſcere, nam diſcurrunt diſcurſu imperceptibili cum inſtanti temporis, quia nõ requiritur prioritas, & poſterioritas durationis ad diſcurſum, ſed ſufficit ordo naturæ in angelis. *1. libro contra Gentiles. cap. 56.*

De ſcientia multiplici.

Scientia tripliciter ſortitur ſuam nobilitatem *Scientia tribus modis ſortitur ſuam nobilitatem.*

Vno modo ex modo cognoſcendi, & iſto modo ſcientiæ Mathematicæ ſunt nobilisſimæ, quia earum concluſiones ſunt euidentes, etiam patet ad ſenſum.

Alio modo ex nobilitate, & ſic ſcientia de anima eſt nobilisſima, quia habet ſubiectum nobilisſimum, ſcilicet propriam animam, & ipſa Metaphyſica habet Deum ipſum, pro principali ſubiecto. *Quomodo ſcientia de anima eſt nobilisſima, & ipſa metaphiſica.*

Tertio modo ex conſideratione finis, & ſic ſcientiæ morales ſunt nobilisſimæ, eo quod deſiderant beatitudinem, & fœlicitatem hominibus.

Et iſto

Quomodo Theologia sit nobilissima.

Et isto modo Theologia est nobilissima, quia considerat finem ultimum, & nos ducit ad illum.

Vtrum possimus cognoscere singulare.

An in uia possimus cognoscere singulare.

DIco quod in uia nõ possumus cognoscere singulare, ut singulare, ita quòd intelligatur singularitas, uel eius differentia indiuidualis, quæ natura sit hæc. Francicus de May. in 1. sent. dist. 3. q. 9.

De Spiritu sancto.

Quomodo Spiritus sancti sit amor.

SPiritus sanctus non est amor spiratus, quia amor in diuinis cum sit essentialis non est elicitus, bene tamen conceditur sic, Spiritus sanctus qui est spiratus est identicæ amor.

Item filius qui est genitus, est notitia genita, & istum sensum habuit Scotus, cum dixit, quòd filius est notitia genita, & Spiritus sanctus est amor spiratus, & sic debẽt intelligi, & glossari suæ propositiones.

De Spiritu sancto procedente à patre.

SPiritus sanctus procedit à patre, & filio. Græci enim dicunt, ꝙ Spiritus sanctus procedit

procedit à patre, non à filio, quia nihil tenendum est, nisi quòd determinatè habetur in sacra scriptura, sed nō habetur quòd procedat à filio, ergo non est tenendum sicut aliquid fidei.

Sed oppositum tenet nostra fides, & hoc confirmatur tam authoritatibus, quàm etiam rationibus.

Primo sic per scripturam, cum uenerit spiritus quem mittam uobis à patre, ego mittam uobis eum, & tamen non potest mittere nisi persona originans, ergo &c. Ioannis ca. 15. Ioannis c. 16.

Et ibidem ipse de meo accipiet, si autem accipiet de eo, quod est filij ergo &c. ex quo colligitur, quod ex quo Spiritus sanctus accipit aliquid à filio, totus est à filio, quia Deus est quicquid habet secundum Hylarium, de tri. ergo &c. etiam habetur, quòd Christus insufflauit in Apostolos dicens accipite spiritum sanctum quorum remisseritis &c. Ioannis ca. 16. Ioannis ca. 20.

Vltimo est authoritas Pauli, quia appellat spiritum sanctum spiritū Christi, quòd non fecisset, nisi significare uoluisset spiritum sanctum, spiritum Christi esse, ergo ad ipsum refertur, & non nisi relatione originis ergo &c. Rom. 8.

Ratione arguitur sic:

Inter personas diuinas est summa ger-

manitas, & excellentisſima, ſed ſi ſpiritus ſanctus non procederet à filio, non eſſet inter eos ſumma germanitas, & excellentiſſima, quia maior germanitas eſt inter perſonas quando una originatur ab alia, quã quando utraque præcisè à tertia, ſicut filii ad patrem, quam fratris, ad fratrem, hæc eſt ratio Hugonis de ſacramentis.

Ex ſecunda ſic.

Quando aliqua habent eandem uim productiuam, æqualiter producunt, ſed filius, & pater, habent eandem uim productiuam reſpectu ſpiritus ſancti, ergo filius æque producit ſicut pater, minor patet, quia uolũtas, & obiectum eſt perfectisſimum principium ſpiritus ſancti, ſed conſtat quod perfecte eſt in eis.

Ad illud quod Græci adducunt quod nihil eſt traditum in ſcriptura, patet eſſe falſum ſicut oſtenſum eſt quadrupliciter, *Vide Scot. in 1. ſen. diſt. 11.*

Secundo etiam non concludit, quia locus ab authoritate negatiue non tenet, nõ enim habetur in ſcriptura quòd Chriſtus deſcendit ad inferos ergo &c.

Videtur quod non à filio, ſpiritum ſanctum ex patre dicimus, ex filio non dicimus, ergo &c. *Damaſcenus cap. 8.*

Reſpondetur, quòd quando dicit Damaſcenus, ſpiritum ſanctum ex filio non eſſe, non

non intelligit principiatiue, ſed authoritatiue.

Vel melius ut declarat Ioannes de Baſſolis, quòd temporibus illis nondum erat declaratum iſtud. 1. ſen. diſt. 11

Dubium de ſpiritu ſanctô.

VTrum ſpiritus ſanctus producatur à patre per filium.

Sciendum quod quatuor modis poteſt intelligi aliquid agere per aliud. *Aliquid agere per aliud quatuor modis poteſt intelligi.*

Primo, aut per principium productiuũ, ſicut ignis calefacit per calorem, qui eſt in eo formaliter.

Secundo aut ſicut per inſtrumentum, ſicut faber fabricat per malleum

Tertio modo ſicut per cauſam ſecundã, ſicut Deus mouet cœlum per intelligentiam.

Quarto aut ſicut per illud cui communicat æqualem uirtutem productiuam, quomodo Deus pater per uerbum fecit omnia. Ioannis c. 1.

Primo ergo modo, nec ſecundo, nec tertio, ſed bene quarto modo Deus pater ſpirat, ſiue producit ſpiritum ſanctum, per filium, quia communicat ſibi eandem uim productiuam, ſicut omnia cauſat per uerbum,

bum, quia ei communicat uim productiuam eandem, qua ipse pater causat.

Quod modis sumatur subsistere.

Quomodo capiatur subsistere.

SVbsistere tripliciter potest sumi.

Vno modo idem est quod per se esse, & sic distinguitur contra accidens.

Alio modo quod potest esse, & cum hoc est ultimate actuatum, ut species & indiuidua.

Tertio modo quod potest esse ultimate actuatum, & cum hoc est incommunicabile, ut suppositum.

Primo modo essentia diuina dicitur subsistere.

Quomodo superius contineat suum inferius.

NVllum superius continet suum inferius, uirtualiter, nec formaliter, sed solum potestatiue.

Et si arguatur.

QVod omnis causa continet suum effectum uirtualiter, sed omnia superiora sunt causæ suorũ inferiorũ, ergo &c.

Responde-

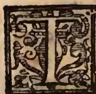
Respondetur, quòd aliquando accipitur causa intrinseca uniuoca, & isto modo superiora sunt causę suorum inferiorum; sicut materia, & forma, & hoc physice loquendo.

Metaphisice, sicut animal, & rationale causant hominem, id est concurrunt ad constitutionem hominis.

Alio modo extrinseca, & æquiuoca, sicut Deus est causa creaturæ, & sol est causa ranæ, uel uermis.

Quo ad primum modum causæ; non est uerum quòd causæ contineant uirtualiter suum effectum metaphisice loquendo, sed solum potestatiue. *Causa continet effectum potestatiuè.*

Quo ad secundum genus causæ extrinsecę, quæ causæ sunt finis, & efficiens, bene uirtualiter continent suos effectus.

TRANSCENDENTIA sunt illa, quæcunq; à motu, & à materia abstrahunt, & secundum esse, & secundũ intelligi.

Theologia dicitur contemplatiua, & practica.

Theologia dicitur contemplatiua.

THeologia dicitur cõtemplatiua, quia elicit actum contemplationis, sed tamen dicitur practica, quia regulat & dirigit praxim, scilicet actum dilectionis, Franciscus de Mayronis in primo senten. distin. 48. q. 2.

An Theologia necessariorum sit practica.

Vide Tataretum. q. 2. logicé magnæ artic. 2. dubio. 3.

THeologia necessariorum in intellectu diuino est practica. & etiam Franciscus de May. in primo distinc. 48. q. 2. tenet absolute, quòd sit practica, Ioannes de Bassolis q. 8. prologi tenet, quòd Theologia necessariorum in intellectu uiatoris est practica, sed in intellectu diuino, & in intellectu creato, beato, est speculatiua, & mouetur isto fundamento.

Ad notitia practicam, requiritur quòd potentia

ER, quandoq; dicit medium distantiæ, uel transitus, ut per uiam itur ad ecclesiam. Per quid dicat.

Quandoque dicit modum tēporis, ut per uiginti dies.

Quandoq; dicit habitudinem causæ efficientis, ut per manus apostolorum fiebant signa, & prodigia.

Aliquando dicit affirmationem alicuius effectus, ut cum dicitur, per Deum dabo tibi æquum.

Pro dicit habitudinem.

PRo quandoq; dicit habitudinem causæ finalis, ut ego faciam pro te. Pro, quid dicat.

Quandoq; dicit uicissitudinem, ut mortuus est Dauid, & regnauit Salomō pro eo.

Quandoq; dicit habitudinem causæ finalis, ut hoc faciam pro Deo, & sic de singulis alijs.

Quid sit passio.

PAssio est habitudo conueniens alicui naturæ, & hæc communissime dicitur in omnibus positiuis, per rationem pro- Passio quid.

priam,& non solum per rationem eis communem, ut sunt identitas, diuersitas, intelligibilitas, bonitas, entitas.

Passio non differt realiter à suo subiecto.

Sco. in 1. senten. distin. 3. q. 7. & dist. 13.

PAssio non differt realiter à suo subiecto, nec tamen est omnibus modis idē cum eo, quia differt formaliter, non tamen differt realiter, quia in essentialiter ordinatis, & realiter distinctis prius potest esse sine suo inferiori, sed subiectum non potest esse sine passione. Franciscus de Mayronis in primo sent. dist. 2. q. 2.

Et si diceres.

Scot in uniuersalibus. q. 34.

SCotus in uniuersalibus collocat risibile in genere qualitatis, & sic homo, & risibilitas distinguuntur realiter. Respondetur, ut dicit Bargius, quòd in logica semper fuit in sequutus communem opinionem.

Bargius in prologo 1. sent. q. 3.

Aliter, dicitur, & fit responsio Gadij Bononiensis, in quæstionibus quolibet quod risibilitas potest accipi duobus modis, uno modo pro quadam facilitate ad ridēdum, sicut sunt quidam qui de omni minima re prorumpunt in risum, & tūc dicimus iste est ualde risibilis.

Gadius in quolibet. q. 4.

Secundò potest accipi pro inclinatione quadam ad ridendum, & naturali aptitudine.

Risibilitas primo modo sumpta, est qualitas de secunda specie qualitatis.

Risibilitas secundo modo est de prædicamento substantiæ, quia identificatur realiter homini, licet formaliter distinguatur, ideo hoc modo est error ponere eam in secunda specie qualitatis, quia illa suscipit magis & minus, ut patet de cursore, & pugillatore, passio autem non. *Sc. & in 2. sen. dist. 5.*

Quomodo Pater & Filius sunt unum principium Spiritus sancti.

PAter & Filius sunt unum principium Spiritussancti: omnes enim Doctores conueniunt in hoc, quod pater & filius spirant, ut unum principium, sed quomodo hæc propositio sit uera diuersi, diuersa sentiunt, quia si ly principium supponat pro persona, falsum est, quòd sint unum principium, cum sint duæ personæ, nec pro essentia, in quãtum sunt unum in essentia; quia sic conuenirent tribus. *Quomodo pater & filius sint principium.*

D. Thomas dicit, quòd ly principiũ non habet determinatam suppositionem, sed confusam pro duabus personis simul. *Prima parte sũmæ. q 36. art. 4.*

Sed contra hoc arguunt aliqui ex Scotistis, nam nullum ponitur signum, quòd cõfundat ly principiũ, ergo non stat confusè.

Secundò sic, si ut dicit D. Thomas principium supponit pro duabus personis: ergo sicut dicimus, pater & filius sunt personæ, ita possumus dicere pater & filius sunt principia.

Gregorij Ariminensis opinio.

1. sent. dist. 12. q. unica.

GRegorius Ariminensis dicit, ꝙ licet illa propositio sit uera, & communiter concessa, non tamen est accipienda in sua proprietate, nec in sensu, quem primo facit, & de uirtute sermonis, sed in sensu quem intendebant sancti illam scribentes, & est iste sensus, pater, & filius sunt unum principium spirans Spiritum sanctum, idest pater, & filius eodem modo & simul tanquam unum principium spirant Spiritum sanctum.

Pulchra interpratatio.

Scot. in 1. sent. dist. 12. q. 1.

Vltima opinio est nostri doctoris in solutione ultimi principalis huius quæstionis. quòd uidelicet talis propositio est uera ratione unitatis principij formalis, seu uis spiratiuæ, quæ est ipsa uoluntas fœcunda, quæ unica est in patre, & filio, & ita dicendum est, quod inquantum sunt unum in ui

spiratiua

ſpiratiua Spirtus ſancti, habent enim eandem uim ſpiratiuam Spiritus ſancti, antequam Spiritus ſanctus ſpiretur, hanc opinionem ſuſtinet D.Bonau. Ioannes de Baſſolis, Vorilion, Ricardus, ubi dicit quòd Spiritus ſanctus eſt à patre, & filio, in quãtum plures perſonæ, & in quantum ſunt unum in ui ſpiratiua. Diſt. 11. q. 3.

Quid ſit perſona.

COmmuniter à Theologis recipitur definitio Ricardi ſic dicentis. 4. de trin. c. 22.

Perſona eſt intellectualis naturæ incommunicabilis exiſtentia, dicitur enim perſona quaſi per ſe una.

Per quam definitionem exponitur definitio Boetij definientis hoc modo, perſona eſt intellectualis naturæ indiuidua ſubſtantia. *Libro de duabus naturis, & una perſona Chriſti.*

Perſonam conſtitui per relationes poſitiuas aſſerit Scotus.

SCotus uidetur ponere in primo ſent. ubi dicit, perſonam conſtitui per relationes poſitiuas. Tamen in quolib. tenet totum oppoſitum, quòd perſona per ſolam negationem ponitur in eſſe, nam perſona eſt intel- *Scot. in 1 ſent. diſt 26.* *Scot. 19. q quolib. art 2.*

lectualis naturæ incommunicabilis existētię.

Solutio.

Scot. 1. sen. dis. 23. q. unica, & in 3. sen. dist. 1. q. 1. & in 1. sent. dist. 28. q. 1. & 2.

DVplex est persona creata & increata, quando Scotus dicit personam constitui per relationes positiuas, uerum est de personis diuinis, & increatis, cum uerò asserit personam constitui per solam negationem, uerum est de personis creatis.

Dubium.

SI persona de se includit incommunicabilitatem, quomodo potest esse commu nis tribus, & similiter in creaturis, quomodo potest esse communis pluribus.

Responsio.

Quomodo persona sit incommunicabilis.

DIcit Franciscus de Mayron. in primo sent. dist. 23. q. 3. quòd ratio formalis personæ est incommunicabilis, ut supponit pro substrato, ut autem supponit pro se, sibi non repugnat communicabilitas, sicut patet de indiuiduo per omnia.

Bargius in 1. sent. dist. 23. q. unica.

Sed ego respondeo, & sit responsio Bargij ex sententia Scoti, licet respondeat ad aliud propositum ipse Scotus in quæstio. 7. & 8.

& 8.uniuersalium,uidelicet, quòd persona in communi,quę communicatur personis, est persona, ut quid, sed est natura, ut modus:& nõ persona,ut modus, & hæc est per optima responsio.

An persona dicatur uniuocè de tribus personis diuinis.

FRanciscus in primo sent. dist. 23. q.3. dicit,quòd sic,& in hoc bene dicit.

Quid sit praxis.

DIco igitur primo,quòd praxis ad quã cognitio practica extẽditur,est actus alterius potentiæ,quàm intellectus,naturaliter posterior intellectione,natus elici cõformiter rationi rectè, ad hoc ut sit actus rectus. *Subtilissima definitio praxis. Vide Sco. in 4. q. prologi.*

Et nota, quòd in definitione praxis, rectitudo non capitur pro rectitudine morali,quasi nulla sit praxis nisi sit moraliter bona,quia mederi,ædificare,sunt praxis, & tamen non sunt operationes moraliter bonæ, capitur ergo ibi rectitudo, ut est commune quoddam ad rectitudinem moris,& artis,praxis ergo est operatio bona, aut bonitate morali, aut bonitate artis.

q.9.prologi. Alphonsus Tholetanus in prologo dicit quòd definitio Scoti non est bona, quia nõ conuertitur cum definito, quia secundum definitionem doctoris sequeretur, quod aliqua operatio circa finem esset praxis quòd non contingit, quia circa finem non cadit electio, quoniam Aristote. dicit quòd electio non est de fine, sed eorum quæ sunt ad finem.

3.Ethic.

In q.3. prologi artic.2. Respondet Marsilius ad hoc argumentum, quod ad praxim sufficit electio primo, aut secundo, aut tertio modo, circá Deum, & si non cadat electio proprijssimè accepta, de qua loquebatur Aristot. tamen bene potest cadere electio capta communiter, & communissimè hoc argumentum etiam soluitur à Scoto, soluendo secundum principale primæ quæstionis.

Alij arguunt contra hanc definitionem, ut est etiam ipse Alphonsus, nam si definitio ipsius Scoti esset bona, sequeretnr, quòd dilectio Dei meritoria esset praxis, sed hoc est falsum, quia praxis est operatio, quæ est in potestate nostra, sed dilectio Dei, ut meritoria non est in potestate nostra, quia ut meritoria est à charitate, quæ non est in potestate nostra, ut docet Scotus.

Scot. in 3. dist. 18. & 19.

Respon-

Responsio.

DIcò quòd sufficit, ut sit praxis dilectio Dei meritoria, quòd tantum sit in potestate nostra, ut est actus moralis.

Secũdo dicitur, quòd est in potestate nostra habita charitate, & hoc sufficit, & patet nisi esset in potestate nostra, non imputaretur nobis ad præmium. *Vide pro hoc Bargium in 4. q. prologi.*

Quid sit prædestinatio.

SCotus sic definit prædestinationem. *Sco. in 3. sent. distin. 7. q. 3. & 40. dist. primi.*

Prædestinatio est ordinatio alicuius ad gloriam principaliter, & ad alia in ordine ad gloriam, & ibi notat Scotus quòd in omnibus prædestinatio aspicit personam, excepto in Christo ubi non aspicit personam, sed naturã, & ratio super hoc est, quia in alijs bona præparantur personæ, in Christo, bona illa non præparantur personæ, sed naturæ.

In definitione Doctoris quatuor tanguntur.

Primum, id quod prædestinat, uidelicet uoluntas diuina.

Secundum, id quod prædestinatur, scilicet ceatura rationalis.

Tertrium, id ad quod prædestinatur, uidelicet

uidelicet ad æternam gloriam.

Quartum, medium per quod prædestinatur, uidelicet gratia.

Cur Deus non dicatur prædestinatus sicuti homo & Angelus.

Rom. I. CVm dicat Apostolus filius Dei prædestinatus est.

Pro solutione notandum, quod filius Dei Christus, prædestinatus, est ergo aut Deus pater prædestinauit, aut falsa est sententia Pauli, pro solutione notandum.

Quomodo filius Dei Christus sit prædistinatus.

Quod filius Dei Christus, potest tribus modis considerari

Primo modo secundum diuinam naturam.

Secundo modo secundum humanam.

Tertio secundum uirtutem.

Primo modo est prædestinatus secundum diuinam, ad naturæ humanæ assumptionem, nam Deus præuiso lapsu hominis, ab æterno prędestinauit filiū suum ad assumptionem naturæ humanæ, licet sit Deus, quia non inconuenit Deum esse prædestinatum, & prædestinantem sub diuersis respectibus, declaro.

Quis est qui misit filium, Deus, Deus, mi sit, idest tota trinitas, & nō solus pater, adeo quod

quod filius, ut Deus erit mittēs, & ut filius erit missus, & sic non inconuenit qđ Deus sit prædestinatus & prædestinans, respectu diuersorum, tamen non habet alium superiorem se, quia à se ipso mititur Dei filius, & sic intelligitur Pauli authoritas.

Secundo modo quo ad naturam humanā dicitur Christus prędestinatus ad gratiam unionis, & habitualem in subiecto.

Tertio filius Dei quo ad uirtutem consideratus, dicitur prædestinatus, quia idem ualet dici, quod manifestatus, quia Christus declaratus est filius Dei in uirtute, & ideo non tantum creatura intellectualis, ut dixi, sed etiam filius Dei dicitur prędestinatus, diuersa tamen rarione. *Glossa est magni Theophilacti.*

Quid sit prædicatio identicæ, identica.

PRædicatio identicæ identica est, quando utrumque extremum est formaliter infinitum, uel alterum tantum est formaliter infinitum, uel permissiue.

Exemplum primi, ut essentia diuina est bonitas, essentia diuina est iustitia, & sic de aliis.

Ad propositionē idēticæ idēticam requiruntur duo Vide dominum Trombetā in suis formalitatibus.

Exemplum secundi, essentia diuina est filiatio, essentia diuina est patern itas; & sic alijs.

Exem-

Exemplum tertii, ut paternitas est entitas, humanitas est entitas, & sic de aliis.

Pro quo notandum est quod istæ prædicationes si sunt ueræ, debet prædicari concretum de concreto, uel abstractum de abstracto, & non concretum de abstracto, nec abstractum de concreto, maxime si talia concreta sint adiectiua.

Ista enim conceditur essentia diuina est generatio, tamen ista non conceditur essentia diuina generat, uel generatur.

Vide Magistrũ sent. dist. 5. primi sent.

Quando idem prædicatur de se ipso, an sit proposito per se.

Scot. in 4. met. q. 2.

Scotus dicit, quod ista propositio, homo est homo est propositio per se, & est in primo gradu primi modi.

Respondetur, quòd Scotus in metaphisica in sequitur communem modum dicendi per se.

Responsio Bargij.

Secundo dicitur, ut patet ibidem ex litera sua, quod Scotus enumerauit gradus primi modi per se, secundum quod prædicatum magis, & minus distinguitur à subiecto, & sic est uerum, quod est in primo gradu primi modi.

Melior solutio.

Amplius, & forte melius, ut respondet anthor formalitatum in articulo de identi

tate

tate & distinctione formali, ubi citãdo Boetiũ dicit, quod dicitur quiditatiua, in quantum quiditatiua, distinguitur contra prædicationem denominatiuam,

Duplex potentia obiectiua; & subiectiua.

SCotus facit mentionem de duplici potentia, obiectiua, & subiectiua in multis locis, nam actus entitatiuus correspondet potentiæ obiectiuæ, actus formalis correspondet potentiæ subiectiuæ, actus entitatiuus non dat esse, & ratio est, quia est ipsum esse, & non dans esse, secundum Scotistas.

Scot. in 2. sent. dist. 1. q. 2. & dist. 2. q. 3. & dist. 12. q. 1.

Potentia uero obiectiua, non est substantia nec accidens, sed potentia substantiæ, ut rosa non existente in hyeme, ipsa est in potentia obiectiua, hoc est non est, & potest esse, & antichristus modo non est, & potest esse, ipse est in potentia obiectiua.

Vide Sco. in 2. dist. 12. q. 1. & dist. 16. q. unica.

Sed si quispiam diceret, Scotus dicit nõ dari medium per abnegationem extremorum inter substãtiam, & accidens, ita quod omne quod est, aut est substantia, aut accidens, hoc idem dixit in quolib. & recte quidem in doctrina perhipathetica quoniam Aristo. in prædicamentis inquit singulum eorum, quæ sunt &c.

Sc. 3. q. quolib. artic. 3.

1. q. quolibet artic. 1.

Solutio.

ENs duplex quod eſt perfectum in genere, & tale ens aut eſt ſubſtantia, aut accidẽs, nullum .n. eſt ens perfectum in genere, quod non ſit ſubſtantia aut acccidens. Aliquid uero eſt ens imperfectum cuiuſmodi ſunt priuatio, & potentia obiectiua entis, & tale ens datur, quod non eſt ſubſtantia, neq; accidens.

LITERA Q.

Sco. in ſen. diſt 2. q. 1.

VATVOR uię, & modi quibus poſſumus deuenire in cognitionem diuinorum, & iſtas uias accepit doctor à Dionyſio.

In libro de diuinis nominibus.

Primo per uiam cauſalitatis effectiue.

Secundo per uiam cauſalitatis finalis.

Tertio per uiam eminentiæ.

Quarto per uiam remotionis, quando ab ente perfectiſſimo remouentur omnes imperfectiones. Vide etiam Franciſcum in primo ſent. diſt. 2. q. 8.

An

An qualitas à toto genere sit perfectior quantitate.

Vide Scot. in 4. senten. dist. 12. q. 2.

QValitas est perfectior quantitate, nã qualitas est principium agendi aliquam actionem realem, nulla autem actio realis conuenit quantitati.

Quomodo qualitas sit perfectior quantitate.

Nota bene.

NAm substantia, & qualitas, sunt de genere actiuorum, & nullum aliud prædicamentum, & ratio est, si quantitas non est de genere actiuorum, ergo nec alia septem prædicamenta, quæ sunt respectus, quantitas tamẽ, & si non agit realiter, agit tamen intentionaliter.

Substantia, & qualitas sunt de genere actiuorum.

Sed alia septem nec agunt realiter, nec intentionaliter.

Circa dicta instatur.

QVia quòd est propinquius perfectiori, est simpliciter perfectius, quantitas est simpliciter propinquior substantiæ, quàm qualitas, substantia autem est perfectissimum entium, ergo quantitas est perfectior qualitate.

Scot. in 4. sent. dist. 12. q. 2.

potentia practicas possit errare, quod non contingit de uoluntate Dei, nec de uoluntate alicuius beati, & ita in intellectu diuino, & in beato creato, ponit quod sit simpliciter speculatiua.

Sed quid Scotus sentiatur.

SI uoluerimus tenere quod Theologia Dei de necessariis sit practica, circa hoc semper remansit Scotus anxius & dubius, & si diceres Scotus in 3. uidetur habere quod non sit practica, sed hoc nihil est, quia cum Scotus protulerit illa uerba loquebatur de Theologia contingentium, nam illa est tantum speculatiua. *Scot. in 3. sen. dist. 37.*

Theologia an debeat dici sapientia.

THeologia debet proprie secũdum Scotum dici sapientia, Paulus scriptor dicit quod sapientia dicitur quasi sapida scientia, idest ad gustum æternæ sapientiæ ordinata. *Sco. 4. q. prologi.*

Totum physicum dicit tertiã entitatem realem realiter à partib. distinctam in uia Scoti quamuis Auerroes ipse dicat esse sophisma compositionis & diuisionis, intendens concludere totum non esse aliud, quã *Scot. in 3. dist. 2. q. 2.* *1. phis. com. 17*

ſuæ partes compoſitæ, ſiue ſimul ſumptæ; quod eſt intelligendum conſtitutiuæ, licet partes non dependeant eſſentialiter à toto; includuntur tamen neceſſario in toto, & propter iſtam incluſionem non poſſunt eſſe ſine toto, licet diſtinguantur à toto.

Totum ergo non poteſt eſſe ſine partibus propter realem, & eſſentialem dependentiam; & partes non poſſunt eſſe ſine toto propter neceſſariam incluſionem, quãuis inter ipſa ſit realis diſtinctio.

LITERA V.

Sco.7.q.quolibet.artic.2.

IATOR poteſt habere conceptum diſtinctisſimum de Deo.

Scotus tenet, quòd uiator poteſt habere unum conceptum diſtinctisſimum de Deo, continentem uirtualiter omnes ueritates neceſſarias, quæ poſſunt fieri de Deo.

1.ſent. q. 3.

Quamuis Scotus in prologo totum oppoſitum dicat, quòd nos uiatores pro ſtatu iſto, non habemus ſubiectum Theologicum uirtualiter continens omnes ueritates dicibiles de ipſo Deo, ſed habemus ſubiectum tantum, de quo primo noto oſtenduntur paſsiones, & illud eſt ens infinitũ.

Solutio

Solutio.

IN prologo loquitur de facto, nam nullum conceptum habemus de Deo pro statu isto, quia solum cognoscimus eum confuse, in quolibet loquitur de possibili; possibile enim esset, quòd Deus, de nouo produceret, quandam speciem sui uel simi litudinem, quæ repræsentaret ipsum Deũ distincte, & clare, & infunderet eam intellectui cuidam uiatoris, sicut infulsit intellectui D. Pauli. Scot. in 1. sent. dist. 3. q 1.

Vbi reperiatur ueritas.

ARist. asserit, quòd ueritas, & falsitas sunt in intellectu, qui tamen 9. met. ait in sola compositione, & diuisione est ueritas, & falsitas, hoc est in propositione affirmatiua, & negatiua. 6. met. contex. 8. 9. met. contex. 21.

Respondetur.

QVod ueritas & falsitas sunt in propositione affirmatiua, & negatiua, immediate, mediate uerò in intellectu.

Et si arguas sic.

SCotus in 4. sent. dicit, quod ueritas, & falsitas sunt in propositione uocali, nam Scot in 4. sent. dist. 8 q. 2. articu 3.

Cap. de subſtantia, & de priori. ab eo quod res eſt, uel non eſt, oratio dicitur uera, nel falſa, inquit Ariſt.

Reſpondeo.

VEritas, & falſitas ſunt in propoſitione uocali, ut in ſigno, in propoſitione mentali, ut in fundamento propinquo, in intellectu uerò, tanquā in ſubiecto ultimo.

D. Bona. in 1. ſent. diſtin. 48. artic. 2. q. 2. Voluntas in nobis eſt triplex, ſcilicet uoluntas rationis, uoluntas pietatis, & uoluntas carnis.

In Chriſto fuerunt quatuor uoluntates.

VOluntas diuina, uoluntas creata rationis, uoluntas compasſionis, & uanitas carnis.

Voluntas diuina per iuſtitiam dictabat mortem habendum.

Voluntas rationis creata per obedientiam, ueritatem approbabat, id quod dictabatur per uoluntatem diuinam.

Voluntas pietatis per compasſionem in malo ſuſpirabat.

Et uoluntas carnis in malo proprio murmurabat.

LITE-

CHristi incarnatio est à tribus personis, quia sicut sunt inseparabiles in essendo, ita & in operando ad extra, operari autem ad extra requirit perfectionem in agente, & nulla perfectio potest esse in una persona, quæ non sit in alia. Franciscus de May. in 3. sent. dist. 1. q. 1.

Ultima inquisitio est, an Christus siue uerbum incarnatum fuisset, si Adam non peccasset.

ISta quæstio altissima est, & ualde dubia, quia est inter grauissimos uiros, & ideo D. Thomas dicit, quòd ueritatem huius quæstionis solus ille nouit, qui natus & oblatus est, quia ipse uoluit, & ideo ualde dubia est. *D. Thomas in 3. scriptu. q. 1.*

Alexander Alensis, & Scotus, isti duo uiri tenent quòd uerbum incarnatum fuisset, si homo non peccasset. *3. parte q. 2. articu. 1 membro 13. & Scot. in 3. sent. dist. 7. q. 3. dubio primo. & dist. 32.*

Hæc opinio confirmatur rationibus, & primo probo, sic probat etiam Alexander Alensis, qui introducit D. Bernardum exponentem primum cap. Ionæ Prophetæ super illa uerba, uidelicet propter me, orta est hæc tẽpestas, in illa expositione dicit, præ-

uidit unionem naturæ humanæ in unitate diuini suppositi, ante lapsum naturæ humanæ, tunc arguit sic Alexander præuidit ante lapsum incarnationem, ergò non est impossibilis, immo conueniens incarnatio ante lapsum, ergò circumscripto peccato insinuatur conuenientia incarnationis.

Opinio Alexandri Alensis.

Secundo arguit Franciscus de Mayro. in tertio sent. distinct. 17. q. 4. maximum bonum, quod est in uniuerso, non est bonum occasionatum, sed est bonum per se, & simpliciter, sed incarnatio verbi est maximum bonum, ergo &c.

Item secundo si Christus non fuisset incarnatus, nisi propter peccatum Adæ, tunc innocentia fuisset detrimentum tanti boni, sed hoc est absurdum, quia status innocentiæ fuit maxime desiderabilis, & perfectus. Deinde probat, quòd uerbum non incarnatum fuisset si homo non peccasset.

Omnis ordinata uoluntas, etiam si uelit omnia ordinata ad finem, tamē magis uult quæ sunt propinquiora fini, quàm remotiora à fine, hæc maior patet declaratione. Pro uita nostra ordinatur cibus, dieta, sanitas, medicina: sanitas tamen est immediatior uitæ, ideo magis quæritur sanitas, quàm cætera alia, quoniam propinquior uitæ, minor habet tres partes, sed diuina

uoluntas est ordinatissima incarnatio uerbi, eiusque passio ad finem ordinantur; & incarnatio est immediatior, & propinquior fini, & passio remotior, ergo incarnatio est magis uolita, ergo etiam si homo nō peccasset, incarnatum fuisset uerbum.

Consideremus tres partes huius minoris propositionis, prima est, quòd diuina voluntas sit ordinata, hoc patet, quia non est obliquabilis, nec ratione obiecti, nec ratione actus, quia sunt recti, & ordinati.

Secunda pars patet, quòd scilicet incarnatio, & passio ordinantur ad finem hominis; quia passio ordinatur ad redemptionem hominis, & ad salutem naturæ humanæ, incarnatio uerò ordinatur ad dignitatem naturæ humanæ, unde dicit glossa super illud Pauli ad Hebreos nusquam Angelus, sed semen Abrahæ apprehendit, dicit glossa, non natura angelicæ, sed humanæ hæc dignitas data ut ei sit unita persona. Heb.cap.2.

Tertia pars, quòd incarnatio sit propinquior fini, & immediatior, probatur.

Quoniam per incarnationem, natura humana unita est ultimo fini, qui est Deus, immo incarnatio est immediatior fini, quàm passio.

Vltimo arguitur sic.

Prius fuit præuisa incarnatio Christi,

 quàm

quàm lapſus. & peccatum hominis, ergo fuit præuiſa prius incarnatio, quàm paſsio, ergo prius uolita, ergo ſi homo non peccaſſet, incarnatio fuiſſet.

Pro intelligentia iſtius notate.

In Deo quomodo ſit iſte ordo.

Quod in Deo eſt iſte ordo, nam Deus primo intelligit ſe, ſub ratione ſummi boni.

Secundo Deus intelligit omnes creaturas, & præſertim rationales, ſub actu neutro, nec ut damnatæ, nec ut ſaluatę, ut fecit Pharaonem.

In tertio ſigno Deus aliquas rationales creaturas prædeſtinat, circa aliquas uerò Deus habet actum negatiuum, ideſt non prædeſtinat, quare? quia non placet.

In quarto ſigno Deus præuidit ab æterno, omnes homines in Adam caſuros, ideſt præuidit peccatum.

In quinto ſigno Deus ab æterno præuidit, & præuidit de remedio huius peccati.

Notate modo filius Dei incarnatus præuiſus eſt in tertio ſigno, in quarto ſigno prę uiſum eſt peccatum, in quinto ſigno præuiſa eſt paſsio, & redemptoria, atque ſaluatoria, ergo prius præuiſa fuit incarnatio, quã paſsio, quia incarnatio in tertio ſigno, & paſsio in quinto ſigno, ergo ſi peccatum, pro quo fuit paſsio non eſſet, adhuc incarnatum fuiſſet uerbum.

D.Tho-

D.Thomas dicit, quòd hæc prima opinio eſt commendabilis, tamen declinat ad oppoſitam partem, quod ſcilicet ſi peccatum non fuiſſet, Deus non fuiſſet incarnatus. *D. Thomas 3. par. q. 1. ar 3. et in 3. lib. primi sui ſcripti diſ. 1.*

Pro hac opinione ſunt duo motiua.

Primum eſt, ea quæ dependent à ſola diuina uoluntate, non poſſunt nobis innoteſcere niſi per ſacram ſcripturam, in qua nobis innoteſcit diuina uoluntas, hoc eſt clarum.

Sed omnes ſacræ ſcripturæ dicunt, quòd peccatum fuit ratio præcipua incarnationis filij Dei, ergo ſi non fuiſſet peccatum, filius Dei non fuiſſet incarnatus, minor probatur per multas authoritates ſacræ ſcripturæ.

Et primo Lucæ filius hominis uenit ſaluare, quod perierat D. Auguſtinus introducit hunc locum, & dicit, quòd ratio præcipua incarnationis fuit peccatum, & Paulus ad Thimotheum Chriſtus uenit in hũc mundum peccatores ſaluos facere, non dicit homines ſimpliciter, ſed peccatores ſaluos facere, peccatum fuit cauſa incarnationis ergo &c. *Luca c. 19.* *Thim. cap. 1.*

Vnde Auguſtinus tolle morbos, tolle uulnera, & nulla medicinæ cauſa.

Secundo Auguſtinus exponens illa uer

ba Ioannis ecce quem amas infirmatur, inquit si Deus peccatores non amaret, de cælo ad terram non descendisset, ergo &c

Tertio arguitur sic, si uerbum incarnatum fuisset, etiam si homo non peccasset, ò, Alexander, aut fuisset incarnatum ob dignitatem naturæ humanæ, potius debebat sumere naturam Angelicam, quia est præstantior natura humana, ergo propter necessitatem naturæ humanæ, ergo si peccatum non fuisset, Deus non fuisset incarnatus, probo quia necessitas naturæ prouenit à peccato ista est ratio firmissima, pro hac opinione sunt aliæ authoritates in sacra scriptura quas omitto.

Sed quid dicendum de his duabus opinionibus, dicimus, quod ambæ opiniones sustineri possunt duo sunt modi soluendi, duoq; fundamenta.

Primus modus est iste, & est ipsius Francisci de Mayr. in 3. sent. dist. 17. q. 4.

Vnus & idem effectus potest habere plures causas finales totales immediatas non subordinatas, exemplo naturali ostendit ipse Franciscus, ut natura dat linguam ad duos fines totales, qui sunt ad gustandum, & loquendum, qui fines sunt immediati, & non subordinati, quia unus potest stare sine altero, quod si aliquis non uteretur lin-

Exemplum pulchrum naturale.

gua ad loquendum, non minus esset usus eius ad gustum, sicut ad finem sibi debitū, modo incarnatio est gloriosissimus & gratissimus effectus diuinæ uoluntatis; & habet duos fines immediatos, totales non subordinatos.

Primus est ad redimendum, secundus ad glorificandum, si ergo homo non peccasset, uerbum adhuc incarnatum fuisset, sed non ut reparator uenisset, sed ut glorificator, & sic pro secundo fine, non pro primo.

Secundus modus dicendi est.

Quod incarnatio est naturæ humanæ, & carnis assumptio, modo naturæ humanæ, & caro potest considerari dupliciter. *Quid sit incarnatio.*

Primo ut est corruptibilis, mortalisque.

Secundo potest considerari in sua substantia, ut est beatificabilis considerando naturam humanam, passibilem, atque mortalem; tunc dico, quòd si homo non peccasset, uerbum Dei incarnatum non fuisset. i. non carnem mortalem assumpsisset, & sic uiget secunda opinio.

Et sic soluuntur rationes; si uerò considerentur caro, & natura humana, ut est capax beatitudinis, dico quòd uerbum incarnatum fuisset; uidelicet ad glorificandum, & sic prima intelligitur opinio.

An

Scot. in 3. sent. dist. 6. q. 1.

IN Christo sunt plura esse, ut Scotus asserit, & ponit duas conclusiones, ut clarius uideatur.

Prima est, quòd in Christo est unum esse subsistentiæ.

Secundum, quòd in Christo sunt plura esse existentiæ.

Primam sic probat, una persona dicit unum esse subsistentiæ, sed Christus est una persona, ergo &c.

5. physico. contex. 7.

Secũdam probat sic, in Christo sunt plures generationes, sed esse, est terminus formalis generationis, ergo multiplex esse, in Christo est duplex generatio, ergo duplex esse.

2. de anima con tex. 37.

Etiam uiuere uiuentibus est esse dicit Arist. sed in Christo est duplex uita, scilicet diuina & humana, ergo duplex esse.

D. Tho. 3. par. q. 17. art. 2.

D. Thomas oppositum tenet, quòd in Christo est unum esse, & nulla existentia substantialis sit, nisi diuina, tamen in quæstionibus disputatis de unione uerbi incarnati, D. Thomas clarè dicit, in Christo inueniri duo esse, unum æternum quòd est esse principale suppositi, & unum temporale in quantum uerbum factum est homo, & hoc esse, est esse secundarium illius suppositi,

fiti, Reuerēdisſimus Caietanus dicit, quòd opinio ipſius D. Thomæ poſita in quæſtione illa, de unione uerbi, ut retractata cenſenda eſt, nam conſtat queſtionem illam de tanta re, hoc eſt de unione uerbi incarnati, imperfectisſimè materiam unionis tractare ad Dei gloriam, & honorem patris noſtri Franciſci, ac D. Antonij. 3. par. q. 17. artic. 2.

F I N I S.

V E N E T I I S,

M D LXXX.

stri. Recte edissimo? Caietanus dicit quod opinio ipsius D. Thomae potest in quaestione illa de unione uerbi, ut tutior est, sen- tenda est, nam constat quaestionem illam de tanta re, hoc est de unione uerbi incarnati, imperfectissimè materiam unionis tracta- re ad Dei gloriam, & honorem patris nostri Francisci, ac D. Antonij. 3. par. q. 17. artic. 2.

F I N I S.

V E N E T I I S,

M D L X X X.

